

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ HİZMETLERİ DÜZENLEME VE
UYGULAMALARININ ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI BAKIMINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

PINAR ARSLAN

Ankara
Nisan, 2018

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ HİZMETLERİ DÜZENLEME VE
UYGULAMALARININ ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI BAKIMINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

PINAR ARSLAN

DANIŞMAN: PROF. DR. YASEMİN KARAMAN KEPENEKÇİ

Ankara

Nisan, 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne

Pınar ARSLAN'ın hazırladığı "İlkokul Öğrencilerine Yönelik Öğrenci Hizmetleri Düzenleme ve Uygulamalarının Çocuğun Yüksek Yararı Bakımından Değerlendirilmesi" başlıklı bu çalışma, j¼rimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı / Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı'nda Doktora Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Ali BALCI

Üye: Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ (Danışman)

Üye: Prof. Dr. Emine AKYÜZ

Üye: Prof. Dr. İnayet AYDIN

Üye: Doç. Dr. Murat ÖZDEMİR

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından/...../20..... tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstitü Yönetim Kurulunca/...../20..... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail GÜVEN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Pınar ARSLAN

ÖZET

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ HİZMETLERİ DÜZENLEME VE UYGULAMALARININ ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arslan, Pınar

Doktora, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Yasemin Karaman Kepenekci

Nisan 2018, xviii + 211 sayfa

Bu çalışmanın amacı, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğun gözetilme durumunu ortaya koymaktır. Çalışma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerine yer veren “karma araştırma” modelindedir. Çalışmanın nicel kısmının hedef evrenini 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ankara ilinde kamu okullarında görev yapan 13657 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise tabakalı örnekleme tekniğiyle seçilen 374 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın nitel kısmının çalışma grubunu ise Ankara ilinde kamu ilkokullarında görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 18 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Çalışmanın nicel verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı” ile toplanmıştır. Nitel verileri ise yine araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış olarak geliştirilen “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşme Formu” ile toplanmıştır. Nicel veriler betimsel istatistikler (aritmetik ortalama, standart sapma), anlam çıkarıcı istatistikler (t-testi, Mann Whitney U testi, ANOVA, Kruskal Wallis H testi) ile çözümlenmiştir. Çalışmanın nitel aşamasında ise çalışma grubunda yer alan yöneticiler ile görüşmeler yapılmış ve görüşme dökümleri içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Ayrıca ölçek sonunda öğretmenlere sorulan altı açık uçlu sorunun verileri de yine içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin görüşlerine göre ilkokullarda öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ve güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun yeterince gözetilmediği saptanmıştır. Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin devamının izlenmesi, davranışlarının değerlendirilmesi

ve başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda ise çocuğun yüksek yararı gözetilmektedir. Sınıf öğretmenleri ilkokullarda öğrencilerin sağlığının korunmasına yönelik yapılan düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının, diğer düzenleme ve uygulamalara kıyasla daha az gözetildiğini belirtirken; yöneticilerin çoğunluğu öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri ve yöneticiler, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının kısmen gözetildiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Çocuğun yüksek yararı, ilkokul, öğrenci hizmetleri.

ABSTRACT**EVALUATION OF THE REGULATIONS AND PRACTICES ABOUT THE
STUDENT-RELATED SERVICES FOR ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS IN
RESPECT OF THE BEST INTEREST OF THE CHILD**

Arslan, Pınar

PhD, Educational Administration and Policy

Supervisor: Prof. Dr. Yasemin Karaman Kepenekci

April 2018, xviii + 211 sayfa

The aim of this study is to reveal the compatibility of the regulations and practices about the student-related services for elementary school students with the principle of the best interest of the child. A “mixed research” model, in which quantitative and qualitative methods were included, was employed in this study. The target population of the quantitative part of this study consists of 13657 class teachers employed in public schools during the 2015-2016 academic year in Ankara Province. 374 class teachers selected by stratified sampling technique constitute the sampling of the study. The study group of the qualitative part consists of 18 volunteer school administrators holding office in public elementary schools located in Ankara.

Quantitative data of the study were collected by the “Instrument for Evaluation of Compatibility of the Regulations and Practices about the Student-Related Services for Elementary School Students with the Principle of the Best Interest of the Child”, a means developed by the researcher. On the other hand, qualitative data were collected by the “Administrator Interview Form on the Compatibility of the Regulations and Practices about the Student-Related Services for Elementary School Students with the Principle of the Best Interest of the Child”, which was developed by the researcher in a semi-structured form. Quantitative data were analysed using the descriptive statistics (arithmetic mean, standard deviation) and inferential statistics (t-test, Mann-Whitney U Test, ANOVA, Kruskal-Wallis H Test). At the qualitative stage of the study, the administrators within the study group were interviewed with, and thereafter, the interview contents were analysed by the content analysis technique. Besides, the teachers’ answers of the six open ended questions asked at the end of the scale were analysed by the same method.

Results of this study reveals that the class teachers and school administrators are of the opinion that the best interest of the child is not respected in the regulations and practices with

respect to the enrolment procedure and maintaining security at the elementary schools. To the class teachers, however, such an interest is respected in the regulations and practices concerning the supervision of the attendance of the students and assessment of their behaviours and success. The class teachers note that, with respect to the regulations and practices for the protection of the students' health at the elementary schools, the best interest of the child is respected lesser compared to the other regulations and practices. Whereas a great part of the administrators considers that they have found the regulations and practices for the protection of the students' health compatible with the best interest of child. Both the class teachers and administrators indicate that they have found the regulations and practices for providing the children with counselling services and social activities partially compatible with the best interest of the child.

Key words: Best interest of the child, elementary school, student-related services.

ÖNSÖZ

Çocuk, eski devirlerden beri toplumların ilgilendiği bir varlık olmuştur. Ancak bu ilginin niteliği, toplumların sosyo-kültürel yapısına, ekonomisine, örgütlenmesine ve toplum içindeki egemenlik koşullarına bağlı olarak farklılıklar göstermiştir. İlkel toplumlarda çocuğa ailesine ekonomik yarar sağlayan bir varlık olarak bakılırken; günümüzde her çocuk ayrı bir yetenek olarak kabul edilmekte, çocuğun yetenek ve ilgilerinin keşfedilip geliştirilmesine ve mutlu olmasına önem verilmektedir. Bu sebeple çocuktan sorumlu kişilerin, kararlarında ve eylemlerinde çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurmaları büyük önem taşımaktadır.

Çocuklar yaşamlarının önemli bir bölümünü okullarda geçirmektedirler. Çocukların, okulda buldukları süre içerisinde yüksek yararlarının gözetilmesinin gerekliliği her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Okullar, öğrencinin okula kaydı ile başlayan ve mezun oluncaya kadar devam eden süre içerisinde öğrenci hizmetlerinin sunumunda çocukların yüksek yararını dikkate almalıdır. Sınıf öğretmeni ve yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunu ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın ilk bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımları ele alınmıştır. İkinci bölümde araştırmanın kuramsal ve yasal çerçevesine, üçüncü bölümde araştırmanın yöntemine, dördüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Son olarak beşinci bölümde ise araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler bulunmaktadır.

Bu araştırma uzun bir sürecin sonucunda ortaya çıkmıştır. Öncelikle bu süreç içerisinde bana her türlü desteği ve rehberliği sağlayan, güvenen ve güvenini her zaman hissettiren danışmanım Prof. Dr. Yasemin Karaman Kepenekci'ye çok teşekkür ederim. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimim sırasında ve tezin hazırlanması süresince kendilerinden önemli kazanımlar sağladığım değerli hocalarım Prof. Dr. Ali Balcı'ya, Prof. Dr. İnyet Aydın'a ve Doç. Dr. Şakir Çinkır'a teşekkür ederim. Tez çalışması savunma jürisinde yer alan ve tez çalışmasına katkı sunan değerli hocam Prof. Dr. Emine Akyüz'e teşekkür ederim. Ayrıca tez izleme komitemde yer alan ve bu çalışmanın en başından itibaren değerli görüş ve önerilerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Murat Özdemir'e; ölçek geliştirme sürecinde değerli zamanlarını ayırarak bana geri bildirimde bulunan değerli hocalarım, Doç. Dr. Ömay Çokluk ve Yrd. Doç. Dr. Pelin Taşkın'a; tüm doktora sürecinde her zaman yanımda olan ve manevi desteklerini hissettiğim arkadaşlarım İnci Öztürk Fidan'a ve Mahmut Polat'a teşekkür ederim. Son olarak, beni destekleyen hep yanımda olan sevgili eşim Yücel'e kızlarım Elif Eylül ve Reyhan'a çok teşekkür ediyorum.

Nisan, 2018

Pınar Arslan

İÇİNDEKİLER

ONAY	ii
TEZ BİLDİRİMİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR	xviii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	8
1.3. Önem	9
1.4. Sınırlılıklar.....	10
1.5. Tanımlar.....	10
BÖLÜM II.....	12
KURAMSAL VE YASAL ÇERÇEVE.....	12
2.1. Çocuk Kavramı.....	12
2.2. Çocukluk Kavramına Tarihsel Bir Bakış.....	14
2.3. Çocuk Hukuku	19
2.4.Çocuk Hakları.....	20
2.5. Çocuk Haklarının Ulusal ve Uluslararası Yasal Dayanakları	22
2.5.1. Ulusal Dayanaklar.....	22
2.5.2. Uluslararası Dayanaklar.....	24
2.6. Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi	28
2.6.1. Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesinde Dayanılacak Ölçütler	29
2.6.1.1.Çocuğun Yararının En İyi Biçimde Korunması	29
2.6.1.2.Konuyla İlgili Kişilerin Dinlenmesi	31
2.6.1.3.Çocuğun Gelecekteki Yararının Gözetilmesi.....	32
2.6.1.4.Her Ülkenin Kendi Gerçekliğinin Göz Önüne Alınması	33

2.6.2. Çocuğun Yüksek Yararı İlkesinin Önemi.....	33
2.6.3. Okulda Çocuğun Yüksek Yararı.....	34
2.6.4. Çocuğun Yüksek Yararı ile İlgili Örnek Mahkeme Kararları.....	36
2.6.5. Okulda Çocuğun Yüksek Yararı ile İlgili Örnek Mahkeme Kararları.....	39
2.7. Eğitim Hakkı.....	40
2.8. Okulda Öğrenci Hizmetleri.....	42
2.8.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması.....	43
2.8.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi.....	45
2.8.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi.....	50
2.8.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması.....	52
2.8.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması.....	54
2.8.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin sunulması.....	59
BÖLÜM III.....	64
YÖNTEM.....	64
3.1. Araştırmanın Modeli.....	64
3.2. Hedef Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu.....	64
3.3. Veri Toplama Araçları.....	69
3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	69
3.3.1.1. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı.....	71
3.3.2. Nitel Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	75
3.3.2.1. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşme Formu.....	76
3.4. Verilerin Analizi.....	78
BÖLÜM IV.....	82
BULGULAR VE YORUMLAR.....	82
4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri ile ilgili Düzenleme ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğun Gözetilmesine İlişkin Görüşleri.....	82
4.1.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	84
4.1.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	86
4.1.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	88

4.1.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	89
4.1.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	91
4.1.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	92
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunun Gözetilmesine İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	94
4.2. 1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	94
4.2. 2. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	98
4.2.3. Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	102
4. 2. 4.Mezun Olunan Fakülte Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	106
4. 2. 5.Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	109
4.3.Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Önerileri	114
4.3.1.Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri.....	114
4.3.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri	120
4.3.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri.....	127
4.3.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Önerileri.....	130
4.3.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Önerileri.....	135
4.3.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri	139
4.4. Yöneticilerin Öğrenci Hizmetleri ile ilgili Düzenleme ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğun Gözetilmesine Yönelik Görüşleri	143
4.4.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Görüşleri	143
4.4.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	145
4.4.3.Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	148
4.4.4.Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Görüşleri	150
4.4.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	152

4.4. 6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Görüşleri.....	154
4.5. Yöneticilerin Öğrenci Hizmetleri ile ilgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Önerileri	157
4.5.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri.....	158
4.5.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri	162
4.5.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri.....	168
4.5.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Önerileri.....	172
4.5.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Önerileri.....	176
4.5.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri	181
BÖLÜM V.....	184
SONUÇ VE ÖNERİLER	184
5.1. Sonuçlar	184
5.2. Öneriler	186
KAYNAKLAR.....	189
EKLER	202
EK- A. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	203
EK- B. Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni.....	204
EK- C. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı.....	205
EK- D. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşme Formu	209

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge	Sayfa
1. Ankara İlinin Dokuz İlçesindeki Kamu İlkokul Kurumları ile Bu Kurumlarda Görev Yapan ve Örnekleme Giren Öğretmen Sayıları	66
2. Örneklemede Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı.....	67
3. Çalışma Grubunda Yer Alan Okul Yöneticilerinin Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı	68
4. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçeğine Ait Maddelerin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Alfa İç Tutarlılık Katsayısı ve Açıklanan Varyans Oranları.....	73
5. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri ile İlgili Düzenleme ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğun Gözetilmesine İlişkin Görüşlerinin Boyut Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	83
6. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	84
7. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	86
8. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	88
9. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	90
10. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	91
11. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	93
12. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	95
13. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları.....	95
14. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları.....	96

15. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 97
16. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları . 97
17. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları..... 98
18. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları..... 99
19. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları..... 99
20. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları..... 100
21. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 100
22. Öğrencilerin Güvenliğin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları 101
23. Öğrencilere Rehberlik Hizmetleri ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları..... 101
24. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları 102
25. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları 103
26. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları 104
27. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 104
28. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları 105

29. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları 105
30. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 106
31. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 107
32. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 107
33. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 108
34. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 108
35. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları..... 109
36. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları 110
37. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları 110
38. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları 111
39. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları 111
40. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları..... 112
41. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları 112

42. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları 114
43. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları..... 120
44. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları 127
45. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları 131
46. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları 135
47. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasına Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları..... 139
48. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları..... 143
49. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları..... 146
50. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları..... 148
51. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları 150
52. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları 152
53. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları..... 155
54. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları 158

55. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları..... 163
56. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları 169
57. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları..... 173
58. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları..... 176
59. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları..... 181

KISALTMALAR

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

BM: Birleşmiş Milletler

ÇHS: Çocuk Hakları Sözleşmesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SÖ: Sınıf Öğretmeni

TCK: Türk Ceza Kanunu

TMK: Türk Medeni Kanunu

Y: Yönetici

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış, amacı belirtilmiş, önemi açıklanmış, sınırlılıklarına ve araştırmayla ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Toplumların gelecekte sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerinin iyi yetiştirilmiş ve güven sahibi çocukların varlığına bağlı olduğu söylenebilir. Çocuk masum, duyarlı, tâbi ve gelişmekte olan bir varlık olmakla birlikte meraklı, canlı ve umut doludur. Çocukluk çağını eğlenerek, oynayarak, öğrenerek ve gelişerek geçiren çocuk hem kendisi mutlu olur hem de ileride toplumun refahı ve mutluluğuna katkı sağlar. Bu nedenle gelişmek ve barış içerisinde yaşamak isteyen ülkeler çocukların sağlıklı büyümelerine, yetenekleri doğrultusunda gelişmelerine önem vermektedir (Akyüz, 2013, 1).

Çocuk, her yaşta ve her koşulda korunması gereken toplumsal bir varlıktır. Dolayısıyla çocuğun yüksek yararının dikkate alınması önemlidir. Çocuğun yüksek yararı kavramı “çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel, ahlaki, hukuksal ve ekonomik bakımlardan sağlıklı, dengeli ve özgür biçimde yetiştirilmesi için korunup kollanması” anlamına gelmektedir. Çocuğun yararı ile başka kimselerin yararlarının çatışması durumunda çocuğun yararına üstünlük tanınması gerekir (Akyüz, 2013, 46). Politika belirleyiciler, ana-babalar, öğretmenler, yöneticiler, uzmanlar, polisler, hekimler, hâkimler ve savcılar gibi sorumlu kişiler, kararlarında ve eylemlerinde çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurmalıdır. Okullar da öğrencinin okula kaydı ile başlayan ve mezun oluncaya kadar devam eden süre içerisinde öğrenciye yönelik olarak yaptığı hizmetlerde öğrencinin yüksek yararını dikkate almalıdır.

Çocuk eski devirlerden beri toplumların ilgilendiği bir varlık olmuştur. Ancak bu ilginin niteliği, kapsamı ve şekli tarihsel gelişimde farklılıklar göstermiştir. Bu farklılıklar, toplumların sosyo-kültürel gelişmesine, örgütlenmesine, ekonomisine ve toplum içindeki egemenlik

koşullarına bağlı olarak farklılaşmıştır (İnan, 1968, 4). İlkel toplumlarda çocuğa, ailesine ekonomik yarar sağlayan varlık olarak bakılmıştır. Ekonomik sebepler, çocuğu bir yük haline de getirebilmiş ve sakat, zayıf, hastalıklı çocuklar ile bakımını üstlenecek kimsesi bulunmayan çocukların toplum dışına itilmesi, hatta yok edilmesi normal görülmüştür (Akyüz, 2013, 19).

Ortaçağda çocukluk kavramı, çocuğun iyi bir biçimde konuşmaya başladığı, yetişkinlerin söylediği şeyleri söyleyebildiği ve söylenenleri anlayabildiği varsayılan yedi yaşında sona ermiştir (Postman, 1995, 26). Ortaçağda yedi yaşında ve daha büyük olan çocuğun, toplumsal yaşamda geleneksel olan, yetişkinlere ait her türlü davranışı kapasitesi ölçüsünde gerçekleştirebileceği düşünülmüştür. Ayrı bir çocukluk dünyası olabileceği kabul edilmemiştir. Ortaçağ dünyasında eğitim düşüncesinin olmaması ve yüksek çocuk ölüm oranları nedeni ile yetişkinlerle çocuklar arasında duygusal bir bağın kurulamamış olması gibi etkenler çocukluk fikrinin ortaya çıkmasına engel olmuştur (Tan, 1993, 18).

Eğitimciler 17. yüzyılda, çocukların dikkate değer olduklarını, yaşamın onların eğitimine adanması gerektiğini ve her bireyin yardıma muhtaç olduğunu ileri sürmeye başlamıştır (Heywood, 2003, 30). Her ne kadar yazarlar arasında görüş birliği bulunmasa da genellikle aydınlanma düşüncesiyle birlikte çocuğa bakış, ortaçağdan itibaren farklılaşmaya başlamıştır. Jean-Jacques Rousseau, John Locke gibi aydınlanma düşünürleri çocuğun masumiyetini ve masumların kirlenmeden iyi bir eğitimle erdemli yurttaşlara dönüştürülmesi gerektiğini savunmuşlardır. Böylelikle çocukluğun bir masumiyet dönemi olarak görülmesi, yetişkinlere ise bu masumiyetin korunması ve bu zayıflık döneminin güçlülüğe dönüştürülmesi görevinin verilmesi 17. yüzyılda olmuştur (Postman, 1995, 33).

Modern çocukluk anlayışının oluştuğu 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında çocukların yetişkinlerden farklı olduğunun kabulü ile çocuklar ekonomik ve toplumsal değişimlerin olumsuz etkilerinden korunmaya çalışılmıştır (Taşkın, 2006, 5). Modern çocukluk paradigmasının bir sonucu olarak çocukların sorunları toplumun gündeminde daha fazla yer almaya başlamış; çocuklara yönelik sosyal politikalarda ve ulusal ve uluslararası mevzuatta çocukluğu tanımlayıcı ve çocuğun durumunu iyileştirici düzenlemeler yapılmaya çalışılmıştır. Nitekim Türk Medeni Kanununa (TMK) göre 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılmıştır (m. 1). 1989 yılında Bileşmiş Milletler tarafından kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) ya da kısaca Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de 18 yaşın altındaki herkes çocuk sayılmış (m. 1) ve çocuğun en geniş ölçüde yaşamının ve gelişiminin güvence altına alınması hakkına sahip olduğunu hükme bağlamıştır (Ercan, 2011, 85- 90).

ÇHS, getirdiği haklar ve standartlarla "nitelikli insan"ın yetiştirilmesini temel hedef olarak göstermiştir. Eğitim yoluyla çocuk ve gençlerin kişisel ve sosyal varlık olarak her yönden

yetişmeleri; sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal açılardan nitelikli toplumun yaratılmasında etkilidir (Cılga, 1999, 506). ÇHS'nin en önemli ilkelerinden biri de “çocuğun yüksek yararı” na öncelik tanınmasıdır. ÇHS gibi yasal düzenlemelerle çocuğun yüksek yararı ilkesi içselleştirilmeli, böylece mahkemelerin ilkeye atıfta bulunabilmeleri sağlanmalıdır. Yararlar arasındaki çatışmaya ilişkin karar verilmesi gereken durumlarda ise çocuğun yararını gözeten bir karar vermek mahkemenin hem hakkı hem de görevi olmalıdır. Örneğin çocuğun ana-babasını tanıma hakkı ile hekimin sır saklama yükümlülüğü karşı karşıya geldiğinde çocuğun yararı öncelikli olmalıdır (Pais, 1997, 45).

Çocuğun velayet konusu bir nesne olmaktan çıkıp korunması ve haklarına saygı duyulması gereken bir özne olduğu düşüncesinden hareketle çocuğun yararını koruma kaygısı yasalarda da kendini göstermiştir (Zermatten, 2010, 483). Ancak uygulamalara bakıldığında çocuğun yararı adına yapılanlar aslında her zaman çocuğun yararına değil, zararına olmuştur. Çocuğun yararı kavramı çoğu kez ailenin yararıyla özdeş tutulmuş, kimi zaman ise anne babanın yararları, gereksinimleri ile değerlendirilmiştir. Çocuk, yetişkinler arası anlaşmazlıklarda kullanılacak bir silah gibi görülmüştür. Yetişkinler bilerek veya bilmeyerek çocuğun kişiliğini göz ardı etmiştir. Çünkü çocuğun kendi yararını bilebilecek yeterlilikte olmadığı varsayılmıştır. Böyle bir ortamda çocuğun yüksek yararı kavramı doğmuş ve bu kavram hukuk düzenine girmiştir (Akyüz, 2013; Yücel, 2013).

Daha önce yasalarda sadece çocuğun yararı, iyiliği biçiminde ifade edilirken bu kavram ilk kez Çocuk Hakları Bildirgesinde (ÇHB) ve daha sonra bağlayıcı nitelikte olan ÇHS’de bir kurala dönüştürülmüştür (İnan 1968; Grassinger, 2010; Zermatten, 2010). Bu dönüşümün bilinçli olduğuna ilişkin kuşku yoktur. “Yüksek” kelimesi ile çocuğun en iyi, en üstün, en önemli yararı anlatılmakta; sıradan bir yararın söz konusu olmadığı açıkça belirtilmektedir. Bu kavram, belki de, çocuk haklarıyla gereksinimlerini bağdaştırıcı bir işlev yüklenmiştir (Serozan, 2005, 67). Gerçekten de çocuğun yüksek yararı kavramının birçok yönü ve işlevi vardır ve bu kavram ile çocuk haklarının yaşama geçirilmesine belli bir standardın getirilmesinin amaçlandığı söylenebilir (Yücel, 2013,117-137).

Çocuk haklarının yaşama geçirilmesinin ve çocukların başkalarının haklarına saygı duyarak yetişmelerinin etkili yöntemlerinden biri de eğitimidir (Akyüz, 2013, 12). Eğitim sosyal bir haktır. Eğitimin sosyal bir hak olarak tanımlanması, onun bir kamu hizmeti olmasını gerektirmektedir. Bireylerin ve toplumların gelişmesi, kuşkusuz herkese ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ve öğrenim görme hakkının sağlanmasıyla bağlantılıdır (Karaman Kepenekci, 2008, 48-49). Her çocuğun sahip olduğu eğitim hakkı okullar aracılığı ile sağlanmaktadır. Okullar birer eğitim örgütüdür (Balci, 2008, 180). Örgüt, önceden belirlenmiş

ortak amaçları gerçekleştirmek (mal ya da hizmet üretmek) üzere bir araya gelen ve bu amaçla güçlerini eşgüdümleyen kişilerin oluşturduğu bir yapıdır (Bursalıoğlu, 1998; Balcı ve Aydın, 2003; Balcı, 2010). Yönetim ise örgütün amaçlarını gerçekleştirmesi için mevcut madde ve insan kaynaklarını örgütlenmesi, eşgüdümlemesi ve değerlendirmesi süreçlerinin bütünü olarak ifade edilmesidir (Balcı, 2010). Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere örgüt bir yapı, yönetim ise bu yapıyı işleten bir süreçtir. Yönetimin eğitime uygulanmasından eğitim yönetimi; eğitim yönetiminin okula uygulanmasından ise okul yönetimi meydana gelmektedir (Bursalıoğlu, 2011). Okul yönetimi eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Dolayısıyla da okul yönetimi okuldaki tüm insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanarak okulu yaşatma amacı taşımaktadır. Okuldan beklenen görevin yerine getirilebilmesi, okul yöneticisinin ve diğer çalışanların rollerini bilmelerine ve başarı ile bu rolü oynamalarına bağlıdır. Okul yönetiminde önemli unsurlardan biri de okulun yetiştirmekle yükümlü olduğu öğrencileridir. Nitekim okul yönetimi, öğrencilerin sahip olduğu eğitim hakkını en iyi şekilde kullanabilmeleri için bu hak ile ilgili görevlerini de tam olarak yerine getirmelidir (Taymaz, 1997, 25; 2007, 21).

Okul yöneticilerinin mevzuatta yer alan görevleri kapsamında sunduğu hizmetler “eğitim-öğretim”, “öğrenci”, “personel” ve “okul işletmesi” boyutlarını kapsamaktadır. Öğrenci hizmetleri kapsamında; öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması, devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi, başarılarının değerlendirilmesi, sağlığının korunması, güvenliğinin sağlanması ile öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması yer almaktadır (Taymaz, 2007). Öğrenci hizmetleri, okulda öğrenci için yapılacak tüm özlük ve eğitim işlerini içerir. Okul yönetiminin görev alanı içerisinde önemli bir yer tutan öğrenci hizmetleri bir öğrencinin kaydından mezuniyetine kadar (hatta mezuniyetten sonrası) yapılacak tüm işleri kapsamaktadır. Öğrenci hizmetlerinin genel amacı, eğitim programlarının uygulanmasına elverişli bir ortam yaratılmasına yardım etmektir (Başaran, 1996, 101). İlkokullarda öğrenci hizmetlerine ilişkin düzenlemeler 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği”, 13.1.2005 tarih ve 25699 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği” ile 17.04.2001 tarih ve 24376 sayılı “MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği”nde yer almaktadır.

Toplumsal bir varlık olan çocuğun her yerde ve her durumda korunması gerektiği için çocuktan sorumlu kişilerin kararlarında ve eylemlerinde onun yüksek yararını göz önünde bulundurmaları gerekir. Dünyada çocuğun yüksek yararı ilkesine yönelik çalışmalar, ilk

zamanlarda velayet ilişkisi ile ilgili iken, son zamanlarda tıbbi konulardaki kararlarla ilgili olmaya başlamıştır.

Doktorlar ile ebeveynler arasında sağlıkla ilgili konularda çocuğun yüksek yararının tespitinde anlaşmazlıklar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, HIV taşıyan bir annenin bebeğinin HIV testine tabi tutulup tutulmaması veya doktorların oybirliği ile karaciğer nakli gerekmesine rağmen annenin bebeğe bu naklin yapılmasına rıza göstermemesi gibi konularda anlaşmazlıklar söz konusu olmuştur. HIV taşıyan annenin talebi, karaciğer nakli meselesinin aksine mahkemece kabul edilmemiş; HIV taşıyan anne haksız bulunurken, karaciğer naklini istemeyen anne haklı bulunmuştur. Bu durumu İngiltere Aile Birimi Başkanı şöyle açıklamıştır: “*Hayatı uzatmak mahkemenin tek amacı değildir. Bunu diğer hususların zararına olacak şekilde mecbur tutmak çocuğun yüksek yararına olmayabilir.*” Bütün bunlar bize çocuğun yüksek yararı kavramının ne kadar esnek olduğunu göstermektedir (Freeman, 2007, 3).

Okulların öğrencinin okula kaydı ile başlayan ve mezun oluncaya kadar devam eden süre içerisinde öğrenciye yönelik olarak sunduğu tüm hizmetlerde öğrencinin yüksek yararını dikkate almaları gerekmektedir. Okullarda çocuğun yararının gözetilmemesinden kaynaklı yaşanan olaylarda ulusal ve uluslararası mahkemeler tarafından kişilere, kurumlara ve hatta devletlere ciddi cezalar verilmesi ve bu kararların mağdur olan diğer öğrencilere ve ailelerine örnek teşkil etmektedir. Yaşanan bu olayların, okullarda çocuğun korunması ve yüksek yararının gözetilmesine ilişkin düşüncenin gelişmesini ve etkin olmasını sağladığı söylenebilir. Örneğin, AİHM'in 10.4.2012 tarihli ve 19986/06 no.lu kararında; 2004 yılında yedi yaşında olan Atalay Kemaloğlu'nun okulu kar fırtınası nedeniyle normal çıkış saati gelmeden öğlen dağıtılmıştır. Atalay, diğer günlerde binmiş olduğu belediyenin ücretsiz servisi o saatte gelmediğinden okuldan 4 km uzaklıkta olan evine yürüyerek gitmeye çalışmıştır. Atalay'ın cesedi ertesi gün bir nehir yatağında donmuş olarak bulunmuştur. Aile, çocuklarının yerel mercilerin ihmali nedeniyle hayatını kaybettiğini iddia ederek dava açmıştır. Türkiye'de iç hukuk yollarına başvurup bir sonuç alamayan aile AİHM'e başvurmuştur. AİHM kararında; Atalay'ın ölümünde resmi makamların gereken titizliği göstermediğini ve sorumlular hakkında işlem yapılmadığını belirterek, Türkiye'yi Atalay'ın anne ve babasına 50.000 Euro ödemeye mahkûm etmiştir.

Barrie (2011) çocuğun yüksek yararına ilişkin yapmış olduğu çalışmada, neyin çocuğun tam olarak yüksek yararı olduğunun belirlenmesinde her olayın kendi şartlarına göre değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yargı da yıllardır bu konuda kriterler koymaya çalışmıştır. Örneğin, 1966 tarihli Vandejl v. Vandejl kararında ekonomik, sosyal, ahlaki ve dini

değerlendirmeler yer almıştır. Aynı kararda duygusal ihtiyaçlar ve hissi bağılıklar da vurgulanmıştır. 1971 tarihli French v. French kararında mahkeme çocuğun kendini güvende hissetmesine, velayeti kendisine verilen ebeveynin uygunluğuna, olaya özgü değerlendirmelere ve çocuğun dileklerine vurgu yapmıştır. Barrie, çocuğun yüksek yararının yargısal şekilcilğe mekanik bir şekilde kurban edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Aynı şekilde çocuğun yüksek yararının en tepede olduğunu ve ebeveynin yararının üstünde tutulması gerektiğini söylemiştir.

Okulda çocuğun yüksek yararı ile ilgili olarak Malugade'nin (2014) yürüttüğü “Wisconsin eyaletindeki öğrenciler, aileler ve devlet okulları için en yüksek yarar nedir?” konulu araştırmada, 2011 yılından itibaren eyalette geçerli olan devlet okullarına her bölgeden açık kayıt yapılmasını öngören yasayı eleştirmiştir. Malugade, bu durumun yeterli standartlar oluşturulmadan genişletilmesinin yerel kontrolü zayıflattığını belirterek, bunun devlet okullarının verimli bir şekilde hizmet sunmasını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Yazar, çocukların yüksek yararını dengeleyebilecek daha sınırlı ve kontrol edilebilir kayıt sistemini önermiştir.

Türkiye’de çocuğun yüksek yararı ilkesi ile ilgili çalışmalar, ana-baba ve çocuk arasındaki velayet ilişkisine yöneliktir. Nitekim çocuğun yüksek yararı ilkesi kapsamında Taşkın'ın 2006 tarihli “Velayette Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi” çalışmasında özellikle boşanmada velayetin verilmesinde çocuğun kısa ve uzun vadede çıkarının gözetilmesinin önemine değinmiştir. Velayete ilişkin verilecek bir kararda esas olarak gözetilmesi gerekenin çocuğun yüksek yararı ilkesi olduğunu belirtmiştir. Çocuğun boşanmaya rağmen her iki ana babaya da sahip olmasının onun yararına olacağını, bu nedenle ana babanın birlikte velayeti yürütme konusunda istekli oldukları durumlarda, hâkim çocuğun yararına aykırı bir durum yoksa birlikte velayete karar vermesi gerektiğine değinmiştir. Yine velayete ilişkin Yücel (2013) “Çocuğun Yüksek (Üstün) Yararı Bağlamında Çocuğun İradesi” konulu çalışmasında, çocuğun yüksek yararının BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde öngörülen bir usul kuralı olarak çocuğun haklarını garanti altına alan bir işlev de üstlendiğini belirtmiştir. Çocuğun yüksek yararının unsurlarından birinin çocuğun iradesi, diğer bir deyişle, duygu, düşünce ve istekleri olduğunu, çocuğa rağmen çocuğun esenliğini sağlamaya çalışmanın hem çocuğun kişiliğine saygı duymayı zorlaştıracığını hem de her zaman istenen sonucu vermeyeceğini, diğer bir ifadeyle çocuğun esenliği korumayacağını ifade etmiştir. Bu nedenle çocuğun yüksek yararı için “çocuğun varsayımsal iradesi” ile “çocuğun gerçek iradesi” arasında bir denge kurulmasının şart olduğunu belirtmiştir.

Ülkemizde, çocuk hakları ile ilgili olarak Fazlıoğlu'nun (2007) “Çocuk Hakları Sözleşmesinde Yer Alan Çocuk Hakları Konusunda Öğretmenlerin ve Yöneticilerin Bilinç

Düzeyleri” konulu yüksek lisans tezinde, çocuk haklarının varlığının hem ev hem de okul ortamında istenen seviyenin altında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Uçuş (2009) “Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne Yönelik Öğretmenlerin ve Okul Yöneticilerinin Görüşleri” konulu yaptığı çalışmada, ÇHS’nin ilke ve hükümlerinin ilköğretim programlarında yer alma düzeyi ile bunun okullarda uygulanması ve yaşatılmasına ilişkin öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerini elde etmeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışma sonucunda, sözleşmenin ilköğretim programlarındaki yerine yönelik olarak 2005’ten bu yana uygulanan programın çocuk merkezli olduğu ve çocuk yararını göz önünde bulundurma ilkesine bağlı olarak hazırlandığı tespit edilmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin okullarda uygulanması ve yaşatılmasına ilişkin ise, öğretmen ve okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucunda, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin çocuk hakları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, doğrudan çocuk haklarına yönelik uygulamalar yapmadıkları ve bu konuları ders programında ele alındığı zaman öğrencilerle paylaştıkları sonucuna ulaşmıştır.

Gerek ulusal gerekse uluslararası literatür incelendiğinde, daha çok velayet ilişkisinde ve tıbbi kararlarda çocuğun yüksek yararının tartışıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle yurt içinde, okullarda öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı bakımından değerlendirilmesine yönelik herhangi bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Yaşamlarının önemli bir bölümünü okullarda geçiren çocukların, okulda buldukları süre içerisinde yüksek yararlarının gözetilmesinin gerekliliği her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Okullarda öğrencilerin yüksek yararının farklı boyutlarını ortaya koyan araştırmalarla, öğrenci hizmetlerinin uygulayıcısı konumunda olan çalışanların (sınıf öğretmeni ve yönetici) ve toplumsal hayatın her alanında çocuktan sorumlu kişilerin verecekleri kararlarda ve gösterdikleri davranışlarda “çocuğun yüksek yararı” nı gözetme yönünde farkındalıklarının arttırılacağı ileri sürülebilir. Özellikle kişiliğin temellerinin atıldığı ilkokullarda öğrenci hizmetlerinin sunumunda öğrencinin yüksek yararını dikkate alması gerekmektedir. Bu araştırmanın problemi; ilkokullarda öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalarının çocuğun yüksek yararı ilkesi bakımından nasıl olduğudur.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, Ankara İli kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin görüşleri doğrultusunda ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğun gözetilme durumunu ortaya koymaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

A) Ankara ili kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin;

1. Öğrenci hizmetlerinin;

a) Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması,

b) Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi,

c) Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesi,

d) Öğrencilerin sağlığının korunması,

e) Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması,

f) Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması,

boyutlarındaki düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri;

a) Cinsiyet,

b) Yaş,

c) Kıdem,

d) Mezun olunan fakülte,

e) Çocuk hakları alanında eğitim alma durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri nelerdir?

B) Ankara ili kamu ilkokullarında görev yapan yöneticilerin;

1. Öğrenci hizmetlerinin;

a) Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması,

b) Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi,

- c) Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesi,
- d) Öğrencilerin sağlığının korunması,
- e) Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması,
- f) Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması,

boyutlarındaki düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri nelerdir?

1.3. Önem

Çocuğun yüksek yararı kavramı; çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel, ahlaki, hukuki ve ekonomik bakımlardan sağlıklı, dengeli ve özgür biçimde geliştirilmesi korunup kollanması anlamına gelmektedir (Akyüz, 2013, 67). Çocuklar her devletin kendi geleceğidir. Geleceğe en anlamlı ve olumlu adımlar yine çocukluk çağlarında atılabilir. Bu nedenle çocuklar için kalıcı, tutarlı politikalar oluşturulmalı, eğitimleri için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Çocuğun, her yaşta ve her koşulda korunması gerekmektedir. Çocuğu sadece aile kurumu içerisinde düşünerek, aile içindeki yararının sağlanması yeterli değildir. Okulda, iş yerinde, sosyal hizmet kurumlarında, sokakta, hastanede, karakolda, mahkemede, cezaevinde vb. toplumsal hayatın her alanında çocuğun yararı ön planda tutulmalıdır. Bu nedenle, politika belirleyiciler, ana babalar, öğretmenler, yöneticiler, uzmanlar, polisler, hekimler, hâkimler ve savcılar gibi sorumlu kişiler, kararlarında ve eylemlerinde çocuğun yüksek yararını göz önünde bulundurmalıdırlar. Okullar da öğrencinin okula kaydı ile başlayan ve mezun oluncaya kadar devam eden süre içerisinde öğrenci hizmetlerinde ve eğitim ile ilgili hizmetlerde öğrencinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini yerine getirmeye çalışırken öğrencinin yüksek yararını dikkate almalıdır.

Bu araştırma, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğuna ilişkin sınıf öğretmeni ve yöneticilerin görüşlerini ortaya koyan ilk çalışma olması nedeniyle önemlidir. Ayrıca bu araştırmanın daha sonraki araştırmalara kaynaklık edebileceği ve politikacılar ile öğrenci hizmetlerinin uygulayıcılarına (sınıf öğretmeni ve yönetici) yardımcı olabileceği umulmaktadır. Toplumsal hayatın her alanında çocuktan sorumlu kuruluş ve kişilerin verecekleri kararlarda ve gösterecekleri davranışlarda çocuğun yüksek yararını gözetmeleri konusunda farkındalıklarını artıracacağı için de araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 1- 2016–2017 Eğitim-Öğretim yılı ile sınırlıdır.
- 2- Ankara ili merkez ilçelerindeki tüm kamu ilkokulları ile sınırlıdır.
- 3- İlkokullardaki öğrenci hizmetlerini düzenleyen yönetmeliklerle (Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği) sınırlıdır.
- 4- Kamu ilkokullarındaki sınıf öğretmeni ve yöneticilerin, ilkokullardaki öğrenci hizmetlerini ilgilendiren düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

İlkokul. Ankara ili merkez ilçelerindeki ilk dört yıl eğitim ve öğretim veren tüm kamu okullarıdır.

Sınıf öğretmeni. Ankara ili merkez ilçelerindeki tüm kamu ilkokullarında görev yapan öğretmenlerdir.

Yönetici. Ankara ili merkez ilçelerindeki tüm kamu ilkokullarında görev yapan okul müdürleri ve müdür yardımcılarıdır.

Öğrenci. Ankara ili merkez ilçelerindeki tüm kamu ilkokullarında öğretim gören öğrencilerdir.

Çocuğun yüksek yararı. Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel, ahlaki, hukuki ve ekonomik bakımlardan sağlıklı, dengeli ve özgür biçimde geliştirilmesi korunup kollanması anlamına gelmektedir. Bir somut olayda çocuğun yararı başka kimselerin yararları ile çatıştığında çocuğun yararına üstünlük tanınmasını içermektedir.

Öğrencinin yüksek yararı. Öğrencinin okula kaydı ile başlayan ve mezun oluncaya kadar devam eden süre içerisinde öğrenci hizmetlerinde ve eğitim ile ilgili hizmetlerde öğrencinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini yerine getirmeye çalışırken öğrencinin yüksek yararının dikkate alınmasıdır.

Öğrenci hizmetleri. Öğrencilerin okula kayıt ve nakil işlemleri, öğrencilerin devamının izlenmesi, öğrenci davranışlarının ve başarılarının değerlendirilmesi, öğrencilerin sağlığının

korunması ve güvenliğinin sağlanması, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili hizmetleridir.

Düzenleme. İlkokullarda öğrenci hizmetlerine yönelik iş ve işlemlerin nasıl yerine getirileceğini belirleyen kural, ilke ve esaslardır. Bu araştırmanın yürütüldüğü sırada yürürlükte olan ve ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemeler; MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ve MEB Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliği'dir.

Uygulama. İlkokullarda kaynağını MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ve MEB Rehberlik ve Psikolojik Hizmetler Yönetmeliği'nden alan öğrenci hizmetlerine yönelik iş ve işlemlerin yerine getirilmesidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL VE YASAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ilgili literatür ve mevzuat taranarak konunun kavramsal ve hukuksal çerçevesi çizilmiş ve bu doğrultuda ilgili kavramlara, tartışmalara, hukuksal düzenlemelere ve mahkeme kararlarına yer verilmiştir.

Çalışmada ilkökul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalar, çocuğun yüksek yararı bakımından ele alınmıştır. Bu nedenle aşağıda konuyla ilgili olduğu düşünülen çocuk kavramı, çocukluk kavramına tarihsel bir bakış, çocuk hukuku, çocuk hakları ve çocuk haklarının ulusal ve uluslararası dayanakları ele alınmıştır. Ayrıca çocuğun yüksek yararı ilkesi, çocuğun yüksek yararının belirlenmesinde dayanılacak ölçütler, çocuğun yüksek yararı ilkesinin önemi, okulda çocuğun yüksek yararı, çocuğun yüksek yararı ile ilgili örnek mahkeme kararları, okulda çocuğun yüksek yararı ile ilgili örnek mahkeme kararları, eğitim hakkı, okulda öğrenci hizmetleri ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Çocuk Kavramı

Çocukluk bir toplumda geçerli olan norm ve değerlere göre belirlenen toplumsal bir kavramdır ve diğer tüm toplumsal kavramlar gibi geçerli oldukları bağlamla sınırlıdır. Toplumun çocuğa tanıdığı veya tanımadığı haklar, çocuktan beklentileri, çocuğa yüklediği sorumluluklar, çocuğa uyguladığı yaptırımlar ve ona verdiği eğitim biçimi gibi pek çok konu, toplumun çocuğu ve çocukluk kavramını nasıl algıladığına göre belirlenir (Tan, 1989, 71).

Biyolojik olarak çocuk, ergenlik çağından önceki birey olarak tanımlanabilir. Ancak çocukluk üst sınırı belirsiz bir çağdır. Çocukluk oyun ve öğrenim yıllarını kapsayan tüketici dönem olarak tanımlanırsa, çocukluğun üst sınırı bazen 12 bazen de 25 yaş olarak belirtilebilir. Ancak 12 yaşından önce çalıştırılan çocuklar olduğu gibi 18 yaşından önce evlendirilen çocuklar da azımsanmayacak sayıdadır (Yörükoğlu, 2000, 13-14).

Hukukta çocuk kavramı iki anlamda kullanılmaktadır. Birinci anlamda çocuk, ana-babadan türeyen kişi, evlat anlamına gelir ve çocuk kavramı soy bağıını belirtmek için kullanılır. İkinci anlamda ise çocuk, özel korumaya alınan, kendisine özel haklar ve ayrıcalıklar tanınan yetişkin olmayan insan “küçük” tür (Taşkın, 2006, 6). 20 Kasım

1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre “Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır”. Sözleşme'deki tanımdan açıkça anlaşılmaktadır ki 18 yaşından küçük her insan çocuktur (Daiute, 2008, 710). Türk Medeni Kanununa (TMK) göre 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılmış (m. 11); kişiliğin, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başladığı ve ölümle sona erdiği kabul edilmiştir (m. 28). Türk Ceza Kanununun (TCK) 6/1 maddesi uyarınca da 18 yaşını doldurmamış kişi çocuk olarak kabul edilmiştir.

Cılga (2001)'ya göre, 0-18 yaş arası olarak tanımlanan çocukluk, tüm yaşamı belirleyen temel oluşumların gerçekleştiği bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun kendisini ilgilendiren kararlara katılımının sağlanması demokratik bir toplumun en önemli görevleri arasında yer almaktadır. Buradaki amaç, çocuğun kendi haklarının bilincine varması, kendini ifade edebilmesi, toplumun bireyi olduğunun ve bazı hak ve görevlerinin olduğunu bilmesi, bilgilenme, düşünme, değerlendirme, karar süreçlerinde rol alma ve sorunlarla baş edebilme yeteneğinin geliştirilmesidir.

Çocuk en başta onurlu bir insandır; insanlık onuruna layık bağımsızlığına, özgürlüklerine ve haklarına, bu arada güçsüzlüğü dikkate alınarak özel korumaya kavuşturulmalı, kendisine yaşamın en güzel dilimini oluşturan çocukluğunu doyasıya yaşama olanakları sağlanmalıdır (Serozan, 2005, 28). Çocukluk her kavram gibi sosyal olarak tanımlanmış ve her toplumda farklılıklar gösteren tarihsel ve kültürel bir inşadır. Her ne kadar biyolojik özellikleri ve bir takım ihtiyaçları nedeniyle yetişkinlere bağımlılıkları ortak olsa da, çocukluk tarihsel ve kültürel olarak önemli farklılıklara ve değişimlere sahiptir (Kağıtçıbaşı, 2000).

Farklı toplumlarda çocukluk anlayışı da farklılık göstermektedir. Örneğin Afrika'da çocukluk yaşla değil, çocuğun ve anne ve babanın karşılıklı yükümlülükleri ile açıklanmaktadır. Geleneksel olarak aile, ihtiyacı olduğunda veya yaşlandıklarında çocuklarından destek alır (Freeman, 2007, 34). Kağıtçıbaşı'nın (1998) yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, çocuğa yüklenen anlam ile anne-babanın eğitim düzeyi arasında doğrusal bir ilişki olduğu, ailenin eğitim düzeyi düştükçe, çocuğun ekonomik değer üreten bir birey olarak görülme olasılığı artmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde her şeyin hızla değişip geliştiği ve yaşam koşullarının gittikçe karmaşıklaştığı günümüzde, toplumların geleceği olan çocukların bu dönemlerinde her yönden sağlıklı olarak yetiştirilmelerinin önemi her geçen gün daha da anlaşılmaktadır. Geleceğe en anlamlı ve olumlu adımlar yine çocukluk çağlarında atılmaktadır. Çocukların yetiştiği aile ortamı, toplumun yapısı, sosyo-ekonomik düzey, ana-baba-çocuk ilişkileri ve çocuk yetiştirme yöntemleri, kişilik gelişimini etkileyen etmenler arasında yer almaktadır.

2.2. Çocukluk Kavramına Tarihsel Bir Bakış

Tarihte uzun dönemler boyunca çocuğa, ailesine sadece ekonomik yarar sağlayan varlık olarak bakılmıştır. Artık günümüzde her bir çocuk ayrı bir yetenek olarak kabul edilmekte, çocuğun yetenek ve ilgilerinin keşfedilip geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Çocuğu istismar etmek, küçük ve önemsiz görmek anlayışı yerine çocuğa, çocuk olduğu, insan olduğu duygusu vererek saygı göstermek ve değerli olduğunu hissettirmek anlayışının hâkim olduğu söylenebilir.

Antik Yunan döneminde çocukluk Aristoteles tarafından hastalık, kaza gibi insanın hayatında karşılaşılabileceği zorluklar hatta felaketlerden biri olarak görülüyordu. Aristoteles'e göre çocukluk, kendi haline bırakılırsa mutsuzluk ve huzursuzluk oluştururdu. Bu nedenle, çocuk ayrı bir birey değil, mutlak biçimde babaya ait bir varlıktı ve bu anlamda köleden ya da eşyadan farksızdı. Cermen kavimlerinde de “munt” adı verilen babanın çocuk üzerinde sınırsız denilebilecek çocuğu satma, öldürme, sokağa bırakma gibi birçok yetkileri bulunmaktaydı. (Serozan, 2005, 3).

Tarihçi Philippe Aries'in çalışmalarına göre, ortaçağ boyunca çocukluğun kendine özgü doğasının bilinmediği saptanmıştır. Ortaçağ resminde çocuk bulunmamaktaydı; ancak 16. yüzyıldan itibaren, maddi durumu iyi olan aileler çocuklarının resimlerini gösteren siparişler vermeye başlamışlardır. Ancak resimler incelendiğinde, çocukların küçük birer yetişkin olarak tasvir edildikleri görülmektedir. Ortaçağda yetişkin olarak tasvir edilen bu çocuklar, büyükler gibi her suçtan sorumlu tutulup, ağır cezalara çarptırılmışlardır (Akarslan, 1998, 25).

Roma hukukunda ailenin çocukları, *pater familias* “aile babasının” *Patria potestas* “sınırsız hakimiyeti” altındaydı. Roma Hukukuna göre aile babasının, çocuk üzerindeki hakimiyeti tamamen sınırsızdı. Sadece aile babası hak ehliyetine sahipti, çocuğun hak ehliyeti yoktu. Aile babasının çocuk üzerinde *ius vitae ac necis* “hayat ve memet hakkı” vardı. Bu hak ile çocuğun hayatına hükmedebilir, suç işleyen çocuğu dövebilir, hapse atabilir ve hatta öldürmek suretiyle cezalandırabilirdi. Aile babası yeni doğan çocuğunu terk edebilir, öldürebilirdi. Aile babası hakimiyeti altındaki çocukları isterse satabilirdi, isterse çalıştırabilir ve elde edilen kazancı bizzat alabilirdi. Baba kullanmış olduğu bu yetkilerden dolayı devlete karşı hiçbir şekilde sorumlu değildi (Ayiter, 1963,42; Umur, 1982, 391; Karadeniz, 1989, 160; Akyüz, 2013, 20). Çocuğa bu yaklaşım tarzında, çocuğu ilgilendiren her türlü ilişkiler bakımından anne-babanın ve diğer kişilerin yararlarının çocuğunkilerden önde gelmesi, hatta çocuğun yararlarının hiç dikkate alınmaması çok normal sayılmaktaydı (İnan, 1968, 7).

Baba erkil bir aile yapısının söz konusu olduğu eski Türklerde, çocuğun velayeti babaya ait olmuş ve babanın olmaması durumunda bu hak anneye verilmiştir. Türklerin İslamiyeti kabul etmeleri ve İslam hukukunun uygulanmasıyla velayet hakkı yalnız babaya ait olmuştur. Eski Türklerde çocuğa büyük değer verilmiş ve bu doğrultuda çocuğu olmayan aileler toplumda hoş karşılanmamıştır. Bu nedenle “ocağın sönmesi” gibi mutsuz bir duruma düşmemek için çocuksuz aileler öksüzleri veya anne babalarının izni ile başka çocukları evlatlık almışlardır (Akyüz, 2013, 22).

Roma’ da Hıristiyanlığın etkisi ile baba hâkimiyetinin katılığı yumuşamış ve çocukları yetiştirmek ana-babanın görevi olarak düşünölmeye başlanmıştır. İncil’de yer alan *Summa debetur puero reverenta* cümlesinde “çocuğa azami dikkat ve ihtimam, azami saygı gösterilmelidir” şeklinde belirtilmekteydi (Paribeni, 1935, 64). Fakat tarihte dinler genel olarak çocuğun yararı kavramını değil, çocukların korunmalarını ve içinde buldukları cemaate uygun yetiştirilmelerini önemsemişlerdir (İnan, 1968, 7).

Çocukluk kavramına ilişkin düşünceler, 16. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamıştır. Bu anlayış masum ve zayıf olan çocuğu koruma görevini yetişkinlere vermiştir (Franklin, 1993, 24). Nitekim çocukların okula gitmeleri ile beraber 17. ve 18 yüzyılda çocuk kavramına yönelik bakış açısı değişmeye başlamıştır. Fakat bu değişimler eşit bir biçimde ve aynı anda olmamıştır. Cinsiyet ve sınıf ayırımı gelişimlerin hızını etkilemiştir. Gelişen burjuvazi sadece kendi oğullarının bu yenilikçi tarzda yetiştirilmesini istemiştir. Kız çocuklarının ise okulun verdiği eğitime ihtiyaçları olmadığını, gelecekte yapacakları işi evde öğrenmelerinin uygun olduğu düşünölmüştür. O dönemde, kızların dışlanması tüm toplumsal grupları kapsamaktaydı. Zengin ailelerin kızları daha aşağı sınıfların kızlarından daha iyi eğitilmiş değildi (Ballar, 1998, 17).

Sanayi devriminin belirleyici özelliği olan ilk yenilikler, 18. yüzyılın ikinci yarısında İngiltere’de ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimindeki çocukların durumuna bakılacak olursa; yoksulluk ve kimsesizlik nedeniyle Londra’da 40 binden fazla çocuğun sokaklarda başıboş dolaştığı kaynaklardan anlaşılmaktadır. Bu çocuklar işyerlerine, çiftçilere satılıyor ve kiralanıyordu. Çocuklar çok düşük ücretle ve günde 18 saatten az olmamak üzere ayakta çalıştırılıyordu. Altı yaşından küçükler elleri küçük olduğu için iplik işinde özellikle kullanılıyordu. Çocukların başında gardiyanlar bulunuyor, işten kaytaran, erken kalkmayan çocuklar çekinmeden kırbaçlanabiliyordu. Kötü beslenerek çalıştırılan bu çocuklardan hastalanan ve ölen çok fazlaydı (Akarslan, 1998, 13).

Tarihsel gelişim içerisinde kimi zaman en ilkel sayılan toplumlar çocuklarına karşı en uygar bilinen toplumlardan daha iyi davranmışlardır. Amerikan kitaplarında Kızılderililerin bu konuya ilişkin örnek bir olayı bulunmaktadır: 1800’li yıllarda beyazlarla barış yapmaya gelen bir aile başkanı, buluşma yerine yaklaşırken yolda bir çocuğun dövüldüğünü görür. Hemen atının başını geri çevirir. “Ben çocuk döven barbarlarla barış görüşmesi yapamam” diyerek dönüp gider. ABD’de 20. yüzyılın başına dek geçerli olan yazılara göre, çocuğa ailesinden başka kimse karışamazdı. 1880’de İngiltere Parlamentosunda, kendi evlerinde ezilen, işkence gören, aç bırakılan ve sokağa atılan çocuklar konusunun görüşülüp önlem alınması önerilmiş; fakat aile içinde olanlar sadece aileyi ilgilendirir gerekçesi ile bu öneri geri çevrilmiştir (Akarslan, 1998, 19).

Aynı yüzyılda, Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) de durum pek farklı değildi. Çocuklar çalıştırılmak üzere kiralanıyordu. 1933 yılında çıkarılan bir yasa ile tüm ABD’de 16 yaşından küçük çocukların çalıştırılması yasaklanmıştır. Fakat bu yaş sınırlandırmasına özellikle tarım kesimlerinde pek uyulmamıştır (Akarslan, 1998, 14). Çocukların çalışma hayatının olumsuzluklarına karşı korunmasına ilişkin ilk yasal düzenlemelerden biri sanayileşmenin vahşi biçimde sürdüğü ülkelerin başında gelen İngiltere’de 1801 yılında çıkarılan Sağlık ve Ahlak Kanunu’dur. Kanunla, çocukların çalışması sadece gündüzle sınırlanmış ve çalışma süresi de günde 12 saate indirilmiştir (Semerci ve diğerleri, 2012, 9).

Matbaanın icadıyla yetişkinlere ait simgesel bir dünya kurulurken çocuklar bu dünyanın dışında bırakılmış ve onlara ayrı bir çocukluk dünyası oluşturulmuştur. Böylelikle çocukluk dünyasındaki değişim süreci başlamıştır (Postman, 1995, 33). Bu gelişmeler sonucunda, aile reisinin çocuk üzerindeki sınırsız egemenliği, giderek çocuğa karşı bakım ve koruma yükümlülüğüne dönüşmüştür. Devlet zamanla bu yükümlülüğün yerine getirilmesi konusunda aktif bir denetim yürütmeye başlamıştır. Böylece, çocuk sorununu konu alan yasal düzenlemelerde çocuğun yararları, söz konusu olabilecek diğer yararlardan daha önemli duruma gelmiştir (Akyüz, 2013, 19). Devletin aile karşısında güçlenmesi yönünde bir değişim başlayınca, devlet aileyi kontrol etme olanağını elde etmiştir. Devletin kendi çıkarları doğrultusunda aileyi denetlemesiyle toplumsal ilgi çocuğun korunması yönünde yoğunlaşmaya başlamıştır (İnan, 1968, 7).

Devletleri çocuk haklarını özel olarak korumaya yönelten önemli nedenlerden biri de çocukların tüm dünyada karşılaştıkları son derece olumsuz durumlardır (Akarslan, 1998,19). İngiltere’de zor durumda olan çocukların korunmasına ilişkin olarak 19. yüzyılın sonlarına doğru gönüllü çocuk bakım kuruluşların sayısında da artış görülmektedir. Bu dönem içerisinde

İngiltere’de kimsesiz çocuklara hizmet veren Dr. Barnardo’s (1870), 1869’da Ulusal Çocukeyi (National Children’s Home), İngiltere Kilisesi Kaybolmuş ve 1887’de Kimsesiz Çocuklar Derneği (The Church of England Waifs and Strays Society) ile Katolik Çocuklar Derneği (The Catholic Children’s Society) gibi sivil örgütler ortaya çıkmıştır (Hayden, Goddard, Gorin, ve Spek, 1999, 20).

Batı’da modernleşme ile değişen çocukluk algısının, Osmanlı’da Batı’dakinden farklıdır. Her ne kadar Türklerde ana babanın çocuğuna duyduğu sevgisi güçlü olsa da özellikle II. Meşrutiyet dönemindeki çocuk dergileri incelendiğinde, çocuğa yaklaşımın çocukluk fikrinden çok çocuğun geleceğın yetişkini olduğu düşüncesi çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Batı’da on altıncı yüzyılda başlayan çocukluğun modernleşmesi Osmanlı’da ancak on dokuzuncu yüzyılda başlayabilmiştir. Bu gecikmenin önemli nedenlerinden biri de çocuk üzerinde düşünen, felsefe geliştiren, eğitim sistemi oluşturan düşünürlerin Osmanlı toplumunda olmamasıdır (Onur, 2009, 190-198). Türk eğitim tarihinde çocuğa ve onun eğitimine bakış açısı 19. yüzyıldan itibaren hukuki metinlerde ve kültürde değişmeye başlamıştır. 1824 yılında Sultan II. Mahmut, ilköğretimi zorunlu kılan fermanını yayınlamıştır. Nisan 1847’de ilköğretim ve öğretmenleri hakkında bir Talimatname yayınlamıştır. Yayımlanan bu Talimatname resmi makamların ilkokul çocukları, öğretmenleri ve eğitimine olan geleneksel düşünce yapısının değişmeye başladığını gösteren ilk belge olduğu söylenebilir. Bu değişimlerin temel nedeni Tanzimat döneminde bazı aydınların, eğitime ilişkin uygulamaları, toplumun ve devletin karşılaştığı felaketlerin nedenlerinden biri olarak yorumlamaları ve gelişmenin yeni bir eğitimle sağlanacağına inanmalarıdır (Akyüz, 1996, 10).

Türkiye’de çocukların korunmasına ilişkin ilk kurumsal yapılar, 19. yüzyılın sonunda özellikle II. Abdülhamid döneminde ortaya çıkmıştır. DarülHayr-i Ali, Darüleytam ve Darülaceze bu dönemin kurumlarıdır. Türkiye’de çocukların çalışma koşulları ile ilgili olarak alınması gereken önlemlere ilişkin ilk yasal düzenleme, 1930 tarihli Umumi Hıfzısıhha Kanunu’dur (Semerci ve diğerleri, 2012, 9).

Birçok uzman tarafından 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başları, modern çocukluk anlayışının oluştuğu dönem olarak kabul edilmiştir (Heywood, 2003, 36). Modern çocukluk paradigmasının öngördüğü çocuk koruma anlayışının iki önemli odak noktası vardır. Bunlardan birincisi, çocuğun korunması gereken edilgen bir nesne olarak görülmemesidir. Yani çocuk nesne değil öznedir ve devletin ya da ailenin bir malı olarak kabul edilemez. İkincisi, çocukların özel muamele ve korunma ihtiyaçlarının kabul edilmesi ve çocukların korunması sorumluluğunun yetişkinlere verilmesidir. Modern çocukluk anlayışına göre, çocukların bakımı ve yetiştirilmesi salt ana-babanın görevi olmayıp çocuğun korunmasında ailenin yanında

toplumun da sorumluluğu bulunmaktadır Modern çocukluk paradigmasının temel varsayımı, çocukluğun kendine özgü bir gelişimsel dönem olduğu ve çocukların özel olarak korunması ve desteklenmesi gerektiği olarak belirtilebilir (Kırımsoy ve diğerleri, 2013).

Çocukların içinde bulunduğu sosyal durum tarihsel dönemlere ve toplumların yapısına göre değişim göstermektedir. Çocukların çalışma, okullaşma, evlenme yaşı ve reşit olma koşulları tarihin her döneminde ve her toplumda farklılaşmaktadır. Çocukluk modern bir kurgudur. Modern toplumlarda çocuklara verilen değer artmasına bağlı olarak “çocukluk” fikri daha güçlü bir kültürel kurgu olarak gelişmiş olup bu süreç hala devam etmektedir. Bir kültürel, sosyal ve fikrîsel gerçeklik olarak tarihin önemli bir bölümünde çocukluk dile getirilmemiştir. Ancak uzun bir evrimin sonunda ve özellikle çocukların bir değer olarak korunmaya başlaması ile çocukluk fikri ortaya çıkmaya başlamıştır (Semerci ve diğerleri, 2012, 7).

Kentleşme ve sanayileşme, ailenin rolünün ve yapısının değişmesi, insan yaşamının uzaması, ana-baba-çocuk ilişkisinde duygusal bağın oluşması gibi etkenler çocuğa ilişkin anlayışın değişmesine ve gelişmesine katkıda bulunmuştur. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başları modern çocukluk anlayışının olduğu dönem olarak kabul edilmekte olup çocukların yetişkinlerden farklı olduğunun kabulü ile çocuklar ekonomik ve toplumsal değişimlerin olumsuz etkilerinden korunmaya çalışılmaktadır (Taşkın, 2006, 5). Günümüzde artık çocuk, korunan, yetişkinlerin sorunlarından ve sorumluluklarından uzak tutulan, kendine özgü kişiliğe sahip olan bir bireydir (Onur, 1993, 2).

Tarih boyunca çocukların sömürülerek çalıştırıldıkları bilinen bir gerçektir. Tarlalarda ve fabrikalarda itilip kakılarak, dövülerek ve yetersiz beslenme koşulları altında sağlıklarından ve canlarından olmuşlardır. Günümüzde ise her çocuğun bir yetenek olduğu kabul edilmekte olup çocuğun yetenek ve ilgilerinin keşfedilip geliştirilmesine önem verilmektedir. Ancak Dünyada ve ülkemizde yaşanan her türlü hukuki, politik, dini, sosyal ve ekonomik gelişmeler çocukların durumu üzerinde etkin rol oynamaktadır. Göç, hızlı kentleşme, ekonomik krizler, işsizlik, aile içi şiddet ve çocuk yetiştirme konusunda mevcut gelenekler, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, tutarlı çocuk politikalarının eksikliği veya uygulamadaki sıkıntılar içinde bulunduğumuz 21.yüzyılda milyonlarca çocuğun çocukluk dönemi gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Hükümetler çocuk sorunlarının çözümlerinde yetersiz kalmakta var olan kanunların uygulanmasında da sorunlar yaşandığı da bilinmektedir.

2.3. Çocuk Hukuku

Hukuk, toplumsal hayatı düzenleyen ve uyulması kamu gücüyle desteklenen kurallar bütünüdür. Çocuk hukuku ise, hukukun çocuklara özgü, diğer bir ifadeyle, çocuk haklarını düzenleyen dalıdır. En geniş anlamı ile çocuk hukuku, özel hukuk, kamu hukuku, sosyal hukuk ve uluslararası hukukta çocukların haklarını düzenleyen kuralların bütününden oluşmaktadır (Akyüz, 2013, 2). Çocuklar toplumumuzun fiziksel, sosyal, psikolojik ve ekonomik açıdan en fazla korunmaya ihtiyacı olan grubudur. Toplumun en güçsüz ve en savunmasız grubu olarak da istismar, ihmal ve şiddetle daha çok karşı karşıya gelirler. Kendilerine yapılan haksızlığa direnemeyen ve menfaatlerini savunamayan çocuklar için bir hukuksal yapı gerekmektedir (Uçuş, 2009, 26).

Yirminci yüzyılın ilk yarısında meydana gelen iki dünya savaşının ve onların ardından yaşanan çeşitli toplumsal olayların artmasıyla birlikte kimsesiz, yoksul, evlilik dışı vb. gibi çocuklar ve bunların sorunları, çocuk hakları ve bu hakları konu alan çocuk hukukunun gelişimini hızlandırmıştır. Hukuksal düzenlemelerin çocuğun güvenliğinin korunmasına yöneltilmesiyle hukukun sadece güçlülerin haklarını koruyan kurallar olmaktan çıkarılarak zayıfların, özellikle korunmaya muhtaç durumda olanların sorunlarıyla ilgilenilmesi arasında bağlantı bulunmaktadır (Rheinstein,12-13, akt. Akyüz, 2013, 19).

Çocuklar toplumların en fazla korunmaya ihtiyacı olan kesimidir. Onlar bedensel, zihinsel ve ekonomik yönden en güçsüz ve en bağımlı insanlardır. İşgüçleri ve cinsellikleri acımasızca sömürülebilmektedir. Hukukun asıl işlevi kendilerini zaten öz güçleri ile koruyabilecekleri değil de görece güçsüzleri korumak olduğuna göre, çocuklar hiç kuşkusuz hukukun başlıca konusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda "Çocuk Hukuku" diye isimlendirilen hukuk dalı ortaya çıkmaktadır (Serozan, 2005, 4). Kamu hukuku alanında başta Ceza Kanunu ile özel hukuk alanında Medeni Kanun'un çocuklara ilişkin kuralları çocuk hukukunu oluşturmaktadır (Serozan, 2005, 1)

Çocuk hukuku, devletçe tanınmış ve herkes tarafından uyulması yine devletçe zorla (yaptırımla) sağlanmış olan toplumsal davranış kuralları anlamına gelen "hukuk"un çocuklara özgü dalıdır (Serozan, 2005, 1). Çocuk hukuku, çocuklara ilişkin kuralları açıklar, yorumlar, boşlukları gidermeye yönelik öneriler getirir ve aksayan yönlerine ilişkin eleştirilerde bulunur. Bu kurullarla çocuk, saygınlığı, özgürlüğü ve gelişme gereksinimi dikkate alınarak korunur. Bu kurulların asıl amacı, ailede, okulda, sokakta, mahkemede, ıslahevinde, kısaca toplumda çocuğu koruyup kollamaktır (Akyüz, 2013, 3).

Çocuk hukuku sosyal boyutun yüksek olduğu ve hümanist yaklaşımın net bir şekilde görülebileceği bir hukuk dalıdır. Toplumun en güçsüz ve savunmasız kesimini koruma amaçlı oluşturulan bu hukuk dalı tüm hukuksal alanlarla (kamu, özel) bağdaştırıldığı için hukukçulara da derin ve geniş bakış açısı kazandırmaktadır. Bu hukuk dalı 20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (BMÇHS) ile çocuk haklarını tek bir çatı altında toplayarak çocuk hukukunun temelini atmıştır (Serozan, 2005, 23).

Çocuk hukuku diğer hukuk dallarına kıyasla yeni bir hukuk dalı olduğu söylenebilir. Çocuk hukuk dalı tarih boyunca çeşitli değişimler göstermiştir. Bu değişimler toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesi sonucu olmuştur. Sanayileşme devrinden itibaren çocuklara verilen önem artmıştır. İlk zamanlarda, çocuklar ailelerince korunurlarken; daha sonraları bu korumaya dini çevreler eklenmiştir. Devletler kuruldukça bu koruma kanunlarla sağlanmıştır. Devlet, aileyi denetlemeye başlayınca, toplumsal ilgi çocuğun korunması yönünde yoğunlaşmaya başlamıştır. Çocuk hukukunun temelini oluşturan ÇHS ile birlikte çocuk hakları tek bir çatı altında toplanmıştır.

2.4. Çocuk Hakları

Günümüzde neredeyse tüm dünya ülkelerinde geçerli olan bir durum vardır ki o da çocukların insanca yaşama haklarına sahip olduğu ve devletlerin bu hakları güvence altında tutmalarının yasal bir zorunluluğunun bulunduğudır. Çocukların hakları en geniş anlamıyla ÇHS’de yer almıştır. Çocukların sahip oldukları bu hakları koruyup geliştirmek sosyal devletin bir gerekliliğidir. Çocukların bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan gelişerek etkin ve üretici insanlar olarak toplumsal yaşama katılımları sağlanmalıdır.

Çocukların hukuksal, eğitsel ve psikolojik statüleri toplumun değerlerine, ahlak anlayışlarına, siyasi ve ekonomik istek ve ihtiyaçlarına bağlıdır. Çocuğun tarihsel gelişiminden de izlenebileceği gibi din (kilise), devlet ve ailenin çocuk üstündeki kontrollü gücü zaman içinde çocuğun lehine değişmiştir. Psikososyal gelişim sürecine bakıldığında yaklaşık iki yaşından itibaren çocuğun kendini çevresindeki diğer insanlardan ayırt ettiğini “Ben” sözcüğünü sık sık tekrar etmesinden izlenebilir. Kendi koşullarına uymayan davranışları da “Hayır” sözcüğünü sık sık kullanarak ifade eder. Bu durum çocuğun ayrı bir birey olduğunun göstergesidir. Burada bireyin kimlik kazanma kaygısı da yer almaktadır. Tarihsel süreçte “sosyal mülk” olarak kabul edilen canlının doğası bu görüşe aykırıdır. Çocuk hakları ile çocuğa kazandırılmak istenilen aslında çocuğun doğasında var olan özerk kimlik kazanma kaygısının adını ortaya koymaktır (Çelen, 1995, 91).

Yürürlükteki hukuk açısından çocuk hakları, çocuk hukukunu ilgilendiren kurallar tarafından düzenlenmiş, yargı organlarınca gerçekleştirilen koruma yollarına kavuşturulmuş haklardan oluşur. Bu haklar, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki bakımlardan sağlıklı ve normal biçimde gelişebilmesi için hukuk kuralları ile korunan yararlarıdır (Hegnauer akt. Akyüz, 2013, 3). Çocuk hakları yetişkin haklarıyla çelişki içinde değildir; aksine insan hakları hukukunun bir parçasıdır. Çocukların diğer insanlara karşı özel haklara sahip olmasını değil, gelişme gereksinimleri nedeniyle özel insan haklarına sahip olması anlamına gelir (Uçuş, 2009, 30).

Çocuk haklarına yönelik ilk uluslararası gelişme 26 Eylül 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından “Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi”nin kabul edilmesidir (Onursal, 1998, 2). İkinci gelişme, 20 Kasım 1959 tarihli "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi"dir. Fakat hem “Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi” hem de "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi" devletler tarafından kabul edilen bağlayıcılıkları olmayan belgelerdir. Bu bildirelerin bağlayıcı olabilmesi için sözleşme niteliğine dönüştürülüp taraf olan devletlerce onaylanması gerekmektedir. (Müftü, 2001). BMÇHB’si istenilen başarıyı elde edememesine rağmen, BMÇHS’ne temel oluşturmuştur. Sözleşme dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar bütün halklar için aynı anlamı taşımaktadır. Irk, dil, cinsiyet, din, etnik ya da toplumsal farklılık, mülkiyet, özürllülük ya da başka farklılık gözetilmeksizin bütün çocuklar için aynı ve eşit düzeyde geçerlidir (Müftü, 2001).

Çocuk hakları en geniş anlamıyla ÇHS’ de yer almaktadır. Böylece insan hakları ile bağlantılı bütün haklar çocuklara tanınmıştır. Sözleşme’de yer alan çocuk hakları aşağıda da verildiği gibi, “yaşamsal hakları”, “gelişimsel hakları”, “korunma hakları” ve “katılım hakları” olmak üzere dört ana grupta toplanabilir (Akyüz, 2013, 4):

Yaşamsal hakları, çocuğun yaşama ve uygun yaşam standartlarına sahip olma, tıbbi bakım, beslenme, barınma gibi temel gereksinimlerinin karşılanmasını öngören hakları içerirler.

Gelişimsel hakları, çocuğun yeteneklerini en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi için gerekli olan eğitim hakkı, din, vicdan ve düşünce özgürlüğü ve bilgi alma gibi haklardan oluşurlar.

Korunma hakları, çocuğun her türlü istismara ve ihmale karşı korunmasını sağlayan haklardır. Bunlar yargı sisteminde, silahlı çatışmada, çalışma yaşamında; fiziksel, duygusal, cinsel istismar, madde bağımlılığı ve sığınmacı çocuklar için özel bakıma ilişkin konularda çocukların korunmasını sağlayan haklardır.

Katılım hakları, çocuğun ailede ve toplumda etkinlik kazanmasını sağlamaya yönelik haklardır. Bu haklar, görüşlerini açıklama ve kendisini ilgilendiren konularda karara katılma, düşünce, düşüncelerini ifade etme, vicdan ve din özgürlüğü, dernek kurma ve toplanma haklarıdır.

Çocukların belirtilen haklarının geliştirilmesi önemli bir gereksinim olarak gözlenmektedir. Çocukların daha iyi bir yaşam düzeyine kavuşturulmaları toplumsal bir hedeftir. Bu hedefe ulaşılması için tüm önlemlerin alınması devletin sorumluluğudur. Çocuk haklarının sağlanması ve geliştirilmesi sosyal devlet ve sosyal politika alanı içerisindedir (Cılga, 2010, 9). Çocuk haklarının tam olarak öğrenilmesi ve uygulanması için çocuk haklarının bütününde çocuğun temel yararının gözetilmesi gerekmektedir. Çocuğun öncelikli yüksek yararını ana-babalar, toplum ve devlet gözetmelidir. Çocukların esenliği ve mutlu bir çocukluk geçirmeleri için her biri ayrı ayrı çocuklara karşı sorumludur (Şirin, 2011, 9).

Çocuk hakları, insan hakları ile bağlantılıdır ve ondan ayrı düşünülemez. Çocuk hakları, ilk aşamada bireyin özgürleşmesinin daha sonraki aşamada ise toplumsal özgürlük anlayışının ayrılmaz parçasıdır. Çocuklukta verilen özgürlükçü anlayışla, yetişkinlikteki özgürlükçü yaşam birbirini tamamlayan bir bütündür. Çocukların hakları olmalı ve bu haklar çağın gelişimine paralel olarak geliştirilmelidir. Toplumsal bir hedef olarak çocuk haklarının geliştirilmesi ve daha iyi bir yaşam düzeyine kavuşturulmasından anne-baba, devlet ve toplum sorumludur.

2.5. Çocuk Haklarının Ulusal ve Uluslararası Yasal Dayanakları

Ülkeler arasında yaşanan savaşlar ve onların ardından yaşanan çeşitli toplumsal olaylar çocuk haklarının gelişimini etkilemiştir. Ülkeler, çocuk haklarına yönelik gerek kendi yasalarında gerekse uluslararası alanda kabul edilen sözleşmeleri imzalayarak bunlara uyacaklarını vaat etmişlerdir.

Gerçek anlamda çocuklar ve çocukların korunması hususuna yönelik ulusal ve uluslararası çalışmalar 1900'lü yıllarda başlamakla beraber son yıllarda yoğunlaşarak artış göstermektedir. Artık "çocuklar bekleyemez!" ilkesi bilinen bir gerçektir. Çocuklar beklemeyeceğine göre çocuklarla ilgili problemler de gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde ele alınması gerekmektedir (Akarslan, 1998, 1).

Aşağıda çocuk haklarına ilişkin ulusal ve uluslararası dayanaklar belirtilmiştir.

2.5.1. Ulusal Dayanaklar

1982 Anayasasındaki "Sosyal Devlet" ilkesi çocuklar için de geçerlidir; çünkü sosyal devlet, güçsüzleri koruyarak gerçek eşitliği, yani sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlüdür. Güçsüzler söz konusu olduğunda korunması gereken ilk kesim çocuklardır.

Anayasa'nın "Ailenin Korunması" başlıklı 41. maddesinde, ailenin Türk toplumunun temeli olduğu, devletin ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli önlemleri alacağı, teşkilatı kuracağı hususu vurgulanmıştır (m.41). 07.05.2010 tarihli ve 5982 sayılı kanunla 41. maddeye çocuklar bakımından aşağıdaki hükümler eklenmiştir:

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

Anayasa'nın çocukların yaşatılması, geliştirilmesi ve korunmasına ilişkin önemli hükümlerden biri de eğitim hakkını düzenleyen 42. maddesidir. Bu maddeye göre:

Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Devlet maddi imkanlarından yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmek amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

TMK' da ana-baba ile çocuk ilişkileri ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. TMK' ya göre ana-baba, çocukların bakımını ve eğitimini sağlamak, onların yüksek yararlarına uygun kararlar almak ve uygulamakla yükümlüdürler. Bu amaçla ana-babaya velayet yetkisi verilmiştir. Velayetin kullanılmasında ana-baba eşit söz hakkına sahiptir. Ana-baba velayeti çocuğun yüksek yararı ve kararlara katılım hakkını göz önünde bulundurarak kullanırlar (m.336, m. 339). 5237 Sayılı TCK'de çocukları şiddete, istismara, sömürüye, terk edilmeye karşı koruyan kuralların yanında, uyuşturucu maddelere, kumara, pornografik film ve yayınlara, insan ticaretine karşı koruyan kurallarda bulunmaktadır.

Türkiye; nüfusunun üçte biri çocuklardan oluşan bir ülke olarak, çocuğun yüksek yararı doğrultusunda, çocuğun bütün haklarının korunması için, Anayasa'da yer alan sosyal devlet anlayışı içerisinde gerekli yasal ve idari önlemleri almakla yükümlüdür. Bu amaçla, Çocuk Hakları Sözleşmesi ilkelerini de kapsayacak şekilde, çocukların yaşamsal, gelişimsel, korunma ve katılım haklarının uluslararası standartlarda uygulanabilmesi, gerekli tüm koşulların iyileştirilmesi ve çocukların hayata daha etkin ve mutlu katılımlarının sağlanması için Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu Strateji Belgesi, Türkiye'nin çocuk haklarını koruma ve geliştirme amacıyla ortaya koyduğu iradenin somut bir ifadesidir. Bu belge ile çocukların hayat standartlarını geliştirmek ve çocukların sağlıklı büyüyecekleri, iyi eğitim alacakları, güç koşullarda kalmaları durumunda korunacakları, kaliteli hizmetlere erişebilecekleri ve bu amaçla gereken kaynakların ayrıldığı, ülkenin tamamını kapsayan bir Çocuk Refahı Sistemi'nin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir (Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2013-2017).

Bu Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nın temel ilkesi, değer ve yaklaşımı ülkemizde 1995 yılında yürürlüğe giren “Çocuk Hakları Sözleşmesi”, 2001 yılında yürürlüğe giren “Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi”, 2009-2011 yıllarını kapsayan “Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi”, 2011 yılında yayınlanan “Avrupa Birliği Çocuk Hakları Programı” ile “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi” ve “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” ne dayanmaktadır (Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2013-2017).

2.5.2. Uluslararası Dayanaklar

Birinci Dünya Savaşından sonra, toplumun temel taşları olan çocukların her türlü ihmal ve istismardan öncelikle korunma haklarını vurgulamak amacıyla ve onların her hâl ve koşulda yetişkinlerden daha özel olarak ele alınmaları gerekliliğinden hareketle 1924 yılında Milletler Cemiyeti tarafından Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi kabul edilmiştir. Çocukların yaşatılmaları, gelişmeleri ve korunmalarının uluslararası bağlamda ilk kez temel ilke olarak ele alındığı bu beş maddelik bildirgeyi imzalayan devlet büyüklerinin arasında genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal de yer almıştır. Uluslararası iyi niyetin göstergesi olan bu çalışmalar ne yazık ki 1939'da patlak veren İkinci Dünya Savaşı ile önce Milletler Cemiyeti'nin geçerliliğini yitirmesi, buna bağlı olarak da Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yalnızca bir kâğıt parçasından öteye gidememesine neden olmuştur (Müftü, 2001).

Çocuk haklarına ilişkin 1924 tarihli ilk uluslararası bildirge olan Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi çok dar kapsamlıdır. Giriş kısmında insanlığın çocuğa en iyisini vermeye borçlu olduğunu belirtmiştir. Beş temel ilkesinde refah, normal gelişmenin gerekliliği, yiyecek ve ilaç, suç işleyen çocukların rehabilitasyonu, sömürüye karşı koruma ve sosyalleşmeye vurgu yapılmıştır. Bu belge çocuk haklarına yönelik temel bir belgedir (Freeman, 2007, 11).

Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi esas alınarak 20 Kasım 1959 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (BMÇHB) kabul edilmiştir. Tiryakioğlu'na (1991, 6) göre BMÇHB'si ilan ettiği haklardan henüz bütün çocuklar yararlanmadığı halde bir kâğıt parçasından ibaret değildir. Bu hakların var olduğunun evrensel olarak kabulü, bu haklara ulaşmanın ilk adımıdır. Farklı sosyal koşullara ve kültürel geleneklere sahip olan pek çok ülkenin "temel ilkelerin önemi" konusunda fikir birliğine varmış olması gelecekte kaydedilecek ilerleme açısından cesaret verici bir durumdur. Günümüzde dünyanın neredeyse her ülkesinde çocukların özel yardıma muhtaç ve layık oldukları fikri benimsenmekte ve onlara bu yardımların sağlanabilmesi için aktif çalışmalar yapılmaktadır.

Çocuk Hakları Bildirgesi 1959'da ilan edilmiş olup 1924 tarihli Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi gibi çocuk haklarından ziyade çocuğu korumayı vurgulamıştır. Bu bildirge biraz daha modern bir özelliğe sahiptir. Örneğin ayrımcılık yapmama ilkesini barındırmaktadır. Yine 1959 Bildirgesi, çocuğun yüksek yararına spesifik olarak atıf yapan ilk uluslararası insan hakları belgesi olması nedeniyle önemlidir (Freeman, 2007, 14; Taşkın, 2006, 17).

Çocuğun yüksek yararı ilkesi en kesin ve açık ifadesiyle 20 Kasım 1989 yılında BM Genel Kurulu'nda kabul edilen ve çocukların Magna Carta'sı diye bilinen BMÇHS' inde yer almaktadır (Alston, 1994, 4; Serozan, 2005, 49). ÇHS'ni imzalayan ülkeler yasalarını sözleşme ile aynı düzeye getirmek zorundadırlar. Böylelikle de söz konusu ülke bu hükümlere uymakla yükümlü olduğunu açıklamakta, bunu yerine getirmemeleri hâlinde ise uluslararası topluluğa hesap vermeyi kabul etmektedir. Bugün ÇHS, Amerika Birleşik Devletleri ve Somali dışında 193 ülke tarafından onaylanmıştır. Türkiye Sözleşme'yi 14 Eylül 1990'da imzalamıştır (Müftü, 2001). Türkiye ÇHS'ni 10 Aralık 1994 yılında 17, 29 ve 30. maddelerine TC Anayasası ve 1923 tarihli Lozan Antlaşması hükümlerine ve ruhuna uygun yorumlama hakkına ilişkin çekince koyarak onaylamıştır. Sözleşme, 27 Ocak 1995'de Resmi Gazete'de 22184 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve iç hukukun bir parçası olmuştur (Müftü, 2001; Akyüz, 2013; Taşkın, 2006; Taşkın, 2014).

Çocukların Magna Carta'sı olarak nitelendirilen Sözleşme dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar bütün halklar için aynı anlamı taşımaktadır. Irk, dil, cinsiyet, din, etnik ya da toplumsal farklılık, mülkiyet, özürllülük ya da başka farklılık gözetilmeksizin bütün çocuklar için eşit ölçüde geçerlidir (Müftü, 2001). ÇHS, çocukların haklarını düzenleyen en kapsamlı belgedir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 42. maddesinde; "Taraflar devletler, sözleşme ilke ve hükümlerinin uygun ve etkili araçlarla yetişkinler kadar çocuklar tarafından da yaygın biçimde öğrenilmesini sağlamayı taahhüt ederler" hükmü yer almaktadır. Bu maddeye göre, çocukların sahip oldukları bu haklar konusunda bilgilendirilmeleri, taraflar devletlere yüklenen bir yükümlülüktür (Kepenekci, 2000, 26).

ÇHS taraflar devletlerin üstlendikleri yükümlülükleri yerine getirmelerini denetlemek için on sekiz uzmandan oluşan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin kurulmasını öngörmüştür. ÇHS, çocuk hakları konusunda gerek uluslararası toplumda, gerek ulusal toplumlarda farkındalık yaratmıştır. Fakat Sözleşme'nin daha etkili uygulanabilmesi için, insan hakları ile ilgili uluslararası sözleşmelerde öngörülen şikâyet mekanizmalarının ÇHS için de kabulü gerekmektedir (Akyüz, 2013, 41-42).

Çocuk haklarına ilişkin bu sözleşme, ortak standartları ortaya koyarken, devletlerin farklı kültürel, toplumsal, ekonomik ve siyasal gerçeklerini göz önünde bulundurmıştır.

Böylelikle tek tek devletler, herkes için geçerli olan haklar çerçevesinde, bunların yaşama geçirilmesine yönelik kendi ulusal yollarını kullanabilme olanaklarına sahip olmuşlardır (Ballar, 1998, 182). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, çocuk haklarının ciddiye alınması konusunda okuldaki yetişkinlerin teşvik edilmesi için öğretmenlerin eğitiminde ÇHS ile ilgili bilgiler verilmesini ve öğretmenlere verilecek bu eğitimin sözleşmenin ruhundan ve felsefesinden ilham alınmasını önermektedir (Fortin, 1998, 149).

Dünya ülkelerinin çocuk hakları ile ilgili uygulamalarına bakıldığında farklı örneklerle karşılaşılmaktadır. Uganda, Angola, Etiyopya ve Namibya anayasalarını Sözleşme'ye göre düzenlemişlerdir. Togo'da hükümet sözleşmede yer alan maddelerin tümüne yeni anayasasında yer vermiştir. Honduras Sözleşme'yi temel alan yeni bir çocuk hakları yasasını kabul etmiştir. Burkina Faso'da ilköğretim ve orta öğretim programlarına çocuk hakları ile ilgili dersler konulmuş ve çocuklarla ilgili davalar çocuk mahkemelerinde görülmeye başlanmıştır (Fazlıoğlu, 2007, 41).

Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni onaylayarak yürürlüğe koymak suretiyle çocuk nüfusunun sorunlarına evrensel ölçütler çerçevesinde yaklaşmayı da kabul etmiş olmaktadır. Türk toplumunun çocuk konusundaki geleneksel değerleri ile bu evrensel ölçütler büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu bakımdan ÇHS'nin süratle kabulü ve yürürlüğe konmasının önemli bir nedeni de budur. Burada sorun Sözleşme'nin ön gördüğü hakların aynı ölçüde hayata geçirilmesi, şartlarının da aynı hızda oluşturabilmesidir (Doğan, 2001). Türkiye'de Toplumun çocuk konusundaki mevcut sıkıntıları, çocukla ilgili olarak sevgi, ilgi ve özveri yokluğundan değil; bu sevgi, ilgi ve özveriyi yine çocuk konusunda disiplinli bir eğitime, yeni kuşaklarla olgun bir diyaloga ve sağlam bir sosyal koruma mekanizmasına dönüştürememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Kısacası, duygu alanındaki fazlalık akıl alanındaki çözüm azlığıyla ters orantılıdır (Doğan, 2001).

Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni onaylamasına ve sözleşme ile uyumlu, çocukların yararını ve korunmasını temel alan birçok kanunu yürürlüğe koymasına rağmen çocuk haklarının yaşama geçirilmesinde sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların çözümünü sağlayacak en önemli yollardan biri de Sözleşme'nin 42. maddesinin gereğini yapmaktır. Daha net bir ifadeyle, 18 yaş altı tüm çocukların ve bu çocuklardan sorumlu tüm yetişkinlerin çocuk haklarını öğrenmelerini sağlayacak tedbirlerin alınması gerekir (Karaman Kepenekci, 2012, 35).

Ülkemizde ise, Sözleşme'ye yönelik düzenlemelerde önemli gelişmeler görülmekle birlikte daha yapılması gereken çok şey vardır. Sözleşme ile benimsenen hukuki ve ahlaki yaklaşımlar ayrıntılı bir biçimde eğitim programlarına aktarılmalıdır. Ders içi etkinliklerde

öğretmen-öğrenci-okul yönetim ilişkilerinde çocuğun yüksek yararı ve çocuk katılımına önem verilmelidir (Erbay, 2011, 111). Çocuklara haklarını öğretmenin en iyi yolu, onlara Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni tanıtmaktır. Öğrencilerden, sözleşmeyi sınıfta okumaları ve tartışmaları sağlanmalıdır (Karaman Kepenekci, 2000, 133).

Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalayan taraf devletler, dünyadaki ülkelerin tümünde çok güç koşullarda yaşayan ve bu nedenle özel bir ilgiye gereksinimi olan çocukların bulunduğu farkındadır. Çocuğun korunması ve bulunduğu toplumda uyumlu bir şekilde gelişmesinde her halkın kendine özgü geleneklerinin ve kültürel değerlerinin taşıdığı önemi göz önünde bulundurmaktadır.

Ülkemizin taraf olduğu, çocuk haklarına ilişkin diğer uluslararası sözleşmelerden bazıları da şunlardır: (Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2013-2017).

1. Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi
2. Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve Suistimalden Korunmasına Dair Sözleşme
3. BM Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları)
4. BM Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Kurallar (Havana Kuralları)
5. BM Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmeye Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol.
6. BM Suçun Çocuk Mağdurları ve Tanıkları için Adalet Kılavuzu
7. Cenevre Sözleşmesi ve I. ve II. Ek Protokolleri
8. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyari Protokol
9. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dâhil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol
10. Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri)
11. Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinme Konusunda İşbirliğine Dair Lahey Sözleşmesi
12. Çocukların Velayetine ilişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine ilişkin Avrupa Sözleşmesi.

Dünyada bütün çocukların haklarının gelişimine yönelik gerek ulusal gerekse uluslararası alanda yapılan düzenlemelere rağmen, 21. yüzyılın getirdiği olanaklardan, sağlıktan, eğitimden, ekonomik imkânlardan pay alamayan ve kendi haklarını bilmeyen milyonlarca çocuk bulunmaktadır. Yaşamlarının en güzel dilimini oluşturan çocukluğunu doyusuya yaşayamamaktadır. Dünyada çocukların bir bölümü daha iyi beslenmekte, daha sağlıklı büyümekte, haklarını bilmekte ve daha iyi eğitilmektedir. Anne-babalar, çocuklarına daha çok değer vermekte ve onların donanımlı bireyler olmaları için gerekli olan çabayı göstermektedirler. Maalesef bu görünüm tüm çocukları kapsamamaktadır.

2.6. Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinde öngörülen ilkeye göre, "Kamusal ya da özel kuruluşlar, mahkemeler, idari makamlar ve yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir." Bu hükme göre çocuğun yüksek yararı Sözleşmede yer alan çocuk haklarının gerçeğe dönüşebilmesi için izlenmesi gereken yaklaşımı açıklayan şemsiye bir ilkedir. Kısacası, tüm maddelerin uygulanmasında bu ilke dikkate alınacaktır (Taşkın, 2006, 19). Sözleşmenin 3. maddesi ışığında, çocuğu ilgilendiren her durumda ve her kararda mutlaka çocuk için mümkün olan en iyi olan çözüm tercih edilmelidir (Pais, 1997, 45). İlke, gerek devletin gerekse özel kurumların yürüttüğü, çocuğu ilgilendiren her türlü girişimle ilgilidir (Hodgkin ve Newell, 2002, 40).

Çocuğun yararı kavramı ile çocuğun kısa vadeli dar ve bencil çıkarı değil, uzun vadeli, geniş kapsamlı gelecekteki ve toplumsal çevre içerisindeki yararı kastedilmektedir. Çocuğun yararı hukukun en üst ilkesidir. Fakat çocuğun yararı kavramının ne anlama geldiği gerek öğretide gerek kanunlarda ve ÇHS' de tanımlanmamıştır. Çünkü çocuğun yararı çok farklı durumlarda çok farklı bakımlardan yorumlanabilmektedir. Bütün uygulama durumlarını kapsayan bir tanımın yapılması mümkün değildir. Aynı zamanda kavramın, kanun koyucu tarafından tanımlanamaması onun sosyal bilimlerin gelişen ve değişen verilerine uygun biçimde yorumlanmasına ve içeriğinin doldurulmasına olanak sağlamaktadır (Akyüz, 2013, 46).

Yetişkinler, çocuk için karar verirken, çocuk için neyin yararlı olduğu konusunda "yalnızca biz biliriz" düşüncesinde olmayıp çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak duygularını, görüşlerini ve isteklerini dikkate almalıdır. Çocuklar için karar verilirken psiko-sosyal bilimlerin uzmanlarından da yararlanılmalıdır. Sonuç olarak, çocuk ile ilgili karar alma sürecinde yer alan yetkili ve sorumlu kişiler, ileride doğabilecek sonuçları da düşünerek hareket

etmelidir (Akyüz, 2013, 47). Ülkelerde, çocuğun yararını belirlerken kendi toplumsal yapılarını ve sosyo-ekonomik koşullarını da dikkate almalıdır (Taşkın, 2006, 23).

Çocuğun yüksek yararı kavramı sözleşmede tanımlanmamıştır. Bu durum eleştirilere maruz kalmıştır. Çocuğun yüksek yararına karar verecek olanların neyin bu amaca gerçekten hizmet edeceğini belirleyebilmek için bazı ölçütlere ihtiyaç duyacakları; ancak çocuğun yüksek yararını belirlerken kullanacakları bu ölçütlerin tanımlanmasının güç olduğu belirtilmiştir. Çocuğun yüksek yararı kavramı, hâkimin çocuğa ilişkin ölçütlere dayanarak çocuğun yüksek yararına karar verebilmek için hangisine öncelik vermesi, hangilerini kullanması gerektiği yönünde eleştirilmiştir (Alston, 1994, 18). Bu eleştirilere karşı iki cevap öne çıkmıştır. Birincisi, ilkenin tanımsızlığının giderilmesinin, toplumsal hayattaki geleneklere, alışkanlıklara ve anlayışlara dayandırılabilirdir. İkincisi ise ilkenin yol gösterici özelliğidir. Ülke, somut bir olayda, bir çocuğun yüksek yararının nasıl sağlanacağına, buna ilişkin bir kararın nasıl verilmesi gerektiğine dair kesin ifadeler içermemesine rağmen, çocuğun yüksek yararını belirlemede yol gösterici olmaktadır (Parker, 1994, 39).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye ilişkin Genel Yorumları içerisinde belirtilen Çocuğun yüksek yararı ilkesi, "*Devletlerin, yasama, yargı ve idare sistemlerinde alacakları aktif önlemlerle, kararların ve fiillerin çocuk haklarını ve çıkarlarını nasıl etkileyeceğini belirlemek üzere bu ilkeyi sistematik biçimde uygulamalarını gerektirir*" şeklinde yer almaktadır (www.cocukhaklariizleme.org).

2.6.1. Çocuğun Yüksek Yararının Belirlenmesinde Dayanılacak Ölçütler

Aşağıda çocuğun yüksek yararını belirlerken göz önüne alınabilecek Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin temel ilkelerine dayalı olarak geliştirilen ölçütler olan "çocuğun yararının en iyi biçimde korunması", "konuyla ilgili kişilerin dinlenmesi", "çocuğun gelecekteki yararının da gözetilmesi" ve "her ülkenin kendi gerçekliğinin göz önüne alınması" açıklanacaktır.

2.6.1.1. Çocuğun Yararının En İyi Biçimde Korunması

Çocuğun yararı, onun pek çok açıdan esenlikte olmasını gerektirir. Çocuğu sadece aile kurumu içerisinde düşünerek, aile içindeki yararının sağlanması yeterli olmamaktadır. Okulda, iş yerinde, sosyal hizmet kurumlarında, sokakta, karakolda, mahkemede, cezaevinde, hastanede ve toplumsal hayatın her alanında çocuğun yararı gözetilmelidir. Yine çocuğa, sadece çocukluk

sıfatının verdiği bazı haklar (ana- babadan ayrılmama ya da oyun ve dinlenme hakkı gibi) tanımakla yetinilmemeli, her insanın hakkı olan temel kişisel haklar, sosyal ve ekonomik haklar, korunma hakları bağımsız ve onurlu bir birey olan çocuğa da tanınması gerekmektedir (Serozan, 2005, 2).

Eğitim açık bir şekilde çocuğun yüksek yararınıdır. Ancak refahın diğer unsurları ile alındığında önem bakımından hangi sırada yer almalıdır? Ayrıca eğitim okullaşma ile aynı anlama mı gelir? Çocuğun evde ailesi veya özel öğretmen tarafından eğitilmesi ve bu suretle akranları ile iletişimden mahrum bırakılması çocuğun yüksek yararına mıdır? Kanun koyucu kanun yaparken ya da hâkim velayete karar verirken çocuğun refahının hangi yönü ağır basarsa ona göre kararını vermelidir (Freeman, 2007, 28).

Bu ilke, bir somut olayda çocuğun yararı, başka kimselerin yararları ile çatıştığında çocuğun yararına üstünlük tanınması emrini de içermektedir (Taşkın, 2006, 21). Aslında, çocuğun çıkarı ile başka kimselerin yararları çatışması halinde çocuğun yüksek yararı ilkesinin uygulanması sadece çocuğa ilişkin kişisel bir çıkar değil toplumun da yararınıdır. Genel olarak kabul edilmektedir ki gelişim aşamasında sağlıklı büyüyen çocuklar, toplumun olgun, sorumluluk sahibi ve üretken bir üyesi olmaktadır. Tersine, gelişim aşamasında ihtiyaçları karşılanmayan çocuklar, sosyal taleplere cevap veremeyen, genellikle üretken olmayan ve bazen de tehlikeli bireylere dönüşmektedirler (Akre, 1991,629).

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinde yer alan "...Çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir" şeklindeki ifadeden çocuğun yüksek yararının her durum için göz önüne alınması gereken tek ve diğer her şeye üstün bir ilke olmadığı gibi bir anlam çıkarılabılır. Ancak, ilkenin çocuk hakları için olan önemi dikkate alınacak olursa, "çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir" ifadesi çocuğun yararının en üstün olarak ele alınması gerektiği şeklinde yorumlanmalıdır. Çocuğun yararı, başka kişilerin yararı ile ya da başka ilkelerle çelişebilir. Kadının hakları ile çocuğun hakları çatışabilir. Kadının kendi kimliğini saklayarak doğurma hakkı ile çocuğun kendi ana-babasını tanıma hakkının çatışması gibi. Ya da ailenin birliği ilkesi ile çocuğun yüksek yararı ilkesi çatışabilir. Ancak çatışan yararlar ya da ilkeler olması halinde yapılması gereken çocuğun yararının araştırılması ve bunun üstün tutulmasıdır. Zira çocuğun yüksek yararı ilkesini uygulayabilmek, çocuğu bir taraftan bağımsız ve onurlu bir birey olarak kabul ederken, diğer taraftan, çocuğun toplumun en fazla korunmayı gerektiren kesimi içerisinde olduğu gerçeğini göz önüne alarak, çocuk lehine pozitif ayrımcılık yapmakla mümkündür (Serozan, 2005, 4-5). Yine çocuğun yararına ilişkin İngiliz uygulamasından şöyle bir karar bulunmaktadır: On bir yaşındaki özürlü bir kız çocuğunun annesi, kızının cinsel bir saldırıya uğrama ve bundan dolayı özürlü bir çocuk dünyaya getirme

ihhtimaline karşı, bir çocuk doktoru ve bir kadın-doğum doktorunun tavsiyesi ile çocuğun kısırlaştırılmasına karar vermiştir. Operasyondan önce sosyal bir görevli konuyu mahkemeye götürmüştür. Mahkeme çocuğun yararı ilkesine dayanarak, bir kadının temel insan hakkı olan çocuk doğurma hakkının kendisinden geri dönülemez şekilde alınmasının çocuğun yararına olmayacağını belirterek operasyonun yapılmasına izin vermemiştir (Cretney, 1984, 295).

2.6.1.2.Konuyla İlgili Kişilerin Dinlenmesi

Çocuğun yüksek yararını belirlemede başvurulacak yöntemlerin başında çocukla görüşmek, çocuğun istek, duygu ve düşüncelerinin uygun yolla öğrenilmesi gelmektedir. (Taşkın, 2006; Grassinger, 2010). Çocuğu iyi dinleyebilmek çok önemlidir. Çocuğun gerçek görüş ve isteklerinin anlaşılması uzmanlık gerektirmektedir. Çocukların küçük yaşta kendilerini sözel olarak ifade yetenekleri çok gelişmiş olmadığından resim veya oyunla kendilerini ifade etmeyi seçerler Çocuğun çizdiği ev figürlerinde, insan figürlerindeki ayrıntılar, çizgilerdeki eksiklik, büyüklük, abartılar, renk, farklılıklar, yorumlar somut düşünen çocuğun düşüncelerinin anlaşılmasında yol göstermektedir. Örneğin, Bir çocuk, ailesinin resmini çizmiş, ancak diğerlerinden farklı olarak babasının kollarını ve ağzını çizmemiştir. Bunun nedeni sorulduğunda babasının bağırması ve vurmaması için bunları çizmediğini ifade etmiştir (Dizman, Gültekin ve Köksal, 2005; Arıcı, 2006).

Çocuğun yararı, pek çok kişinin katılımı ile belirlenebilir. Çocuğun yararını belirlemenin en etkin yolu, çocuğun görüşünün alınmasıdır. Sözleşme'nin diğer temel ilkelerinden olan çocuğun görüşlerine saygı ilkesi gereği, bir görüş oluşturma yeteneğine sahip çocuk ailede, okulda, mahkemede, hastanede, toplumsal yaşamın her alanında kendisini ilgilendiren her konuda söz hakkına sahiptir. Çocuğa kendisini ifade edebilmesi için mutlaka fırsat verilmelidir. Çocuğun yararını belirlemek hassas ve pek çok veriyi beraber değerlendirmeyi gerektiren bir durumdur ve bu durumda verilecek kararın merkezinde olan çocuğun görüşleri hafife alınmamalıdır. Örneğin, evlat edinme gibi çocuğun bütün hayatını etkileyecek bir konuda herkesten çok çocuğun söz hakkı olmalıdır (Taşkın, 2006, 22).

Çocuklara yönelik varsayımlardan biri, çocukların zihinsel yeterliliklerine yönelik değerlendirmelerde çocukların “yetişkinden daha az” (less than adult) olarak tanımlanmalarıdır. Aslında çocuklar, konuların anlayabilecekleri dilde ya da örnekler kullanılarak anlatılması halinde yetişkinlere kıyasla anlama konusunda daha yeterlidirler. Çocukların daha az bilgiye ve deneyime sahip olmaları, onların görüşlerini geçersiz kılmaz. Görüşlerini açıklamada,

dinlenmede, yetişkinlerle karşılıklı ilişkiler kurmada ve bilinçli karar almadaki yeteneklerini geliştirmeye ihtiyaç duyarlar. Bir başka varsayım ise yetişkinlerin çocuğun en yüksek yararına işlem yapma konusunda ehil varsayılmalarıdır. Ancak eğer çocuğun görüşleri ve istekleri karar alma sürecinde hesaba katılmazsa, bu durumda çocuğun yüksek yararının bulunup bulunmadığını değerlendirmek zor olacaktır (Haydon, 2012, 34).

Çocuk doğduğundan itibaren bağımsız bir kişiliğe sahip bir varlıktır. Kendi duyguları, kendi hayalleri, kendi zevkleri, ilgileri ve buna bağlı olarak kendi istekleri olan bir bireydir. Bu sebeple bağımsız kişiliği göz ardı edilerek alınacak bir karar çocuğun mutluluğunu ve sağlığını tehdit edici olabilir. Bu nedenle çocuğu ilgilendiren her konuda göz önüne alınması gereken çocuğun yüksek yararı kavramı yine çocuğu ilgilendiren her konuda göz önüne alınması gereken çocuğun iradesi ışığında belirlenmek zorundadır. Bu, her zaman çocuğun iradesi yönünde karar alınacağı anlamına gelmez. Ancak çocuğun karar alma sürecinin dışında tutulması da düşünülemez. Olması gereken, çocuğun yaşına, olgunluğuna göre seçilecek bir iletişim yoluyla çocukla etkileşimli bir iletişim kurmak ve çocuğun görüşleriyle onun sağlığını, esenliğini ve diğer hususları bağdaştıracak en uygun çözümü bulmaktır (Yücel, 2013,117-137).

2.6.1.3.Çocuğun Gelecekteki Yararının Gözetilmesi

Çocuğun yüksek yararını belirlerken göz önüne alınması gereken, çocuk için iyi herhangi bir çözümü değil, en iyi olanı bulmaktır. Çocuk için en iyi olan, toplumdan topluma, o anki koşullara, her çocuğun kendi özel durumuna göre değişebilir (Parker, 1994, 30).

Şimdiki yararlarla gelecekteki yararlar arasında farklılık vardır ve bu ikisi çelişebilir. Şimdiki yarar tecrübeye dayalı olarak ifade edilebilirken gelecekteki yararlar aksine gelişmelere odaklanarak açıklanabilir (Buchanan ve Brock, 1989, 247). Bir insanı 7-10 yaş arası mutlu eden şartlar 30'a geldiğinde aksi sonuçlar doğurabilir. Hâkim 10, 30 veya 70 yaşına geldiğinde neyin çocuğu mutlu edeceğine karar verirken kendine sormalı mıdır? Bu durumda önemli olan zor soru şudur: Hâkim hangi yaşın mutluluğunun diğer yaştaki mutluluğa göre kıyasını nasıl yapacaktır? (Freeman, 2007, 3).

Çocuğun yüksek yararını tespit edecek kişi ya da kişiler, tüm bu faktörleri değerlendirmelidir. Çocuğun yüksek yararının tespiti, sadece tespit anındaki koşulların değil gelecekteki durumun da değerlendirmede göz önüne alınmasını, diğer bir deyişle çocuğun kısa, orta ve de uzun dönemdeki yararının gözetilmesini gerektirir. Örneğin hâkim, çocuğun velayetinin ana-babadan hangisine verileceğine ilişkin bir karar verirken, çocuğun yararını

sadece çocuğun karar anındaki yaşı ile değerlendirmemeli, karar anından üç sene, beş sene sonra da çocuk için iyi olacak çözümü düşünmelidir. Hatta hâkim kararını verirken, çocuğun günün birinde yetişkin bir insan olarak geriye dönüp baktığında nasıl bir karar verilmiş olmasını dileyebileceğini bile düşünmelidir (Parker, 1994, 30).

2.6.1.4. Her Ülkenin Kendi Gerçekliğinin Göz Önüne Alınması

Her ülkenin toplumsal yapısı, sosyal ve ekonomik koşulları değiştiği dikkate alınarak, çocuğun yararının belirlenmesinde her ülkenin kendi gerçekliğini göz önüne almalıdır (Taşkın, 2006, 23). Örneğin, Türk toplumunda aile kavramı batıdaki aile kavramına göre daha geniş algılanır. Çocuğun çoğu zaman ana ve baba tarafından akrabaları ile yakın ve sıcak ilişkileri vardır. Böyle bir gerçekliğin, örneğin çocukla büyükanne ve büyükbabası arasında kişisel ilişki tesisine ilişkin bir talepte, göz önünde tutulması çocuğun yararına olacaktır (TMK, m. 325).

Farklı kültürler kaçınılmaz olarak neyin çocuğun yüksek yararına olduğu konusunda farklı anlayışları ortaya koymaktadır. Ebeveynlerden birinin Hıristiyan diğersinin Müslüman olduğu durumda çocuğun sünnet edilmesinin gerekip gerekmediği konusunda karar verirken - bu konuda İngiliz mahkemeleri iki kez karar vermiştir- her iki ebeveynin de bu gereklilik konusunda yorumları birbirinden farklı olmuştur. İngiliz Temyiz Mahkemesi çocuğun asli sorumlusu olan kişinin yani annesinin isteği yönünde karar vermiştir. Beş yaşındaki çocuğun sünnet edilmesinin onun yararına olmadığı belirtilmiştir. Bu sonuca ulaşırken annenin isteği çocuğun uzun vadeli yararlarından üstün kabul edilmiş olabilir. Fakat tabii ki bu durumda annenin isteğinin çocuğun uzun dönemde yararına olup olmayacağı tam olarak bilinemez (Freeman, 2007, 2).

2.6.2. Çocuğun Yüksek Yararı İlkesinin Önemi

Çocuk hukukunun ana metni olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin en önemli ilkelerinden biri olan "çocuğun yüksek yararı ilkesi" çocuğu ilgilendiren her durumda ve her kararda, çocuğun yararının temel düşünce olacağını ifade etmektedir (Taşkın, 2006, 1).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi "çocuğun yüksek yararı ilkesi"ni çocuk hakları hukukunun merkezine yerleştirmiştir (Parker, 1994, 27). Çocuğun yararının birinci derecede gözetilmesi yönündeki yaklaşım, hukuki, yargısal ve idari alanlarda yeni bir karar yönteminin benimsenmesini gerektirmektedir (Hodgkin ve Newell, 2002,42). Sözleşmenin 3. maddesi, kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari

makamlar veya yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yüksek yararı temel düşüncedir. Başka bir ifadeyle, çocuğu etkileyen her durumda ve her kararda, daima çocuk için en iyi olan çözüm seçilmelidir. Sözleşmede yer alan çocuk haklarının tümünün gerçeğe dönüşmesi için izlenmesi gereken yaklaşımı belirten bir hükümdür (Pais, 1997, 44). İlke, sadece tek tek çocuklara ilişkin kararlarla ilgili yasal düzenlemelerde değil, çocuk gruplarını ya da bütün çocukları ilgilendiren ama doğrudan çocuklara yönelik olmayan eylemlerle ilgili yasalarda da yer almalıdır (Hodgkin ve Newell, 2002, 43).

ÇHS’de yer alan çocuğun yüksek yararı ilkesinin uygulanması için olması gereken yaklaşımı belirten şemsiye bir ilke olduğu söylenebilir. ÇHS’ de yer alan tüm maddelerin uygulanmasında bu ilke dikkate alınacağı için büyük önem taşıdığı anlaşılmaktadır.

2.6.3. Okulda Çocuğun Yüksek Yararı

Okulların, çocukların yaşamlarında oldukça etkili olduğu ifade edilebilir. Çünkü çocukların yaşamlarının önemli bir bölümü okullarda geçmektedir. Bu nedenle okullar, çocuğun yüksek yararının korunması ilkesi kapsamında özel bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Aydın (2012, 2-6) okulu, ortak bir öğretimin planlı ve programlı olarak belli bir yaş grubundaki kişilere sunularak, onlara bilgi, beceri ve tutum kazandırılmaya çalışılan bir kurum ya da bu işin yapıldığı yer olarak belirtmektedir. Çalık ve Şirin’e (2010, 203) göre bireylerin mesleğini, toplumdaki statüsünü, kendisine ve ailesine sağlayacağı olanakları belirleyen bir süreç olarak eğitim formal olarak okullarda gerçekleştirilmektedir. Okul, eğitim sisteminin en önemli kurumu olarak eğitim ve öğretim işlerini eşzamanlı yürütme durumunda olan bir örgüttür. Öğrenci okulda sadece çeşitli bilgi beceriler değil; değerler, görüşler ve davranışlar öğrenir. Bunlar öğrencinin kişiliği üzerinde bilgi ve beceriler kadar etkilidir. Okul, çocuğun daha önceden kazanmış olduğu davranış kalıpları ve alışkanlıklardan iyi olanları pekiştirmek, kötü olanları gidermek zorundadır (Bursalıoğlu, 1998, 48).

Okul sisteminin bilinen en eski örneklerinden biri Sümerler döneminde görülmektedir. Çivi yazısının icadı ve geliştirilmesi sürecinin Sümer okullarında başladığı ileri sürülmüştür. Tarihsel süreç içerisinde okullar bürokratik yapılara dönüşmüştür. Okulun bir bürokratik yapı olmasının temel belirleyicileri büyük, karmaşık ve çok düzeyli toplumsal kurumlar olmaları ile tam zamanlı profesyonellerin okullarda görev yapmaları söylenebilir. Okul denen bürokratik örgüte toplumlar pek çok görevler yüklemiştir. Devletler, eğitim sisteminin okullar aracılığı ile gerçekleştirmesini istedikleri beklentilerini eğitim yasalarında belirtmişlerdir. Üçüncü bin

yıla girdiğimiz bu zamanda okul denilen toplumsal sistem, kendisinden çok şey beklenen ve her zaman eleştirilen bir örgütsel yapı olma özelliğini sürdürmektedir (Aydın, 2012, 2-6).

Okul dediğimiz örgütün en önemli özelliği, üzerinde çalıştığı hammaddenin toplumdan gelen ve topluma giden insan oluşudur. Böylece, okulun kurum boyutu birey boyutundan daha duyarlı, informal yanı formal yanından daha ağır ve etki alanı yetki alanından daha geniştir. Okulun örgüt özelliklerinden bir diğeri de okulda çeşitli değerlerin bulunması ve çatışmasıdır. Okulun başlıca görevi, içinde olduğu kadar dışında da çatışan sosyal, politik ve ekonomik değerleri uzlaştırmak ve dengeleştirmektir. Bu nedenle okulu sadece bir öğrenim kurumu, öğretmeni ise sadece bir öğrenim aracı olarak görmek ve böyle kalmasını istemek değerler arasındaki çatışmayı azaltmak yerine daha da artıracaktır (Bursalıoğlu, 1998, 33). Okul, insanın çevresinde sürekli oluşan değişiklikleri karşılamak üzere birey davranışlarını değiştirmek ve istedik davranışlar vermekle yükümlüdür. Bir toplumda, sosyo-ekonomik çevrenin eğitsel ihtiyaçlarını karşılayabilen okul, eğitim sisteminin en iyi ögesi olarak görülmektedir (Taymaz, 1997, 1).

Gerek tüm eğitim sistemi gerekse tek tek okullar yapılandırılırken çocuk haklarının temel alınması ve çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekmektedir. Okullar şiddetten arınmış, demokrasiyi ve hoşgörüyü geliştiren, öğrencilere yaşamlarını sorumlu yurttaşlar olarak sürdürebilecek yaşam becerilerini kazandıran ortamlar sağlamalıdır. Bunun sonucunda, çocuklara değer veren, hakları ve sorumlulukları temel alan sağlıklı ve güvenli bir okul ortamı oluşacaktır (Akyüz, 2013, 361).

Çocuk hakları açısından okulun fiziksel çevresi ve eğitim ortamı çok önemlidir. Fiziksel çevre ve eğitim ortamı, çocuğun kendini güvende hissetmesine, kendisine değer verilen bir yerde eğitildiğini düşünmesine yardımcı olacak biçimde düzenlenmelidir (Akyüz, 2013, 72). Geleceğin bireylerini ve toplumunu yetiştiren eğitim kurumu olan okul örgütü, sosyal bir sistem ve aynı zamanda bir yaşama alanıdır. Bu yaşam alanı içerisinde çocuk hakları ve çocukların yüksek yararı gözetilmelidir. Örneğin okullarda öğrenim gören öğrencilerden bazen araştırma verileri toplanmaktadır. Eğer öğretmen, öğrencilerden bu araştırmaya katılmalarını isterse, öncelikle onların rızasını ve velilerin aydınlatılmış onamını almalıdır; aksi takdirde öğrenciler kendilerini bu araştırmaya katılmaya zorunlu hissedeceklerinden öğretmen onların kararları etkilenmiş olacaktır (Berg,1995,209 akt. Aydın, 2006, 76). Okul yönetimi de her konuda çocuğun yararı gözetme ile ilgili olarak yapması gerekenleri en iyi şekilde yerine getirmesi gerekmektedir.

2.6.4. Çocuğun Yüksek Yararı ile İlgili Örnek Mahkeme Kararları

Çocuğun yüksek yararını konu alan ulusal ve uluslararası mahkemelerce verilmiş birçok yargı kararı bulunmaktadır. Ülkemizde Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) evlilik birliği dışında doğan çocuğun velayeti ve evlilik dışı doğan çocukların babanın soyadını alabilmesine ilişkin kararları ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) çocuğun biyolojik babasıyla görüşebilmesi ile ilgili *Schneider v. Almanya* kararı aşağıda açıklanmaktadır.

Evlilik birliği dışında doğan çocuğun velayetine ilişkin AYM kararı. Evlilik birliği dışında doğan çocuğun velayetinin anne tarafından kullanılacağına ilişkin Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 337. maddesi anayasaya aykırı olduğu iddiası ile ilk derece mahkemesi tarafından Anayasa mahkemesine taşınmıştır.

İlk derece mahkemesi başvuru kararında; TMK'nın 337. maddesinin evlilik birliği içinde ve evlilik birliği dışında doğan çocuklar arasında ayrıma yol açtığını, evlilik birliği dışında doğan çocukların velayetinin babaya verilmesinin çok güç şartlara bağlandığını, babanın evlilik birliği dışında doğan çocuğun eğitim ve gelişimine katkıda bulunamadığını, evlilik birliği içinde doğan çocuğun bunlardan faydalanmak suretiyle daha avantajlı bir durumda olduğunu, ayrıca evlilik birliği içinde doğan çocukların babaları ile evlilik birliği dışında doğan çocukların babaları arasında eşitliğe aykırı uygulamaların ortaya çıktığını, bu nedenle anılan kanun maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa Mahkemesi iptal talebinin reddine ilişkin sayılı kararında (E. 2005/53, K.2008/161); Anayasa'nın 41. maddesine göre, toplumun temeli olan ailenin huzur ve refahı ve özellikle ana ve çocuğun korunması için gerekli önlemleri almanın devletin görevi olduğunu, bu maddede belirtilen "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır" hükmünün çocukların korunmasını da güvence altına aldığını, söz konusu kanun maddesinde evlilik birliği dışında doğan çocuğun haklarının korunması ve yasal yönden temsilcisz kalmaması için velayetin doğumla birlikte anneye verilmesini öngördüğünü, dolayısıyla, TMK'nın 337. maddesinin Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir (Resmi Gazete, 27.03.2010/27534).

Evlilik dışı doğan çocukların babanın soyadını alabilmesine ilişkin AYM kararı. Evlilik birliği dışında doğan çocukların babalarının soyadlarını almalarına imkân vermeyen TMK'nın 321. maddesinin anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla ilk derece mahkemesi, Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

Başvuru kararında özetle, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi (eski TMK) döneminde tanınan veya babalık hükmüyle soybağı belirlenen evlilik dışı çocuğun babasının soyadını alabildiği, buna karşılık 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (yeni TMK) bu imkânı ortadan kaldırdığı, eski TMK'nın yürürlükte olduğu dönemde evlilik dışında doğan çocukların soybağının belirlenmesi amacıyla açılan bazı davaların yeni TMK'nın yürürlüğe girdiği 2002 yılından önce sonuçlandırıldığı ve bu çocukların eski TMK hükümleri çerçevesinde babalarının soyadını alabildikleri halde, aynı konumda bulunan kimi çocukların ise açılan babalık davalarının 2002 yılından önce sonuçlandırılmamış olması nedeniyle babalarının soyadını alamadıkları, bu durumun çocuklar arasında eşitsizlik yarattığı; evlilik içi çocuklarla evlilik dışı çocukların soyadı yönünden farklı hukuki statüye tabi tutulmalarının Anayasa'nın eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı; yeni TMK'nın 314. maddesinde, evlatlığın küçük olması halinde evlat edinenin soyadını alacağı öngörüldüğünden, tanınan veya babalık hükmüyle soybağı belirlenen çocuğun da evleviyetle babasının soyadını alabilmesi gerektiği; bu durumun çocuğun hakları ile ilgili düzenlemeler içeren ve Türkiye'nin taraf olduğu çeşitli uluslararası sözleşmelerle de bağdaşmadığı, bu nedenlerle söz konusu kanun hükmünün Anayasa'nın 10., 11., 36. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi TMK'nın 321. maddesine ilişkin verdiği iptal kararında (E. 2005/114, K.2009/105); Anayasa Mahkemesinin benzeri konularda daha önce verilmiş olan kararlarında vurgulandığı üzere, çocuk evlilik dışı dünyaya gelse bile ana babasını bilmek, babasının nüfusuna yazılmak, bunun getireceği haklardan yararlanmak, ana ve babasından kendisine karşı olan görevlerini yerine getirmelerini istemek gibi kişiliğine bağlı temel haklara sahip olduğunu, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde bütün çocukların evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olmalarına bakılmaksızın aynı sosyal korumadan yararlanması gerektiğinin belirtildiğini, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde yasama, yürütme ve yargı organlarınca gerçekleştirilecek bütün faaliyetlerde "çocuğun yararı"nın esas alınması gerektiğine vurgu yapıldığını, Anayasa'nın 41. maddesinin gerekçesinde de, ailenin yanı sıra evlilik dışında doğan çocukların da korunmasının devlete bir ödev olarak yüklendiğini, bu nedenle, tanıma işleminin varlığı veya babalık hükmü verilmiş olması durumunda evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olmanın çocukların hukuksal statüsünde bir farklılığa yol açmasının kabul edilemeyeceğini belirterek, tanıma işleminin varlığına veya babalık hükmü verilmiş olmasına rağmen çocuğun babasının soyadını alabilmesini engelleyen itiraz konusu TMK'nın 321. maddesinde yer alan "çocuk, ana ve baba evli ise ailenin; evli değilse ananın soyadını taşır" ibaresini, Anayasa'nın 10. 11. ve 41. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir (Resmi Gazete, 7.10.2009/27369).

AYM'nin evlilik birliği dışında doğan çocuğun velayetinin annesinde olmasına ilişkin vermiş olduğu karar ile evlilik dışı doğan çocukların babanın soyadını alabilmesine ilişkin vermiş olduğu kararda çocuğun yüksek yararını gözettiğini söylemek mümkündür.

Schneider v. Almanya davası. AİHM, 15.9.2011 tarihli ve 17080/07 no.lu Schneider Almanya'ya karşı kararında; başvuranın, evli bir kadınla olan ilişkisinden olan çocuğuyla biyolojik babası olarak görüşmemesi ve çocuğu hakkında bilgi alamamasının aile ve özel hayata saygı hakkının ihlali olduğuna ilişkin iddialarını değerlendirmiştir. Başvuranın iç hukukta yaptığı başvurular Anayasa Mahkemesi de dâhil olmak üzere mahkemelerce reddedilmiştir. Çocuğun annesi ve onun kocası biyolojik babalığı kabul etmekle birlikte ailelerinin yararına olmayacağı gerekçesiyle kabul etmek istememişlerdir.

AİHM yaptığı değerlendirmede, başvurana çocuğuyla ilgili bilgi verilmemesini ve çocuğuyla ilişki kurmasına izin verilmemesine ilişkin olarak biyolojik babası başka birisi olan çocuğun yasal ailesiyle yaşamasının hangi şekilde çocuğun yüksek yararına uygun olduğunun gerekçelendirilmediğini, yasal ailenin her halükarda biyolojik babadan üstün tutulması gerektiğine ilişkin hükümet savunmasının yerinde olmadığını, başvuranın doğum öncesi süreçte ve doktor muayenelerinde annenin yanında olduğu ve doğumdan önce çocuğu tanıdığının dikkate alınması gerektiğini, başvuranla çocuk arasında yasal ilişkinin aile hayatına göre yetersiz kaldığı kabul edilse bile yine de başvuranın özel ve aile hayatının, kimliğinin önemli bir kısmını oluşturduğunu belirtmiştir. Yerel mahkemelerin çocukla bağlantıya geçme ve gelişmelerden haberdar edilmesinin engellenmesinin başvuranın hakkına müdahale olduğunu, zira yerel mahkemelerin çocuğun biyolojik babayla bağlantı kurmasının mı yoksa aksinin mi çocuğun yüksek yararına olacağını değerlendirmeksizin ve somut davanın şartlarını incelemeksizin davaları reddettiklerini belirten AİHM, neyin çocuğun yüksek yararına olduğunun çok yüksek önemde olduğunu, ilişkinin tüm taraflarının dâhil olduğu her bir davanın somut özelliklerinin çeşitli aile ilişkileri dikkate alınarak değerlendirilmesi ve yapılacak değerlendirme sonucunda karar verilmesi gerektiğini, yerel mahkemelerin başvuranın hakkına yaptığı müdahalenin yeterince gerekçelendirilmediğini belirterek AİHS'in özel hayat ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Çocuğun yüksek yararına karar verecek kişilerin tüm faktörleri değerlendirmeleri gerekmektedir. Çocuğu sadece o anki koşullar ile değil gelecekteki durumu da göz önünde bulundurularak karar verilmesi bir başka ifadeyle çocuğun kısa, orta ve uzun dönemdeki yararının gözetilmesi gerektiği söylenebilir. AİHM, vermiş olduğu Schneider Almanya'ya karşı kararında da görüldüğu üzere, çocuğun uzun vadedeki yararını göz önünde bulundurarak

çocuğun biyolojik babası ile görüşebilmesi ve babanın onun hakkında bilgi alabilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir.

2.6.5. Okulda Çocuğun Yüksek Yararı ile İlgili Örnek Mahkeme Kararları

Son yıllarda gerek ülkemiz de gerekse tüm dünyada öğrencinin okulda korunmasına ilişkin yaygın düşünce hâkimdir. Mahkemelerin vermiş oldukları kararlar da bu düşüncenin gelişmesini ve etkin olmasını sağlamaktadır. Bu konuyla ilgili AİHM'in karar vermiş olduğu *İlbeyi Kemaloğlu ve Meriye Kemaloğlu v. Türkiye* kararı ile *O'Keeffe v. İrlanda* kararı aşağıda özetlenmiştir.

İlbeyi Kemaloğlu ve Meriye Kemaloğlu v. Türkiye kararı. AİHM'in 10.4.2012 tarihli ve 19986/06 no.lu kararında; başvuranlar 2004 yılında yedi yaşında olan ve okuldan dönerken kar fırtınasından donarak ölen Atalay Kemaloğlu'nun ebeveynleridir. 22.1.2004 tarihinde İstanbul'da şiddetli kar fırtınası yaşanmıştır. Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanı'nın talimatı üzerine, İstanbul'daki okullar planlanandan bir gün önce sömestr tatiline girmiştir. Karneler dağıtıldıktan sonra, normal okul çıkış saati gelmeden öğlen vaktinde sınıflar boşaltılmıştır. Atalay, ücretli okul servisi ile değil belediye tarafından ücretsiz olarak ulaşım sağlayan aracı kullanmaktadır. Sınıfların erken dağılması belediyeye bildirilmediği için araç okul kapandığında gelmemiştir. Bu nedenle Atalay, okuldan 4 km uzaklıkta olan evine yürüyerek gitmeye çalışmıştır. Öğlen sonuna doğru, Atalay eve dönmeyince ailesi polisi arayarak durumu bildirmiştir. Atalay'ın cesedi ertesi gün bir nehir yatağında donmuş olarak bulunmuştur.

Aile, çocuklarının yerel mercilerin ihmali nedeniyle hayatını kaybettiğini iddia ederek dava açmışlardır. Okul yöneticilerine ve sınıf öğretmenine uyarı cezası verilmiştir. Türkiye'de iç hukuk yollarına başvurup bir sonuç alamayan aile AİHM'e başvurmuştur. AİHM kararında; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinin devlete, yaşama hakkını koruma görevi verdiğini, insan hayatını tehlikeye sokan veya ihmali davranışlarla buna yol açanları sorumlu kılacak etkin bir iç hukuk sistemini kurmanın da devletin görevi olduğunu, Atalay'ın ölümünde resmi makamların gereken titizliği göstermediğini, sorumlular hakkında işlem yapılmadığını belirterek 2. maddenin ihlal edildiğine karar vermiş ve Türkiye'yi Atalay'ın anne ve babasına 50.000 Avro ödemeye mahkûm etmiştir.

O'Keeffe v. İrlanda kararı. AİHM'in 28.1.2014 tarihli ve 35810/09 no.lu kararında; başvuran, İrlanda'da 1973 yılında devlet okulundaki bir öğretmenin dokuz yaşındaki ilkokul

öğrencisi kıza karşı cinsel istismarda bulunması nedeniyle devletin ilköğretim sistemini kurmada ve kıızı bu tür eylemlerden korumaya dönük gerekli önlemleri almada ve ayrıca kötü muameleye karşı gerekli soruşturma ve uygun adli usulü sağlamada yetersiz kaldığını iddia etmiştir. Başvuran yine devletin kıızı korumasındaki zafiyeti nedeniyle devlet tarafından bir kabulün bulunmadığı ve herhangi bir tazminat ödenmediğini iddia etmiştir.

Mahkeme çocukları kötü muameleden korumanın özellikle de ilköğretimde devletin temel görevi olduğunu vurgulamıştır. İrlanda devlet okullarında, 1970'lerden önce küçüklerin okulda cinsel istismardan korunması konusunda bu iddiaları araştırmak için etkin mekanizmalar kurmaktan ziyade daha çok idareye güven esastı. Mağdurlar okul idaresine yönlendiriliyorlardı. Başvuranın okulunda 400'den fazla istismar olayının soruşturması etkisiz kalmıştı. AİHM, İrlanda devletinin çocuğu cinsel istismardan koruyamadığı ve bu konuda etkili iç hukuk yolu bulunmadığı gerekçesiyle AİHS'in işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin 3. maddesi ve etkili iç hukuk yoluna ilişkin 13. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Cinsel istismar iddiasının soruşturulmasına ilişkin olarak ise AİHS'in 3. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Yargı kararları incelendiği zaman öğrencinin okulda korunması gerekliliğinin her geçen sene daha da önem kazandığını söylenebilir. Daha önceki dönemlerde okul yönetimi ve öğretmenler çok basit cezalar almalarına karşın artık ciddi cezalar almaktadırlar. Bu tür olumsuz olaylardan dolayı idare ve devletlerin yüksek miktarda manevi tazminat ödemek zorunda kalmaları diğer mağdur olan öğrenci ve ailelerine örnek olabilecek kararlardır.

2.7. Eğitim Hakkı

Eğitim, bireylerin değer sistemlerini ve inançlarını etkilerken onların yaşama bakış açılarını belirler. Eğitim, kişinin mesleğini ve toplumdaki statüsünü, kendi ailesine sağlayacağı olanakları belirleyen bir süreçtir (Çalık ve Şirin, 2010, 203). Eğitim bir haktır ve sosyal haklar kapsamında yer alır. Eğitimin sosyal bir hak olarak tanımlanması, onun bir kamu hizmeti olması gerektiği anlamına gelir. Eğitimin bir kamu hizmeti olduğu düşüncesi ilk kez 1789 Fransız İhtilali ile kurallaştırılmıştır. 19. yüzyıldan itibaren devletin işlevlerinde sosyal yönden bir değişim oluşmasıyla, eğitim hakkı gibi haklar devletin vatandaşlarına sunması gereken hizmetler kapsamına dâhil olmuştur. Türkiye'de eğitim hakkı 1982 Anayasası gereği devletin vatandaşlara suması gereken bir kamu hizmetidir (Karaman Kepenekci, 2008, 48).

Yaşar (2000, 54), öğrencilerin eğitim kurumlarında insanca eğitim ya da muamele görme hakkı ilkesinin öncelikle öğrencinin bir insan olduğu gerçeğinden hareket ettiğini

belirtmektedir. Eğitim için bir kuruma verilmiş veya teslim edilmiş çocuğun bu eğitim kurumunda insanlık dışı muameleye tabi tutulmaması gerekir. Bu bağlamda öğrencilerin eğitsel amaçlı şiddete ya da zor kullanmaya maruz kalmamaları gerekir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Campbell v. Cosans davasında, çocukların dövülmesinin ana ve babanın çocuklarını kendi yargılarıyla uyumlu eğitilmesi hakkının ihlali olduğunu kararlaştırmış, ayrıca çocuğun dayağı reddetmesi durumunda okuldan uzaklaştırılmasını da eğitim hakkının ihlali olduğuna hükmetmiştir. Sonuç olarak mahkeme eğitsel amaçlı şiddetin sözleşme hükümleriyle bağdaşmadığı gerekçesiyle, kabul edilemez olduğunu belirtmiştir.

Eğitim hakkı, çağdaş ve demokratik toplumun gerektirdiği düşünebilen, düşüncelerini özgürce ifade edebilen, kendi haklarına sahip çıkan, başkalarının haklarına saygılı, ruhen ve bedenen sağlıklı kişiler yetiştirmek bakımından yaşamsal öneme sahiptir (Akyüz, 2013, 349). Eğitim ve öğrenim hakkı, bireysel olarak bakıldığında sahip olunan diğer hakların bilinmesinde, kullanılmasında, geliştirilmesinde ve korunmasında anahtar rolü oynar. Örneğin, sağlık hakkının, seçme ve seçilme hakkının veya başka bir hakkın bilinmesi ve nitelikli bir biçimde kullanılması, eğitim ve öğrenim hakkından en iyi biçimde yararlanma ile yakından ilgilidir. Bireyin ve toplumun gelişmesi, kuşkusuz herkese ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ve öğrenim görme hakkının sağlanmasıyla ilişkilidir (Karaman Kepenekci, 2008, 49).

Türk milli eğitim sisteminin temel çerçevesini düzenleyen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun birinci bölümünde “Türk Milli Eğitiminin Amaçları” belirtilmiştir. Bu amaçlar arasında “İnsan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar yetiştirmek” yer almaktadır (m. 2). Ayrıca yine bu kanunun birinci kısım ikinci bölümünde Türk Milli Eğitiminin temel ilkeleri belirtilmiştir. Bu ilkelere bazıları, genellik ve eşitlik (m. 4), eğitim hakkı (m. 7), fırsat ve imkân eşitliği (m. 8), süreklilik (m. 9), planlılık (m. 14), karma eğitim (m. 15), her yerde eğitim ve demokrasi eğitimidir (m. 17). Genellik ve eşitlik ilkesinde “Eğitim kurumlarının dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetmeksizin herkese açık” olacağı ifade edilirken, fırsat ve imkân ilkesinde kadın ve erkek ayırımı gözetilmeden herkese eşit fırsatların sunulacağı vurgulanmaktadır. Son olarak Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri arasında ilköğretimin her vatandaşın hakkı olduğu yer almaktadır (Uluslararası Af Örgütü, 2010,14).

Eğitim hakkı ÇHS'nin 28. maddesinde düzenlenmiş ve taraf devletlerin bu hakkı çocuklara sunarken temin etmekle yükümlü olduğu unsurlar da belirtilmiştir. Buna göre, taraf devletler eğitim hakkını fırsat eşitliği temelinde gerçekleştirmeli, ilköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirmeli, taraf devletlerde ortaöğretim sistemi genel ve mesleki

nitelikte ve tüm çocuklara açık olmalı, gerekli durumlarda öğrencilere maddi yardım yapılmalıdır. Ayrıca yükseköğretim de yetenekleri doğrultusunda bütün öğrencilere açık hale getirilmeli ve eğitim ve meslek seçiminde rehberlik hizmeti sunulmalıdır (Taşkın, 2014,6).

2.8. Okulda Öğrenci Hizmetleri

Eğitim sistemlerinin varlık nedeni öğrencidir. Bir eğitim sisteminde milli eğitim bakanından okuldaki hizmetliye kadar, bütün görevlilerin görevi, öğrencinin daha iyi eğitim almasına katkıda bulunmaktır. Öğretmenler bu katkıyı daha görünür bir biçimde doğrudan yaparken; diğerleri dolaylı olarak yaparlar. Örneğin Bakanlık öğretmen ataması yaparken, müdür okulun ekonomik sorunlarını çözerken, hizmetli sınıfı temizlerken öğrencinin eğitimine katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle, geniş anlamda öğrenci hizmetleri, öğrenciye yönelik yapılan her şeyi kapsamakla birlikte; dar anlamda öğrencinin okula kaydından mezuniyetine hatta mezun olduktan sonra izleme çalışmalarına kadar her öğrenci için yapılan iş ve işlemleri kapsamaktadır. Öğrenci hizmetlerinin genel amacı, her öğrencinin daha nitelikli bir eğitim almasına katkıda bulunmaktır (Dönmez, 2001, 177).

Yönetimin görevi, örgütü amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Okul yönetiminin görevi de okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Örgütü amaçlarına uygun olarak yaşatmak, örgütteki madde ve insan kaynaklarını en verimli biçimde kullanmakla gerçekleşir (Bursalıoğlu, 1998, 6). Okul yöneticilerinin mevzuatta yer alan görevleri kapsamında verdiği hizmetler eğitim-öğretim, öğrenci, personel ve okul işletmesi boyutlarını kapsamaktadır (Taymaz, 2011).

İlkokullarda öğrenci hizmetlerine ilişkin düzenlemeler, 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 13.1.2005 tarih ve 25699sayılı Resmi Gazetede yayımlanan MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ile 17.4.2001 tarih ve 24376 sayılı MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinde yer almaktadır. Aşağıda ilkokullarda öğrenci hizmetleri kapsamında “öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması”, “öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi”, “öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi”, “öğrencilerin sağlığının korunması”, “öğrencilerin güvenliğinin sağlanması” ile “öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması” konuları başlıklar halinde açıklanmaktadır.

2.8.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması

Çocuğun okula başlaması hem kendisi hem de ailesi için çok büyük bir değişim ve başlangıçtır. Bu büyük değişim ve başlangıç, ülkemizde her yıl ilkokula başlaması beklenen çok sayıda çocuğu ve ailelerini etkilemektedir. Ailelerin okula kayıt ile ilgili en çok endişe duydukları konuların başında, çocuklarını ne zaman okula başlatmalarının çocuk için en iyi olacağı endişesi olduğu söylenebilir.

İlkokul birinci sınıfa hangi yaşta başlanması gerektiği konusunda değişik görüşler olsa da, çocuğun okuma-yazma becerisini kazanacak kadar bir gelişim düzeyine ulaşması gerektiği görüşü kabul görmektedir (Çelenk, 2001). Çocukların ilkokula başlayıp, akademik çalışmalarla tanışacağı dönem hem anne babalar hem de öğretmenler için endişe verici olup ciddi bir ön hazırlık süreci gerektirmektedir. Bu süreç çocuğun sadece okur- yazarlığa yönelik becerilerine odaklanmayan aksine çocuğun bütün gelişim alanlarını kapsayan çok yönlü bir süreçtir (Winter ve Kelley, 2008; Bilgili ve Yurtal, 2009; Morrison, 2011; Halle, Hair, Wandner ve Chien, 2012).

Anaokulu/anasınıfı, okula başlamada ilk basamağı oluştursa da burada çocuklara oyun içinde eğitim öğretim verilmesi esastır. Çocukların okul yaşamında ilk kez belirli bir disiplin içinde eğitim öğretim faaliyetleriyle karşılaşması ilkokul birinci sınıftır. Bu nedenle ilkokul birinci sınıfa başlarken öğrencilerin öğretim programının gerekliliklerini yerine getirebilecek hazır bulunuşluğa sahip olması oldukça önem taşımaktadır. Ancak, Türkiye’de ilkokula başlamada temel kriter “yaş” olup ve bu durum yasalarla belirlenmiştir (Arı, 2014, 1031).

Çocuk belli bir hazır bulunuşluk düzeyine gelmeden yapılan okula başlangıçlar başarısızlıkla sonuçlanmakta ve bu durum çocuğu duygusal anlamda da örselemektedir (Erkan ve Kırcı, 2010). Bloom (1998) da ilk öğrenme ünitesinde tamamlanmadan bırakılan öğrenme eksikliklerinin ikinci üniteye daha büyük sayıda tamamlanmamış öğrenme eksikliklerine dönüşeceğini ve bu eksikliklerin daha sonra gelen öğrenmelerde daha da artacağını belirtmiştir. Okula hazır bulunuşluk gelişimsel bir konudur. Okul için hazır bulunuşluk eğitim kurumundaki belirli kavram ve becerileri öğrenme ve görevlerde çocukların kabiliyetini ifade eder. Hazır bulunuşluk erken öğrenme ve gelişimin kritik döneme yayılan bir süreci olduğu için statik bir durum değildir (Graue, 2003, 147). Akyol (2012) okumaya hazır oluşluk kavramını; çocuğun düzenlenen öğretim programlarından faydalanmasına yardımcı olan, yetenek ve kazanılmış becerilere bağlı genel bir olgunluk seviyesi olarak belirtmiştir.

Öğrenmeye hazır olmayan bir çocuğa ders öğretmeye çalışmak sadece verimsiz olmakla kalmaz aynı zamanda çocukta başarısızlığa, hayal kırıklığına ve aşağılık duygusuna neden olabilir. Böyle bir olumsuzluk yaşayan çocuk, yeteri kadar olgunlaştığı zaman bile kendi

yaşındaki çocukların başardığı işleri yapmaya cesaret edemez duruma gelebilmektedir (Bilir, 2005). Bu nedenlerle öğrenmenin olabilmesi için öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olması, öğrenmenin gerçekleşmesinde büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Her okul, öğretim yılı başında okula hangi koşullarda kaç öğrenci alınacağını belirler. Okullar öğrenci kaydını ilgili yönetmelik, Bakanlık ve Valilik genelgelerine göre yapar. Öğrenci kaydının nasıl yapılacağı aşağıda da belirtildiği gibi, ilgili yönetmelikte açıkça belirlenmiş olmasına rağmen, ülkenin içerisinde bulunduğu durum, ilin özel koşulları vb. yeni düzenlemeler yapılmasını gerektirebilir. Örneğin, nüfusun hızla artması ve yeterince okul binası ve dersliğin bulunmaması, iç göç, deprem gibi sosyal ve doğal olaylar yöneticileri yeni çözümler bulmaya zorlayabilir (Dönmez, 2001, 179).

Bilindiği üzere 30/03/2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile eğitim sisteminde değişikliğe gidilmiştir. Yapılan bu düzenlemeyle 2012-2013 öğretim yılından itibaren hayata geçen 4+4+4 Eğitim Sistemi ile daha önce sekiz yıl olan ilköğretim, 12 yıllık zorunlu kademeli eğitim haline getirilerek 12 yıllık süre üç kademeye ayrılmıştır. Birinci kademe dört yıl süreli ilkokul, (1 - 4. sınıf), ikinci kademe dört yıl süreli ortaokul (5 - 8. sınıf) ve üçüncü kademe dört yıl süreli lise (9 -1 2. sınıf) olarak düzenlenmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr>). Alan yazın tarandığında 4+4+4 eğitim sistemi modeli incelendiğinde özellikle okula kayıt yaşı ile ilgili birçok sorunun yaşandığı söylenebilir. Nitekim erken yaşta okula başlamaya ilişkin yapılan bir çalışmada da öğretmenlerin çoğunluğu 4+4+4 modelinde çocukların çok küçük yaşta okula başlamasının en büyük sorun olduğunu ifade etmişlerdir (Kıran ve diğerleri, 2013).

Öğrencilerin ilkokula kayıt ile ilgili işlemleri MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11. maddesinin 1. fıkrası ile 6. fıkrasının (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında yeni kayıtlar, temmuz ayının ilk iş gününde başlar. Kayıt işlemi, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu hükümlerince oluşturulan ulusal adres veri tabanındaki yerleşim yeri adres bilgileri esas alınarak, e-Okul sistemi üzerinden yapılır. Kayıt işlemleri sırasında veliden herhangi bir belge talep edilmez.

(6) İlkokula kayıt:

a) İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın eylül ayı sonu itibarıyla 66 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Gelişim yönünden ilkokula hazır olduğu anlaşılan 60-66 ay arası çocuklardan, velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir.

b) Okul müdürlükleri, yaşça kayıt hakkını elde eden çocuklardan 66, 67 ve 68 aylık olanları velisinin vereceği dilekçe; 69, 70 ve 71 aylık olanları ise ilkokula başlamaya

hazır olmadıklarını belgeleyen sağlık raporu ile okul öncesi eğitime yönlendirebilir veya kayıtlarını bir yıl erteleyebilir.

c) Nüfusa gerçek yaşından büyük veya küçük yazılmış olanların yaşlarının düzeltilmesi okul yönetimince velilerinden istenir. Bu öğrencilerden velisi üç ay içinde girişimde bulunmadığı veya bu işleri yapmadığı takdirde gereği yapılmak üzere il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne bildirilir.

ç) Mecburi ilköğretim çağında olup herhangi bir sebeple okula kaydı yapılmamış okuma yazma bilmeyen çocukların kayıtları birinci sınıfa yapılır.

Yönetmeliğin 11. maddesinin 6. fıkrasının (a) ve (b) bentleri incelendiğinde; velisinin isteği üzerine 60 aylık olan bir öğrenci ile bir önceki yıl 71 aylıkken ilkokula başlamaya hazır olmadığını sağlık raporu belgelenen öğrenci aynı yıl okula başlayabilmektedir. Böylelikle 60 aylık olan bir öğrenci ile 83 aylık olan bir öğrenci aynı sınıfta eğitim görebilmektedir. Aynı yıl okula başlayan öğrenciler arasında 23 ay fark oluşabilmektedir. Eğitim sistemimiz bu farklı yaş grubunda bulunan öğrencilere aynı eğitim programını uygulamakta ve aynı becerileri (okuma-yazma, sınıf ve okul kurallarına uyma, arkadaşları ile işbirliği yapmayı öğrenme vb.) kazanmaları beklenmektedir. Daha küçük yaşta olan öğrenciler daha geç kavrayacaklardır. Bu öğrenciler kendileri, aileleri ve arkadaşları tarafından başarısız olarak tanımlanacaktır. Bu tanımlama çocuğun tüm hayatını olumsuz olarak etkileyebilecektir. Yönetmeliğin bu maddesinde okula kayıt yaşında çocuğun yüksek yararının gözetilmediği söylenebilir.

Takvim yaşı, bir çocuğun olgunluk düzeyini belirlemede önemli bir faktördür. Kronolojik yaş hazır buluşluğun belirlenmesinde önemli bir faktör olmaya devam ederken Sosyal bilimler ve eğitim araştırmaları genellikle olgunlaşma (psikomotor ve bilişsel fonksiyonların biyolojiksel gelişimi) terimiyle okula hazır bulunuşluğu yapılandırmıştır (Snow, 2006). ABD başta olmak üzere birçok ülkede, çocukların okula başlaması için yaş halen önemli bir belirleyici faktör olarak kabul edilmekle birlikte son zamanlarda gelişim özellikleri ile ilgili etmenlere de vurgu yapılmaya başlanmıştır (Farran, 2011). Türkiye’de ise, çocukların ilkokula başlaması için takvim yaşı önemli bir belirleyici olarak kabul edilmekte, çocuğun gelişimsel özellikleri, güçlü ve zayıf yönlerinin tam dikkate alındığı söylenemez.

2.8.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi

Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu ilköğretimin kadın ve erkek her Türk vatandaşı için zorunlu olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, ilkokullara kaydedilen zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerin velileri, okul yöneticileri, milli eğitim müdürlükleri, müfettişler, muhtarlar ve mülki amirler öğrencilerin okula devamını sağlamada sorumludurlar. Taymaz (2011) okul yönetiminin boyutlarından “öğrenci hizmetleri

kapsamında, yönetimi en çok uğraştıran işlerden birinin de öğrenci devamının izlenmesi olarak belirtmektedir. Okula devamsızlık, fiziksel, psikolojik, toplumsal birçok etmeden kaynaklanabilen ve öğrenci akademik başarısını olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülen istenmeyen bir öğrenci davranışıdır (Altınkurt, 2008, 129).

Öğrencilerin özelliklerine uygun olarak eğitim olanaklarından olabilecek en üst düzeyde yararlanmalarını sağlamak, okulların en önemli işlevlerinden biridir. Bu işlevin gerçekleşebilmesinin koşullarından biri devamın sağlanmasıdır. Öğrencilerin öğrenmeye hazır bir biçimde okullarına devam edebilmeleri için onların önkoşul niteliğindeki gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Okul yaşantılarının devamı için zorunlu olan bu gereksinimleri, temel, fizyolojik ve eğitsel gereksinimler olarak ifade edebilir (Özbaş, 2010, 33).

İlkokul düzeyinde öğrenci devamsızlığının izlenmesine ilişkin düzenlemeler MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 18. maddesinin 3. fıkrasının (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentleri ile 4. fıkrasında aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

İlköğretim kurumlarında öğrencilerin okula devamları zorunludur.

a) İlköğretim kurumlarına kaydedilen mecburi ilköğretim çağındaki öğrencilerin velileri ile okul yönetimleri, il/ilçe milli eğitim müdürlükleri, maarif müfettişleri, muhtarlar ve mülki amirler 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun ilgili hükümleri gereğince çocukların okula devamını sağlamakla yükümlüdürler.

b) Normal ve ikili öğretim yapılan okullarda ilk derse girdiği hâlde sonraki bir veya daha fazla derse özürsüz olarak girmeyen öğrencinin (Değişik ibare: RG-25/6/2015-29397) durumu okul yönetimince velisine ivedilikle bildirilir ve devamsızlığı yarım gün sayılır.

c) İlköğretim kurumlarındaki öğrencilerden, okulun bulunduğu yerleşim biriminin dışına çıkan, adresi bulunmayan ve okulu olmayan bir yere gidenlerin durumu, okul yönetimince e-Okuldaki devam bölümüne zamanında işlenir. Öğrencilerin devamsızlıkları, e-Okul sistemi üzerinden okul yönetimlerince sürekli takip edilir.

ç) Yurt dışına giden öğrencilerin yurt dışı adresi, okul yönetimince e-Okul sistemine işlenir. Bakanlıkça yurt dışındaki okullara devamlarının sağlanmasıyla ilgili tedbirler alınır. Bu durumdaki veya yurt dışında adresi tespit edilemeyen öğrencilerin kayıtları, yaşları öğrenim çağı dışına çıkıncaya kadar e-Okul sisteminde pasif hâle getirilir.

d) Öğrencinin geçerli mazereti ve velinin başvurusu üzerine okul yönetimi tarafından bir öğretim yılı içerisinde 15 güne kadar izin verilebilir.

(4) Bulaşıcı bir hastalık nedeniyle okula devam edemeyen çocuklar, sakınca olmadığına ilişkin sağlık kuruluşlarından alınacak rapor ile kuruma devam edebilirler.

İlkokullarda devamsızlık e-okul sistemi üzerinden izlenmekte olup veli ve öğretmen çoğunlukla iletişim halindedir. Bu yaş gurubu (6-10) öğrencilerin genelde aileleri veya servis ile okula gelip gitmeleri sayesinde devamsızlıkları daha kolay izlenebildiği söylenebilir. İlkokullarda öğrenci devamsızlığının izlenmesine yönelik yapılan uygulamalarda çocuğun yüksek yararının gözetildiği belirtilebilir.

İlkokul öğrencilerinden beklenen davranışlar, 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan MEB Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 52. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme aşağıda belirtilmektedir:

Öğrencilerden;

- a) Okula ve derslere düzenli devam etmeleri ve başarılı olmaları,
 - b) Okul personeline, arkadaşlarına ve çevresindeki kişilere karşı saygılı ve hoşgörülü davranmaları,
 - c) Doğru sözlü ve dürüst olmaları,
 - ç) İyi ve nazik tavırlı olmaları,
 - d) Okulda yapılacak sosyal ve kültürel etkinliklere katılmaları,
 - e) Kitap okuma alışkanlığını kazanmaları,
 - f) Çevrenin doğal ve tarihî güzelliklerini, sanat eserlerini korumaları ve onları geliştirmek için katkıda bulunmaları,
 - g) İyi işler başarmak için çok çalışmaya ve zamana muhtaç olduklarını unutmamaları, geçen zamanın geri gelmeyeceğinin bilincinde olmaları,
 - ğ) Millet malını, okulunu ve eşyasını kendi öz malı gibi korumaları,
 - h) Sigara, içki ve diğer bağımlılık yapan maddeleri kullanmamaları ve bu maddelerin kullanıldığı ortamlardan uzak durmaları,
 - ı) Bilişim araçlarını kişisel, toplumsal ve eğitsel yararlar doğrultusunda kullanmaları,
 - i) Ülkenin birliğini ve bütünlüğünü bozan bölücü, yıkıcı, siyasi amaçlı etkinliklere katılmamaları, siyasi amaçlı sembol kullanmamaları, bunlarla ilgili amblem, afiş, rozet ve benzerlerini taşımamaları, bulundurmamaları ve dağıtmamaları, siyasi amaçlı davranışlarla okulun huzurunu bozmamaları,
 - j) Fiziksel, zihinsel ve duygusal güçlerini millet, yurt ve insanlık için yararlı bir şekilde kullanmaları,
 - k) Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı kalmaları, bunun aksi davranışlarda bulunmamaları,
 - l) Yasalara, yönetmeliklere ve toplumun etik kurallarına, millî, manevi ve kültürel değerlere uymaları beklenir.
- (2) Uyulması gereken kuralların ve beklenen davranışların; derslerde, törenlerde, toplantılarda, rehberlik çalışmalarında ve her türlü sosyal etkinliklerde öğrencilere kazandırılmasına çalışılır.

Yönetmeliğin 54. maddesinin 1. fıkrasında "*ortaokul ve imam-hatip ortaokulu öğrencilerine, olumsuz davranışlarının özelliğine göre uyarma, kınama ve okul değiştirme yaptırımlarından biri uygulanır*" ifadesi yer almaktadır. Bu düzenlemede ilkokul öğrencilerine olumsuz davranışlarından dolayı herhangi bir yaptırım öngörülmemektedir.

Okullar çok sayıda insanın birlikte yaşamak ve yaşayarak öğrenmek zorunda oldukları kurumlardır. Bu nedenle, okuldaki toplumsal yaşamı düzenleyen, doğru davranışları ödüllendiren ve özendiren, yanlış davranışları cezalandıran ve değiştirmeye çalışan kurallara ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kurallar ve uygulamalarla sağlanan düzene genel olarak disiplin denir (Dönmez, 2010, 198).

Hukukçular, eğitimciler ve psikologlar disiplin konusunda farklı görüşlere sahip olabilmektedirler. Ancak eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için öğrenci davranışlarından bazılarına yönelik düzenlemeler yapılması ya da öğrenci davranışlarının denetlenmesinin

gerekliliği konusunda çoğunlukla hemfikirdirler (Dunlop, 1977, 75). Şimşek (2004, 1) disiplini, eğitimsel amaçları davranışa dönüştürme sürecinde öğrencilerden istenen davranışların belirlenmesine, bu istenen davranışları sergilemesinin denetlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik etkinliklerin tümü olarak tanımlamaktadır. Gözütok'a göre (1992, 704) ise disiplin eğitim sürecinde çocuğa kazandırılması gereken kurallar ve yetişkinlerin bu konudaki yaklaşımlarıdır.

Kant'a göre, disiplin insanı, insani hasletlerden, hayvani dürtüler yönüne dönüşen varlık olmaktan korur. "insan erken yaşlardan itibaren aklın düsturlarına riayet etmeyi alışkanlık haline getirmelidir. Eğer bir insanın gençlik dönemlerinde her istediğini yapmasına izin verilirse, onda yaşamı boyunca devam edecek kanun tanımazlık alışkanlığı kalır". Demek ki Kant'a göre, insanları çocuk ve genç yaşlarda başıboş bırakır, onlarla ilgilenmezsek hayatlarının sonlarına kadar terk edemeyecekleri birtakım kötü huylar edinmeleri kaçınılmaz olur. Bu nedenle Kantçı perspektiften çocuğun eğitiminde disiplinin zamanında verilmesi oldukça önemlidir. Ancak Kant'a göre çocukta ahlaklılık tesis etmek isteniyorsa cezaya dayalı bir yöntemden uzak durulması gerekir (Yayla, 2005, 80).

Disiplin ilk olarak katı kurallar içeren, soğuk ve baskıcı kurallar dizgesi gibi algılanmaktadır. Oysa disiplin bir düzenin, bir sistematığın ifadesidir. Okulda disiplinden söz edilirken öğrencilerin, yöneticiler ya da öğretmenler tarafından sürekli kontrol edilmesi biçiminde algılanabilir. Böyle bir algılamının okullardaki bazı olumsuz uygulamalardan kaynaklandığı söylenebilir. Okul yöneticileri bu tür olumsuz durumları ortadan kaldırmalıdır. Okulda uygulanacak kuralların ilgili tüm taraflarca (öğretmen, öğrenci, veli ve çalışanlar) doğru anlaşılması için, bu kuralların gerekçelerinin iyi ifade edilmesi ve tüm taraflarca içselleştirilmesi gerekmektedir (Çalık ve Şirin, 2010, 206). Köktaş ve Köktaş'a (2007) göre disiplin, bir amaç etrafında bir araya gelmiş insanların belirli bir düzen içerisinde yaşamalarını sağlamaya yönelik kurallar koymak ve uygulamaktır.

Hangi eğitim tür ve kademesinde olursa olsun eğitimciler, sınıf ortamında çok değişik nedenlere dayalı olarak disiplin sorunlarıyla karşılaşabilmektedir (Manning ve Bucher, 2007). Okullarda disiplin sağlamaya yardımcı bazı faktörler bulunmaktadır. Bu faktörlere aşağıda maddeler halinde değinilmiştir (Küçükahmet, 2005, 159):

1- *Uygun bir eğitim programı.* Amaçlarına, yeteneklerine, isteklerine ve geçmiş bilgilerine uygun olarak hazırlanan bir eğitim programı öğrencinin ilgisini çekecektir.

2- *İyi bir rehberlik sistemi.* Rehberlik servisinin varlığı ile kendisinin ruh sağlığı ile de ilgilenildiğini bilen öğrenci okul çalışmalarına daha istekli olarak katılacaktır.

3- *Etkin veli-okul ilişkisi.* Veliler okulda en iyisinin ve en doğrusunun yapıldığına inandıkları sürece okul çalışmalarına destek olmaktadır.

4- *Okul binasının etkin kullanımı.* Okul binaları ve görsel-işitsel araçların kullanım biçimi disipline yardımcı ya da engel olabilmektedir. Okulun badana renginden döşemesine kadar her detay disipline uyumu kolaylaştırabilir veya zorlaştırabilir.

Günümüzde artık okullarda pozitif disiplin anlayışı benimsenmeye çalışılmaktadır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde pozitif disiplinin bir uzantısı olarak, "Okullarda Pozitif Davranışın Desteklenmesi (*Schoolwide Positive Behaviour Supports-SWPBS*)" yaklaşımı benimsenmeye başlanmıştır. SWPBS'nin altında yatan temel düşünce, yöneticiler, öğretmenler, ilgili personel, rehberlik hizmeti uzmanları/öğretmenleri ve pozitif davranışsal müdahale ve desteklemeyle ve de sınıf ve öğrenci yönetimi teknikleriyle ilgili diğer personele eğitim vermektir (Bear, 2010, 18). Pozitif düşünce anlayışı, bireylerin kendi davranışlarını kontrol edebilmelerine ve sorunlarını çözmelerine yardımcı olan bir yönetim anlayışıdır. Pozitif disiplinin amacı öğrencilerin zorlukları ve engelleri aşarak, büyük işler başarabilen bireyler olmalarını sağlamaktır. Bu anlayışta öğrencilere saygıyla yaklaşılması esastır. Öğrencilere başarılı bir yaşama erişebilmeleri için, huzurlu bir okul ortamı oluşturulur. Böyle bir okul ortamında öğrencinin kendini yetersiz hissedip, şevkinin kırılması söz konusu olamaz. Böyle bir ortamda yapılan eğitim öğrencileri besleyerek, onlara mutlu ve topluma katkıda bulunan bireyler olmalarını sağlayacak davranış biçimlerini kazandırır (Nelsen, Lott ve Glenn, 2003, 11; Strahan, Hamilton Cope, Hundley ve Faircloth, 2005, 26 akt. Taşkın 2014, 32).

İlkokul çocuklarının ders süresince belirli bir yerde oturmaları, izin alarak konuşmaları, dikkatlerini yapılan etkinliklere yoğunlaştırmaları ve birlikte hareket edebilmeleri çok zordur (Geçtan, 1982). Bununla beraber birçok araştırma, öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun ders içeriği ve etkinliklerin öğrencileri derse karşı daha ilgili hale getirdiğini ve sınıf içerisinde disiplin problemlerinin azaldığını göstermektedir (Çelik, 2003; Reeve, 2006; Korkmaz, 2009).

İlkokullarda öğrencilerin ödüllendirilecek davranışlarına ilişkin düzenleme MEB Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 51. ve 53. maddelerinde aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

(51/1) Bakanlığa bağlı resmî ve özel ilköğretim kurumlarında öğrencilerin ödüllendirilmesi, davranışlarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik faaliyetler; öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici iş birliğinde yürütülür.

(51/2) Öğrenci davranışlarının kaynağının belirlenmesi için gerektiğinde rehberlik ve araştırma merkezi ve ilgili diğer kurumlarla iş birliği yapılır.

(53/1) İlkokul 4 üncü sınıf ile ortaokul ve imam-hatip ortaokullarının bütün sınıflarında puan ortalaması Türkçe dersinden 55.00, diğer derslerin her birinden 45.00 puandan

aşağı olmamak şartı ile tüm derslerin dönem ağırlıklı puan ortalaması 70.00-84.99 olanlar "Teşekkür" EK-6, 85.00 puan ve yukarı olanlar "Takdir" EK-7 belgesi ile ödüllendirilir.

(53/2) İlköğretim kurumlarının tüm sınıflarında derslerindeki başarı durumuna bakılmaksızın;

a) Ulusal ve uluslararası yarışmalara katılarak ilk beş dereceye giren, b) Çeşitli sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklerde üstün başarı gösteren öğrenciler "İftihar Belgesi" EK-8 ile ödüllendirilir.

c) İftihar Belgesi, ilkokullarda sınıf öğretmeninin teklifi ve okul yönetiminin kararı doğrultusunda, ortaokul ve imam-hatip ortaokullarında ise öğrenci davranışlarını değerlendirme kurulunca verilir.

ç) İftihar Belgesi, e-Okul sisteminin ilgili bölümüne işlenir. İlkokullarda okul yönetiminin olur tarih ve sayısı, ortaokullarda ise Öğrenci Davranışları Değerlendirme Kurulunun toplantı tarih ve karar numarası belgenin tarih ve numarası olarak kabul edilir.

(53/3) İftihar Belgesiyle ödüllendirilenler, özel olarak yapılacak bir toplantı veya törende diğer öğrencilere duyurulur. Bu öğrencilerin adları ve fotoğrafları okulun internet sayfasında yayınlanır ve uygun bir yere asılır. Teşekkür ve Takdir Belgesiyle ödüllendirilenlerin belgeleri, sınıf veya şube rehber öğretmeni tarafından karne ile birlikte öğrencilere verilir.

İlkokul dönemi, toplumsallaşma açısından da oldukça kritik bir aşamadır. Çocuk daha kısıtlı olan aile ortamından okulla birlikte daha zengin bir toplumsal ortama ve daha karmaşık ilişkiler içerisine girer. Bu dönemde çocuktan beklenen 'iyi' bir öğrenci olmasıdır (Şimşek, 2004, 44). İlkokullarda öğrenci davranışlarına yönelik yapılan düzenlemelerde çocuğun yüksek yararının gözetildiği belirtilebilir. Ancak, ilkokullarda öğrencilere kazandırılan ve ödüllendirilen olumlu davranışlara yönelik uygulamaların, ailede ve toplumun diğer alanlarında tutarlı olarak desteklenmesi gerekmektedir. Öğrenci, okul dışında tamamen farklı uygulamalar ve tutumlarla karşılaşması durumunda bir ikilem yaşayacaktır. Öğrencide istenilen davranış değişikliğinin gerçekleştirilebilmesi için sadece eğitim kurumlarıyla sınırlı kalmayıp tüm toplumsal alanlarda gerekli düzenlemelerin yapılması gerektiği söylenebilir.

2.8.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi

Bir eğitim programının başarıyla uygulanmasının ve yönetilmesinin göstergesi, öğrencilerin öğrenmedeki derecesidir. Bu derece aynı zamanda yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer eğitimle ilgili olan personelin de başarılarını gösterir (Başaran, 1996, 107).

Çocuk ve gençlerin yetiştirilmesinde sorumluluğu olan kurumların başında okul gelmektedir. Bir örgüt olarak okulun sağlıklı bir iklime sahip olması öğrenci başarısına olumlu katkı sağlamaktadır (Özdemir, 2002, 39-46). Öğrencilerin okul başarısızlığının okuldan gelen nedenleri arasında okul programının yoğunluğu, eğitim araç-gereç eksikliği, öğretim yöntemlerinin eksikliği vb. gibi unsurlar bulunmaktadır. Öğrenciyi başarısız kılan dış etkenleri

arasında; ailenin maddi durumunun iyi olmaması, aile ortamının çocuğun gelişmesine elverişsiz olması ve çocuğun ailesinin toplumda azınlıkta olan ailelerden olması sayılabilir. Okul yöneticisinin, öğrencilerin başarısını düşüren okul içi ve okul dışı tüm etkinlikleri sıfıra indirmesi olanaksızdır. Fakat okul içi etkenleri en az düzeye indirmesi onun asıl görevidir. Bununla birlikte yöneticiler, öğretmenler ve diğer çalışanları ile birlikte takım çalışması yaparak, öğrencilerini okul dışı olumsuz etkileri yenmek için çaba göstermelidir (Başaran, 1996). Öğrenci başarısında ailenin etkisine ilişkin araştırma sonuçları, öğrencilerin ailelerinden kaynaklanan özelliklerin, onların okula devamlarını, akademik başarılarını olumsuz etkilediğini göstermektedir (Belçer, 1990; Yavuzer, 1992; Eastman, 1998; Eğitim Reformu Girişimi, 2009; Özbaş, 2010).

Öğrenci başarısının değerlendirilmesine ilişkin ölçme ve değerlendirmenin genel esasları MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 20. ve 21. maddelerinde düzenlenmiştir. Yönetmeliğin anılan maddeleri şu şekildedir:

(20/1) İlköğretim kurumlarında öğrenci başarısının ölçme ve değerlendirilmesinde aşağıdaki esaslar gözetilir;

a) Ders yılı, ölçme ve değerlendirme bakımından birbirini tamamlayan iki dönemden oluşur.

b) Başarının ölçülmesi ve değerlendirilmesinde öğretim programlarında belirtilen amaçlar ile kazanımlar esas alınır. Ölçülecek kazanımın özelliğine göre ilgili dersin öğretim programında yer alan ölçme ve değerlendirme esaslarına uyulur.

c) Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler için; Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Geliştirme Birimi tarafından bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlanır ve bu öğrencilerin başarıları, bu programda yer alan amaçlara göre değerlendirilir.

(20/2) İlkokul 1, 2 ve 3 üncü sınıflarda öğrencilerin başarıları; gelişim düzeyleri dikkate alınarak öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilen ders etkinliklerine katılımları ile öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre tespit edilir. Karnede “çok iyi”, “iyi” ve “geliştirilmeli” şeklinde gösterilir.

(20/3) İlkokul 4 üncü sınıfta öğrenci başarıları; sınavlar ile ders etkinliklerine katılım çalışmalarından alınan puanlara göre değerlendirilir.

(20/4) Ortaokul ve imam-hatip ortaokullarında öğrencilerin başarıları; sınavlar, ders etkinliklerine katılım ve varsa proje çalışmalarından alınan puanlara göre değerlendirilir.

(21/1) İlkokul 4 üncü sınıf ile ortaokul ve imam-hatip ortaokulunda dönem puanı, yılsonu puanı ve yılsonu başarı puanı 100 tam puan üzerinden belirlenir. Yüzlük puan sisteminde 044,99 puanlar başarısız, 45,00 ve üzeri puanlar başarılı olarak değerlendirilir.

(21/2) 2007-2008 Eğitim ve Öğretim Yılından önce beşlik not sistemine göre belirlenen ağırlıklı not ortalamaları, 100'lük sisteme çevrilirken ağırlıklı not ortalamasına 1,00 eklenir ve çıkan sayı elli bölü üç ile çarpılır. Bölme işlemi virgülden sonra dört basamak yürütülür.

Okulların sınıf geçme ve sınav yönetmelikleri eğitim sistemlerinde en sık değişen yönetmeliklerdir. Yöneticiler ve öğretmenler değişiklikleri yakından izlemek zorundadırlar.

İlkokullarda başarı değerlendirilirken genellikle öğretmene daha fazla takdir hakkı verilmekte olup daha sonraki eğitim kademelerinde öğretmene tanınan takdir hakkı azalmaktadır. Başarının değerlendirilmesinde giderek sınıf, okul, bölge, ilçe, il ve ülke düzeyinde karşılaştırmalar yapılmaya çalışılması ve bu tür karşılaştırmaların yönetmeliklerle desteklenmesi okulların ve başarının standart hale getirilmesini sağlama yönünde olumlu bir gelişmedir (Dönmez, 2010, 186).

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin en önemli göstergelerinden birisinin de ülkenin eğitim sistemine ilişkin yapılan değerlendirme sonuçlarıdır. Bu nedenle ülkeler eğitim sistemlerini değerlendirme ihtiyacı duymaktadır. Bu ihtiyaç ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan standart ölçme ve değerlendirme sistemlerinden elde edilen sonuçlara bakılarak giderilebilir. Belirtilen sonuçlara bakarak diğer ülkeler ile karşılaştırmalar yapılmaktadır. Yapılan karşılaştırmalarda ölçme araçlarının, ölçme değişmezliği gösterdiği varsayımı ise en temel varsayımdır. Ülkelerin eğitim sistemlerinin bir fotoğrafını çeken, uluslararası boyutta yapılan önemli eğitim araştırmalarından biri ise Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programıdır (Programme for International Student Assessment-PISA). PISA, 15 yaş grubu öğrencilerinin matematik ve fen okuryazarlığı ile okuma becerileri alanlarında bilgi ve becerilerinin değerlendirildiği bir uygulamadır (Alatlı, 2016).

PISA, öğrencilerin sadece öğrendiklerinin ne kadarını hatırlayabildiklerini değil; aynı zamanda öğrendiklerini okulda ve okul dışı yaşamda kullanma yeterliliklerini araştırmaktadır. Bir başka deyişle, bilgi ve becerileri ile karşılaşacakları yeni durumları anlamak, sorunları çözmek, bilmedikleri konularda tahminde bulunmak için kullanabilme ve muhakeme yapabilme düzeylerini belirleyen dünyanın en kapsamlı eğitim araştırmasıdır (pisa.meb.gov.tr, 2016).

Günümüzde, çocuğunun akademik geleceğini sağlama almak isteyen bir aile, kendisini oldukça yıpratıcı bir yarışın içerisinde bulmaktadır. Oysaki kişilik gelişiminde önemli bir aşamada bulunan çocuğun bireyselliği hem okul hem de aileler tarafından ihmal edilmekte, çocuğun her ne olursa olsun yarışı başarıyla bitirmesi beklenmekte, çoğu zaman çocuğun gelişim dönemlerinden kaynaklanan gereksinimler göz ardı edilebilmektedir (Şimşek, 2004, 44).

2.8.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması

Okullar, öğrencilerin sadece akademik başarılarını geliştirmekle sınırlı olmayıp onların bir bütün olarak gelişimleri ile ilgili görevler de üstlenmiştir. Bu görevlerden birisi de onlara

kendi sağlıklarını koruma bilincini verebilmektir. Bu durum okul yönetiminin görev alanına sağlık boyutunu da katmıştır.

Öğrencilere öğrenme ortamı hazırlamada, sağlık koşullarının yerine getirilmesi önemli bir eğitim ve yönetim hizmetidir. Öğrenci sağlık hizmetlerinin hem eğitsel hem de yönetsel işlevi vardır. Öğrencilere sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırmak eğitimin temel amaçlarından olmalıdır. Sağlık hizmetlerinin eğitsel işlevi bu amacın gerçekleştirilmesinin gereğinden doğmaktadır. Sağlıklı olma insanın ömür boyu süren kaygılarından biridir. Sağlıklı olmanın temel alışkanlıkları da ilk yaşlarda edinilmektedir. Okul öncesi eğitimden başlayarak yukarı eğitim basamaklarına doğru gidildikçe, öğrencilere adım adım sağlıklı yaşamın gerekleri alışkanlığa dönüştürülerek kazandırılmalıdır. Sağlık hizmetlerinin yönetsel işlevi öğrencilerin sağlığını korumaya, hastalık veya kaza görüldüğünde gerekenleri yapmaya ve sağlık eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin görevleri içermektedir (Başaran, 1996, 112-113) .

Geleceğin sağlıklı toplumunu oluşturmasında okul dönemi çok önemlidir. Bu dönemde çocuklar sürekli büyüme ve gelişme içindedirler. Kötü beslenme, uyuşturucu kullanma gibi tehlikeli alışkanlıklar okul çağında başlamaktadır. Aynı zamanda çocukların bir arada bulunmaları ve sağlıkla ilgili bilgi, değer ve davranışları daha çok burada kazanmaları bu dönemin önemini daha da artırmaktadır. Genel vücut ve ağız hijyeni ile ilgili yetersizliklerin neden olduğu sorunlar bu yaş grubunda sık görülen sorundur (Güler ve Kubilay, 2004, 61).

İlkokullarda öğrencilerin sağlığının korunmasına ilişkin düzenlemeler, 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 78. maddesinin 1. fıkrasının (a), (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentlerinde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

(1) Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında öğrenci sağlığı, beslenme ve güvenlik hizmetleri, aşağıdaki esaslara göre yürütülür:

- a) Öğrencilere okul ve çevresinde sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı sağlanması esastır.
- b) Okulun temizlik ve düzeninin sağlanması, derslik, laboratuvar, işlik, yemekhane, yatakhane gibi yerlerde ısı, ışık ve havalandırmanın sağlık şartlarına uygun olması için gerekli önlemler alınır.
- c) Beslenme programının uygulanması ve öğle yemeklerini okulda yemek zorunda kalan öğrenciler için, imkânlar ölçüsünde bir mutfak ve yemek odası ayrılır.
- ç) Öğrencilerin sağlıklı beslenebilmeleri için kullanılacak masalar ve diğer araçlar sağlık şartlarına uygun olarak bulundurulur. Mutfak veya yemek odası bulunmayan okullarda sınıflar, temizlik ve bakımı yapılmak şartıyla bu amaç için kullanılabilir.
- d) Okulda, ilk yardım dolabı ile ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur. İlk yardım dolabında doktor reçetesi ile alınmayan ve doktor tavsiyesine göre kullanılması gereken ilâçlar bulundurulamaz ve öğrencilere kullandırılmaz.
- e) Okullarda içme suyu deposunun en az yılda bir kez temizlik ve bakımı yapılır. İlgili kurumlarla iş birliği yapılarak depoların ilâçlama işlemleri, çocukların okulda bulunmadıkları zamanlar ile yarıyıl ve yaz tatili dönemlerinde yapılır.

İlkokullarda öğrencilerin sağlığının korunmasına yönelik yapılan düzenlemelerde çocuğun yüksek yararının gözetildiği belirtilebilir. Fakat uygulamalarda gerek okulun fiziki koşullarının uygunsuzluğu, gerekse maddi olanakların yetersizliği nedeniyle sağlığın korunmasına yönelik uygulamalarda sıkıntılar yaşandığı ifade edilebilir.

2.8.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması

Günümüz toplumlarında eğitimin insan hayatındaki önemi anlaşıldıkça, eğitim etkinliklerinin yapıldığı okulların güvenliğinin sağlanması da önem kazanmaktadır. Çocukların her türlü riske karşı güvenli bir çevrede yaşama ve eğitim-öğrenim görmeleri sağlanmalıdır. Çocukların güvenliğinin sağlanması aile, okul, toplum ve devlet tarafından eşgüdümlü bir şekilde yürütülmelidir. Okullarda öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasında okul yönetiminin, öğretmenlerin ve diğer çalışanların sorumlulukları bulunmaktadır.

Okulun en temel misyonu, çocukları ve gençleri eğitmek, yetişkin dünyasında etkili bir biçimde yer alabilmeleri için onlara destek olmaktır. Okulların bu temel misyonu yerine getirebilmeleri için ilk olarak öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilecekleri bir yer olarak örgütlenmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle okul, her bir öğrencinin kendisini her türlü fiziksel ya da psikolojik tehdit ve tehlikeye karşı güvende hissedeceği, başkalarıyla birlikte çalışma ve öğrenme fırsatları bulabileceği, bireysel farklılıkların doğal kabul edildiği ve saygı duyulduğu bir çevre olmak zorundadır (Öğülmüş, 2006, 16). Ancak bu durum çoğu zaman olanaklı olamamakta, okuldan ya da okul dışından kaynaklanan nedenler, çocuğun istismara ve ihmale uğramasına, suça sürüklenmesine, bedensel, zihinsel, ahlaksal, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliğinin tehlikeye düşmesine neden olabilmektedir (Elmacı, 2016, 2). Okullar her geçen gün daha güvensiz ortamlar haline gelmekte ya da insanlar böyle algılamaktadır. Güvenli olmayan bir ortamda ise sağlıklı eğitim-öğretimden söz edilmesi mümkün değildir (Memduhoğlu ve Taşdan, 2008, 69-83).

Erdoğan'a (2012) göre okullar, toplumun eğitim gereksinimini karşılama ve topluma nitelikli insan yetiştirme gibi önemli görev ve sorumlulukları olan toplumsal örgütlerdir. Okullarda kaliteli bir eğitim öğretim ortamı oluşturabilmek için öncelikle çalışanların ve öğrencilerin rahat ve huzurlu bir ortamda bulunmaları ve başarıyı engelleyecek faktörlerin en az düzeyde olması gerekmektedir. Rahat ve huzurlu bir ortamın sağlanması ise ancak okul ortamının güvenli olması ile mümkündür.

Ögel, Tan ve Eke'ye (2006, 18) göre güvenli okul denildiği zaman aklımıza sadece polis veya güvenlik elemanı ile alınan fiziksel önlemler akla gelmemelidir. Okulun havası pozitif yönde değiştirilmeden güvenlik sağlanamayacağı gibi güvenli okul ortamı da oluşturulamaz. Bucher ve Manning'e (2005) göre güvenli okullar; öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler, personel ve ziyaretçilerin kişisel gelişim ve olumlu ilişkilerini besleyip eğitimsel düşünceye katkı sağlayan, olumlu bir tavırla birbirlerini etkilemelerine izin veren yerlerdir. Dönmez ve Güven'e (2002) göre güvenli okul öğrencilerin, akademik becerilerini en iyi şekilde geliştirebilecekleri ve sosyal faaliyetlerle desteklenen bir öğrenme iklimine sahiptir. Güvenli okullarda öğrenciler öğrenmeye odaklı, öğretmenler eğitmeye ve öğretmeye istekli, öğrenci velileri ise çocuklarının geleceği ve eğitimleri açısından huzurludur. Toplumun geleceğinin sağlıklı ve güvenilir olması çocukların alacakları iyi eğitime bağlıdır (Gülbaz, 2016, 5)

Özer (2006) ise okul güvenliğini; öğrenci, öğretmen, yönetici ve okul çalışanlarının okul içerisinde ve çevresinden kaynaklanan suç, şiddet, saldırganlık, zorbalık, hırsızlık, vandalizm, alkol, sigara ve uyuşturucu madde kullanımı, cinsel ve ırksal taciz gibi istenmeyen davranışlara karşı korunmaları ve okulda bir kriz ortamı yaratabilecek olağanüstü hallerde can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması olarak tanımlamaktadır. Ögel, Tan ve Eke (2006, 19) güvenli okullarda öğrenciler, öğretmenler, okul çalışanları ve okul yönetimi arasında güvenli bir iletişim olduğunu, bunun yanında güvenli okulların öğrencilerin akademik başarıları yanında sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını da karşılamaya önem verdiklerini ifade etmişlerdir. Smith'e (2002) göre Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde güvenlik ve güvende hissetme ihtiyacı fizyolojik temel ihtiyaçlardan sonra ikinci sıradadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde fiziksel temel ihtiyaçlardan sonra güvenlik ihtiyacı gelmektedir ki bu basamağı tamamlayamayan öğrenciler üst basamaklardaki ihtiyaçları karşılayamazlar bu nedenle de öğrenci başarısından söz edilemeyeceği düşünülebilir.

Okullar özellikle öğrencinin fiziksel ve psikolojik anlamda güvende olduğu yerler olmak zorundadırlar. Veliler çocuklarını okula gönderirken çocuklarının okulda güvende olduğunu bilmek isterler. Özellikle son yıllarda okullarda yaşanan öldürme, yaralama, taciz, uyuşturucu kullanımı ve vandalizm gibi sorunlar giderek okula olan güveni azaltmaktadır (Dönmez, 2010, 196).

Tam gün eğitim yapılan okullarda öğrenci güvenliğinin risk altında olduğu zaman aralıklarından birisi de teneffüs ve öğle yemeği vakitleridir. Öğrencilerin bu vakitlerde de korunması okul yönetiminin sorumluluğu arasındadır. İngiltere ve diğer Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde yalnızca yemek ve teneffüs saatleri için ücretli "yardımcı personel" görevlendirilmektedir. Öğrenci güvenliğinin sağlanmaya çalışıldığı bu uygulamanın

Türkiye’de karşılığı olarak da nöbetçi öğretmen uygulamasının olduğu görülmektedir. (Partington ve Ted, 1989, akt. Barhan, 2001).

Okulun güvenli olması demek; öğrencilerin, çalışanların ve diğer paydaşlar olan veli ve ziyaretçilerin okul ortamında güvende olmaları, kendilerini fiziksel, psikolojik ve sosyal bakımdan “özgür” hissetmeleri demektir. Okul güvenliği yalnızca okul ortamının güvenliği ile sınırlı değildir. Okul güvenliğinin kapsamı, çocuğun ya da diğer okul personelinin okula gitmek amacıyla evinden ayrılması anından başlayarak tekrar evine gelinceye kadarki tüm aşamaları kapsamaktadır (Memduhoğlu ve Taşdan, 2008, 80).

Okul güvenliğinin boyutları birkaç başlık halinde ele alınabilir. Arkadaşlarından gelecek şiddet olaylarına karşı güvenlik, öğretmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda güvenlik, doğal afetlere karşı güvenlik, sağlık ve temizliğe ilişkin güvenlik, cinsel istismara karşı güvenlik, psikolojik ve duygusal güvenlik, etnik ve siyasi görüş konularındaki güvenlik boyutları olarak belirtilebilir (Işık, 2004). Bucher ve Manning’in (2005) yaptığı araştırmada; isim takma, küçük görme, sataşma, dini, etnik ve cinsel taciz davranışları en sık görülen şiddet davranışları olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye’de ilköğretim okullarında görülen zorbalık davranışları üzerine Yurtal ve Cenkseven’in (2006) yaptıkları araştırmada; en fazla karşılaşılan zorba davranışların itme, küfür etme, kötü isimlerle çağırma, alay etme, elbiseye veya eşyalara zarar verme ve kişi hakkında dedikodu yapma olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca kızların zorbalığa daha çok maruz kaldığı, zorbalığın en fazla yaşandığı yerin okul bahçesi ve en fazla yaşandığı zamanın da okuldan eve dönerken geçen zaman olduğu belirlenmiştir.

Türkiye’de okulda şiddet ve türlerine ilişkin araştırma bulgularına göre; öğrencilerin en çok maruz kaldığı şiddet türü önem sırasına göre sözel, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca araştırma bulgularında erkeklerin kızlara göre daha büyük oranda kaba güce maruz kaldıkları belirlenmiştir. Araştırmalarda kaba gücün öğrenciler üzerinde psikolojik rahatsızlık, uyum güçlüğü ve psikolojik stres gibi olumsuz etkileri olduğu ortaya çıkmıştır (Çınkır, 2006).

Best (2001) okullarda çocukların korumasına ilişkin yapmış olduğu çalışmada okulların, öğrencilerin yaralanmalarını önlemeye yönelik gözetim yükümlülüklerinin olduğunu belirtmiştir. Okulların genel olarak oluşabilecek olumsuzlukları öngörmek durumunda olduklarını ve çocukları koruma yönündeki makul ölçüde pratik olan gerekli adımları atma yönünde görevleri olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda mahkemelerin, okulun sorumluluklarını başkasına devrederek bu yükümlülükten kaçınamayacağını belirtmektedir. Bunun sonucu olarak yazar, okulların öğrencilerine karşı bu sorumlu olduğunu (öğretmenin kasıtlı bir şekilde yanlış yapması hali dâhil) belirtmiştir.

Okulun fiziki ve sosyal ortamlarından kaynaklanan sorunları öğrenci güvenliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Okul binalarının öğrenci güvenliğini tehdit etmeyecek yönde sağlam yapılması gerekmektedir. Nitekim bir devlet okulunun ana sınıfında eğitim gören altı yaşındaki öğrenci gittiği tuvalette lavabonun üzerine düşmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. 12 Mayıs 2010 tarihinde yaşanan bu olayda okul yönetimi, Efe'nin yaramaz olduğunu, ölümünde ihmallerinin bulunmadığını iddia etmiştir. Fakat mahkeme, kararında “Efe'nin ölümüne neden olan lavabonun çocuklar için uygun sağlamlıkta yapılmadığını, gerekli bakımlarının da yapılmadığını ve çocuğun 20 dakika yalnız bırakılmaması gerektiğini” ifade etmiştir. Çocuğun ailesine 25 bin lirası maddi 250 bin lirası manevi, toplam 275 bin lira ödenmesine karar vermiştir. Bu kararda okul yönetiminin kusurlu olduğunun görülmesi diğer davalara da örnek olacağı söylenebilir (Milliyet, 2012). Çocuk hakları açısından okulun fiziksel çevresi ve eğitim ortamı çok önemlidir. Fiziksel çevre ve eğitim ortamı, çocuğun kendini güvende hissetmesine, kendisine değer verilen bir yerde eğitildiğini düşünmesine yardımcı olacak biçimde düzenlenmelidir (Akyüz, 2013, 72).

Okullarda etkili öğrenmenin gerçekleştirilmesi ve öğrencilerin kendi potansiyellerini geliştirebilmeleri için, okulun öğrenci, öğretmen, yönetici ve diğer çalışanları açısından güvenli bir yer olması gerekmektedir. Velilerin okula karşı artan ilgisi okul işgörenlerinin her tür davranışının daha fazla kontrol edilmesine neden olmakta ve yöneticileri, okulların güvenliğini sağlamaya yönelik önlemleri almaya zorlamaktadır (Barhan, A. 2001, 4). Okul yöneticilerinin; öğrencilerin okulda güvenli bir ortamda eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütme ve okulda olumlu bir iklim oluşturma sorumlulukları vardır (Taymaz, 2007, 55).

Okul yönetimi tarafından her tür risk kontrol altına alınsa bile, öğretmen ve diğer personelin de öğrenci güvenliğinin sağlanması sürecine katılması gerekmektedir. Okul işgörenlerine, kazaya neden olabilecek durumları daha önceden hesaplayabilecek becerileri kazandırmaya yönelik hizmet içi eğitim verilmelidir. Gerektiğinde güvenlik hizmetleri alanında işleri yürütecek personelin işe alınması sağlanmalıdır. Konu ile ilgili çalışmalara katkı sağlayabilecek kişi, okul ve ilgili kurum kuruluşlarla iletişim kurularak destekleri sağlanmalıdır (Barhan, 2001, 30).

Öğrenci davranışlarını kontrol yaklaşımlarının geliştirilmesi, çatışma çözme stratejilerinin uygulanması, öğrenciler ile uygun iletişimin geliştirilmesi yolu okul güvenliğine katkı getirir. Okullarda suç işleme ve tacize maruz kalma bakımından risk altında bulunan öğrenciler belirlenerek bu öğrencilere yönelik önlemler alınmalıdır. Okul güvenliğinin sağlanmasında pozitif okul ikliminin oluşturulması önemlidir. Okulda öğretmenler,

öğrencilerin kültürel ve gelişimsel özelliklerini bilerek, onları anlamaya çalışmalıdırlar (Bucher ve Manning, 2005).

Okullar, öğrencilerinin güvenliklerini sağlamalıdır. Öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasında yönetici ve öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. İlköğretim okullarında öğrenci güvenliğinin sağlanmasına ilişkin Bahran'ın (2001) yaptığı çalışmada öğretmenlere göre öğrenci güvenliğini sağlayıcı uygulamalar büyük ölçüde gerçekleştirilmektedir. Ancak, ilk yardım yapabilen personele sahip olunmaması, gürültü kaynaklarına yakın yerlerde kurulmuş olması, gezi merkezlerinde veya okullarda olası kazalara karşı yeterli ilkyardım malzemelerinin bulundurulmaması uygulamaların yetersizliğini göstermektedir. Çalışmada yönetici ve öğretmen görüşlerine göre özel okullar, öğrenci güvenliğinin sağlanması uygulamalarını resmi okullara göre daha yeterli düzeyde gerçekleştirmektedirler.

İlkokullarda öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin düzenlemeler, MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 78. maddesinin 2. 3. 4. ve 5. fıkralarında belirtilmiştir. Anılan Yönetmelik maddesinin fıkraları aşağıdaki gibidir:

- (2) Güvenli okul ortamının sağlanması için her türlü eğitim ve rehberlik faaliyetlerine önem verilir. Çalışanların ve öğrencilerin fiziki ve psikolojik şiddetten korunması için iletişim araçları ile kamera ve alarm sistemlerinden yararlanılarak gerekli tedbirler alınır.
- (3) Okullarda kantin, yemekhane ve benzeri yerlerde, 5/2/2013 tarihli ve 28550 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Okul Kantinlerine Dair Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği hükümlerine uyulur.
- (4) Sivil savunma ekiplerinin kuruluş ve işleyişi, 9/6/1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu hükümlerine göre yürütülür.
- (5) Okul yönetimince, 27/11/2007 tarihli ve 2007/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre okul binalarının korunmasına ilişkin tedbirler alınır.

Ülkemizdeki ve dünyadaki okulların güvenli ortamlar haline getirilmesi, şiddet ve tehlikelerden uzak tutulması çok önemlidir. Okullarda bu güvenli ortamın yaratılmaması sadece öğrenci, öğretmen, yönetici ve yardımcı çalışanlarını değil; tüm toplumu olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin okullarda karşılaşılabilecekleri her türlü güvenlik risklerine karşı güvenli bir çevre içinde eğitim-öğretim hizmetinden yararlanmaları sağlanmalıdır. Okulun güvenliği ile ilgili sorumluluk yöneticiler, öğretmenler, çalışanlar, aileler, toplum ve devlet tarafından paylaşılmalıdır.

2.8.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması

Rehberlik hizmetleri, 20. yüzyılın başlarında sanayileşme ve kentleşme olgusunun yarattığı toplumsal sorunları çözmek amacı ile geliştirilen yardım hizmetlerinden biridir. Giderek karmaşıklaşan toplum yaşamına uyum sağlayabilmeleri için bireylerin yeni toplumsal beceriler kazanmaları, giderek artan ve çeşitlenen okul programları ve meslek seçenekleri arasından kendine en uygun olanı seçebilmeleri amacına yönelik bu hizmetler çağdaş eğitim sisteminin vazgeçilmez bir ögesi olmuştur (Doğan, 1997).

Günümüzde eğitim sürecinin tamamlayıcı ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen rehberliğin çeşitli tanımları yapılmıştır. Erkan'a (1999) göre "Rehberlik, bireylere çağdaş dünyanın ihtiyacı olan mutlu ve üretken insanlar olabilmeleri için gerekli niteliklere ulaşmaları amacıyla, uzman kişilerce yapılan yardımları içeren bir süreçtir". Bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etme süreci olarak da tanımlanan rehberliği ortaya çıkaran nedenlerden bazıları aşağıda açıklanmıştır (Şahin, 2014, 21):

- *Bireysel nitelikler ile meslekler arasındaki ilişkiler.* İnsanların hayatta yapacağı çeşitli işler ile yetenekleri, ilgileri, ihtiyaçları, kişilik nitelikleri ve bedensel özellikleri gibi nitelikler arasında belirgin ilişkiler bulunmaktadır. Özellikle endüstri psikolojisinde yapılan araştırmalar, her işin gerektirdiği asgari bir zekâ seviyesi, beden özellikleri, kişilik nitelikleri, iş tecrübesi ve eğitim seviyesi olduğunu göstermektedir.

- *Duyguların yaşamdaki öneminin artması.* Okulların sadece zihin gelişimine ve akademik başarıya önem vermesi, insanların çeşitli doğal yeteneklerini sınırlandırmakta ve genel gelişimini olumsuz etkilemektedir. Duygulardan soyutlanmış okul yaşantıları kalıcı bir davranış değişikliği sağlayamamaktadır.

- *Sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler.* Sanayileşme ile birlikte şehirleşmenin artması, kentlere göç eden insanların kültürel anlamda boşluğa düşmelerine neden olmuştur. İnsanların toplumdaki değişimlere uyum sağlayamamaları sonucunda hem kendilerine hem de topluma yabancılaşmışlardır.

- *Bireysel farklılıklar.* Kişiler arasındaki bireysel farklılıklar, psikoloji biliminin önemli konularından biri olmuştur. Bazı uzmanlar bireysel farklılıkları rehberlik ve psikolojik danışmanlığın en önemli konusu olarak görmüşlerdir. Her birey kendine özgü bir varlıktır; ilgi, yetenek, değer ve tutumları ile başkalarından farklılık göstermektedir.

- *Okul çeşitlerinin artması.* Günümüzde öğrencilerin yönlendirilebileceği pek çok okul bulunmaktadır. Bu okulların her birisinin giriş koşulları ve öğrenciye sağladığı avantajlar

farklıdır. Çocuğun ve ailesinin bu hususlarda yanlış bilgiler edinmemesi ve sağlıklı kararlar vermesi için rehberlik hizmetlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

- *Okullarda uyumsuzluk sorunları.* Okullarda yaşanan yalan söyleme, hırsızlık, okuldan kaçma, madde kullanımı, zorbalık gibi sorunları ortadan kaldırmak ve öğrencilerin etkin ve başarılı uyum sağlamaları için iyi bir rehberlik ve psikolojik danışma hizmeti uygulanmalıdır.

- *Öğrenci Başarısızlıkları.* Okullarda çok fazla sayı da öğrenci başarısız olmaktadır. Bu başarısızlığın nedenleri olarak okul koşulları, öğretmen kişiliği, öğretim yöntemi, aile, çevre ve öğretim programının yetersizliği söylenebilir. Sebep ne olursa olsun bu başarısızlığın sonucunda ülke ekonomisi zarar görmektedir. Okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu sorunun çözümüne kendi imkânları dâhilinde yardımcı olabilmektedir.

Sağlıklı olma, bedensel ve ruhsal yönden hastalıklardan arınmış değildir. Öğrencinin yalnız bedensel yönden iyi olması onun sağlığının iyi olduğunu göstermez. Ruhsal hastalıklar da en az bedensel olanlar kadar önemlidir. Okullarda, öğrencilerin beden sağlığı ile ilgili hizmetlerin yanında ruh sağlığı ile ilgilenen rehberlik ve danışma hizmetlerinin olmasının gerekliliği de bundadır (Başaran, 1996, 112). Bireylerin ihtiyaçları, ilgileri, yetenek ve yeterliliklerinin çağ nüfusundaki öğrenci sayısı kadar çeşitli ve farklı olduğu söylenebilir. Her biri diğerinden farklı olan bu özelliklerin okulda işlenerek bireylerin yaşama hazırlanması ancak sistematik ve planlı bir süreçle mümkün olabilmektedir (Çalık ve Şirin, 2010, 203).

Çocuğun ilkökula başladığı yaşlarından, diplomasını aldığı yaşlarına kadar olan gelişim dönemini kapsayan temel eğitim süreci rehberlik hizmetleri açısından çok iyi değerlendirilmesi gereken bir dönemdir. Bu dönemdeki gelişimsel rehberlik hizmetleri, okuldaki eğitim-öğretim hizmetlerinin tamamlayıcısı ve bütünün bir parçası olmalıdır (Hoffman, 1991;Yeşilyaprak, 2003).

Rehberliğin kapsamında yer alan hizmetler dikkate alındığında öğrencilerin her öğretim basamağında bu dönemin gelişim özelliklerine uygun rehberlik hizmetlerden yararlanması oldukça önemlidir. Gelişimsel rehberlik, bireyin sürekli gelişim halinde olduğu, içinde bulunulan yaş ve gelişim dönemlerinin bir gereği olarak yerine getirmesi beklenen bazı gelişimsel görevlerinin olduğu ve bir gelişim basamağını başarı ile geçirenlerin daha sonraki gelişim basamağının gelişim görevlerini daha iyi başaracağı gerçeğine dayanmaktadır. Gelişimsel rehberlikte, çocukların gelişimsel görevlerini başarı ile yerine getirmelerini kolaylaştırmak ve desteklemek için sistemli ve programlı bir şekilde rehberlik hizmetlerinin verilmesi amaçlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2003).

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ve sosyal etkinlikler MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 9. maddesinde; “*ilkokul, ortaokul ve imam-*

hatip ortaokullarında; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini yürütmek amacıyla rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin oluşturulacağı ve rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri sosyal etkinlikler ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütüleceği” belirtilmektedir. Okullarda yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine ilişkin tüm düzenlemeler MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinde belirtilmektedir. Yönetmeliğin 6. maddesi eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amacının *“Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizilgüçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yönelik”* olduğunu hükme bağlamıştır. Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde esas alınan ilkeler adı geçen Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiş olup bu düzenlemelere aşağıda yer verilmiştir.

- a) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, eğitim kurumlarının eğitim-öğretim etkinlikleri bütünlüğü içinde yer alır.
- b) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri tüm öğrencilere açık bir hizmettir.
- c) Her öğrenci eğitim sürecinde kendisine sunulan seçenekler arasında seçme özgürlüğüne sahiptir.
- d) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde insana saygı esastır.
- e) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin bireysel boyutunda gizlilik esastır.
- f) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri öğrenci, veli, uzman, öğretmen ve yönetici gibi ilgililerin iş birliği ile yürütülür.
- g) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde bireysel farklılıklara saygı esastır.
- h) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde hem bireye hem de topluma karşı sorumluluk söz konusudur.
- ı) Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde bilimsellik esastır.

Yönetmelikte de açıkça ifade edildiği gibi öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimlerini destekleyen, kendilerini gerçekleştirmelerine yardımcı olan, özelliklerine uygun programlara yerleşmelerine yardımcı hizmetler veren rehberlik psikolojik danışma hizmetleri okullarda eğitimin niteliğine önemli katkı sağlamaktadır. Ancak bazı okullarda rehber öğretmenin olmaması ya da sayısının yetersiz olması, okulun rehberlik hizmetlerine gereken önemi vermemesi ve rehberlik servisinin fiziksel koşullarının yetersiz olması gibi etkenler bu çalışmaların etkili ve düzenli bir şekilde verilmesini olumsuz etkilemektedir.

Eğitim doğası gereği bireye içinde yaşadığı toplumun değerlerini, normlarını kazandırmayı amaçlamaktadır. Okullarda uygulanmakta olan eğitim-öğretim programlarında işlenen sürecin daha çok bilişsel alana yönelik çalışmalar olduğu söylenebilir. Bu tür programlar sonucunda öğrenci toplumsal değer ve normları bilebilir. Fakat bu bilginin

davranışa dönüşeceğinden söz etmek zordur. Öğretim programları ile öğrencilere aktarılan bilgilerin davranışa dönüşebilmesi için okuldaki sosyal etkinliklerin öneminin yüksek olacağı söylenebilir (Çalık ve Şirin, 2010, 210).

Mili Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda sosyal etkinliklerin düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemlerin nasıl yerine getirileceği MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı 1. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir: “Okullardaki ders programlarının yanında öğrencide kendine güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ile toplum hizmeti çalışmalarının usul ve esaslarını düzenlemektir.” MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nin 5. maddesinde sosyal etkinliklerin amacı ise şu şekilde belirtilmektedir: “Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılâplarına, Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetişmelerine, yeteneklerini geliştirerek gerekli donanımı kazanmalarına katkıda bulunmaktır.” Bu amaçla öğrencilere kazandırılmaya çalışılan tutum, davranış ve beceriler Yönetmeliğin 5. maddesi şu hükümleri içermektedir:

- a) İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
- b) Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,
- c) Çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme,
- d) Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- e) Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
- f) Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- g) Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,
- h) Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
- ı) Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,
- j) Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
- k) Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme.

MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nin yanında MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ndeki çocuk kulübü düzenlemesi ilkokullarda öğrencilerin sosyal gelişimlerini destekler niteliktedir. Yönetmeliğin 83. maddesinin 1. fıkrası “okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında; velilerin istemeleri, personel ve fiziki imkânların yeterli olması hâlinde çocukların/öğrencilerin eğitimlerinin ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesi amacıyla eğitim saatleri dışındaki zamanlarda faaliyet

göstermek üzere çocuk kulüpleri kurulabilir” şeklinde düzenlenmektedir. İlkokullarda öğrencilerin sosyal gelişimlerini destekleyen düzenlemeler incelendiğinde çocuğun yüksek yararına olduğu görülmektedir. Ancak bu etkinliklerin okullarda yapılabilmesi için gerekli fiziki imkânların ve maddi olanakların noksanlığından kaynaklı olarak uygulamalarda sorunlar yaşandığı söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, hedef evren, örneklem ve çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İlkokullardaki öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda betimlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli, geniş bir uygulama alanı olan ve birçok problem türünde kullanılabilen bir araştırma yöntemidir. Bireylerin tutumlarını, eylemlerini, fikirlerini ve inançlarını belirleme ihtiyacı duyulduğunda tercih edilen bir yöntemdir (Christensen, Johnson, ve Turner, 2015, 370-371). Değişkenlerin tek tek tür ya da miktar oluşumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan tarama modelindeki araştırmalarda ilgilenilen olay, birey, kurum vb. birim ve duruma ait değişkenler ayrı ayrı betimlenmeye veya tanıtılmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2009).

Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı bu araştırma “karma araştırma” olarak yürütülmüştür. Karma çalışmalarda nicel ve nitel veri toplama teknikleri aynı anda ya da biri diğerini izleyecek şekilde uygulanmaktadır (Balcı, 2013, 43). Bu araştırmada, kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntemine; kamu ilkokullarında görev yapan okul yöneticilerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla ise nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur.

3.2. Hedef Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel boyutu için hedef evreni 2016 – 2017 Eğitim-Öğretim yılında, Ankara ilinin dokuz ilçesindeki (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan, Yenimahalle) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu ilkokullarında çalışan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Örgün eğitim istatistiklerine (MEB, 2016) göre 2015-2016

Eğitim-Öğretim yılında Ankara ilinin dokuz ilçesinde 452 ilkokulda 13657 sınıf öğretmeni görev yapmaktadır. Ancak hedef evrendeki sınıf öğretmeni sayısının araştırmacının ulaşamayacağı büyüklükte olması, zaman ve kaynak maliyeti gibi nedenlerle evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Ankara'nın dokuz ilçesinin her biri birer tabaka olarak ele alınmış ve tabakalardaki sınıf öğretmeni sayıları, tabakaların örneklemdeki büyüklükleri oranında hesaplanmıştır. Araştırmanın örnekleminde kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerini temsil eden ve örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında Cochran'ın (1962, Akt. Balcı, 2013, 109) tabakalı örneklemede örneklem büyüklüğünü saptamada yaygın olarak kullanılan aşağıdaki formülü kullanılmıştır:

$$n = \frac{t^2 (PQ) / d^2}{1 + \left[\left(\frac{t}{N} \right) t^2 (PQ) / d^2 \right]}$$

Formülde,

n= Örneklem büyüklüğünü,

N= Evren büyüklüğünü

d= Tolerans düzeyini (.05 ya da .01)

t= Güven düzeyinin tablo değerini (t= 1.96 veya 2.58)

PQ= (.50)(.50)=.25 Maksimum örneklem büyüklüğü için örneklem yüzdesini göstermektedir.

Formül kullanılarak yapılan hesaplamalarda araştırmanın evreni olan, toplam 13657 sınıf öğretmenini $\alpha = .05$ anlamlılık ve %5 hoşgörü düzeyinde asgari 374 sınıf öğretmenin temsil edebileceği varsayılmıştır (Anderson, 1990; Akt. Balcı, 2013, 108). Araştırmada evrendeki alt grupların belirlenip bunların evren büyüklüğü içindeki oranlarıyla örnekleme temsil edilmelerini sağlamayı amaçlayan tabakalı örnekleme yöntemi (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014) dikkate alınmaktadır. Hesaplanan örneklem büyüklüğü üzerinden, ilçelere göre örneklem tabaka genişliği belirlenmiştir. Örneklem tabaka genişliği belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır (Balcı, 2013):

$$nh = \frac{Nh}{N} n$$

Formülde,

nh= Örnekleme tabaka genişliğini,

N_h = Evren tabaka genişliğini,

n = Örneklem büyüklüğünü,

N = Evren büyüklüğünü göstermektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan sınıf öğretmenlerine tabakalardaki oranlarına bağlı olarak ulaşılmaya özen gösterilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen Ankara ilinin dokuz ilçesinde bulunan toplam kamu ilkokulları ile bu okullarda görev yapan ve örnekleme giren sınıf öğretmeni sayıları Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1.

Ankara İlinin Dokuz İlçesindeki Kamu İlkokulları ile Bu Okullarda Görev Yapan ve Örnekleme Giren Öğretmen Sayıları

İlçeler	Toplam İlkokul Sayısı	Toplam Sınıf Öğretmeni Sayısı	Örnekleme Alınan Sınıf Öğretmeni Sayısı
Altındağ	57	1.460	40
Çankaya	83	1.987	55
Etimesgut	33	1.439	39
Gölbaşı	30	463	13
Keçiören	60	2.583	71
Mamak	76	1.877	51
Pursaklar	12	419	11
Sincan	44	1.664	46
Yenimahalle	57	1.765	48
Toplam	452	13.657	374

Kaynak: MEB 2015-2016 istatistikleri

Çizelge 1'de görülebileceği üzere araştırmanın nicel boyutunun örneklemini, Altındağ'da 40, Çankaya'da 55, Etimesgut'ta 39, Gölbaşı'nda 13, Keçiören'de 8, Mamak'ta 51, Pursaklar'da 11, Sincan'da 46, Yenimahalle'de 48 öğretmen olmak üzere Ankara ilinin dokuz ilçesindeki kamu ilkokullarında görev yapmakta olan 374 sınıf öğretmeni oluşturmuştur.

Örnekleme yer alan sınıf öğretmenlerinin kişisel bilgilerine göre dağılımı Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2
Örneklemede Yer Alan Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	278	74.3
	Erkek	96	25.7
Yaş	23- 40 yaş	146	39
	40-64	228	61
Kıdem	1-15 yıl arası	118	31.6
	16-30 yıl arası	222	59.3
	31 yıl ve üzeri	34	9.1
Mezun olunan Fakülte	Eğt./Eğt.Bilimleri	244	65.2
	Fen-Edebiyat	50	13.4
	Eğitim Yüksek Okulu	20	5.3
	Diğer	60	16.1
Çocuk Hakları Eğitimi	Aldı	101	27
	Almadı	273	73
	Toplam	374	100

Çizelge 2’de izlenebileceği gibi, örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin %74,3’ü kadın, %25,7’si ise erkektir. Sınıf öğretmenlerinin %39’u 23-40 yaş aralığında iken %61’i 40-64 yaş aralığındadır. Çizelge 2’de belirtildiği üzere, sınıf öğretmenlerinin %31,6’sı 1-15 yıl, %59,4’ü 16-30 yıl arası ve %9,1’i 31 yıl ve üzerinde sınıf öğretmenliği kıdemine sahiptir. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları fakültelere bakıldığında ise %65,2’si eğitim/egitim bilimleri, %13,4’ü fen-edebiyat, %5,2’si eğitim yüksekokulu, %16’sı ise diğer fakültelerden mezun olmuştur. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin çocuk hakları alanında bir eğitim alıp almadıklarına bakıldığında, %73’ünün çocuk hakları alanında herhangi bir eğitim almadığı, %27’sinin bu alanda eğitim aldığı görülmektedir.

Araştırmanın nitel boyutu, Ankara ilinin dokuz ilçesindeki kamu ilkokullarında görev yapan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 18 okul yöneticisinden oluşan bir çalışma grubuyla gerçekleştirilmiştir. Her ilçeden bir müdür ve bir müdür yardımcısı ile görüşme yapılmıştır. Evrenin çeşitli boyutlarının temsil edilebilmesi için “maksimum çeşitlilik” ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Maksimum çeşitlilik örnekleme, belirli çeşitlilik yelpazesinden durumları seçer. Geniş bir çeşitlilik yelpazesindeki ortak örüntüleri araştırır (Glesne, 2014, 61). Yıldırım ve Şimşek’e göre (2011) maksimum çeşitlilik örnekleme, görel olarak küçük bir örneklem oluşturmayı ve bu örneklemede çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtabilmeyi amaçlayan bir örnekleme yöntemidir.

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin olarak okul yöneticilerine, görüşmeye katılmak isteyip istemedikleri sorulmuş, gönüllü katılımları önemsenmiş ve istekliler çalışmaya dâhil

edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin kişisel bilgilerine göre dağılımı Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3

Çalışma Grubunda Yer Alan Okul Yöneticilerinin Kişisel Bilgilerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	5	27.8
	Erkek	13	72.2
Yaş	23- 40 yaş arası	3	16.7
	41-64 yaş arası	15	83.3
Mesleki Kıdem	1-15 yıl arası	2	11.1
	16-30 yıl arası	10	55.6
	31 yıl ve üzeri	6	33.3
Yöneticilikte Kıdem	1-15 yıl arası	10	55.6
	16-30 yıl arası	8	44.4
	31 yıl ve üzeri	-	-
Mezun olunan Fakülte	Eğitim/Eğitim Bilimleri	7	38.9
	Fen-Edebiyat	1	5.6
	Eğitim Yüksek Okulu	8	44.4
	Diğer	2	11.1
Çocuk Hakları Eğitimi	Aldı	5	27.8
	Almadı	13	72.2
	Toplam	18	100

Çizelge 3'de görülebileceği gibi, çalışma grubunda toplam 18 okul yönetici yer almıştır. Okul yöneticilerinin %27,8'i kadın %72,2'si ise erkektir. Okul yöneticilerinin %16,7'si 23-40 yaş aralığında iken %83,3'ü 40-64 yaş aralığındadır. Okul yöneticilerinin mesleki kıdemlerine bakıldığında %11,1'i 1-15 yıl, %55,6'sı 16-30 yıl arası ve %33,3'ü 31 yıl ve üzerinde mesleki kıdeme sahiptir. Ayrıca yöneticilikteki kıdemlerine bakıldığında, %55,6'sı 1-15 yıl, %44,4'ü 16-30 yıl arasındadır. Okul yöneticilerinden 31 yıl ve üzeri yöneticilik kıdemine sahip olanı ise bulunmamaktadır. Okul yöneticilerinin mezun oldukları fakültele bakıldığında ise, %38,9'u eğitim/egitim bilimleri, %5,6'sı fen-edebiyat, %44,4'ü eğitim yüksekokulu, %11,'i ise diğer fakültelerden mezun olmuştur. Ayrıca okul yöneticilerinin çocuk hakları alanında bir eğitim alıp almadıklarına bakıldığında, %72,2'sinin çocuk hakları alanında herhangi bir eğitim almadığı, %27,8'inin ise bu alanda eğitim aldıkları görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini toplayabilmek üzere araştırmacı tarafından geliştirilen hem nicel hem de nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek üzere “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı” (EK-C); okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemek üzere ise “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşme Formu”(EK-D) geliştirilmiştir. Veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin (EK-A) ile Ankara Üniversitesi Etik Kurulundan onay (EK-B) alınmıştır. Araştırmada nitel ve nicel verilerinin toplanması aşamasında her ilçede yer alan kamu ilkokullarına bizzat gidilerek veriler toplanmıştır. Aşağıda araştırmanın nicel ve nitel veri toplama araçlarının geliştirilmesi hakkında bilgi verilmiştir.

3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın nicel boyutunda sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri ile bu düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin önerilerini belirlemek üzere “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı” geliştirilmiştir (EK-C). Veri toplama aracı için önce konuyla ilgili alanyazın incelenmiş; ancak alanda hazırlanması planlanan ölççeğe benzer bir ölçek ya da ankete rastlanmamıştır. Bu noktada nicel verileri toplamak amacıyla orijinal bir ölçek geliştirmek üzere önce konuyla ilgili mevzuat ve alan yazın ayrıntılı bir biçimde taranmıştır. Yasal düzenlemeler olarak 2016-2017 Eğitim - Öğretim yılının ikinci döneminde yürürlükte olan “MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği”, “MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği” ve “MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği”nden yararlanılmıştır. Ayrıca, yine ölçüğün madde havuzunu oluşturabilmek üzere Ankara ili kamu ilkokullarında görevli yedi sınıf öğretmeni ile araştırmacı tarafından 09/01/2017 tarihinde bir odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi, bir grup görüşmesi biçimi olarak belli bir konuda veri üretmek üzere katılımcılar arası etkileşime odaklanan bir tekniktir ve eşzamanlı olarak veri toplamanın basit ve hızlı bir yoludur (Balcı, 2013).

Yapılan çalışmalar (ilgili mevzuat ve alan yazın taraması ile odak grup görüşmesi) sonucunda iki bölümden oluşan taslak bir ölçek hazırlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşleri bazı temel değişkenler açısından inceleneceği için ölçeğin ilk bölümünde katılımcıların cinsiyeti, yaşı, kıdemi, mezun olduğu fakülte ve çocuk hakları alanında herhangi bir eğitim alıp almama durumunu belirlemeye yönelik soru ve ifadeler yer almıştır. İkinci bölümünde ise ilkökul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun ortaya konulmasına yönelik altı boyuttan (okula kayıt, devam ve davranış, başarı, sağlık, güvenlik ile rehberlik ve sosyal etkinlikler) oluşan maddeler yer almıştır.

Hazırlanan taslak ölçekte, “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması” boyutu 15 madde, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi” boyutu 24 madde, “Öğrencilerin Başarısının Değerlendirilmesi” boyutu 7 madde, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması” boyutu 10 madde, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması” boyutu 14 madde, “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması” boyutu 13 madde olmak üzere toplam 83 madde yer almıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin, ilkökul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu ile ilgili görüşlerini ortaya koyacak altı açık uçlu soru daha ölçeğe eklenmiştir.

İlkokullarda öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun gözlenme sıklığını belirlemek üzere ölçek; (1) Hiçbir Zaman, (2) Çok Nadir, (3) Ara sıra (4) Çoğunlukla ve (5) Her zaman seçeneklerinden oluşan beşli Likert dereceleme ölçeği şeklinde hazırlanmıştır.

Taslak ölçeğin kapsam ve görünüş geçerliliğinin sağlanması amacıyla eğitim yönetimi ve teftişi ile ölçme değerlendirme alanlarında uzman¹ kişilerin görüşüne sunulmuştur. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda maddeler yeniden gözden geçirilmiş; bazı maddeler ölçekten çıkarılmış, bazı maddelerin ise ifadeleri düzeltilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda ölçeğin, “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu” 8 maddeye, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu” 15 maddeye, “Öğrencilerin Başarısının Değerlendirilmesi Boyutu” 5 maddeye, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu” 6 maddeye, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu” 8 maddeye,

¹ Prof. Dr. Ali Balcı, Prof. Dr. İnyet Aydın, Doç. Dr. Şakir Çınkır, Doç. Dr. Murat Özdemir, Doç. Dr. Ömay Çokluk, Doç. Dr. Şaduman Kapusuzoğlu, Yrd.Doç. Dr. Nihan Demirkasımoğlu, Yrd. Doç. Pelin Taşkın, Arş. Gör.İnci Öztürk Fidan, Dr. Tuncer Fidan, Arş.Gör. Mahmut Polat, Arş. Gör. Nuriye Karabulut, Arş. Gör. Tuğba Güner Demir, ve Arş. Gör.Ayşegül Atalay Mazlum’a teşekkür ederim.

“Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu” 9 maddeye düşürülmüştür. Ön uygulamaya hazır hale getirilen ölçek uzman görüşleri sonucunda toplam 51 maddeden oluşmuştur.

Uzman görüşleri sonucunda geliştirilen ölçeğin ön uygulaması, İstanbul’un Kadıköy, Fatih, Bayrampaşa, Tuzla, Ümraniye ve Çekmeköy ilçelerindeki kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenine uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmektedir.

3.3.1.1. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı

“İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı”nın yapı geçerliliğinin sınanması amacıyla “Açımlayıcı Faktör Analizi” (AFA) kullanılmıştır. Faktör analizi, ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek anlamlı yeni yapılar keşfetmeyi ya da değişkenlerle önerilen yapılar arasındaki ilişkiyi test etmeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk, 2012). Diğer bir ifadeyle faktör analizi, pek çok değişkenin birkaç küme ve boyuta indirgenmesini ya da önceden belirlenmiş boyutların test edilmesini sağlayan ampirik bir tekniktir (Balcı, 2013). Araştırma kapsamında, AFA uygulanırken faktör sayısının belirlenmesinde olası faktörlerin öz-değerleri, öz-değerlerin açıklanan toplam varyansa katkıları ve çizgi grafiğinden (Scree Plot) yararlanılmıştır.

Ölçme araçlarının geçerlik çalışmaları için kullanılacak AFA’nın yapılabilmesi için örneklem büyüklüğü konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Ölçeklerin geçerlik çalışmalarının yapılabilmesi için “madde sayısından az olmamak üzere yeterince geniş bir grup” üzerinde ön uygulama yapılması öngörülmektedir (Büyüköztürk, 2012). Balcı’ya (2013) göre madde sayısının birkaç katı büyüklüğündeki örneklem, geçerli ve anlamlı bir veri toplanması için gereklidir.

Bu çalışmada ise ön uygulamada 210 sınıf öğretmenine ulaşılmış ancak ölçeklerin 188’i geri dönmüştür. Geri dönen ölçeklerden de dördü eksik doldurulduğundan analiz dışı bırakılmıştır. Böylelikle 184 ölçeğe faktör analizi yapılmıştır. Ölçek için katılımcı/madde sayısı oranları şu şekilde gerçekleşmiştir. “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu” (184/8=%23.00), “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu” (184/15=%12.26), “Öğrencilerin Başarısının Değerlendirilmesi Boyutu” (184/5=%36.8), “Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu” (184/6=%30.66), “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu” (184/8=%23.00) ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin

ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu” (184/9=%20.44). Böylece ön uygulama için belirtilen örneklem büyüklüğü oranlarına yeterli düzeyde ulaşıldığına karar verilmiştir.

Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygunluğunu ortaya koyan diğer bir ölçüt Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testidir. KMO test sonucunun yüksek olması, ölçekte yer alan her değişkenin, diğer değişkenler tarafından mükemmel düzeyde tahmin edilebileceği anlamına gelmektedir. KMO değerinin 0.50’den küçük olması durumunda faktör analizine devam edilemeyeceği yorumu yapılmaktadır. KMO değerinin, 0.70 ve üzeri olması örneklem büyüklüğünün “iyi” olduğu şeklinde; 0.50 – 0.70 arasında olması örneklem büyüklüğünün “yeterli” olduğu şeklinde; 0.50’in altında olması ise “yeterli ilişkiyi sağlayacak örneklem ihtiyacı olduğu” şeklinde yorumlanmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Ölçeğin toplam KMO değeri 0.83 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin AFA için uygun olduğu görülmüştür.

Faktör analizinin yapılabilmesi için karşılanması gereken bir değer sayıtlı verilerin çok değişkenli normal dağılıma sahip olmasıdır. Bu sayıtlı ise Bartlett Küresellik testi ile ortaya konmaktadır. Bartlett testinin anlamlı çıkması, diğer bir ifadeyle anlamlılık değerinin 0.05’ten küçük çıkması gerekmektedir. Aksi takdirde mevcut veri seti için faktör analizi yapılamamaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Bu ölçeğin verilerinin normalliği de Bartlett küresellik testi ile sınanmış ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür ($p < .05$).

Ölçekle elde edilen verilerin güvenilirliği Alfa güvenilirlik katsayısı ile test edilmiştir. Ölçek maddelerine verilecek cevapların üç ve daha fazla olduğu zamanlarda Alfa katsayısı kullanılmakta ve genellikle bu güvenilirlik katsayısının 0.70 ve üzeri olması ölçek puanlarının güvenilirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2012, 171). Ölçeğin toplam Cronbach’s Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenebilir.

Ölçeklerde yer alan maddelerin ayırt ediciliği, madde toplam puan korelasyonlarının hesaplanmasıyla test edilmiştir. Madde toplam korelasyonu 0.30 ve üzeri maddelerin iyi düzeyde ayırt ettiği, 0.20 ile 0.30 arasında kalan maddelerin ise araştırmacının zorunlu görmesi durumunda ölçekte yer alabileceği belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2012, 171). Bu doğrultuda araştırmacının zorunlu gördüğü 0.20 ile 0.30 arasında kalan altı madde dışında, madde toplam korelasyonu 0.30 ve üzeri olan maddeler ölçekte tutulurken 0.30’un altındaki maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Faktör analizi sonucunda düşük faktör yük değerine sahip ve binişik olan 21 madde ölçekten çıkarılmıştır. Böylelikle ölçek 30 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin KMO katsayısının

0.83 olduğu, Bartlett testinin de anlamlı ($p < .05$) çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğin AFA için uygun olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri, madde toplam korelasyonları, Alfa iç tutarlılık katsayısı ve açıklanan varyans oranı Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4

İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçeğine Ait Maddelerin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Alfa İç Tutarlılık Katsayısı ve Açıklanan Varyans Oranları

Maddeler		Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması	• Sınıflar oluşturulurken öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri açısından eşit dağılım yapılır.	0.54	0.20
	• Sınıflar oluşturulurken kız-erkek öğrenci dağılımı dengeli yapılır.	0.78	0.31
	• Sınıflar oluşturulurken kaynaştırma öğrencileri sınıflara eşit dağıtılır	0.81	0.35
	• Sınıflar öğrencilerin yaşları, ay olarak dikkate alınarak düzenlenir.	0.57	0.28
Açıklanan Varyans: % 7.18		Alfa: 0. 90	
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesi	• Öğrencilerin devamsızlıkları e-okul sistemi üzerinden sürekli takip edilir	0.71	0.34
	• Devamsızlık yapan öğrencilerin velisine bilgi verilir	0.72	0.33
	• Öğrencilerden beklenen davranışlar ve uyulması gereken kurallar derslerde, öğrencilere kazandırılmaya çalışılır.	0.54	0.29
	• Öğrencilerin, kural dışı davranışların giderilmesinde rehberlik servisinden destek alınır	0.62	0.47
	• Kural dışı davranış gösteren öğrencilerin aileleri ile işbirliği yapılır.	0.51	0.56
Açıklanan Varyans: % 8.08		Alfa: 0. 89	
Öğrencilerin Başarıların Değerlendirilmesi	• İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları, ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenir	0.89	0.22
	• İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre belirlenir	0.79	0.22
	• İlkokul 4. sınıfta öğrenci başarıları ders etkinliklerine katılım çalışmalarından alınan puanlara göre değerlendirilir.	0.77	0.29
• Açıklanan Varyans: % 8.65		Alfa: 0. 90	

(devam ediyor)

(Çizelge 4- devam)

İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçeğine Ait Maddelerin Faktör Yük Değerleri, Madde Toplam Korelasyonları, Alfa İç Tutarlılık Katsayısı ve Açıklanan Varyans Oranları

Maddeler		Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Öğrencilerin Sağlık Korunması	• Öğrencilerin, okulda dengeli ve düzenli beslenmesi sağlanır.	0.70	0.51
	• Öğrencilerin aşı, diş vb. sağlık kontrolleri yapılır.	0.67	0.46
	• Okulun temizliğine ve hijyenine özen gösterilir.	0.72	0.56
	• Okul kantini ve yemekhanesi düzenli olarak kontrol edilir.	0.57	0.60
	• Açıklanan Varyans: % 9.02	Alfa: 0.89	
Öğrencilerin Güvenliğin Sağlanması	• Okuldaki güvenlik görevlilerinin eğitimi ve yeterli olmasına dikkat edilir.	0.44	0.35
	• Okulun bulunduğu sokak veya caddede hız yavaşlatma engeli bulundurulur.	0.78	0.46
	• Okulun bulunduğu sokak ve caddede okul/öğrenci işareti bulundurulur.	0.82	0.44
	• Okulda ilkyardım dolabı, ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur.	0.54	0.42
	• Öğretmenlerin ve okulun diğer çalışanlarının ilkyardım uygulama konusunda yeterli olması sağlanır.	0.51	0.44
• Açıklanan Varyans: % 9.06	Alfa: 0.89		
Öğrencilerin Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması	• İlkokulda öğrencilerin, ilgi ve yeteneklerini keşfedici rehberlik çalışmaları yapılır.	0.65	0.58
	• Öğrencilerin düzeylerine uygun bir şekilde, meslekleri tanımalarını sağlamaya ilişkin rehberlik çalışmaları yapılır.	0.63	0.59
	• İlkokullardaki rehberlik hizmetlerinde, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, yönetici ve aile işbirliği içerisinde çalışır.	0.59	0.64
	• Öğrencilerin, güven duygularını geliştirici sosyal etkinlikler yapılır.	0.74	0.69
	• Öğrencilerin, sorumluluk duygularını geliştirici sosyal etkinlikler yapılır.	0.76	0.67
	• Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik bilimsel etkinlikler yapılır.	0.78	0.59
	• Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik sanatsal etkinlikler yapılır.	0.82	0.66
	• Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik sportif etkinlikler yapılır.	0.79	0.66
	• Sosyal etkinliklerin okullarda verimli ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için uygun mekânlar ve imkânlar sağlanır.	0.67	0.63
	Açıklanan Varyans: % 18.26	Alfa: 0.89	
Açıklanan Toplam Varyans: % 60.28	Toplam Alfa: 0.89		

Çizelge 4’de görüldüğü gibi ölçeğin tüm faktörlerinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0.44 ve üzerindedir. Altı faktör toplam varyansın %60.28’ini açıklamaktadır. Madde toplam puan korelasyonları genellikle 0.30’un üzerindedir. Ancak korelasyon değeri 0.20-0.30 arasında olan altı madde araştırmacı tarafından gerekli görüldüğü için ölçekte tutulmuştur. Ölçeğin toplam Alfa güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığı, ölçek maddelerinin yeterli düzeyde ayırt edici olduğu ve ölçekle elde edilen verilerin güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Yapılan tüm faktör analizleri sonucunda ölçeğe son şekli verilmiştir. Buna göre ölçekte, “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu”nda 4 madde, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu”nda 5 madde, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu”nda 3 madde, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu”nda 4 madde, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu”nda 5 madde ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu”nda 9 madde olmak üzere toplam 30 madde yer almıştır.

Ölçeğin her boyutunun son kısmında sınıf öğretmenlerinin ilkökul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu ile ilgili görüşlerini yazılı olarak ortaya koyacak altı açık uçlu soru yer almıştır.

3.3.2. Nitel Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın nitel boyutu için veri toplamak üzere ise ilkökul yöneticilerinin öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleri ile bu düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya ilişkin önerilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir (EK-D).

Görüşme kaynak kişinin ilgi, görüş, tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak üzere iki kişi arasında serbest bilgi değişimini sağlayan bir veri toplama tekniğidir (Balcı, 2013). Nitel araştırmalarda kullanılan görüşmelerin en güçlü özelliği görülemeyenler hakkında bilgi edinme ve görülenler hakkında ise alternatif açıklamalar yapma fırsatı vermeleridir. Soruların sağlamış olduğu sohbetlerden beklenmedik, rastlantısal öğrenmeler gerçekleşir (Glesne, 2014, 143). İnsanlarla, doğrudan gözlenemeyenlere ulaşmak için görüşme yapılır. Duyguları, düşünceleri ve niyetleri gözlemek zordur. İnsanların yaşantılarını nasıl düzenledikleri ve yaşantılarında gerçekleşen olaylara ne tür anlamlar yükledikleri gözlenemez. Bunları öğrenmek için insanlara

soru sorulmalıdır. Öyleyse görüşmelerin amacı diğer insanların bakış açılarına ulaşmaktır (Patton, 2014, 341).

Yarı yapılandırılmış görüşme ise, ev yaşamı, eğitim, önceki iş tecrübesi, tutumlar vb. konularda görüşmeden önce geliştirilmiş soruların kullanıldığı bir görüşme türüdür (Balcı, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya sağladığı belli düzeyde standartlık ve esneklik nedeniyle eğitim bilimleri araştırmalarına diğer tekniklere göre daha uygun niteliktedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle toplanacak verilerin, konu ile ilgili derinlemesine bilgi sağlaması açısından yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanması tercih edilmiştir.

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde 21/12/2016 ve 23/12/2016 tarihlerinde iki ilkökul yöneticisiyle yapılan ön görüşmelerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Hazırlanan taslak görüşme formu uzman² görüşüne sunulmuş ve öneriler doğrultusunda son şekli verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Aşağıda görüşme formu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

3.3.2.1. İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşme Formu

“İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşme Formu” iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kişisel bilgilerine (yaş, cinsiyet, mesleki kıdemi, yöneticilik kıdemi, mezun olduğu fakülte ve çocuk hakları alanında eğitim alma durumu) yer verilmiştir. İkinci bölümde ise katılımcıların öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların “öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması”, “öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi”, “öğrencilerin başarısının değerlendirilmesi”, “öğrencilerin sağlığının korunması”, “öğrencilerin güvenliğinin sağlanması”, “öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması” boyutları birer kategori olarak değerlendirilmiş ve bu kategorilerde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin görüşlerine yönelik sorulara yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda alt kategoriler tümdengelim tekniğiyle çalışmanın başında belirlenmiş ve yöneticilerin görüşlerini “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” veya “uygun bulmuyorum” şeklinde

² Prof. Dr. Ali Balcı, Prof. Dr. İnanet Aydın, Doç. Dr. Şakir Çinkır, Doç. Dr. Murat Özdemir, Doç. Dr. Şaduman Kapusuzoğlu, Yrd.Doç. Pelin Taşkın, Arş. Gör.İnci Öztürk Fidan’a teşekkür ederim.

belirterek gerekçeleriyle açıklamaları istenmiştir. Görüşme formunun en sonunda ise bu düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin yöneticilerin önerilerini ortaya çıkarmaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Yöneticilerin önerileri ise görüşmelerin sonunda tümevarım yaklaşımıyla kategorilere ve alt kategorilere ayrılmıştır

Görüşme gününden birkaç gün önce katılımcılara konu ile ilgili yönetmelik maddeleri mail yoluyla gönderilmiştir. Böylelikle katılımcıların sorulara ilişkin yönetmelik maddelerini hatırlayarak bir ön hazırlık yapmalarına imkân tanınmıştır. Çalışma grubunda yer alan 18 okul yöneticisi ile yarı yapılandırılmış görüşme formları doğrultusunda araştırmacının kendisi tarafından yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan yöneticilerden önceden izin alınarak görüşme sorularına verdikleri cevaplar ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşmelerin tamamı katılımcıların görev yaptıkları okullardaki odalarında gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında kullanılan görüşme formu için nitel araştırmalarda uygulanan geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden yararlanılmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesidir (Kirk ve Miller, 1986, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri, toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklamasıdır. Geçerlik konusunda araştırmacıya sunulan stratejiler, iç geçerlik ve dış geçerlik olarak ikiye ayrılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İç geçerlik konusunda araştırmacıdan, verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması süreçlerinde tutarlı olması ve bu tutarlılığın nasıl sağladığını açıklaması beklenmektedir. Ayrıca araştırmacının sürekli olarak kendisini ve araştırma süreçlerini eleştirel bir gözle sorgulaması ve elde ettiği bulguların ve sonuçlarının gerçeği yansıtıp yansıtmadığını denetlemesi gerekmektedir. Dış geçerlik ise araştırma sonuçlarının aktarılabilirliğine ilişkin bir kavramdır. Nicel araştırmalarda doğrudan genelleme yapılabilirken, nitel araştırmalarda dolaylı genelleme yapılabilmektedir. Nitel araştırmalarda sayısal genelleme yapmak olanaklı değilse de analitik genelleme yapılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın güvenilirliğinde esas konu, farklı zamanlarda ve farklı araştırmacılar tarafından yapıldığında da çalışma sürecinin tutarlı, makul biçimde istikrarlı olup olmadığıdır (Miles ve Huberman, 1994, 278). Güvenirlik nicel araştırmalarda tekrar uygulamaları esas olsa da nitel araştırmalarda kullanılan yöntem ne olursa olsun sosyal olaylarla ilgili bir olayın tekrarı mümkün değildir (Balci, 2013).

Bu araştırmada güvenirliği sağlamak üzere şu uygulamalar gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve şimşek, 2011):

1. Veri toplama süreci belli bir zamana yayılarak yapılmıştır.
2. Katılımcıların farklı ilçelerde yer alan okullarına gidilerek görüşleri toplanmıştır.
3. Araştırma bulgularının sunumunun ilk aşaması olan betimlemede hiçbir görüş atlanmamıştır.
4. Araştırmada elde edilen analiz sonuçları nitel araştırma deneyimi olan ve tezin konusu ile ilgili alanlarda akademik çalışma yapmış iki uzman³ tarafından da kodlanarak görüş birliği test edilmiştir. Araştırmanın ilkokul yöneticileri ile gerçekleştirilmiş olan görüşme dökümleri önce araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Araştırmacı dışında, birbirinden bağımsız iki uzman tarafından da bu kodlamalar tekrarlanmıştır. Görüşmelerin güvenilirliğini hesaplamak için aşağıdaki güvenirlik formülü kullanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994):

$$\text{Uyuşum yüzdesi} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$$

Yapılan kodlamalar sonucu güvenirlik derecesi birinci uzmanla % 85, ikinci uzmanla % 83 olarak bulunmuştur. Houten ve Hall'a göre (1983, 27 akt, Taşkın, 2014) % 70'lik güvenirlik derecesi yeterlidir. Bu çalışmada bu oranın ztne çıkıldığı için analizlerin güvenilir biçimde yapıldığı kanaatine ulaşılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel verilerinin çözümlenmesinde SPSS 22 ve Lisrel 8.80 istatistik paket programlarından yararlanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinden elde edilen kişisel bilgilerinin (cinsiyet, yaş, kıdem, mezun olunan fakülte türü ve ocuk hakları alanında eğitim alma) frekans değerleri ile sınıf ğretmenlerinin ğrenci hizmetleri düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin betimlenmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma ölçüleri kullanılmıştır. Katılımcıların araştırma sorularına verdikleri cevapların aritmetik ortalamalarının değerlendirilmesinde şu aralıklar esas alınmıştır:

³Katkılarından dolayı İnci ztrk Fidan ve Mahmut Polat'a teşekkür ederim.

Puan	Gözlenme Sıklığı	Sınır Değer
1	Hiçbir Zaman	1.00-1.79
2	Çok Nadir	1.80-2.59
3	Ara sıra	2.60-3.39
4	Çoğunlukla	3.40-4.19
5	Her Zaman	4.20-5.00

Araştırmanın amacında yer verilen sorulara yanıt bulabilmek adına, parametrik ve parametrik olmayan testler olarak sınıflandırılan test tekniklerinden hangisinin uygulanabileceğine karar vermek için puanların normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Normalliğin test edilmesi amacıyla aritmetik ortalama, ortanca ve mod değerleri, normal dağılım eğrileri, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile Q-Q grafikleri incelenmiştir.

Grubun bir değişkene ait aritmetik ortalama, ortanca ve mod değerlerinin birbirine yakın olması, dağılım grafiğinin simetrik ve çan eğrisi şeklinde olması dağılımın normal olduğunun göstergeleridir. Normal Q-Q grafiğinde noktaların 45 derecelik çizgi üzerinde toplanması ve çarpıklık katsayısının +1.96 ile -1.96 değerleri arasında olması normalliğin göstergeleridir (Büyüköztürk, 2012).

Bu ölçütler dikkate alınarak yapılan incelemeler sonucunda, “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin yapılması”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması” boyutlarına ilişkin verilerde normal dağılım gözlenirken; “Öğrencilerin Sağlığının Korunması” boyutuna ilişkin verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle öğrencilerin sağlığının korunması boyutu için parametrik olmayan testler kullanılırken; diğer boyutlarda parametrik testler tercih edilmiştir. Buna göre analizlerde;

- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin, okula kayıt işlemlerinin yapılması, devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi, başarılarının değerlendirilmesi, güvenliğinin sağlanması ve rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t-testi ile,
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunmasına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile,
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin, okula kayıt işlemlerinin yapılması, devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi, başarılarının değerlendirilmesi,

güvenliğinin sağlanması ve rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t-testi ile,

- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunmasına ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U testi ile,
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin, okula kayıt işlemlerinin yapılması, devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi, başarılarının değerlendirilmesi, güvenliğinin sağlanması ve rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı ANOVA ile,
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunmasına ilişkin görüşlerinin kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile,
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin, okula kayıt işlemlerinin yapılması, devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi, başarılarının değerlendirilmesi, sağlığının korunması, güvenliğinin sağlanması ve rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin görüşlerinin mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis H testi ile,
- Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin, okula kayıt işlemlerinin yapılması, devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi, başarılarının değerlendirilmesi, sağlığının korunması, güvenliğinin sağlanması ve rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin görüşlerinin çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığı t-testi ile sınınanmıştır.

Sınıf öğretmenlerine uygulanan ölçeğin son kısmında yer alan, sınıf öğretmenlerinin ilkökul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu ile ilgili yazılı olarak belirttiklerini görüşlerini ortaya koyan açık uçlu sorulardan elde edilen veriler tümevarım yaklaşımıyla kategorilere ayrılarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde veriler önce kodlanmakta, sonra bu kodlar kategoriler altında toplanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Açık uçlu sorulardan elde edilerek kategorilendirilen veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi sonuçları çizelgelerle gösterilmiş, kategori ve alt kategorilerin frekans değerleri verilmiştir. Bulguların sunumu katılımcıların cevaplarından doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir.

Araştırmanın nitel aşamasında, yöneticilerle yapılan yüz yüze görüşmeler deşifre edilerek yazılı metin haline getirilmiştir. Yazılı metin haline getirilen görüşmeler yine içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi yöntem olarak mevcut olan metinlerin nicel ve nitel boyutlarından hareketle, mevcut olmayan, diğer bir deyişle bilinmeyen sosyal gerçeğin bazı boyut ve kesitlerine yönelik birtakım bulguları elde etmeyi amaçlamaktır (Gökçe, 2006,20). Yöneticilerin görüşlerine ilişkin veriler “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” şeklinde araştırmanın başında tümdengelim yaklaşımıyla alt kategorilere ayrılarak; önerilerine ilişkin veriler ise tümevarım yaklaşımıyla görüşmelerden sonra kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi sonuçları çizelgelerle gösterilmiş, kategori ve alt kategorilerin frekans değerleri verilmiştir. Bulguların sunumunda katılımcıların kendi ifadelerinden de doğrudan alıntılar yapılarak yararlanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesiyle ve önerileriyle ilgili bulgular ve yorumları verilmiştir. Daha sonra kamu ilkokullarında görev yapan yöneticilerin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri ve önerileri sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri ile ilgili Düzenleme ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğun Gözetilmesine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme durumuna ilişkin görüşleri öncelikle genel olarak boyutlar bazında; daha sonra veri toplama aracındaki sınıflama esas alınarak “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması” boyutlarında sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin tüm boyutlar bazında aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5

Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri ile İlgili Düzenleme ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğun Gözetilmesine İlişkin Görüşlerinin Boyut Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyutlar	\bar{X}	ss
• Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması	3.29	1.18
• Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi	4.44	0.70
• Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi	4.22	0.75
• Öğrencilerin sağlığının korunması	4.06	1.08
• Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması	3.46	1.18
• Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması	3.59	0.99

Çizelge 5’te görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin, ilkökul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin boyut ortalamalarına bakıldığında en sık uygunluğun gözetildiğini ifade ettikleri boyutun “öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi” ($\bar{X} = 4.44$) boyutu iken görece en az uygunluğun gözetildiğini belirttikleri boyutun ise “öğrencilerin okula kayıt işlemleri” ($\bar{X} = 3.29$) boyutu olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi boyutundaki düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun “her zaman” gözetildiğini belirtmişlerdir. İlkokul öğrencilerinin yaşlarının küçük olması nedeniyle ailelerin çocukları kendilerinin okula getirip götürmeleri veya bu konuda daha titiz davranmaları yine bu yaş gurubu öğrencilerin okul kurallarına daha çok uymaları gibi nedenlerin bu boyutun sınıf öğretmenleri tarafından daha sık düzeyde gözetildiğine inanmalarında etkisi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin okula kayıt işlemleri boyut ortalamasının “ara sıra” sıklığı aralığında olması sınıf öğretmenlerinin ilkökul öğrencilerinin okula kayıt işlemlerine ilişkin düzenleme ve uygulamalarda, çocuğun yüksek yararının genel olarak gözetilmediği düşüncesinde olduklarını ortaya koymaktadır.

Yine Çizelge 5’ten anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenleri, “öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi” boyutunda öğrencinin yüksek yararının “her zaman” gözetildiğini belirtmişlerdir ($\bar{X} = 4.22$). Sınıf öğretmenlerinin, ilkökul öğrencilerinin başarılarının değerlendirilmesine yönelik düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının her zaman gözetildiği düşüncesinde olmaları, ilkökul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarısının sınavlarla değil de ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenmesinin öğrencinin yararına olduğu düşüncesine bağlanabilir.

Sınıf öğretmenlerinin, “öğrencilerin sağlığının korunması” ($\bar{X}=4.06$), “öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması” ($\bar{X}=3.59$) ve öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ($\bar{X}=3.46$) boyutlarının “çoğunlukla” aralığında olması bu boyutlarda diğer boyutlara oranla çocuğun yüksek yararının daha az gözetildiği düşüncesinde olduklarını göstermektedir.

4.1.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri madde bazında aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Maddeler	\bar{X}	ss
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması	• Sınıflar oluşturulurken öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri açısından eşit dağılım yapılır.	2.64	1.42
	• Sınıflar oluşturulurken kız-erkek öğrenci dağılımı dengeli yapılır.	3.70	0.99
	• Sınıflar oluşturulurken kaynaştırma öğrencileri sınıflara eşit dağıtılır.	3.62	1.02
	• Sınıflar öğrencilerin yaşları, ay olarak dikkate alınarak düzenlenir.	3.23	1.29
	Boyut ortalaması	3.29	1.18

Çizelge 6’dan da anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenlerinin, genel olarak öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutundaki maddelerin “ara sıra” gözetildiğini ifade ettikleri görülmektedir ($\bar{X}=3.29$). Bu bulguya göre sınıf öğretmenlerinin, ilkokullarda öğrencilerin okula kayıt işlemlerine yönelik yapılan düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının görece daha az gözetildiği düşüncesinde oldukları ifade edilebilir. Diğer bir anlatımla, sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin ilkokula kayıt işlemlerinde çocuğun yüksek yararı gözetilmemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşlerinin ortalamasına bakıldığında, en sık uygunluğun gözetlendiğini ifade ettikleri maddenin “sınıflar

oluşturulurken kız-erkek öğrenci dağılımı dengeli yapılıır”. ($\bar{X}=3.70$) maddesi iken en az uygunluğun gözetlendiğini belirttikleri maddenin ise “sınıflar oluşturulurken öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri açısından eşit dağılım yapılıır” ($\bar{X}=2.64$) maddesi olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik olarak daha yüksek düzeydeki velilerin, ilkokul 1. sınıfta belirli öğretmenleri tercih etmeleri sonucunda bazı sınıflardaki öğrencilerin çoğunluğunun aileleri sosyo-ekonomik açıdan yüksek iken bazı sınıflardaki öğrenci ailelerinin çoğunluğu sosyo-ekonomik açıdan daha alt seviyede olabilmektedir. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin bu maddeyi en az uygunluğun gözetlendiği madde olarak belirttikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra sınıf öğretmenlerinin “sınıflar öğrencilerin yaşları, ay olarak dikkate alınarak düzenlenir” ($\bar{X}=3.23$) maddesinin de görece daha az gözetildiğini belirttikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenleri, küçük yaşta okula başlayan öğrencilerin diğer sınıf arkadaşlarına oranla daha geç kavramaları ve öğrenmelerinden yaşanan sıkıntılar nedeniyle bu maddenin de görece daha az gözetildiğini ifade etmişlerdir. 26.07.2014 tarih ve 29072 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği kapsamında velisinin isteği üzerine 60 aylık olan bir öğrenci ile bir önceki yıl 71 aylıkken ilkokula başlamaya hazır olmadığının sağlık raporu ile belgelenen öğrenci aynı yıl okula başlayabilmektedir. Aynı yıl 1. sınıfa başlayan öğrenciler arasında yaş farkı oluşmaktadır. Bu durumun aynı sınıftaki öğrenciler arasında algılama, kavrama ve öğrenmede ciddi farklılıkların oluşmasına neden olabileceği söylenebilir.

Nitekim Cerit, Akgün, Yıldız ve Soysal (2014) yapmış oldukları araştırmada yeni eğitim sisteminin (4+4+4) başlangıcında yaşanan sorunlara yönelik okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, en önemli sorunun “okula başlama yaşının küçük olduğu” sonucuna ulaşılmıştır. Merter, Şekerci ve Bozkurt’un (2013) yapmış oldukları benzer bir araştırmada, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu, 66 ve 72 aylık çocukların aynı eğitim programına göre öğrenim görmelerini öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin aynı olmaması nedeniyle uygun bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarının fiziksel özelliklerinin 66 aylık öğrencilerin fiziksel ve zihinsel özelliklerine uygun olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin, 66 aylık öğrenciler ile 72 aylık öğrencilerin aynı sınıfta öğrenim görmelerinin öğrencilerin psiko-motor ve bilişsel hazır bulunuşluğu yönünden uygun bulmadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin okula kayıt yaşına ilişkin diğer araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulgusunun örtüştüğü görülmektedir. Bu sonuçlara göre okula kayıt yaşında çocuğun yüksek yararının gözetilmediği söylenebilir.

4.1.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 7’den izlendiği gibi sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi boyutundaki tüm maddelerde çocuğun yüksek yararına uygunluğun “her zaman” gözetildiğini belirttikleri görülmektedir ($\bar{X}=4.44$). Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmenlerine göre ilkokullarda öğrencilerin devamının sağlanması ve davranışlarının değerlendirilmesinde çocuğun yüksek yararı “her zaman” gözetilmektedir.

Çizelge 7

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Maddeler	\bar{X}	SS
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi	• Öğrencilerin devamsızlıkları e-okul sistemi üzerinden sürekli takip edilir.	4.39	0,79
	• Devamsızlık yapan öğrencilerin velisine bilgi verilir.	4.54	0.61
	• Öğrencilerden beklenen davranışlar ve uyulması gereken kurallar derslerde, öğrencilere kazandırılmaya çalışılır.	4.59	0.55
	• Öğrencilerin, kural dışı davranışların giderilmesinde rehberlik servisinden destek alınır.	4.24	0.89
	• Kural dışı davranış gösteren öğrencilerin aileleri ile işbirliği yapılır.	4.46	0.66
	Boyut ortalaması	4.44	0.70

Çizelge 7’de görüleceği üzere, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin en sık gözetildiğini düşündükleri madde “öğrencilerden beklenen davranışlar ve uyulması gereken kurallar derslerde, öğrencilere kazandırılmaya çalışılır” ($\bar{X}=4.59$) maddesi iken; en az gözetildiğini ifade ettikleri madde “öğrencilerin, kural dışı davranışların giderilmesinde rehberlik servisinden destek alınır” ($\bar{X}=4.24$) maddesidir. Bu bulgulara göre, ilkokullarda kural dışı davranışların giderilmesine yönelik çalışmaların çoğunluğunun sınıf öğretmenleri tarafından yapıldığı, rehberlik servisinden daha düşük düzeyde destek alındığı şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmenleri, sınıflarında yaşanan davranış problemlerini daha çok kendi yöntemleriyle gidermeye çalıştıkları söylenebilir.

Çankaya ve Çanakçı (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmenler karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını; derse karşı ilgisizlik, kopya çekme, fiziksel şiddet, sözlü

şiddet, öğretmene karşı saygısızlık ve sorumluluk almama olarak belirtmişlerdir. Sadık ve Aslan (2015, 115) ilkököl sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri ile ilgili görüşlerini inceledikleri araştırmanın sonuçlarına göre sınıf öğretmenleri sınıflarında en çok; izin almadan konuşma, derse karşı ilgisizlik ve sınıfta dolaşma davranışlarıyla karşılaştıklarını, okulda yaşanan disiplin problemlerinin daha çok aile ve öğrenci özelliklerinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Çetin (2013)'in çalışmasında da öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları disiplin problemlerini derste izinsiz konuşma, çekingencek, hiperaktivite ve dikkat eksikliği olarak tanımlamışlardır. Ünal ve diğçerleri (2010,190) yılında yaptıkları “Eğitimde Toplumsal Ayrışma” başlıklı çalışmaya göre üst sosyo-ekonomik yerleşimlerdeki okullarda öğretmenler, temel disiplin sorunları olarak şımarıklık ve saygısızlığı vurgularken, alt sosyo-ekonomik yerleşimdeki okullarda öğretmenler, küfür ve hırsızlık gibi davranışları disiplin sorunu olarak belirtmektedirler.

Sınıflarda yaşanan davranış problemlerine karşı öğretmenlerin farklı felsefeleri ve yönelimleri bulunmaktadır. Bazı öğretmenler, arzu edilen davranışları ve bu davranışların pozitif sonuçlarını ayrıntıları ile açıklama ve ödüllendirmeyi benimsemeye eğilimli iken bazıları ise arzu edilmeyen davranışlar ve negatif etkileri hakkında bilgi verme ve ceza temelli stratejilere yönelirler (Sadık, 2006). Bütün çocuklar aynı yolla disipline edilemeyeceği gibi tüm öğretmenler de tek bir yol izleyerek aynı başarıya ulaşamaz (Wolfgang, 1995). Sadık ve Aslan (2015, 115) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin, disiplin problemleriyle baş etmede en çok kullandıkları yöntemlerin sorunun nedenini araştırma, öğrenciyi ödüllendirme, derste değişiklik yapma, kuralları öğrencilerle birlikte belirleme ve öğrenciyeye sevgi gösterme yöntemleri olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenleri, ilkökullarda öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının her zaman gözetildiğini düşünmektedirler. Diğçer bir anlatımla, ilkökullarda öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesine çocuğun yüksek yararının gözetilmektedir. Bu yaş gurubu (6-10) öğrencilerin genelde aileleri veya servis ile okula gelip gitmeleri, veli-öğretmen iletişiminin daha sık olması, ailelerin çocukların yaşlarının küçük olması nedeniyle daha titiz davranmaları ve yine bu yaş gurubu öğrencilerin okul kurallarına daha çok uymaları sayesinde, ilkökullarda öğrenci devamsızlığının daha kolay izlenebildiği ve davranış değişikliğinin daha rahat kazandırıldığı söylenebilir.

4.1.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin madde bazında aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 8’de sunulmuştur.

Çizelge 8
Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Maddeler	\bar{X}	SS
Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi	• İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları, ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenir.	4.27	0.69
	• İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları, öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre belirlenir.	4.20	0.79
	• İlkokul 4. sınıfta öğrenci başarıları, ders etkinliklerine katılım çalışmalarından alınan puanlara göre değerlendirilir.	4.19	0.78
	Boyut ortalaması	4.22	0.75

Çizelge 8’de görüldüğü üzere, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutunda bulunan her üç maddede de sınıf öğretmenlerinin birbirine yakın düşüncede oldukları ve “her zaman” çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetildiğini belirttikleri söylenebilir ($\bar{X}=4.22$). Sınıf öğretmenleri, ilkokullarda öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine yönelik yapılan düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının gözetildiği düşüncesinde oldukları ifade edilebilir. Diğer bir anlatımla, sınıf öğretmenlerine göre ilkokullarda öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde çocuğun yüksek yararı gözetilmektedir.

Bu boyutta yer alan maddeler sırasıyla “İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları, ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenir” ($\bar{X}=4.27$), “İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları, öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre belirlenir” ($\bar{X}=4.20$)ve “İlkokul 4. sınıfta öğrenci başarıları, ders etkinliklerine katılım çalışmalarından alınan puanlara göre değerlendirilir” ($\bar{X}=4.19$) maddeleridir. Bu bulgulara ilişkin olarak sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerinin başarılarının değerlendirilmesine yönelik düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının her zaman gözetildiği düşüncesinde olmaları, ilkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarısının

sınavlarla değil de ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrenci başarısını etkileyen birçok faktör olduğu söylenebilir. Bu faktörler; çocuğun yetiştiği aile ortamının çocuğun gelişimine elverişsiz olması, okulun fiziksel koşullarının yetersiz olması, öğrencinin devamsızlık yapması, anne-babanın eğitim durumu vb. olarak belirtilebilir. Altınkurt'un (2008, 139) öğrenci devamsızlığının akademik başarıya olan etkisini incelediği araştırmasında, öğrencilerin akademik başarıları ile özürsüz devamsızlıkları arasında ters yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aslan (1994, 19), ilkokul öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada, üniversite mezunu babaların çocuklarının ilkokul veya ortaokul mezunu olan babaların çocuklarına göre daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmanın tersine Özbacı'nın (2001, 149) araştırmasında, ergenlerin okul başarısızlığına ilişkin tutumları kayıtlı oldukları okul türü ile anne- baba mesleğine göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde sınıf öğretmenleri ilkokullarda öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine yönelik yapılan düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının her zaman gözetildiğini düşünmektedirler. Diğer bir ifadeyle ilkokullarda öğrenci başarısının değerlendirilmesinde çocuğun yüksek yararının gözetildiği ifade edilebilir. Sınıf öğretmenlerinin ilkokullarda başarının değerlendirilmesine ilişkin bu düşüncesinde olmaları, ilkokulun ilk üç yılında öğrencilerin başarısının sınavlarla değil de ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenmesinin etkisi olduğu söylenebilir.

4.1.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin madde bazında aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 9'da görülmektedir.

Çizelge 9'dan anlaşılacağı üzere, öğrencilerin sağlığının korunması boyutunda bulunan tüm maddelerde sınıf öğretmenlerinin birbirine yakın düşüncede oldukları ve "çoğunlukla" çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetildiğini belirttikleri söylenebilir ($\bar{X} = 4.06$). Boyutun "çoğunlukla" aralığında olması sınıf öğretmenlerinin bu boyutta görece olarak çocuğun yüksek yararının daha az gözetildiği düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Çizelge 9
Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Maddeler	\bar{X}	SS
Öğrencilerin Sağlığının Korunması	• Öğrencilerin, okulda dengeli ve düzenli beslenmesi sağlanır.	3.86	0.90
	• Öğrencilerin aşı, diş vb. sağlık kontrolleri yapılır.	4.33	1.67
	• Okulun temizliğine ve hijyenine özen gösterilir.	4.06	0.84
	• Okul kantini ve yemekhanesi düzenli olarak kontrol edilir.	4.00	0.94
Boyut ortalaması		4.06	1.08

Öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin en sık gözetildiğini ifade ettikleri maddenin “öğrencilerin aşı, diş vb. sağlık kontrolleri yapılır” ($\bar{X}=4.33$) maddesi olduğu görülür. Sınıf öğretmenleri tarafından bu maddenin her zaman gözlenmesinde tüm okullarda düzenli bir şekilde işleyen aşı ve son zamanlarda başlanan diş kontrollerinin yapılmasının etkisi olduğu söylenebilir. Bunu sırasıyla “okulun temizliğine ve hijyenine özen gösterilir” ($\bar{X}=4.06$) ve “okul kantini ve yemekhanesi düzenli olarak kontrol edilir” maddeleri izlemektedir. Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin olarak en düşük gözlenen maddenin ise “öğrencilerin, okulda dengeli ve düzenli beslenmesi sağlanır” ($\bar{X}=3.86$) maddesi olduğu belirtilebilir. Bu maddenin sınıf öğretmenleri tarafından diğer maddelere kıyasla daha az gözetilmesinin nedeni, okulların birçoğunda yemekhanenin olmaması ve öğrencilerin öğlenleri sıcak yemek yerine kantinden tost, bisküvi, çikolata gibi karbonhidrat, yağ ve şeker ağırlık beslenmeleri olabilir.

Nitekim Aydın’a (2008) göre okul kantinlerinde yapılan kahvaltılarda karbonhidrat oranı yüksek, protein bakımından yetersiz besinler tüketilmektedir. Daha çok çikolata, poğaç, açma, börek, simit, bal, tereyağı gibi besinler ağırlıklı olarak tercih edilmektedir. Okulların kantinlerinde sunulan yiyecek alternatiflerinin yağ içeriği yüksektir. Turhan ve Turan (2012) yaptıkları çalışmaya katılan öğretmenlerin %41,4’ü kantinde satılan ürünlerin sağlıklı olduğuna inanmadıklarını ve kantinlerin denetimlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Başka bir çalışmada ise Akınay (2006), genel olarak anne ve babaların kantin uygulamalarından memnun olmadığını ve düzenli olarak denetim yapılmasının öncelikli beklentileri olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin, okulda beslenmesine ilişkin araştırma bulguları ile bu araştırmanın bulgusu örtüşmektedir. Bu sonuçlara göre ilkökul öğrencilerinin, okulda dengeli ve düzenli beslenemedikleri söylenebilir.

4.1.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin madde bazında aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 10’da verilmiştir.

Çizelge 10

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Maddeler	\bar{X}	ss
Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması	• Okuldaki güvenlik görevlilerinin eğitimi ve yeterli olmasına dikkat edilir.	3.01	1.28
	• Okulun bulunduğu sokak veya caddede hız yavaşlatma engeli bulundurulur.	3.39	1.38
	• Okulun bulunduğu sokak ve caddede okul/öğrenci işareti bulundurulur.	3.48	1.28
	• Okulda ilk yardım dolabı, ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur.	3.97	0.92
	• Öğretmenlerin ve okulun diğer çalışanlarının ilk yardım uygulama konusunda yeterli olması sağlanır.	3.45	1.07
	Boyut ortalaması	3.46	1.18

Çizelge 10’da görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin maddelerin hepsini, diğer boyutlardaki maddelere nazaran daha düşük düzeyde gözetildiğini gözlemledikleri söylenebilir ($\bar{X} = 3.46$). Sınıf öğretmenlerinin, ilkokullarda öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasına yönelik yapılan düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının gözetilmediği düşüncesinde oldukları ifade edilebilir. Diğer bir anlatımla, sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasında çocuğun yüksek yararı gözetilmemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin en sık gözlemledikleri madde “okulda ilkyardım dolabı, ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur” ($\bar{X} = 3.97$) maddesidir. Bunu sırasıyla “okulun bulunduğu sokak ve caddede okul/öğrenci işareti bulundurulur” ($\bar{X} = 3.46$) ve “okulun bulunduğu sokak ve caddede okul/öğrenci işareti bulundurulur” maddeleri izlemektedir. Sınıf öğretmenleri tarafından en az gözlemlenen madde ise “okuldaki güvenlik görevlilerinin eğitimi ve yeterli olmasına dikkat edilir” ($\bar{X} = 3.01$) maddesidir. Sınıf

öğretmenleri tarafından bu maddenin ara sıra gözlenmesinde okulların birçoğunda güvenlik görevlisinin bulunmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca, “öğretmenlerin ve okulun diğer çalışanlarının ilkyardım uygulama konusunda yeterli olması sağlanır” ($\bar{X} = 3.46$) maddesinin de sınıf öğretmenleri tarafından görece olarak daha düşük düzeyde gözetildiğini ifade ettikleri belirtilebilir.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutuna ilişkin ilkokullarda en az düzeyde gözlemiş oldukları “okuldaki güvenlik görevlilerinin eğitimi ve yeterli olmasına dikkat edilir” bulgusu alan yazında yapılan çalışmalarla örtüşmektedir. Dönmez ve Güven (2002) tarafından yapılan çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %42,4’ü okul giriş çıkışlarının güvenlik görevlisi tarafından kontrol edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım olarak okul polisi uygulamasını inceleyen Yaman ve Ayar (2009) yaptıkları çalışmanın bulguları doğrultusunda, okullara kadrolu güvenlik görevlisi verilmesi gerektiğini ve okul polislerinin okullara en yakın yerden görevlendirilerek okulları sık ziyaret etmelerinin sağlanması gerektiğini bildirmişlerdir. Reddick ve Peach (1998) öğretmenlerin okullarda yaşanan güvenlik ve şiddet olaylarını nasıl algıladıklarını belirlemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, 263 kişiye bir anket uygulanmıştır. Bu kişiler, “Güvenli Okullar” adıyla düzenlenen üç konferansa katılmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin çoğu (%93) okullarda polis memurlarının görevlendirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Foster (2002, akt. Can, 2014) ABD’nin California Eyaleti Madera şehrinde yapılan okul güvenliği ile ilgili çalışmaya katılan aileler, öğretmenler ve öğrenciler okulda güvenlik görevlisi olmasının okul güvenliğini olumlu yönde etkilediğini bildirmiştir.

4.1.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun

Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilere rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin madde bazında aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 11’de verilmektedir.

Çizelge 11

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut	Maddeler	\bar{X}	ss
Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması	• İlkokulda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfedici rehberlik çalışmaları yapılır.	3.39	1.09
	• Öğrencilerin düzeylerine uygun bir şekilde, meslekleri tanımlarını sağlamaya ilişkin rehberlik çalışmaları yapılır.	3.36	1.08
	• İlkokullardaki rehberlik hizmetlerinde, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, yönetici ve aile işbirliği içerisinde çalışır.	3.98	0.86
	• Öğrencilerin güven duygularını geliştirici sosyal etkinlikler yapılır.	3.84	0.86
	• Öğrencilerin sorumluluk duygularını geliştirici sosyal etkinlikler yapılır.	3.87	0.89
	• Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik bilimsel etkinlikler yapılır.	3.47	1.01
	• Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik sanatsal etkinlikler yapılır.	3.53	1.02
	• Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik sportif etkinlikler yapılır.	3.53	0.98
	• Sosyal etkinliklerin okullarda verimli ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için uygun mekânlar ve imkânlar sağlanır.	3.39	1.13
	Boyut ortalaması	3.59	0.99

Çizelge 11’de anlaşılacağı üzere, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutunda bulunan maddelerde sınıf öğretmenlerinin “çoğunlukla” çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetildiğini belirttikleri görülmektedir ($\bar{X}=3.59$). Boyutun “çoğunlukla” aralığında olması sınıf öğretmenlerinin bu boyutta çocuğun yüksek yararının daha az gözetildiği düşüncesinde oldukları söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin görüşlere bakıldığında, sınıf öğretmenlerinin en fazla gözetildiğini ifade ettikleri madde “ilkokullardaki rehberlik hizmetlerinde, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, yönetici ve aile işbirliği içerisinde çalışır” ($\bar{X}=3.98$) maddesidir. Bu maddenin sınıf öğretmenleri tarafından fazla gözetilmesinde ilkokul öğrencilerinin yaşlarının küçük olması ve derslerinin çoğunluğuna sınıf öğretmenlerinin girmesinin sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, yönetici ve ailelerin daha çok işbirliği içerisinde olmalarında etken oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin en az gözetildiğini belirttikleri madde ise, “öğrencilerin düzeylerine uygun bir şekilde, meslekleri tanımlarını sağlamaya ilişkin rehberlik çalışmaları

yapılır” ($\bar{X} = 3.36$) maddesi olmuştur. Bu maddenin sınıf öğretmenleri tarafından en az gözetilmesinin nedeni, ilkökul döneminde mesleki rehberlik çalışmalarına çok çalışma yapılmadığından kaynaklı olabilir. Mesleki rehberlik çalışmaları ağırlıklı olarak ortaokul ve lise dönemlerinde yapılmaktadır.

Rehber öğretmen ve öğretmenler arasında kurulan işbirliği, öğrencilerin tüm yönleriyle gelişmeleri için çok büyük bir katkı sağlayacaktır (Erkan, 2006). Rehber öğretmenler, okuldaki tüm personel, yönetici, veli ve özellikle de sınıf öğretmenleri ile işbirliği içinde çalışmalıdır. Rehberlik hizmetlerini yürütmede sınıf öğretmenleri anahtar konumundadır (Gökçakan, 2008). Rehberlik hizmetlerinde işbirliğine ilişkin bulgu sonuçları ile alan yazındaki araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Clark ve Amatea’ın (2004) 23 öğretmen ile gerçekleştirdikleri nitel çalışmasına göre öğretmenler ve rehber öğretmenler arasındaki işbirliği ve iletişimin rehberlik servisinin en önemli görevlerinden biri olduğuna inanmaktadırlar.

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunun Gözetilmesine İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bu başlık altında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin; “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemleri”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması” boyutlarındaki düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri, cinsiyet, yaş, kıdem, mezun olunan fakülte ve çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenlerine göre incelenmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

4.2. 1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okula kayıt işlemleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Çizelge 12’de sunulmuştur.

Çizelge 12.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması	Erkek	96	13.77	.34	1.918	372	.056
	Kadın	278	13.01	.20			

p>.05

Çizelge 12'den anlaşılacağı üzere, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin okula kayıt ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinde cinsiyetlerine göre ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{(372)} = 1.918$; $p > .05$). Diğer bir deyişle cinsiyet değişkeni, katılımcıların öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin görüşleri arasında herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Çizelge 13'de görülmektedir.

Çizelge 13.

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi	Erkek	96	21.57	.29	2.935	372	.004
	Kadın	278	22.47	.14			

p<. 05

Çizelge 13'den görüleceği üzere sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($t_{(372)} = 2.935$; $p < .05$). Buna göre kadın sınıf

öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamaları ($\bar{X} = 22.47$) erkek sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin ortalamalarına ($\bar{X} = 21.57$) göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara göre kadın sınıf öğretmenlerinin erkek sınıf öğretmenlerine oranla öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararının daha sık gözetildiğini belirttikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin başarılarının değerlendirmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararının gözetilme durumuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Çizelge 14’de verilmiştir.

Çizelge 14.

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi	Erkek	96	12.43	.21	1.504	372	.133
	Kadın	278	12.75	.10			

$p > .05$

Çizelge 14’den izlenebileceği gibi sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(372)} = 1.504$; $p > .05$). Diğer bir deyişle, cinsiyet değişkeni, katılımcıların öğrencilerin başarıları ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında herhangi bir farklılık oluşturmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin görüşleri arasında, cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan Mann Whitney U testi analiz sonuçları Çizelge 15’de verilmektedir.

Çizelge 15.

Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	U	p
Öğrencilerin Sağlığının Korunması	Erkek	96	170.04	11668.000	.064
	Kadın	278	193.53		

p>.05

Çizelge 15’den de anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin görüşlerinin, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yaratmadığı söylenebilir (U= 11668.000; p> .05).

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Çizelge 16’da sunulmuştur.

Çizelge 16.

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması	Erkek	96	17.52	.46	.547	372	.585
	Kadın	278	17.25	.23			

p>.05

Çizelge 16’da görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinde, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. ($t_{(372)} = 547$; p> .05). Kadın ($\bar{X} = 17.52$) ve erkek ($\bar{X} = 17.52$) sınıf öğretmenlerinin, öğrencinin güvenliğinin sağlanması boyutunda benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusuna benzer olarak Can’ın (2014) çalışmasında, lisede görev yapan öğretmen ve yöneticilerin okul güvenliğine ilişkin algılarının toplam puan ve alt boyutlarında cinsiyete göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu bulguların aksine Perone (1998) öğrencilerin ve öğretmenlerin okul güvenliği ve iklimine ilişkin algılarını, bu algıların cinsiyet, etnik köken ve sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve okul

güvenliğini etkileyen önemli iklim unsurlarını belirlemeyi amaçladığı çalışmasının sonucuna göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre kendilerini okulda daha güvende hissetmektedirler.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t-testi analiz sonuçları Çizelge 17’de görülmektedir.

Çizelge 17.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması	Erkek	96	32.48	.80	.241	372	.810
	Kadın	278	32.27	.42			

p>.05

Çizelge 17’de görüleceği üzere, sınıf öğretmenlerinin öğrencilere rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(372)} = .241$; $p > .05$).

4.2. 2. Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin yaş değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18’e göre sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir ($t_{(372)} = .748$; $p > .05$)

Çizelge 18.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması	23-40	146	13.04	.29	.748	372	.455
	41-64	228	13.31	.21			

p>.05

Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, yaş değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 19'da verilmektedir.

Çizelge 19.

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi	23-40	146	22.62	.18	2.257	372	.025
	41-64	228	20.00	.18			

p<.05

Çizelge 19'da görülebileceği gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($t_{(372)} = 2.257$; $p < .05$). Bu sonuçlara göre 23-40 yaş arası sınıf öğretmenlerinin ($\bar{X} = 22.62$), 41-64 yaş arası sınıf öğretmenlerine ($\bar{X} = 20.00$) göre ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla 23-40 yaş arası sınıf öğretmenlerinin, 41-64 yaş arası sınıf öğretmenlerine oranla daha fazla öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları daha çok çocuğun yüksek yararına uygun buldukları söylenebilir.

Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde, çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenleri görüşlerinin yaş değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 20’de sunulmuştur.

Çizelge 20.

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi	23-40	146	12.88	.15	1.757	372	.80
	41-64	228	12.54	.12			

p>.05

Çizelge 20’de görüldüğü gibi, öğrencilerin başarıların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t_{(372)} = 1.757$; p>.05).

Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmenleri görüşlerinin, yaş değişkenine göre Mann Whitney U testi sonuçları Çizelge 21’de görülmektedir.

Çizelge 21.

Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	Sıra Ort.	U	p
Öğrencilerin Sağlığının Korunması	23-40	146	198.10	15096.500	.125
	41-64	228	180.71		

p>.05

Çizelge 21’de görüleceği üzere, öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [U=15096.500; p>.05].

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin, yaş değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 22’de verilmiştir.

Çizelge 22.

Öğrencilerin Güvenliğin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması	23-40	146	16.48	.33	3.186	372	.002
	41-64	228	17.86	.27			

p<.05

Çizelge 22’de görüleceği üzere, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri yaşa göre anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır ($t_{(372)} = 3.186$; $p < .05$). Bu sonuçlara göre 41-64 yaş arası öğretmenlerin ($\bar{X} = 17.86$), 23-40 yaş arası sınıf öğretmenlerine ($\bar{X} = 16.48$) göre ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara göre 41 yaş ve üzeri sınıf öğretmenler, ilkokullarda öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun, 23-40 yaş arası öğretmenlere oranla daha çok gözetildiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin yaş değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 23’de verilmektedir.

Çizelge 23.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetleri ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Yaş	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması	23-40	146	32.15	.59	.358	372	.720
	41-64	228	32.43	.48			

p>.05

Çizelge 23’de izlenebileceği gibi, öğrencilere rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek

yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir ($t_{(372)} = .358; p > .05$).

4.2.3. Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin görüşleri arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan ANOVA testinin sonuçları Çizelge 24’de sunulmuştur.

Çizelge 24.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyut	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	P	Fark
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması	(1) 1-15 yıl arası	118	13.23	3.36	2	3.452	.033	1-3
	(2) 16-30 yıl arası	222	13.40	3.27	371			
	(3) 31 yıl ve üzeri	34	11.79	3.94				

$p < .05$

Çizelge 24’de görülebileceği gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri, kıdem değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermektedir ($F_{(2-371)}=3.452; p < .05$). Söz konusu farklılığın kaynağını bulmak için Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonucunda 1-15 yıllık kıdeme sahip olan öğretmenlerin ($\bar{X} = 13.23$), 31 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X} = 11.79$) göre öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararının çok daha fazla gözetildiği görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleri arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan ANOVA sonuçları Çizelge 25’de görülmektedir.

Çizelge 25.

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyut	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	P	Fark
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi	1-15 yıl arası	118	22.43	2.32	2	3.243	.040	(1-3),
Davranışların Değerlendirilmesi	16-30 yıl arası	222	22.31	2.55	371			(2-3)
	31 yıl ve üzeri	34	21.17	3.63				

p<.05

Çizelge 25’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri, kıdem değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır [$F_{(2-371)}=3.452$; $p<.05$]. Farklılığın kaynağını bulmak için Scheffe testi uygulanmıştır. Test sonucunda 1-15 yıllık kıdeme sahip olan öğretmenler ($\bar{x}=22.43$) ile 16-30 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerin ($\bar{x}=22.31$) 30 yıl ve üzeri meslek yaşamına sahip öğretmenlere ($\bar{x}=21.17$) göre ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara dayanarak, 1-15 ile 16-20 yıllık kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin 30 yıl ve üzeri kıdeme sahip meslektaşlarına göre öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun daha çok gözetildiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu Fazlıoğlu’nun (2007) öğretmenlerin meslekteki çalışma süreleri, yıpranma payları çocuklara bakış açısını olumsuz yönde değiştirdiği ve öğretmenlerin kıdemleri arttıkça çocuk haklarına verilen değerin düşmekte olduğu bulgusuyla örtüşmektedir.

Bazı öğretmenler çocuklara hakları öğretildiğinde sınıf içinde bir kaos ortamı oluşacağını düşünmektedirler. Çocuk haklarının doğasının yanlış anlaşılması veya eğitimciler tarafından tam olarak kavranmamasından dolayı pek çok öğretmen, çocuklara haklarından önce sorumluluklarının öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır (Covell ve Howe, 2012, 55-68). Uçuş ve Şahin (2012) öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin yönetim ve disiplin açısından bilgi ve beceri eksikliklerinin olmasının, çocuk hakları konusunda olumsuz tutumlara sahip olmalarına neden olacağını belirtmiş ve çocuklara haklar ve sorumlulukların uygulamalı olarak ve birlikte öğretildiği takdirde çocuk hakları eğitiminde bir sorunun yaşanmayacağını ifade etmiştir.

Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, kıdem değişkenine göre ANOVA sonuçları Çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26.

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyut	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	P	Fark
Öğrencilerin	1-15 yıl arası	118	12.77	1.85	2	.295	.744	---
Başarılarının	16-30 yıl arası	222	12.61	1.79	371			
Değerlendirilmesi	31 yıl ve üzeri	34	12.63	2.17				

$p > .05$

Çizelge 26'dan da anlaşılacağı üzere sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşlerinde, kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F_{(2-371)} = .295$; $p > .05$).

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında kıdem değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan Kruskal Wallis H Testi sonuçları Çizelge 27'de verilmektedir.

Çizelge 27.

Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Kıdem	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilerin	1-15 yıl arası	118	193.31	2	3.958	.138	---
Sağlığının	16-30 yıl arası	222	189.68				
Korunması	31 yıl ve üzeri	34	153.09				

Çizelge 27'de görülebileceği üzere, öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerin görüşleri, kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($\chi^2_{(2)} = 3.958$; $p > .05$).

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumuna ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, kıdem değişkenine göre ANOVA sonuçları Çizelge 28’de sunulmuştur.

Çizelge 28.

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyut	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	P	Fark
Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması	1-15 yıl arası	118	16.51	3.77	2	2.210	.111	---
	16-30 yıl arası	222	17.51	4.27	371			
	31 yıl ve üzeri	34	18.00	4.41				

Çizelge 28’de izlenebileceği gibi, sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin, kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık yaratmadığı söylenebilir ($F_{(2-371)}=2.210$; $p>.05$).

Öğrencilere rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunulmasında, çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, kıdem değişkenine göre ANOVA sonuçları Çizelge 29’da görülmektedir.

Çizelge 29.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Kıdem Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Boyut	Kıdem	N	\bar{X}	Ss	Sd	F	P	Fark
Öğrencilere Rehberlik Hizmetleri ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması	1-15 yıl arası	118	32.04	7.01	2	.152	.859	---
	16-30 yıl arası	222	32.40	7.31	371			
	31 yıl ve üzeri	34	32.63	8.51				

$p>.05$

Çizelge 29’da görülebileceği gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilere rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunulmasında çocuğu yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinde, kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($F_{(2-371)}=.152$; $p>.05$).

4. 2. 4. Mezun Olunan Fakülte Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okula kayıt işlemleri gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Çizelge 30'da verilmiştir.

Çizelge 30.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilerin Okula kayıt İşlemlerinin Yapılması	Eğitim/Eğitim Bilimleri	244	193.35	3	4.318	.229	---
	Fen-Edebiyat	50	181.88				
	Eğitim Yüksek Okulu	20	143.38				
	Diğer	60	183.12				

Çizelge 30'da görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin okula kayıt işlemleri gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri, mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($\chi^2_{(3)} = 4.318, p > .05$).

Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, mezun olunan fakülte değişkenine göre yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Çizelge 31'de verilmektedir.

Çizelge 31'a göre sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin görüşlerinin, mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık yaratmadığı söylenebilir ($\chi^2_{(3)} = 3.120, p > .05$).

Çizelge 31.

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi Davranışların Değerlendirilmesi	Eğitim/Eğitim Bilimleri	244	189.76	3	3.120	.373	---
	Fen-Edebiyat	50	200.96				
	Eğitim Yüksek Okulu	20	156.80				
	Diğer	60	177.34				

Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, mezun olunan fakülte değişkenine göre yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Çizelge 32'de sunulmuştur.

Çizelge 32.

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi	Eğitim/Eğitim Bilimleri	244	190.38	3	2.682	.443	---
	Fen-Edebiyat	50	199.20				
	Eğitim Yüksek Okulu	20	174.93				
	Diğer	60	170.25				

Çizelge 32'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşlerinde, mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($\chi^2_{(3)} = 2.682, p > .05$).

Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin sınıf

öğretmeni görüşlerinin, mezun olunan fakülte değişkenine göre yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Çizelge 33'de görülmektedir.

Çizelge 33.

Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilerin Sağlığını Korunması	Eğitim/Eğitim Bilimleri	244	189.81	3	4.465	.215	---
	Fen-Edebiyat	50	200.54				
	Eğitim Yüksek Okulu	20	143.05				
	Diğer	60	182.05				

Çizelge 33'de anlaşılacağı üzere, sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri, mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($\chi^2_{(3)} = 4.465, p > .05$).

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme sıklığına ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, mezun olunan fakülte değişkenine göre yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Çizelge 34'de verilmiştir.

Çizelge 34.

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması	Eğitim/Eğitim Bilimleri	244	192.96	3	3.342	.342	---
	Fen-Edebiyat	50	173.69				
	Eğitim Yüksek Okulu	20	204.68				
	Diğer	60	171.09				

Çizelge 34'de görülebileceği gibi, sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin güvenliğini sağlama ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilme sıklığına ilişkin görüşlerinin, mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($\chi^2_{(3)} = 3.342, p > .05$).

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasında çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında,

mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan Kruskal Wallis H testi sonuçları Çizelge 35’de verilmektedir.

Çizelge 35.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Boyut	Mezun Olunan Fakülte	N	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
Öğrencilere	Eğitim/Eğitim Bilimleri	244	193.53	3	2.559	.465	---
Rehberlik	Fen-Edebiyat	50	173.99				
Hizmetlerinin ve	Eğitim Yüksek Okulu	20	189.55				
Sosyal	Diğer	60	173.53				
Etkinliklerin							
Sunulması							

Çizelge 35’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri, mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($\chi^2_{(3)} = 2.559, p > .05$).

Kısaca söylemek gerekirse, mezun olunan fakülte değişkeni hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır. Diğer bir ifadeyle mezun oldukları fakültenin, sınıf öğretmenlerinin öğrenci hizmetlerine yönelik düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşlerini etkilemediği söylenebilir.

4. 2. 5. Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 36’da sunulmuştur.

Çizelge 36’da anlaşılacağı üzere, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(372)} = .847; p > .05$).

Çizelge 36.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Çocuk Hakları Alanında Eğitim	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması	Evet	101	13.45	.36	.847	372	.397
	Hayır	273	13.12	.19			

p>.05

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t- testi sonuçları Çizelge 37’de görülmektedir.

Çizelge 37.

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışların Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Çocuk Hakları Alanında Eğitim	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi	Evet	101	22.24	.25	.027	372	.979
	Hayır	273	22.24	.15			

p>.05

Çizelge 37’de görüleceği üzere, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğunun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t_{(372)} = .027$; p>.05).

Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 38’de verilmiştir.

Çizelge 38.

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesinde Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Çocuk Hakları Alanında Eğitim	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi	Evet	101	12.84	.18	1.091	372	.276
	Hayır	273	12.61	.11			

p>.05

Çizelge 38’de izlenebileceği gibi, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t_{(372)} = .1.091$; $p>.05$).

Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin görüşleri arasında çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı fark olup olmadığını ortaya koymak üzere yapılan t- testi sonuçları Çizelge 38’da verilmiştir.

Çizelge 39.

Öğrencilerin Sağlığının Korunmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Çocuk Hakları Alanında Eğitim	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Sağlığının Korunması	Evet	101	16.37	.37	.471	372	.628
	Hayır	273	16.21	.15			

p>.05

Çizelge 39’da görülebileceği gibi, öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(372)} = .471$; $p>.05$).

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin sınıf

öğretmeni görüşlerinin, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 40’da verilmektedir.

Çizelge 40.

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Boyut	Çocuk Hakları Alanında Eğitim	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması	Evet	101	17.87	.44	1.568	372	.118
	Hayır	273	17.11	.24			

p>.05

Çizelge 40’da görüldüğü gibi, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar gerçekleştirilirken çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme sıklığına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinde, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t_{(372)} = .1.568$; $p>.05$).

Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmeni görüşlerinin, çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenine göre t-testi sonuçları Çizelge 41’de sunulmuştur.

Çizelge 41.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasında Çocuğun Yüksek Yararının Gözetilmesine İlişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Boyut	Çocuk Hakları Alanında Eğitim	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması	Evet	101	33.37	.73	1.691	372	.092
	Hayır	273	31.93	.43			

p>.05

Çizelge 41’den anlaşılacağı üzere, öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların gerçekleştirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri, çocuk hakları

alanında eğitim alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t_{(372)} = .1.691$; $p > .05$).

Yukarıdaki bulgulardan çocuk hakları alanında eğitim alma değişkeninin hiçbir boyutta anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmektedir. Bu durumda çocuk hakları alanında verilen eğitimlerin yeterli ve istenilen seviyede olmadığı düşünülebilir. Öğretmen yetiştirme sistemi içinde yer alan eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarının, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve milli eğitim uzmanlarının çocuk haklarına ilişkin görüşlerini veya farkındalık düzeylerini ortaya koymayı amaçlayan araştırmalarda katılımcıların; Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni okumadıkları, çocuk haklarının önemini kavramış olmasına karşın uygulamaların henüz istenen düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin belirlediği yaşamsal, gelişimsel, korunma ve katılım haklarının eğitim politikalarına yansımaları konusunda görüş farklılığı olduğu ortaya konulmuştur (Fazlıoğlu, 2007; Tunç, 2008; Uçuş, 2009).

Uçuş ve Şahin'in (2012) Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin okullarda uygulanması ve yaşatılmasına ilişkin öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemek amacıyla yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin, çocuk haklarının nasıl uygulanacağı ve öğretileceği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ortaya çıkarmışlardır. Neslitürk ve Ersoy'un (2007) okulöncesi öğretmen adaylarının çocuk haklarının öğretimine ilişkin görüşlerini belirlemek için yaptığı araştırmada, öğretmen adayları çocuk hakları öğretiminde çoğunlukla drama, anadili ve oyun etkinliklerinden yararlanmışlardır.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 42. maddesi gereğince çocuk haklarının yetişkinler ve çocuklar tarafından öğrenilmesinin sağlanması, öğretmenlerin çocuk hakları ve sözleşme konusunda eğitim almalarını gerektirmektedir. Diğer alanlarda olduğu gibi çocuk hakları eğitiminde de öğretmenin davranışları, sözleri ile aynı olmalı ve bir model oluşturmalıdır. Bununla birlikte, aile eğitimi de çok önemlidir. Aile bilinçli olmadığı müddetçe çocuk haklarına yönelik okulda yürütülmeye çalışılan süreç etkili olamayacaktır (Uçuş ve Şahin, 2012, 39).

4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Önerileri

Bu başlık altında araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin açık uçlu soruları yanıtlayarak belirttikleri önerileri, veri toplama aracındaki sınıflama esas alınarak “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Önerileri” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri” başlıklarında sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.3.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 42’de verilmiştir.

Çizelge 42

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Anasınıfına ilişkin öneriler	• Ana sınıfı zorunlu olmalı	10
	• Okul öncesi eğitime daha çok önem verilmeli	5
Erken yaşta okula kayıt olmaya ilişkin Öneriler	• Altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı	22
	• Yaş olarak uygun; fakat fiziki şartlar hazırlanmalı.	1
	• Fiziksel gelişimi tamamlanmadan okula başlatılmamalı	2
Okula kayıtta velinin etkisine ilişkin öneriler	• Öğrencinin 1. sınıfa uygunluğuna veli karar vermemeli	3
	• Kayıt öncesi çocuğun ailesi ve kendisi hakkında doğru ve yeterli bilgi elde edilmeli	2
Okula Hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler	• Okula hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeli	8
	• Kayıt için gelen öğrenci ile öğretmeni görüşmeli, öğrencinin 1. sınıfa yeterli olup olmadığı hakkında ön bilgi edinip, veliye gerekli açıklamalar yapılmalı.	2

(devam ediyor)

(Çizelge 42- devam)

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Sınıfların oluşturulmasına ilişkin öneriler	• Yaş yönünden küçük yaş grubu ile normal yaş grubu karışık olmalı. Heterojen gruplar oluşturulmalı	3
	• Rehberlik servisleri tarafından görülerek sınıflara eşit dağılım yapılmalı	2
	• Ailelerin eğitim düzeylerine de dikkat edilerek sınıflara eşit dağıtılmalı	1
	• Sınıflar yaş gruplarına göre ayarlanmalı	12
	• Sınıflar kalabalık olmamalı	8
	• Her sınıfta sosyal, kültürel, ekonomik, dağılım eşit olmalı	26
	• Sınıflar homojen olarak oluşturulmalı	5
	• Seçme sınıf oluşturulmamalı	3
	• Her çocuk kendine uygun öğretmene verilmeli	3
	• Çok yetenekli çocuklar için ayrı sınıflar oluşturulmalı	1
	• Erkek-kız öğrenci dağılımı eşit yapılmalı	23
	• Kaynaştırma öğrencisi dağılımı eşit yapılmalı	3
	• Sınıflar, veliler ile birlikte kura çekme yöntemiyle oluşturulmalı	1
	Okul binası ve çevresine ilişkin öneriler	• Okulun eve yakınlığı çok önemli; küçük çocuklar servisle okula gelip gitmemeli
• Küçük yaş grubu öğrencilerin sınıfları üst katlarda olmamalı		1
• Öğrenci semtindeki okula gitmeli		1
Diğer öneriler	• Almanya eğitim modeli uygulanmalı	3
	• Çantasız eğitim hedeflenmeli	1
	• Müdürlere eşitlik-hak ve hukuk eğitimi verilmeli	1
Toplam		165

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 42’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 165 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “anasınıfına ilişkin öneriler”, “erken yaşta okula kayıt olmaya ilişkin öneriler”, “okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler”, “okula hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler”, “sınıfların oluşturulmasına ilişkin öneriler”, “okul binası ve çevresine ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere yedi farklı kategoride toplanmaktadır.

“Anasınıfına ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “ana sınıfı zorunlu olmalı” (f=10) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili

düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik anasınıfı ile ilgili önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Anasınıfını okumamış çocuk 1. sınıfa kaydedilmemeli, özellikle sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan düşük bölgelerde 72 ayını tamamlamamış çocuklar, ilkokula kayıt edilmemeli. (SÖ207)

Öncelikle çocuğun yaş durumu dikkate alınmalı ve yaşını doldurmayan öğrencilerin anasınıfına devamı sağlanmalı. Uyum sürecinde uyum sıkıntısı olan öğrencilerinde anasınıfına devamı sağlanmalı. (SÖ224)

Okul öncesi eğitimin önemi velilere anlatılmalı ve çocuklar 1. sınıfa bu eğitimi alarak gelmeli. (SÖ4)

Sınıf öğretmenleri arasında yüksek düzeyde önerilen 1. sınıfa kayıttan önce okul öncesi eğitimin zorunluluğuna ilişkin bulguları bu alanda yapılmış araştırmalar ile paralellik göstermektedir. Erkan ve Kırca (2010) 170 birinci sınıf öğrencisiyle yaptıkları çalışmada, okul öncesinin çocukların hazır bulunuşluğuna etkisini araştırmışlar ve sonucunda, okul öncesi eğitim alan çocukların almayanlara göre okula daha hazır olduklarını belirlemişlerdir. Bu konuda yapılan bir diğer çalışma, özellikle dezavantajlı ailelerden gelen çocukların okula hazırlık konusundaki eksiklerinin giderilmesinde ve çocukların birinci sınıftaki okuma ve matematik becerilerinin iyileştirilmesinde okul öncesi eğitimin çok önemli katkılarının olduğunu göstermiştir (Magnuson, Meyers, Ruhm ve Waldfogel, 2004).

Sınıf öğretmenlerinin ana sınıfına ilişkin önerileri, literatürdeki çalışmalarla da örtüşmektedir. Bu önerilere dayanarak, çocuğun yüksek yararı bakımından ana sınıfı eğitiminin zorunlu olması gerektiği söylenebilir.

Çizelge 42’de görüldüğü üzere, “erken yaşta okula kayıta ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden çok vurgulananı “altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı” (f=22) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik erken yaşta okula kayıt ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Küçük yaşlarda okula başlayan çocukların, ilerleyen sınıflarda kesinlikle sorunları büyüyerek artıyor. (SÖ287)

Erken kayıta çocukların bedeni daha gelişmemiş olduğu için okulların alt yapısı bu bedenlere uygun olmayabiliyor. Örneğin tuvalet taşlarına (klozetlere) çocuklar oturamıyor. (SÖ49)

Ay olarak küçük olan veya sınırda olan öğrencilerin kaydı yapılmamalı. (SÖ45, SÖ141)

Yaşı küçük olan çocukların 1. sınıfa kayıtları kesinlikle yapılmamalıdır. Fiziksel özellikleri gelişmiş bile olsa duygusal açıdan bir baskı hissediyorlar. Buda başarılarını ve ruh sağlıklarını olumsuz yönden etkiliyor. (SÖ270)

Kesinlikle yaşı küçük olanların 1. sınıfa kaydı yapılmamalı. Kas gelişimi yeterli düzeyde yeterli düzeyde gelişmemiş olan öğrencilerin de yaşı yeterli olsa dahi kaydı yapılmamalı. (SÖ37)

Yaş olarak uygun buluyorum fakat fiziki şartların öncelikle hazırlanması gerekiyor. Devlet okullarında fiziksel şartlar kötü. (SÖ39)

Öğretmenlerin “altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı” önerisi alan yazındaki araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Çocuğun yüksek yararı kapsamında,okula başlayacağı en uygun dönem onun zihinsel, bedensel, duygusal, sosyal ve dil gelişimi yönünden okula hazır olduğu dönemdir. Çocuğun ilkokula kayıt yaşında anasınıfı öğretmenin tavsiyeleri mutlaka dikkate alınmalıdır. Çünkü anasınıfı öğretmeni, öğrencinin 1. sınıfa hazır veya fiziksel olarak gelişmiş olduğunu, fakat zihinsel ve sosyal yönden hazır olmadığını belirtebilir. Şahin, Sak ve Tuncer’in (2013, 1698) yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerden ilköğretime hazırlık için bir tanım yapmaları istendiğinde hem okul öncesi hem de birinci sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu bütün gelişim alanlarını (sosyal/duygusal, bilişsel, fiziksel, dil) ve özbakım becerilerinin önemini vurgulamışlardır.

“Okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler” kategorisindeki yanıtların “öğrencinin 1. sınıfa uygunluğuna veli karar vermemeli” (f=3) ve “kayıt öncesi çocuğun ailesi ve kendisi hakkında doğru ve yeterli bilgi elde edilmeli” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin okula kayıta velinin etkisi ile ilgili belirttikleri önerilerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Okula başlama yaşında bir sınır olmalı, veliye bırakılmamalı. (SÖ42)

Uygulama sınıf öğretmenleri ile rehber öğretmenler boyutunda değerlendirilmeli, veli etkinliği ortadan kaldırılmalıdır. (SÖ43)

Öğrencinin 1. sınıfa uygunluğunun veliye sorulması sona erdirilmeli. Komisyonlar oluşturup birkaç haftadan sonra komisyonca karar verilmeli. (SÖ313)

Şahin, Sak ve Tuncer (2013, 1698) ilköğretime hazırlık sürecinde etkili kişi ve kurumları araştırdıkları çalışmalarında, öğretmenlere bu süreçte kimlerin ya da hangi kurumların etkili olduğu sorulduğunda, hem okul öncesi hem de birinci sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu ailenin en etkili kurum olarak birinci sırada yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Çizelge 42 incelendiğinde “okula hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam yanıtların “öğrencinin okula hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeli” (f=8) ve “kayıta gelen öğrenci ile öğretmeni görüşmeli, öğrencinin 1. sınıfa yeterli olup olmadığı hakkında ön bilgi edinip, veliye gerekli açıklamalar yapılmalı” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin okula hazır bulunuşluk ile ilgili önerilerinden ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Kayıt için gelen öğrencileri, öğretmenler görmeli, konuşmalı, yeterli olup-olmadığı hakkında ön bilgi edinmeleri ve veliye gerekli açıklamayı yapmaları gerekir. (SÖ98)

Çocuğun, okula hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeli. (SÖ19, SÖ302, SÖ236, SÖ206, SÖ344, SÖ162)

Çocuk gelişiminde ay bile çok önemlidir. (SÖ113)

Arı (2014) hazır bulunuşluk düzeyleri farklı olan öğrencilerin aynı gruplarda öğrenim görmelerine ilişkin yapmış olduğu çalışmada, çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin tamamına yakını, bu tür öğrencilerin aynı gruplarda öğrenim görmelerinin öğretim sürecini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

“Sınıfların oluşturulmasına ilişkin öneriler” kategorisine ait önerilerden en çok vurgulananları “her sınıfta sosyal, kültürel, ekonomik, dağılım eşit olmalı” (f=26) ve “erkek-kız öğrenci dağılımı eşit yapılmalı” (f=23) alt kategorileridir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıfların oluşturulması ile ilgili önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Akranları ile dengeli bir şekilde öğrenme ortamı oluşturulmalı. (SÖ69, SÖ237, SÖ345, SÖ366)

Öğrenci kayıtlarında, öğrenciler bireysel özelliklerine göre değerlendirilip hiperaktif, kaynaştırma öğrencileri, sınıflarda eşit oranda dağıtılmalı. (SÖ10, SÖ137, SÖ274, SÖ241, SÖ240, SÖ239, SÖ345, SÖ149, SÖ106, SÖ100, SÖ101, SÖ94)

Öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları dikkate alınarak dağılım yapılmalı (SÖ35, SÖ82, SÖ338, SÖ197, SÖ193, SÖ313, SÖ 94)

Öğrencilerin yaşları ay olarak dikkate alınıp düzenleme yapılırsa her öğrenci kendinden büyük arkadaşları ile değil kendi ayındaki arkadaşları ile değerlendirilir. (SÖ201)

Bence sınıflar yaşlara göre oluşturulmalı. Sonrasında seviye sınıfları yapılmalı. (SÖ105)

Çizelge 42’de görüleceği üzere “okul binası ve çevresine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “okulun eve yakınlığı çok önemli, küçük çocuklar servisle okula gelip gitmemeli” (f=1), “küçük yaş grubu öğrencilerin sınıfları üst katlarda olmamalı” (f=1) ve “öğrenci semtindeki okula gitmeli” (f=1) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. “Diğer öneriler” arasında ise toplam yanıtların “Almanya eğitim modeli uygulanmalı”(f=3), “çantasız eğitim hedeflenmeli” (f=1) ve “müdürlere eşitlik-hak ve hukuk eğitimi verilmeli” (f=1) olmak üzere üç kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin okul binası ve çevresi ile ilgili önerileri ve diğer önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Okulun eve yakınlığı çok önemli. Küçük çocukların servisle okula gelip gitmelerini doğru bulmuyorum. (SÖ89).

Küçük yaş grubundaki öğrencilerin üst katlardaki sınıflara yerleştirilmesini uygun bulmuyorum. (SÖ65)

Her öğrenci kendi semtindeki okula gitmeli.(SÖ177)

Almanya modelinin Türkiye’de de uygulanması gerekir. (SÖ142, SÖ128, SÖ140)

Müdürlere eşitlik- hak ve hukuk eğitimi verilmeli. (SÖ128)

Arı (2014) sınıfın ve okulun fiziki koşullarına yönelik yapmış olduğu çalışmada, fiziki koşullardaki yetersizliğin birinci sınıf öğrencilerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. En fazla sorunun, lavabo ve tuvaletlerin küçük çocukların kullanımına uygun olmayışından kaynaklandığı dile getirilmiştir. Lavabolar yüksek olduğu için öğrencilerin üzerlerini ıslattığı, tuvaleti kullanmada büyük sıkıntı yaşandığı ve bu nedenle öğrencilerin kişisel temizliklerini ve bakımlarını tam olarak yapamadıkları görülmüştür. Dile getirilen diğer bir sorun; sıra/sandalye/masa, yazı tahtası, panonun öğrenci boyuna uygun olmayışdır. Türkmen (2004) tarafından yapılan çalışmada, çalışmaya katılan öğrenciler okulların fizikî yapısından kaynaklanan giriş-çıkışlarda, merdivenlerde, kapıda, tuvalet ve lavabolarda sıkışıklık yaşadıklarını belirtmişlerdir. Erol’un 2009 yılında yaptığı araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %57,3’ü merdivenlerin öğrenciler için uygun olmadığını, %42,1’i bina giriş çıkış kapılarının yeteriz olmasının güvenlik zafiyetine yol açtığını bildirmişlerdir. Schneider, Walker ve Sprague (2000) yaptıkları çalışmada bina giriş çıkış kapılarının yetersiz olmasının okul güvenliğini etkileyen bir risk faktörü olduğunu belirtmişlerdir.

Dönmez ve Güven (2002) “Ortaöğretimde Görev Yapan Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri” isimli çalışmalarında

ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin, okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya katılan yönetici ve öğretmenlerin %51,9'u okul binası ve bahçesinin güvenliği için alınması gereken önlemler konusunda okul ve bahçe duvarlarının güvenli bir giriş çıkışı sağlayacak nitelikte düzenlenmesi gerektiğini bildirmişlerdir.

Öğrencilerin evlerine en yakın okula gitmeleri onların yararına olduğu söylenebilir. Ancak okulda verilen eğitim-öğretimin niteliği, okul personeli, okulun fiziksel koşulları vb. nedenlerden dolayı bazı aileler ikamet ettikleri yere uzak olmasına rağmen, öğrencilerini başka okullara göndermektedirler. Bu durumun engellemek için tüm okulların aynı standartlara sahip olması sağlanmalıdır.

4.3.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 43’de verilmiştir.

Çizelge 43

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Devamsızlık yapan (mazeretsiz) öğrencilere sınıf tekrarı vb. cezai yaptırımlar olmalı	11
	• Öğrencilerle drama ve empati çalışmaları yapılmalı	2
	• Çocuğa okulu sevdireci faaliyetlerde bulunulmalı	7
Devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler	• Devamsız öğrencilerin, velilerine ağır yaptırımlar olmalı	3
	• Velilere, devamının ne kadar önemli olduğu anlatılmalı	8
	• Ev ziyaretleri yapılmalı	1
	• Velilere eğitim verilmeli	12
	• Velilerle düzenli olarak görüşülmeli	8
Devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler	• Öğretmen, veli, idare işbirliği sağlanmalı	31
	• Rehber öğretmen-aile işbirliği sağlanmalı	4

(devam ediyor)

(Çizelge 43- devam)

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli	11
	• Beklenen davranışlar afiş, ilan vb. şekilde asılmalı	1
	• Çocuklarla bol bol konuşulmalı ve bire bir ilgilenilmeli	3
	• Olumlu davranışlar öğrencinin başarısına etki etmeli.	1
Davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler	• Aile ile okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı	3
	• Anne-baba eğitimleri düzenlenmeli	4
	• Veliler, eğitim-öğretim sürecine daha fazla katılmalı	3
	• Aile ile iletişim geliştirilmeli	1
	• Ailelerin örnek model olmaları konusunda teşvik edilmeli.	1
Davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler	• Veli, öğretmen, rehberlik ve idare iletişim içinde olmalı.	5
	• Öğretmenlere davranış eğitimi ile ilgili seminer verilmeli	3
	• Rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı	2
	• Her okulda mutlaka (okuldaki toplam öğrenci sayısına bakılmaksızın) rehber öğretmen olmalı	1
	• Okulda disiplin yönetmeliği tam işler halde yeniden düzenlenmeli, disiplinsizlik yapan öğrencilere gerekli uyarı ve cezalar verilmeli.	3
Diğer öneriler	• Öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin incelenmeli	4
	• Öğrenci davranışlarının düzeltilmesi konusunda daha detaylı çalışılmalı. Üniversitelerden ve diğer kurumlardan yardım alınmalı.	1
	• Sanatsal etkinliklere, sportif, gezi, gözlem gibi etkinliklere ağırlık verilmeli.	3
Toplam		137

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Çizelge 43'den görüldüğü üzere, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 137 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler”, “devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere yedi farklı kategoride toplanmaktadır.

“Devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “devamsızlık yapan (mazeretsiz) öğrencilere sınıf tekrarı vb. cezai yaptırımlar olmalı” (f=11) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesinde yaptırımların daha fazla olması gerekir. Örneğin göç alan şehirlerde (Suriye vatandaşı vb.) öğrenci devamsızlıklarının çözümü zor sağlanmaktadır. (SÖ10)

Özellikle küçük yaşlarda devamsızlığın izlenmesi önemlidir. 1. 2. Sınıfta aşırı devamsızlıktan sınıf tekrarı olmalıdır. Nicelik artıyor ama nitelik için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. (SÖ13)

Okullar, çocukların eğlenecekleri ve gelişimlerini tamamlamaları için adapte edilirse zaten devam izlenmesine gerek kalmaz. Çocuklar eğlendikleri ortama koşarak gideceklerdir. (SÖ48)

Özbaş'ın (2010, 42) ilköğretim okullarında devamsızlığın nedenlerini incelediği araştırmasının sonuçlarına göre ailenin çocuğun okul yaşantılarına ilişkin ihtiyaçlarını karşılayamaması, ekonomik gerekçelerle çocuğun işgücüne ihtiyaç duyulması, öğrencilerin ders çalışma isteği ve gereksinimi duymamaları, ders çalışma yöntem ve tekniklerini bilmemeleri, sınavlarda başarısız olacaklarına dair endişeleri, öğrencilerin devamsızlığına neden olmaktadır. Ayrıca derslerin sabahleyin saat 07.40'ta başlaması, öğrencilerin geç kalmasına neden olmaktadır.

Altinkurt'un (2008, 139) öğrenci devamsızlıklarının nedenlerini ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisini incelediği araştırmasında, araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı devamsızlık yapmalarındaki nedenin okul yönetiminden kaynaklandığı görüşündedir. Öğrenciler, boş derslerinde ve öğle aralarında okulda yeterli sosyal etkinlik olmamasının; giriş ve çıkış saatlerinin uygun olmamasının; geç kaldıkları veya kılık-kıyafetinin uygun olmadığı zamanlarda okul yönetiminin tepkisinden çekindiklerini, bu durumun da devamsızlık yapmalarında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Aynı araştırmaya katılan öğrencilerin beşte birinden daha fazlası akademik kaygıdan kaynaklanan nedenlerin devamsızlık yapmasında etkisi olduğu görüşündedir. Öğrenciler, bir sonraki gün yapılacak sınava çalışmak istememesinin; ödevlerini yapmamasının; mevcut uygulamanın üniversiteye girişini kısıtladığını düşünmesinin, devamsızlık yapmasında ara sıra ya da daha üst düzeyde etkili olduğu görüşündedir. Bu bulgu Kadı'nın (2000), “öğrenci bireysel nedenlerinin devamsızlık yapmasında etkin olduğu” sonucu ile örtüşmektedir.

Çizelge 43 incelendiğinde, “devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisinde en çok vurgulanan alt kategori “velilere eğitim verilmeli” (f=12) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Devamsızlık yapan öğrencilerin, velilerine ağır yaptırımlar olmalı. (SÖ19, SÖ43, SÖ243)

Velilere, okula devamının ne kadar önemli olduğu anlatılmalı. (SÖ4, SÖ5, SÖ44, SÖ63, SÖ82, SÖ142, SÖ98, SÖ89)

Velilere eğitim verilmeli. (SÖ43, SÖ63, SÖ84, SÖ81, SÖ128, SÖ140, SÖ147, SÖ267, SÖ241, SÖ240, SÖ224, SÖ195)

Ev ziyaretleri yapılmalı. (SÖ89)

Öğrencilerin ailelerden kaynaklanan devamsızlık nedenleri, anne-babanın ayrı olması, ailenin ekonomik durumunun kötü olması, çocuğun eğitiminin ailesince önemsenmemesi, ailenin çocuğun okula devam edebilmesi için gerekli koşulları sağlayamaması ve çocuğun okuluna zamanında hazırlanamaması olarak sıralanabilir (Başaran, 1996; Rosenthal ve Sawyers, 1996; Kadı, 2000).

Pehlivan (2006) öğrenci devamsızlığına ilişkin yapmış olduğu çalışmada, devamsızlıkta ailevi nedenlere ilişkin olarak; aile içi şiddet, kötü muamele, ailenin parçalanması, ailenin eğitim düzeyinin düşük olması gibi sonuçlara ulaşmıştır. ABD Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma Geliştirme Birimi'nce yayımlanan bir rapor, ailenin okula katılımı ile harekete geçen birçok eğitim dinamiğinin, öğrencinin okula devamını ve başarısını artırdığını ortaya koymuştur (Funkhouser, Gonzales ve Moles, 1998). Kadı (2000) “ailelerin çocuğu ile yakından ilgilenmemesinin ve sorunlarını paylaşmamasının” devamsızlığa neden olduğu sonucuna ulaşmıştır.

“Devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin yanıtların “öğretmen, veli, idare işbirliği sağlanmalı” (f=31) ve “rehber öğretmen-aile işbirliği sağlanmalı” (f=4) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin devamsızlığın izlenmesinde okula ile ilgili belirttikleri önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Devamsızlığın önlenmesinde veli, öğretmen, idare işbirliği sağlanmalı. (SÖ35, SÖ146, SÖ126, SÖ146, SÖ110, SÖ96, SÖ184, SÖ197, SÖ263, SÖ275, SÖ286, SÖ

290, SÖ349, SÖ366, SÖ291 SÖ302, SÖ303, SÖ242, SÖ241, SÖ237, SÖ228, SÖ207, SÖ217, SÖ307, SÖ341, SÖ364, SÖ349, SÖ 165, SÖ99, SÖ94, SÖ321)

Rehber öğretmen-aile işbirliği sağlanmalı .(SÖ236, SÖ224, SÖ100, SÖ333)

İlkokul yaş grubu bireylerin en önemli özelliği oyun çağını yaşamakta olmalarıdır. Bu nedenle çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinsel gelişimlerine ağırlık verici etkinlik alanları açısından okulların zenginleştirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin fiziksel, zihinsel, toplumsal vb. birçok alanda yetersizlikleri olabilir. Bunların olumsuz sonuçlarını giderebilecek olanlar ise okullarda öğrencilere destek hizmeti sunan “psikolojik danışma ve rehberlik servisleridir”. Herhangi bir alanda yetersizliği olan öğrencinin “tanılama” işleminden sonra yetersizliğine uygun alanda geliştirilmesi gerekir. Yetersiz olduğu alan ile ilgili gereksinimleri giderilemeyen öğrencinin okula ilgi ve dikkatle devam isteği azalabilir (Özbaş, 2010, 35).

Pehlivan’ın (2006) resmi ve genel liselerdeki öğrenci devamsızlığına ilişkin yaptığı çalışmaya katılan öğrenciler devamsızlık nedeni olarak okul ve öğretmenleri, öğretmenler ise öğrenci ve ailesini devamsızlık nedeni olarak görmektedirler. Altınkurt’un (2008, 139) yaptığı araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık beşte ikisi devamsızlık yapmasında öğretmenlerin etkisi olduğu görüşündedir. Öğrenciler ders öğretmenin aşırı disiplinli davranmasının, derslerin çok sıkıcı geçmesinin, başarısız olduğu derslere katılmak istememesinin, devamsızlık yapmasında ara sıra ya da daha üst düzeyde etkili olduğu görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgu Ataman’ın (2000) “öğretmenin sınıf içinde otoriter tavrı, öğrencilerle olan iletişiminin yetersizliği, öğrenciden yetenekleri üzerinde performans beklemesi gibi etmenlerin, devamsızlık gibi istenmeyen davranışlara neden olabileceği” görüşü ile örtüşmektedir.

Çizelge 43’de görüleceği üzere “davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli” (f=11) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Çocuklarda davranışın düzeltilmesi ve kalıcı hale gelmesi için sanatsal etkinlikler (sinema, tiyatro, spor faaliyetleri) gezi, gözlem gibi etkinliklere ağırlık verilmeli. Özellikle dezavantajlı bölgelerde ve dezavantajlı guruplarda. (SÖ207)

Çocuklara boş zamanlarını değerlendirmeyi öğretmeliyiz. Müzik, resim, spor vb. etkinliklere gerektiği gibi yer verilmelidir. Öğrenciler yeteneklerine göre yetiştirilmelidir. (SÖ7)

Çocuklarla bol bol konuşarak kontrol altında tutmak birebir ilgilenmek çocuklarda davranış düzelmesini sağlayabilir. (SÖ144)

Öğrenci davranışları sınıf dışında da iyi gözlemlenmeli. Tiyatro, drama gibi etkinliklerin okullarda ders olarak işlenmesinin öğrencilerin özgüvenli kişilik olarak ortaya çıkmasında, kendini ifade etmesinde etkili olduğunu düşünüyorum. (SÖ286)

Çizelge 43'den izlenebileceği gibi “davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki en çok vurgulanan üç alt kategorisi sırasıyla “anne-baba eğitimleri düzenlenmeli” (f=4), “aile ile okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı” (f=3) ve “veliler, eğitim-öğretim sürecine daha fazla katılmalı” (f=3) olarak sıralanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Aile ile okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı. Okulda verilen değer ve davranışları aile desteklemediği zaman davranışa dönüşmez. Ailelerin ahlaki değerlerinin yükseltilmesi için semine r vb. çalışmaların yapılması gerekli. (SÖ197)

Veli, öğretmen, rehberlik, idare sıkı iletişim içinde olmalı ve öğrenciye karşı tek tutum sergilenmeli. (SÖ 99)

Öğrenci davranışları toplum davranışlarından ayrı düşünülemez. Dolayısıyla bir bütün olarak ele alınmalı ve anne baba eğitimleri düzenlenmeli. Çevrenin öğrenciler üzerindeki etkileri dikkate alınarak çevreye yönelik eğitim politikaları belirlenmeli. (SÖ 90)

Kuralların oturtulması konusunda veliden destek göremiyoruz. Rehberlik servisleri tarafından “Anne-baba eğitimi seminerleri” daha verimli olmalı. (SÖ 306)

Veli çocuğunun yanlışını kabul etmediği müddetçe, davranış bozukluğu devam eder. (SÖ 303)

Davranışları değerlendirme gerçekçi bir şekilde yapılmıyor. Veli tepkisi bu konuda baskı oluşturuyor. (SÖ 287)

Öncelikle öğrencilerde istendik ve beklenen davranışların oluşabilmesi için velileri iyi tanımak önce onları bu ilgili konularda eğitmek gerekir. Ailede olmayan davranışları öğrencilerde görmek neredeyse imkânsız. (SÖ52)

“Davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisinde en çok belirtilen dört alt kategorisi sırasıyla “veli, öğretmen, rehberlik ve idare iletişim içinde olmalı” (f=5), “öğretmenlere davranış eğitimi ile ilgili seminer verilmeli” (f=3), “okulda disiplin yönetmeliği tam işler halde yeniden düzenlenmeli, disiplinsizlik yapan öğrencilere gerekli uyarı ve cezalar verilmeli” (f=3) ve “rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı”(f=2) alt kategorileridir. Sınıf öğretmenlerinin davranışların değerlendirilmesinde çocuğun yüksek yararına

uygunluğunu artırmaya yönelik okul ile ilgili belirttikleri önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Okullarda davranış değerlendirme kurulları daha aktif hale getirilmeli. Davranışın nedenleri (aile, ekonomik vb.) araştırılmalı buna göre de değerlendirme yapılmalıdır. (SÖ 89)

Her okulda mutlaka (okuldaki toplam öğrenci sayısına bakılmaksızın)rehber öğretmen veya uzman kişi bulundurulması önem arz etmektedir. (SÖ51)

Rehberlik servisi velileri daha sık bilgilendirmeli. Çocuklara yönelik olumlu yönde etkileyebilecek programlar yapmalı sık sık etkinlikler yapılmalı. Davranışlar izlenmelidir. Davranışlarda örnek rol modeller üzerinde durulmalıdır. (SÖ 227)

Fortin'e göre (1998, 148) öğretmenler, geleneksel otoriter davranışların ve pasif öğrenci-öğretmen ilişkilerinin yerine daha demokratik bir ilişki biçimini tercih etmelidirler. Çocukları okul yönetiminin uygulama yönüne çekmek, çocukların hem sorumluluk almalarını ve okullarıyla gurur duymalarını teşvik eder. Bunun için okullarda çocukların eğitimi konusunda daha aydın ve ilerici bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu bulgu Başar'ın (2001) okul yönetiminin demokratik bir tutum sergilememesinin istenmeyen davranışları artıracığı görüşü ile örtüşmektedir.

Çizelge 43 incelendiğinde “diğer öneriler” arasında ise katılımcıların görüşlerinin “öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin incelenmeli” (f=4), “sanatsal etkinliklere, sportif, gezi, gözlem gibi etkinliklere ağırlık verilmeli” (f=3) ve “öğrenci davranışlarının düzeltilmesi konusunda daha detaylı çalışılmalı, üniversitelerden ve diğer kurumlardan yardım alınmalı” (f=1) olmak üzere üç kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin devamın izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin diğer önerilerinden birkaçı şöyledir:

Devamsızlık sorunu çok ciddiye alınırsa, çocuk çalışanları ortadan kalkar. Buda kanunların yaptırımıyla ilgili. (SÖ185)

Davranış değişikliği tehdit ve şiddetle değil sevgi ve saygı ortamında olmalı. Başarı disiplin olan yerde yeşerir. (SÖ309)

Davranış eğitiminde sadece okula değil, aileye de çok sorumluluk düşmektedir. Bu sebeple ailelere davranış eğitimi semineri düzenlenebilir. Toplum eğitimini sağlayacak halk eğitim merkezi, belediye radyo ve televizyon gibi iletişim araçları da bu konuyla ilgili çalışmalar yapmalı. (SÖ225)

4.3.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 44’de sunulmuştur.

Çizelge 44’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri 81 görüş bildirmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler”, “başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “başarının değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” ve “başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmaktadır.

Çizelge 44

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler	• 1.,2. ve 3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “ çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarısı değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı	6
	• 4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli	18
	• 1.2.ve 3. sınıflarda da not sistemi olmalı	1
	• Değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli	6
	• Yazılı sınavların yanı sıra deneme sınavları da sıklıkla yapılmalı	1
	• Öğrenciyi daha motive edici şekilde değerlendirme yapılmalı	4
	• Öğrenci sınıf seviyesine göre değerlendirilmeli	1
Başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri dikkate alınmalı	9
	• Öğrenci eksenli bir ders programı hazırlanmalı	3
	• Öğrenciler sadece dersle değil, tutum ve davranışları ile de değerlendirilmeli	3
	• Öğrenciler not kaygısı yaşamamalı	1
	• Öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde sosyal başarıları da dikkate alınmalı	5
	• Öğrencilere ders çalışma yöntemi kavratılmalı	3

(devam ediyor)

(Çizelge 44 - devam)
 Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Başarının değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler	• Veliler not kaygısından uzaklaşmalı	2
	• Aile çocuğun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamalı	1
	• Öğrencilere evde çalışırken velilere, nasıl yardımcı olmaları gerektiği konusunda kurslar verilmeli	1
Başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler	• Okullarda fiziksel olanaklar yeteri düzeyde olmalı	4
	• Okullarda öğrenme alanları, yetenek ve faaliyet sınıfları, oluşturulmalı	3
	• Sosyal aktiviteler, gezi, gözlem ve inceleme gibi etkinlikler artırılmalı	2
	• Daha fazla yaşayarak ve yaparak öğrenme gerçekleştirilmeli	7
Toplam		81

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

“Başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli” (f=18) alt kategorisidir. Yine bu kategori içerisinde yer alan “1.,2.,3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarıları değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı” (f=6) ve “değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli” (f=6) alt kategorilerinin de sıklıkla vurgulandığı söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

1.,2.,3. Sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “ çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarıları değerlendirme ölçütlerinin daha geniş boyutta ele alınması gerekir. Bu kadar basitleştirilmemelidir. En az beş seçenekli olmalı. Bu yüzden ister istemez haksızlık oluyor. (SÖ227, SÖ60)

Bence ilkokul 4. Sınıfta da sınav olmamalı. Çünkü o yaşta henüz sınav kaygısı ile baş edecek yeterlikte değil. Öğrencinin sınıf içi derse katılımına göre değerlendirilmeli. (SÖ37)

Öğrenciler 4. Sınıfta da sınıf içinde değerlendirilmeli, sınavla değerlendirilmemelidirler. (SÖ7, SÖ9, SÖ14, SÖ83, SÖ81, SÖ290, SÖ291, SÖ236, SÖ224, SÖ366, SÖ98, SÖ93, SÖ90, SÖ335)

İlkokul öğrencisi bir bütün olarak algılanmalı. Her bireyin mutlaka başarabileceği bir alan vardır. Mantığıyla yola çıkılarak genel değerlendirme yapılmalı. Yetenekleri ortaya çıkarılmalı. Başarısız oldukları dersten dolayı yargılanmamalı, küçümsenmemeli. Destek verilmeye çalışılmalı. (SÖ286)

Çizelge 44’de görüldüğü üzere, “başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri dikkate alınmalı” (f=9) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Başarı ölçümü çocuğun ilgi ve yetenek alanına göre olmalı. Balığa ağaca çıkamadı diye kötü not verilmez! (SÖ121)

Öğrencilerin yetenekli olduğu alana yönlendirilmesi için yetenekli olduğu konularda ders saatinin ona göre düzenlenmesi, ilgisini çekmeyen, başarısız olduğu alanlarda öğrencinin zorlanmaması buna göre başarısının değerlendirilmesi gerekir. (SÖ251)

Öğrencileri sınavlara boğmadan ders içi etkinliklere katılımı ödevlerini düzenli yapması gibi ölçütlerle değerlendirilmeli. (SÖ110)

Öğrenci eksenli bir ders programı hazırlanmalı, öğrencilerin katılımı sağlanmalı, öğrenci velileri ile çok iyi bir diyalog kurulmalı, öğrencilerde güvene dayalı başarıyı artırıcı motive edici bir çalışma yapılmalı. (SÖ349)

Öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde sosyal başarıları da dikkate alınmalıdır. (SÖ 307)

*Çocuğun başarısını notla değerlendirmek doğru değil, çocuklarla birebir ilgilenmek çocukları motive edecek davranışlarda bulunmak başarıyı artırır. (SÖ 144)
En önce sevgi, her şey sevmekle başlar.(SÖ 280)*

“Başarının değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en sık tekrarlananı “veliler not kaygısından uzaklaşmalı” (f=2) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin başarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik veliye ilişkin önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Ben eğitim aileden başlanması gerektiğini düşünüyorum. Her şeyden önce aile yapısı araştırılmalı. Aile ile işbirliğine gidilmeli. Öyle aileler var ki çocuklarını okula aç yolladığı gibi beslenme de koymuyorlar. Ailede mutsuz olan ve gerekli ihtiyaçları karşılanmayan bir çocuktan beklentide az oluyor. Bunun içindir ki önce aile...(SÖ63)

Sadece bir yönüyle değil her yönüyle değerlendirmek gerekir. Her ayın sonunda form doldurulmalı, veliye bu form ulaştırılmalı ve en son karneye yansıtılmalıdır. (SÖ19)

Sınav kaygısı nedeniyle veli baskısıyla yapılan öğretim çalışmaları eğitim çalışmalarının önüne geçmemelidir. (SÖ48)

Aile ve okulun ortak çalışmasından en büyük yarar sağlayan kuşkusuz öğrencidir. Okula ana-baba katılımı, öğrenim kademelerinin tamamında öğrenci başarısının anahtarı

konumundadır. Birçok araştırma bulgusu, okullarda etkili ana-baba katılımının, öğrencinin okula devamını, başarısını, motivasyonunu, benlik saygısını artırdığını ve okula yönelik olumlu tutum geliştirmesini sağladığını göstermektedir (Burns, 1993). Altinkurt (2008, 141) öğrencilerin akademik başarılarının artırılması için okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından, öğrencilerin ve ailelerinin bilinçlendirilmesine dönük etkinlikler yapılmasını önermiştir.

Balcı (1988) etkili okul anlayışının okuldaki öğretim faaliyetlerinin yönetici, öğretmen ve veli gibi tüm paydaşların eşgüdümlü ortak çabalarının bir ürünü olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla velinin okula katılımının, öğrencilerin akademik başarısı başta olmak üzere okuldaki öğretim sürecini destekleyen ve tamamlayan bir etmen olduğu ifade edilebilir. Şad ve Gürbüzürk (2013), Lindberg ve Demircan (2013), Yıldırım ve Dönmez (2008) ve Kotaman'a (2008) göre okula katılım başta öğrencilerin akademik başarısını, okula uyumlarını ve devamlarını artmakta; disiplinsiz öğrenci sorunları azalmaktadır. Alan yazında ailelerin ve okul çevresinin okula katılımının hem öğrencinin akademik başarısı hem de okul etkililiği için önemli olduğu görüşü hâkimdir.

Çizelge 43 incelendiğinde “başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “daha fazla yaşayarak ve yaparak öğrenme gerçekleşmeli” (f=7) ve “okullarda fiziksel olanaklar yeteri düzeyde olmalı” (f=4) alt kategorileridir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Öğrenme alanları yaratılmalı. Okullarda fiziksel olanaklar yeteri düzeyde olmalı. Sınıflarda internetin, projeksiyon cihazlarının olmaması, bir bilgisayarın 10 öğrenciye bölünmesi vs. böyle bir eğitim olur mu? Başarıda beklenmemeli. (SÖ63)

Yaparak yaşayarak öğrenmenin, başarı çitasını çok yukarı taşıyacağına inanıyorum. Eğitimde imkânların artırılması gerekmektedir. (SÖ197)

Okullarda değerlendirmeden ziyade, ders nasıl çalışılır? Öğrenmeye giden yollar nelerdir? Gibi bilgiler öğrenciye iyi aşılanmalıdır. (SÖ98)

4.3.4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler

olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 45’de görülmektedir.

Çizelge 45.

Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrencilerin beslenmenin önemini fark etmeleri sağlanmalı	3
	• Öğrencilerin hijyen kurallarını benimsemeleri sağlanmalı	4
	• En temiz, en sağlıklı beslenen öğrenciler seçilip ödüllerle pekiştirilmeli	1
Sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler	• Ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmeli	11
	• Aileler çocuklarına temizlik ile ilgili davranış kazandırmalı	3
	• Velilerin, dağıtılan beslenme listelerine daha çok uyması sağlanmalı	4
Sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler	• Okullarda sağlık görevlisi olmalı	10
	• Okullarda psikolog olmalı	1
	• Okulların temizliğine daha çok önem verilmeli	6
	• Sağlık kontrolleri daha düzenli ve titizlikle yapılmalı	2
	• Okuldaki hizmetli sayısı artırılmalı	1
	• Temizlik ve beslenme konusunda örnekleme, rol model vb. yöntemler kullanılmalı	2
	• Okullarda öğrencilere sağlıklı yiyecekler dağıtılmalı	1
	• Beslenme saatinde tüm öğrencilerin dengeli ve düzenli beslenmesi ile ilgili kontroller yapılmalı	2
Kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler	• Okulların yemekhanesi olmalı ve öğlen yemeği de okulda yenmeli	8
	• Okul kantininde zararlı gıdalar satılmamalı	5
	• Yemekhane ve kantinler daha temiz olmalı	2
Diğer Öneriler	• Sağlık bakanlığı tarafından periyodik ağız ve diş sağlığı, dengeli beslenme vb. kontroller yapılmalı, sunumlar olmalı	4
	• Öğrencileri aşı ve diş takiplerini okuldan ziyade veli gözetiminde yapılmalı	1
	• Okul kantinde satılmaması gereken ürünlerin okula yakın (bakkal, kırtasiye vb.) yerlerde satılması engellenmeli	1
	• Yaptırımlar olmalı	1
Toplam		73

Çizelge 45’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 73 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler”, “sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler”, “sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler”, “kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere beş farklı kategoride toplanmaktadır.

“Sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “öğrencilerin hijyen kurallarını benimsemeleri sağlanmalı” (f=4) ve “öğrencilerin beslenmenin önemini fark etmeleri sağlanmalı” (f=3) alt kategorileridir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin önerilerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Çocukların sağlıklı bir eğitim alması için öncelikle sağlıklı beslenmesi ve hijyen kurallarını benimsemesi gerekir. (SÖ3)

Her sınıfta öğretmen ve öğrencilerle en temiz, en sağlıklı beslenen vb. gibi sınıftaki öğrencilerden seçilip ödülleriyle pekiştirilebilir. (SÖ189)

Piyal ve Dikmen tarafından 2006 yılında yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin sadece %52,8’i kahvaltılarını yaparak okula gelmektedirler. Kahvaltı yapmadan okula giden öğrencilerin derslerine odaklanamayacakları ve başarılarının olumsuz yönde etkileneceği söylenebilir. Saviage, Ball, Worsley ve Crawford (2007) yaptıkları araştırmada Avustralya’da gençlerin %22.1’inin hızlı hazır besinleri, %49.3’ünün enerji içeriği yüksek atıştırmalıkları her gün tükettiğini bildirmişlerdir ve bu durumun sağlıksız olduğunu belirtmişlerdir.

“Sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmeli” (f=11) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunmasında veliye ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Öncelikle anne-babalara temizlik ve beslenme konusunda eğitimler verilmeli. (SÖ189)

Aileler beslenme öğününü ciddiye almıyor. 50 kurusluk keklerle, boyalı meyve sularıyla çocuklarını okula gönderiyor. Ailelerin bilinçlenmesi gerekiyor. (SÖ126)

Ailelerinde çocuklara temizlik ile ilgili davranış kazandırmaları gerekiyor. Bunlar eksik olunca öğretmenler çok zorluk çekiyor. (SÖ262)

Beslenme büyük sorun. Ailelere halk eğitim merkezlerinde, eğitim fakültesi hocaları tarafından sık sık seminerler verilmeli, eğitime aile ve özellikle annelerden başlanmalı. (SÖ159)

Akbulut (2002) yaptığı çalışmada yeme alışkanlıklarının düzenlenmesi için öncelikle anne ve baba başta olmak üzere aile eğitimi, sonra da anaokullarından başlayarak örgün eğitimin her kademesinde beslenme eğitimine yer verilmesi gerektiğini bildirmiştir. Sakar (2013) tarafından yapılan çalışmaya katılan öğretmenlerin %58'i beslenme saatindeki yenilecek besinleri kendisinin belirlediğini, %24'ü ise velilerin kendilerinin düşünerek koyduğu yiyeceklerin tüketildiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin belli bir program dâhilinde beslenme saati için besin istemeleri, velilerin bilinçsizliği durumunu ortadan kaldırmaktadır. Dölek (2004) tarafından yapılan annelerin beslenme sağlığı bilgileri ile ilgili çalışmada, annelerin büyük çoğunluğunun beslenme konusuna ilişkin bilgiyi en çok radyo, TV vb. kitle iletişim araçlarından ya da aile ve arkadaşlardan aldıkları belirlenmiştir. Ailelerin beslenme sağlığı konusunda uzmanlar tarafından eğitilmelerinin, öğrencilerin sağlıklı beslenmelerinde ileri derecede bir öneme sahip olduğunu belirtmektedir.

“Sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “okullarda sağlık görevlisi olmalı” (f=10) ve “okulların temizliğine daha çok önem verilmeli” (f=6) alt kategorileridir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sağlığının korunmasında okula ilişkin belirttikleri önerilerden birkaçı şöyledir:

Öğrenci sağlığında okulun temizliği ve hijyeni çok önemli fakat bunu başaramadık. (SÖ93)

Okullarda doktor, hemşire ve psikologların bulunması gerekir. Zaman zaman sağlık kurumlarının sunumlar yapmaları faydalı olur. (SÖ198)

Kalabalık okullarda hijyenden söz edilemez. Ortak kullanılan okullarda sabahçılardan sonra derse girenler kesinlikle temiz olmayan ortamlarda ders işlerler. (SÖ106)

Okul gibi toplu yaşanan yerlerin temizliğine daha çok önem verilmeli, denetimi sık sık ve düzenli olarak yapılmalı. (SÖ137)

Okuldaki hijyen, temizlik ve okul kantinlerinin uygun olmadığını düşünüyorum. Bunun için her gün her ders saatinde okulda temizlik yapılmalı. Her okulda en az 10 temizlik görevlisinin olması gerekir. (SÖ19)

Çizelge 45 incelendiğinde “kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “okulların yemekhanesi olmalı ve öğlen yemeği de okulda yenmeli” (f=8), “okul kantininde zararlı gıdalar satılmamalı” (f=5) ve “yemekhane ve kantinler daha temiz olmalı ” (f=2) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik kantin ve yemekhaneye ilişkin önerilerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Yemekhane olmayan okullarda dengeli ve düzenli beslenmeden söz edilemez. Çocuk öğrenci ise evde yaptığı geç kahvaltı ile eve gelir, okulda gene kuru kahvaltı şeylerle beslenir. (SÖ106)

Bütün kantinlerde şekerli, unlu, zararlı gıdalar satılmaktadır. Kantinde su dışında bir gıda aldırılmayarak sorunu çözdüm. (SÖ185)

Okullarda düzenli işleyen, hijyenik yemekhaneler oluşturulmalı. Böylece hem dengeli ve düzenli beslenme hem de tüm öğrencilerin aynı beslenmesi sağlanır. (SÖ267)

Sağlıklı beslenme konusunda, beslenme saatinde öğretmende evden getirdiği yiyecek ve mevsim meyvelerini yiyerek olumlu örnek teşkil etmelidir. Birçok arkadaşım bunu yapıyor. (SÖ8)

“Diğer öneriler” kategorisine ilişkin önerilerden en çok vurgulananı ise katılımcıların “Sağlık bakanlığı tarafından periyodik ağız ve diş sağlığı, dengeli beslenme vb. kontroller yapılmalı, sunumlar olmalı” (f=4) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin sağlığın korunmasında belirttikleri diğer önerilerden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Okullara yakın alış-veriş yerlerinin kontrol edilmeli (bakkal, kırtasiye vb.) kantinde satılmaması gereken ürünlerin okula yakın esnafında satması engellenmeli. (SÖ305)

Öğrencileri aşı ve diş takiplerini okuldan ziyade veli gözetiminde yapıp takibinin sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu durumun okula devredilmesini uygun bulmuyorum.(SÖ174)

Yazıcıoğlu ve diğerlerinin (1997, 150-156) farklı iki sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının devam ettiği iki ilkokulun öğrencilerindeki diş sağlığı durumunu değerlendirdikleri araştırmalarında, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ilkokulun çocuklarında diş sağlığı seviyesinin daha iyi olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan diğer ilkokulun öğrencilerinde ise diş sağlığı seviyesinin daha iyi olması, bu grupta eğitim-öğretim düzeyinin daha yüksek olması sonucu diş sağlığına gereken önemin

verilmesine, uygun fırçalama koşullarının yerine getirilmesine ve ekonomik yönden dış hekimliği hizmetlerine daha kolay ulaşılabilirliğe bağlanmıştır.

Güler ve Kubilay (2004, 64) sağlık ocağı hemşirelerinin öğretmenlerle işbirliği yaparak ailelere ve öğrencilere genel vücut ve ağız hijyeniyle ilgili eğitim vermelerini ve bunun sürekliliğinin sağlanmasını önermişlerdir. Ayrıca okul çağı çocuklar toplumda önemli bir risk grubunu oluşturduğu için okullarda okul hemşiresi görevlendirilmesini önermişlerdir.

4.3.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 46’da sunulmuştur.

Çizelge 46.

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler	• Öğretmenlerin nöbetleri daha dikkatli tutmaları sağlanmalı	5
	• Her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı	42
	• Güvenlik görevlileri iyi araştırılmalı	3
	• Öğretmenler ve okul çalışanları ilkyardım eğitimi almalı	14
	• Okul binası, bahçesi ve sınıflar çocuklara uygun ve güvenli olmalı	4
	• Okul idaresinin güvenlik uygulamalarına daha çok önem vermeli	9
	• Okul güvenliği için gerekli donanım ve kalifiye çalışanların devlet tarafından temini sağlanmalı	2
	• Okulda bir sağlık görevlisi ve ilkyardım dolabı olmalı	2
Güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrenciler okul kıyafeti ile okula gelmeli	1
	• Çocuklara güvenlik ve trafik ile ilgili düzenli aralıklarla eğitim verilmeli	7
	• Çocuklara güvenmeli. Onları cesaretlendirici çalışmalar yapılmalı	1

(devam ediyor)

(Çizelge 46 - devam)
 Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların
 Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin
 Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler	• Veliler okul bahçesine alınmamalı	1
	• Veliler çocuklarını kendilerin alıp bırakmalı veya servisle göndermeli	3
	• Ana-babalar, çocuğa okula geliş-gidişlerde uygulama yaptırmalı.	1
	• Okul giriş-çıkışlarda velilerden trafik gönüllüleri olmalı	2
Güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler	• Okula yakın yerlerde hız yavaşlatıcı işaret ve levhaları bulunmalı	6
	• Okul önlerinde trafik olmaması için araç geçişi durdurulmalı	1
	• Çevredeki güvenlik kurumları, sağlık kurumları ve belediyelerle işbirliği sağlanmalı	4
	• Okul ve çevresi güvenli hale getirilmeli	3
Toplam		112

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 46’da görüldüğü üzere, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 112 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler”, “güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler”, “güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler” ve “güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmaktadır.

“Güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı” (f=42) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında okul ile ilgili önerilerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Mutlaka güvenlik görevlisi olmalı. Devletin bir kurumu olduğu için okullarda bu güvenlik görevlileri devlet tarafından sağlanmalıdır. (SÖ121)

Güvenliği sağlayan kişilerin bu mesleğe mensup olması gerekir. Hizmetlilerin bu boşluğu doldurmamalı. (SÖ94)

Okul aidatı toplamak yasak. Devlet güvenlik ve hizmetli alımı yapmıyor okullara. O zaman bu çelişki nasıl çözülecek. Bağış adı altında alına paralar da yeterli olmuyor.

Güvenliği sağlayacak fiziki önlemlerin alınması dışında yapılacak pek bir şey yok. (SÖ112)

Öğretmenlerin ilk yardım uygulamaları alanında seminer almaları, pratik yapmaları sağlanmalıdır. Her sınıfa ilkyardım çantası hazırlanıp teslim edilmelidir. (SÖ341)

Okulda çalışanların alanında eğitilmiş ve güvenilir kişiler olması. Ruh sağlıklarının yerinde olması gibi konulara önem verilmelidir. (SÖ110)

Özellikle yüksek riskli okullara kadrolu ve yetkin güvenlik görevlileri atanmalıdır. Bu kişilere güvenlik dışında çocuk eğitimi ile ilgili eğitimler verilmelidir. (SÖ48)

Okul binaları yapılırken en fazla iki katlı ve çocuğun yapısına uygun olmalı. Ders araç-gereçlerinin okul eşyalarının zarar vermeyecek şekilde olması. Yine okul binaları trafiğin daha az olduğu ve giriş çıkışlarda trafik polislerinin bulunmalı. (SÖ36)

Çankaya'nın 2010 yılında yaptığı araştırmada ilk yardım konusunda deneyimli uzmanların veya bu konuda eğitilmiş öğretmenlerin okul bünyesinde olmasının okul güvenlik düzeyinin yüksek olması konusunda olumlu bir etken olduğunu bildirmiştir.

Çizelge 46'da anlaşılacağı üzere, "güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler" kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı "çocuklara güvenlik ve trafik ile ilgili düzenli aralıklarla eğitim verilmeli" (f=7) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında öğrenci ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Öğrenci bu konuda yeterince bilgilenmeli, tehlikelerin farkına varması sağlanmalı. (SÖ283)

Çocuklara trafik derslerinde genellikle son saatlerde öğüt ve nasihat edici konuşmalar yapılabilir. (SÖ144)

Çocuklara güvenmeliyiz. Çocuklara kendi başlarına hareket edebilme cesareti verilmelidir. (SÖ309)

"Güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler" kategorisi kapsamında "veliler çocuklarını kendileri alıp bırakmalı veya servisle göndermeli" (f=3) ve "okul giriş-çıkışlarda trafik gönüllüleri olmalı" (f=2) alt kategorilerinin en çok vurgulandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin güvenliğin sağlanmasında veli ile ilgili belirttikleri önerilerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Veliler, çocuklarını kendileri alıp bırakmalı. Ya da servisle göndermeliler. Öğrencilerin kendi başlarına kontrolsüz gelmeleri bazı olumsuz olaylara sebep veriyor. (SÖ220)

Veliler okul bahçesine alınmamalı. Velilerin giriş ve çıkışları yazılı olarak kontrol altına alınmalıdır. (SÖ126)

Veliler ve öğrenciler güvenlik ile ilgili bilgilendirilmeli. (SÖ223)

“Güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların frekansları bakımından en çok üç alt kategorisi sırasıyla “okula yakın yerlerde hız yavaşlatıcı işaret ve levhaları bulunmalı” (f=6), “Çevredeki güvenlik kurumları, sağlık kurumları ve belediyelerle işbirliği sağlanmalı” (f=4) ve “okul ve çevresi güvenli hale getirilmeli” (f=3) olarak sıralanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında okul çevresi ile ilgili belirttikleri önerilerinden birkaçı aşağıda verilmektedir:

Okulumuz bahçesi, lise bahçesiyle bitişik olduğu için problem yaratıyor. Öğrencilerimiz, lise öğrencilerinin tacizlerine maruz kalıyor ve onlardan olumsuz etkileniyorlar. (SÖ240, SÖ241)

Öğrencilerin güvenliklerinin sağlanması çevreden ayrı düşünülemez. Ülkemizde sokakların her türlü tehlikeye açık olması okullarda alınacak önlemleri de anlamsız kılmaktadır. Bu nedenle öncelikle ülkemizin sokaklarının insanların güvenlikle yaşayabilecekleri yerler haline gelmesi gerekir. (SÖ90)

Öğrencilerden önce ülkenin güvenliğinin sağlanması gerekir ki bu da okullara yansır. (SÖ185)

Okullara yakın yerlerde ihtiyaç varsa üst ve alt geçit olmalıdır. Öğrenciler geçerken araçlar hızlı gelmektedir. (SÖ290)

Okul güvenliğinin kapsamından bahsedildiğinde öğrenci, öğretmen, yönetici ve okul çalışanlarının okula gitmek amacıyla evlerinden çıktıkları andan, tekrar evlerine dönünceye kadar karşılaştıkları, yaşadıkları ve yaşayacakları, okul yaşantısını etkileyebilecek olaylar akla gelmektedir. Gülbaz (2016, 15) öğrencilerin evlerinden çıkıp okula gitmeleri ve tekrar evlerine dönmelerinde ulaşım güvenliğine ilişkin sıkıntılar yaşadıklarını belirtmiştir. Ulaşım güvenliği, öğrencilerin ev ile okul arasındaki ulaşımını konusunda büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle ulaşım güvenliğinin sağlanabilmesi için gidilen yolların, trafiğin ve okul servis araçlarının daha düzenli hale getirilmesi gerektiği söylenebilir.

4.3.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 47’de verilmiştir.

Çizelge 47.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasına Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Rehberlik servisine ilişkin öneriler	• Rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı	12
	• Her okulda öğrenci mevcudu kaç olursa olsun rehber öğretmen olmalı	10
	• Rehberlik servisinin sınıflara girmesi, sınıfta etkinlikler yapması, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı	11
	• Rehberlik ders saati olarak konulmalı	3
	• Rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve aile işbirliği artırılmalı	5
	• Rehber öğretmen sayısı artırılmalı, her öğrencinin bir danışman olmalı.	2
Sosyal etkinliklere ilişkin öneriler	• Sosyal, sanatsal ve bilimsel etkinliklerin sayısı artırılmalı	6
	• Çocuğun ilgi, yetenek ve gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmalı	8
	• Drama etkinliklerine ağırlık verilmeli	2
Reh. hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenciye ilişkin öneriler	• Her öğrenci sevdiği, ilgi duyduğu etkinliklere yönlendirilmeli	4
	• Çocuklar ilgi ve yeteneklerine göre okul saatleri dışında mutlaka bir etkinliğe katılmalı	2
Reh. hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliye ilişkin öneriler	• Sosyal etkinliklere veliler izin vermeli	2
	• Aileler bu konuda bilinçlendirilmeli	2
Reh. hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okula ilişkin öneriler	• Okulun fiziki şartları çocukların gelişimine uygun hale getirilmeli	12
	• Teknik derslere (resim, beden, müzik) branş öğretmenleri girmeli	4
	• Okullarda sanat, müzik, resim atölyeleri kurulmalı.	14
	• Okullarda kapsamlı spor salonları olmalı	7
Diğer Öneriler	• Belediyelerin mahalle aralarına özellikle 7-12 yaş için uygun spor yapabilecekleri kapalı binalar yapmalı.	1
	• Devlet tiyatroları ile işbirliği yapılarak öğrencilerde düzenli olarak tiyatroya gitme alışkanlığı sağlanmalı.	1
Toplam		108

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Çizelge 47’den izlenebileceği gibi öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri 108 görüş bildirmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “rehberlik servisine ilişkin öneriler”, “sosyal etkinliklere ilişkin öneriler”, “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenciye ilişkin öneriler”, “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliye ilişkin öneriler”, “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okula ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere altı farklı kategoride toplanmaktadır.

“Rehberlik servisine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların, frekansları bakımından en çok vurgulanan üç alt kategorisi sırasıyla “rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı” (f=12), “rehberlik servisinin sınıflara girmesi, sınıfta etkinlikler yapması, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı” (f=11) ve “her okulda öğrenci mevcudu kaç olursa olsun rehber öğretmen olmalı” (f=10) olarak sıralanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik rehberlik servisine ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Rehberlik servisinin çocuklara daha yakın olması, sınıflara girmesi, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı (SÖ283, SÖ291)

Rehber hizmetlerinde rehber öğretmenler, sadece evrak bölümünde yer almaktadır. Rehber öğretmenlerin düzenli olarak sınıflara girerek öğrencileri tanınması gerekmektedir. (SÖ101)

Ayrıca rehberlik faaliyetleri bürokrasi ve evrak işlerinden kurtarılıp gerçek anlamda rehberlik faaliyetleri yürütülmelidir. (SÖ48)

Rehberlik siteminin önemi velilere ve okul idarecilerine anlatılmalı. Öğrencileri bu konuda bilinçlendirilmeli. (SÖ89)

Haftada en az 2 ders saati kadar rehber öğretmen eşliğinde sınıfta çalışmalar yapılabilir. Anketlerle değil de çocuklarında içinde bulunduğu sosyal psikolojik çalışmalara yönelmeli ve haftada bir gün aile ile toplantılar yapılmalı. (SÖ63)

Öğretmenler okul danışmanlarının rolünü takdir etmekte ve değerini bilmektedirler fakat rehberlik servislerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiğine inanmaktadırlar (Reiner, Colbert ve Pérusse, 2009).

“Sosyal etkinliklere ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “çocuğun ilgi, yetenek ve gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmalı” (f=8), “sosyal,

sanatsal ve bilimsel etkinliklerin sayısı artırılmalı” (f=6) ve “drama etkinliklerine ağırlık verilmeli” (f=2) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin sosyal etkinlikler ile ilgili önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

İlgi alanları ve beceri geliştirmeye yönelik hiçbir çalışma yok. Sportif ve sosyal etkinlikleri yapacağı ortam dahi yok. Yetenekli öğrenciler keşfedilse bile yönlendirildiğinde aile imkânı olmadığı için geliştirilemiyor. Sportif etkinlikler ise okulda dahi gösterilemiyor. Malzeme yok. (SÖ39)

Sanat etkinlikleri ile ilgili sağlıklı gelişim sağlanması için sanat derslerine alanında uzman branş öğretmenlerinin girmesi, okullarda sanat atölyelerinin oluşturulması. (SÖ30, SÖ243)

Sosyal etkinliklerin sunulmasında, çok amaçlı salonu paylaşmakta zorlanıyoruz. (SÖ118)

Sınıf öğretmenlerinin sosyal etkinliklere ilişkin önerileri ile Altinkurt’un (2008,141) öğrencilerin boş zamanlarını okulda değerlendirebilmeleri için sosyal ve sportif etkinliklerin sayısı artırılabilir önerisi örtüşmektedir.

“Rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki yanıtların “her öğrenci sevdiği, ilgi duyduğu etkinliklere yönlendirilmeli” (f=4) ve “çocuklar ilgi ve yeteneklerine göre okul saatleri dışında mutlaka bir etkinliğe katılmalı” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenci ile ilgili belirttikleri önerilerden birkaçı şöyledir:

Öğrencilerin sosyal etkinliklere, gezilere katılmasını yararlı buluyorum. Fakat güvenlik sebebiyle yapılamıyor. (SÖ304)

Öğrencilere bu konuda uzman kişilerce ilgi ve yeteneklerini belirleyici testler uygulanmalı ve sonucunda aile desteği ile çocuk yönlendirilmeli. (SÖ189)

Çocuğun kendine olan güveninin gelişmesi için haftada en az dört saat sosyal etkinlik 2 saat spor etkinliği yapmalıdır. Okullarda bu etkinliklerin amacına uygun olarak yapılabilmesi için uygun ortam sağlanmalı. Deneyimli ve tecrübeli kişilerden destek alınmalı. (SÖ110)

İlkokul sürecinde izleme çalışmalarının kritik olduğunu düşünüyorum. Her öğrencinin sevdiği, mutlu olduğu işleri yapması veya bu işleri yapmaya yönlendirilmesi gerekiyor. (SÖ13)

Çizelge 47 incelendiğinde “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “veliler, sosyal etkinliklere izin vermeli” (f=2) ve “aileler bu konuda bilinçlendirilmeli” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliler ile ilgili önerilerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

*Aileler okul rehberlik servisi ve sosyal etkinlikler ile ilgili bilinçlendirilmeli.
(SÖ147)*

*Okul-aile işbirliği sağlanmalı. Aileler rehberlik bölümü işbirliği içinde olmalıdır.
(SÖ3, SÖ309)*

Çizelge 47 de görüleceği üzere “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okula ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “okullarda sanat, müzik, resim atölyeleri kurulmalı.” (f=14), “okulun fiziki şartları çocukların gelişimine uygun hale getirilmeli” (f=12), “okullarda kapsamlı spor salonları olmalı” (f=7) ve “teknik derslere (resim, beden, müzik) branş öğretmenleri girmeli” (f=4) olmak üzere dört alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okul ile ilgili belirttikleri önerilerden bazıları aşağıda verilmektedir:

Okullar sosyal etkinlikler açısından yeterli değil. Okullarda spor komplekslerinin, kültürel alanların olması gerekir. Bunun için okullar çok büyük bir alana kurulmalıdır. (SÖ19, SÖ177)

Okullarda öğrencilerin kullandıkları alanların materyal bakımından zenginleştirilmesi gerekir. Okul bahçeleri beton yığını olmaktan çıkarılmalı, oyun alanları yaratılmalıdır. (SÖ234)

Bu konuda çok yetersiz buluyorum. Okul tamamen öğrencilere uygun ve yeteneklerini ortaya çıkartacak fiziki koşullarla dizayn edilmeli. (SÖ225)

Okulların ülke genelinde sil baştan ele alınarak her okul ve çevresinin yaşanılabilir canlı organizmalar haline getirilmelidir. Mevcut okullaşma anlayışıyla çocukların okul ortamlarını sevmeleri mümkün değildir. (SÖ90)

Çizelge 47 incelendiğinde öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin “diğer öneriler” arasında ise katılımcıların “belediyelerin mahalle aralarına özellikle 7-12 yaş için uygun spor yapabilecekleri kapalı binalar yapmalı.” (f=1), “Devlet tiyatroları ile işbirliği yapılarak öğrencilerde düzenli olarak tiyatroya gitme alışkanlığı sağlanmalı.” (f=1) olmak üzere iki kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır.

4.4. Yöneticilerin Öğrenci Hizmetleri ile ilgili Düzenleme ve Uygulamalarda Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğun Gözetilmesine Yönelik Görüşleri

Bu başlık altında araştırmaya katılan yöneticilerin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğunun gözetilmesine ilişkin görüşlerinin içerik analizi ile elde edilen bulgularına ve yorumlarına yer verilmiştir. Nitel veriler araştırmanın amaçları ve geliştirilen görüşme formundaki sorular esas alınarak “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Görüşleri”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Görüşleri”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Görüşleri”, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Görüşleri”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Görüşleri” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Görüşleri” boyutları/kategorileri altında verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.4.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesine ilişkin yönetici görüşleri “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” alt kategorilerine ayrılarak frekans dağılımları Çizelge 48’de verilmiştir.

Çizelge 48.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları

Kategori	Alt Kategoriler	f
Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar	Uygun buluyorum	4
	Kısmen uygun buluyorum	2
	Uygun bulmuyorum	12
Toplam		18

Çizelge 48’den de görüleceği üzere, araştırmaya katılan yöneticilerin çoğunluğu (f=12) öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun

yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade eden yönetici görüşlerinden birkaçı şöyledir:

60 ayını dolduran her öğrenciyi Eylül'ün 30'u itibarı ile ilkokul 1. sınıfa kaydını yapabiliyoruz. Ama 60 ve 66 ay arasındaki öğrencilerin 1. sınıfa başladıkları sene içerisinde sıkıntı yaşadıklarını gözlemliyoruz. Bununla alakalı öğretmenlerimizden çok fazla dönüt alıyoruz. Bu nedenle 60 ayın çok da öğrenci gelişimi açısından uygun olmadığı kanaatindeyiz. (Y2)

Düzenlemeler ve uygulamalar şuan 60-66 aylık olan çocuğun çok fazla yararına olmadı. Bununla ilgili bazı velileri ikna edemiyoruz. Bazı veliler çocuklarını erkende olsa okula gönderiyorlar. Çocuğun yararından ziyade kendi yararını düşünerek çocuğu biran önce okula göndermenin derdi içerisindedirler. 72 aydan küçük olan çocuklar büyük sıkıntı çekiyorlar. İçlerinde sıkıntı çekmeyen veya daha çabuk adapte olan veya daha erken gelişen çocuklar var ama büyük çoğunluğu sıkıntı çekiyor. 3-5 ayın bile etkisi oluyor. (Y4)

Kayıt ile ilgili olarak bir kere 60-66 ay arasındaki çocukların kaydında çok büyük problemler çektik biz. Bunun kaldırılması ile ilgilide ilk yürürlüğe girdiği zaman bir denek sınıfı yaptık. Saat 3.30 olduğu zaman çocukların uyduğunu gözlemledik. Bunları raporlar halinde il, ilçe milli eğitim müdürlüklerine bildirdik. Herhalde başka yerlerden de bu gittiği için bunu 60-66 aylık zorunlu değil veli isteğine bağlı dediler. 66-72 ay arasına doktor raporu dediler. 72 aydan sonra çocukların kayıt olması esas olmalı. (Y7)

Çizelge 48'den anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan yöneticilerden 4'ü öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Kayıt ile ilgili bu maddeleri uygun buluyorum. 66 ay ve sonrası çocukların 1. sınıfa başlaması için uygun bir yaş. Artı veli kendi çocuğunu biliyor. Kendi karar vermezse bir uzmana götürüyor ve okula başlayıp başlamayacağına, bir engel var mı sorabiliyor. Bunun önünü de açmış. Daha öncesi 66, 67, 68 değil de daha küçük olanların dilekçe ile ertelenebiliyor. İlk sene sıkıntısını yaşadık biz bu uygulamanın yine onun sıkıntısını bu sene ortaokullarda 5. sınıflar yaşıyor. Çok kalabalık gruplar oluştu. Hem küçük yaşlar hem büyük yaşlar aynı dönemde kayıt oldu. Sonrasında veli daha bilinçlendi. Daha iyi uygulanıyor şimdi. Çocuğun yararına uygun diye düşünüyorum. Eskiden de 1 Ocak doğumlu ile 31 Aralık doğumlu olan aynı senenin çocukları bir sınıfa alınıyordu. Şimdi de Eylül'den Eylül'e gibi çok fark eden bir şey yok. Ama veliye erteleme şansı tanımış. (Y8)

Çocukların kayıt yapılan yaşı aslında değişmedi. Birkaç aylık bir farklılık var. Ama bu meclisteki veya siyaset arenasındaki tartışmaların çok ileri boyuta ulaşması nedeniyle bu tartışmalarda halk arasında yayıldığı için bu kadar üzerinde duruluyor. Bu tartışmalar yüzünden kayıtlarını bir yıl erteleyip 2. sınıfa giden çocukların yaşında olanlar 1. sınıfa da geliyor. Sadece 60-66 aylık çocukların bazı velileri ısrarla

çocuklarını yazdırıyorlar. İşte bunlarda çocuklarına bakacak kimse olmadığı için bedava bakım için gönderiyorlar. (Y15)

Çizelge 48' incelendiğinde, araştırmaya katılan yöneticilerden ikisi (f=2) öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Bu düzenlemelerin bir kısmına katılıyorum, bir kısmına katılmıyorum. Yani şimdi kayıt işlemi 1 Temmuz'da başlıyor. Nüfus idaresinden alınan bilgilerle adres kayı da dayalı olarak yapılıyor. Tamam, güzel bir şey. En yakın okul en iyi okuldur mantığıyla hareket ediliyor ama insanların çocuklarını istedikleri okullarda okutma haklarının olduğunu düşünüyorum. Yani beni evimin yakınında diye oraya mecbur kılmamaları gerektiğini düşünüyorum. Ben çocuğumu eğer şartlarım uygunsa servisle de başka bir yere getirip götürebilmeliyim diye düşünüyorum. (Y18)

4+4'e geçildiğinde biliyorsunuz ilk senesinde 60 ay çocuklarını da 1. sınıfa kaydettirdik. Onların ilk mezunları şu an 5. sınıflar. Orada uygulama aşamasında kendim de sınıf öğretmeni olduğum için 1. sınıfta kısmen sıkıntı yaşansa da asıl sıkıntı ileriki yıllarda özellikle matematik alanında yaşanıyor. Diğer yaş gurubuna göre soyut düşünemiyorlar. Kendilerinden 1 ya da 1.5 yaş büyüklerle aynı sınıfa gittiler. Çocukların erkende kayıt olmaları nedeniyle sınıflar çok kalabalık oldu. Ve buna bir çözüm bulundu. Sonra 60-66 aylık olanlar artık veli isteği dilekçe ile yazdırabiliyor. Biz yönetici olarak kayıt zamanlarında okulda olduğumuz için biz genelde 60-66 ay arası çocukları kayıt ettirmeme taraftarıyız. Şu anki düzenlemede yaş gurubu olarak ilk 4+4'e geçildiğinden kısmen daha iyi. O zorunluluk ortadan kalkmış oldu. (Y10)

4.4.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna

İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin yönetici görüşleri “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” alt kategorilerine ayrılarak frekans dağılımları Çizelge 49'da verilmiştir.

Çizelge 49.

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları

Kategori	Alt Kategoriler	f
Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar	Uygun buluyorum	11
	Kısmen uygun buluyorum	3
	Uygun bulmuyorum	4
Toplam		18

Çizelge 49'dan da görüleceği üzere, araştırmaya katılan yöneticilerin büyük bir bölümü (f=11) öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin birkaçı şöyledir:

Genel olarak baktığımızda buralarda çocuklara ulaşıyor ve devam sağlanıyor. Çocukların yararı gözetiliyor. Ülkedeki zaten her geçen gün bilinçlenme seviyesi arttığı için bu konuda çok fazla çocuğun zarar gördüğünü düşünmüyorum. Çocukların büyük bir kısmına ulaşıyor. (Y1)

Okulumuzda devamsızlığın takibi e-okuldan yapılıyor. Zaten devamsız öğrencimiz pek yok. Sağlık problemi veya yer değiştirme olmadığı sürece. Ama 2-3 tane yabancı (Suriyeli) öğrenci var. Onların devamsızlık problemi var. Onlar burada otururken kalkıp başka yere gidiyorlar. Haber vermiyorlar. Adres ve telefon bilgileri olmuyor. Bunlara ulaşmakta bayağı zorlanıyoruz. Onun dışında devamsız öğrencimiz yok.. Burada Öğrenciler de, veliler de bu konuda dikkatli. (Y4)

İlkokullarda ortaokul ve liselerde olduğu gibi bir disiplin kurulu yok. Ama öğrenci davranışlarının değerlendirilmesi için rehberlik servisimiz var. Eğer öğretmen uygunsuz gördüğü bir davranış varsa veya öğrenci çözemediği sorunları için rehberlik servisine müracaat ediyor. Altında ne gibi problemler var. Görüşüyoruz, aileyi çağırıyoruz. O olumsuz davranışın altında yatan sebebi buluyoruz. Bulduktan sonra çok fazla ceza vermiyoruz. Zaten genelde ödül üzerine ilkokulda. Biliyorsunuz çocuklara ilkokulda ceza vermek çok işimize gelmiyor. Çocukları okuldan soğutmak istemiyoruz. Bezdirmek istemiyoruz. Ödül yönümüz daha fazla. Yani ödül verirken de biz kendi imkânlarımızı kullanıyoruz. Başarılysa, arkadaşlarını ve çevreye saygılıysa, çöp atmıyorsa, sınıfını ve okulunu temiz tutuyorsa onu belli kriterler içerisinde rehber öğretmenlerimiz değerlendiriyorlar. Uygun ödüller veriliyor. Mesela bir resim yarışmasına katıldı ise ona madalya veriyoruz. Bir turnuvaya katılıp başarı elde etti ise ödüllendiriyoruz. (Y18)

Çizelge 49'dan anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan yöneticilerden dördü (f=4) öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve

uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Ortaokulda okuldan kaçma vs. gibi şeyler oluyor ama ilkokulda, bu gibi olaylar pek yaşanmıyor. Sadece ailevi problemler veya hukuki adli boyutta olan şeyler oluyor. Anne-baba ayrılıyor veya çocuğu alıp götürüyor. Annenin velayetinde olan çocuk babaya veriliyor. Baba kaydını buraya alıramıyor. Biraz da bunun yasal, hukuki boyutunda sıkıntı var. Mahkeme kesin karar vermeli ki bu tür şeyler de ilkokullarda sıkıntı yaşanmasın. (Y6)

Devamsızlık takibi yapıyoruz. Fakat bu biraz kâğıt üzerinde kalıyor. Şöyle kâğıt üzerinde kalıyor. Sürekli devamsızlık olmadığı sürece sınıf tekrarı yaptırıyoruz. Biz okul olarak gelmeyen bir çocuğa da yaptırımımız yok. Bunu mülki idari amirleri yapıyor. Biz kendi okulumuz olarak devamsızlık mektuplarını gönderiyoruz. 20 günü geçen devamsızlıklarda ev ziyaretleri yapıyoruz ve ilçeye biz bunu bir yazı ile bildiriyoruz. Devamsızlığı 20 günü geçti, okula gelmiyor bununla ilgili gerekli işlemlerin yapılması diye.(Y10)

Özellikle ilkokulda ne davranışta ne de devamsızlıkta bir yaptırımımız yok. Yani eğitimini çocuğa vermeye çalışıyoruz. Veliden destek almaya çalışıyoruz. Ama veliden destek almadığımız yerde problemler çıkıyor. O yüzden farklı yaptırımların olması gerekiyor bana göre. Hem davranış hem de devamsızlık açısından. Çünkü ilkokullarda davranışları değerlendirme kurulu diye bir kurul yok. Eski tabirle disiplin kurulu yoktur. Bu kurul vasıtasıyla ne bir ödül verebiliyoruz ne de bir ceza verebiliyoruz. Ceza değil de ödül verilmesi bana göre güzel bir şey. Ödül olayını biz kendimiz, kriterlerimize göre veriyoruz. (Y16)

Çizelge 49 incelendiğinde, araştırmaya katılan yöneticilerden ikisi (f=3) öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Şimdi bu bölgelerde pek fazla devamsızlık yapılmıyor. Ama bizde devamsızlığın en fazla kaç gün olabileceğine ilişkin net bir düzenleme olmadığı söylenebilir. Bu belirtilmediği için biz burada çelişkiye düşüyoruz. Uzattıyorsun çocuk yaklaşık 70-80 gün gelmemiş. Bu çocuğu da geçirmek zorunda kalıyoruz ki 180 günlük bir eğitim yılında 80 gün çok fazla bir kayıp. Her senede bu sorunu yaşıyoruz. (Y9)

Genel olarak çocukların yararına fakat belki süre biraz daha net olabilir. Bir ay olsun veya 45 gün olabilir. Şimdi daha geniş bir süre ve üçte ikisine geldiği zaman çocuk sınıfı geçebiliyor. (Y8)

İlköğretimken öğrenci davranışlarını değerlendirme kurulumuz vardı. İlkokul olduğumuz zaman bizim okulumuzda böyle bir şey yok. Yönetmelikte de yok. Biliyorsunuz. Ama olumlu davranış gösteren öğrencileri bir şekilde ödüllendirmek

adına çalışmalar yapıyoruz. Onun dışında olumsuz davranış gösteren çocuklara yönelik bir yaptırımımız yok. Başarılı olan çocukları sınıf öğretmeni ya da okul idaresi olarak ödüllendirmeye çalışıyoruz. Başarısız olan çocukları daha çok rehberlik servisi devreye giriyor. O anlamda elimizden geleni yapıyoruz.(Y14)

4.4.3.Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin yönetici görüşleri “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” alt kategorilerine ayrılarak frekans dağılımları Çizelge 50’de verilmiştir.

Çizelge 50.

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları

Kategori	Alt Kategoriler	f
Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalar	Uygun buluyorum	7
	Kısmen uygun buluyorum	3
	Uygun bulmuyorum	8
Toplam		18

Çizelge 50’den de görüleceği üzere, araştırmaya katılan yöneticilerin çoğunluğu (f=8) öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade eden yönetici görüşlerinin birkaçı şöyledir:

Bizim kadememizdeki (ilkokul) öğrenciler başarılı gözüküyor. Ölçme değerlendirme sonuçları da onları gösteriyor. PISA sınavlarına baktığımız zaman üst kademeye çıktıkça öğrenci başarılarında düşüş yaşanıyor. Bilmiyorum kayıp nerde yaşanıyor ise bununla ilgili ciddi bir araştırma yapılması gerektiği kanaatindeyim. Ya öğrencilerimizi biz tam ölçmüyoruz. Ya da yapılan sınavlar bunu tam ölçmüyor. İkisinden birisi. Çocuğun ilgi ve istidatları doğrultusunda bir üst kademeye gönderemiyoruz gibi gözüküyor burada. Çocukların başarısızlıklarının nedenlerine bakmak lazım. Akademik eksikliklerden mi kaynaklanıyor yoksa sunulan imkânların yetersizliğinden mi kaynaklanıyor ona da bakmak lazım. Başarı nedir birde onu incelemek lazım. Yani sadece hukuk fakültesini kazanmak ya da ne bileyim siyasal, tıp kazanmak mıdır başarı? Çünkü Buradaki başarı kriterini de tam ne olduğunu anlamış değilim yani. Neye başarılı diyoruz. Başka kriterlere de bakmak lazım. (Y1)

Aslında hep akademik başarıya yöneliyoruz. Ama çocuklardaki bu başarı sadece akademik başarı olmamalı. Tiyatro, müzik, dramda çok başarılı çocuklarımız var. Ama biz onları göz ardı ediyoruz. Sosyal etkinlikler derslerimiz var ama onlar ne kadar yapıyor. İçeriğine bakarsan çocuğa iyi alışkanlıklar, çevre vs. bilinci kazandırmak için özellikle 1,2,3 sınıflarda bunlara biraz daha yoğunluk verilmesi lazım ama bizim eğitim boyutu kağıt üzerinde kalıyor. Bizim bence en büyük sıkıntımız bu bence (Y6)

Çizelge 50'den anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan yöneticilerden yedisi (f=7) öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Bizde notla değerlendirme yok zaten ilk üç sınıfta. İyi, çok iyi, geliştirilebilir. 4. Sınıfta notla değerlendirmeye geçiliyor ondada çok fazla sıkmadan çocukları değerlendirme yapılıyor. Güzel. Başarıyı da olumlu etkiliyor tabi.(Y8)

Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde 1,2. ve 3.sınıflar için çok uygun. Sınavla değerlendirme yok. Çocuğun dersteki durumuna göre öğretmenler bir değerlendirme yapıyorlar. Bu da not şeklinde değil zaten. Geliştirilebilir, iyi, orta şeklinde. Zaten sınıfta kalma diye bir şey yok. Kalması gerekiyorsa da velinin izni ile ilkokul hayatı içerisinde çocuk bir kere kalabiliyor. Notla değerlendirmenin, sınıfta olmaması güzel bir şey. 4. Sınıfta asıl sınavlar başlıyor. Ortaokula hazırlık açısından da bu güzel bir şey. (Y16)

Çizelge 50 incelendiğinde, araştırmaya katılan yöneticilerden üçü (f=3) öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Başarının ölçülmesi esastır. Seviye guruplarının oluşturulması içinde aynı başarı ölçülmelidir. Ancak bu başarının değerlendirilmesi sadece ve sadece eğitimsel-öğretimsel anlamda değil çocukların kesinlikle bireysel becerileri, resim, müzik, spor diğer elişleri gibi becerileri muhakkak eğitime katılmalı. Son zamanlarda bununla ilgili yönetmelikler biraz değiştirildi. TEOG sınavlarında %35 katkı gibi ama bence yetersizdir. Tüm öğrenciler belli derslerin üzerinden puan almak yerine değişik yetenekleri ile değerlendirilmelidir. Sadece eğitimsel anlamda değerlendirilmemeli. (Y17)

Biliyorsunuz 1,2. ve 3. Sınıflarda sınav yok. Öğrenciyi tamamen gözlemleyerek değerlendiriyorsun. Buna katılıyorum. Sınav stresi olmadan çocuğu sınav stresine sokmadan değerlendirmenin çok doğru olduğunu düşünüyorum. Hatta 4. Sınıfta da sınavın olmaması daha mantıklı diye düşünüyorum. Çünkü tamamen sınava tabi tutulacaksa ilkokulda değil de ortaokulda olabilir. 4. Sınıflarda olmasa olabilir.

Madem ilkokul olduk. İlkokulda tamamen sınavı kaldıracaksın. Öğrenci davranışını, başarısını çok yönlü gözleme dayandıracaksın. Ortaokulda 5. Sınıf hazırlık olacak diyorlar ya bu hazırlık sınıfında işte sınava da alıştırılabilir öğrenciler.. (Y18)

4.4.4.Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin yönetici görüşleri “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” alt kategorilerine ayrılarak frekans dağılımları Çizelge 51’ de verilmiştir.

Çizelge 51

Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları

Kategori	Alt Kategoriler	f
	Uygun buluyorum	8
Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar	Kısmen uygun buluyorum	6
	Uygun bulmuyorum	4
Toplam		18

Çizelge 51’den de görüleceği üzere, araştırmaya katılan yöneticilerin çoğunluğu(f=8) öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin birkaçı şöyledir:

Öğrencilere dağıtılan süt, kantindeki uygulamalar, kontroller vb. herhangi bir sorun yok. Bizim burada velilerde dikkat ediyor. Sağlık taraması da aile toplum merkezleri tarafından yapılıyor. Bu konuda sıkıntı çekmiyoruz. Sağlık ile ilgili uygulamaları ve düzenlemeleri uygun buluyorum.(Y4)

Sağlıkla ilgili temel düzeydeki yaralanmalara karşı basit düzeyde pamuk, oksijenli su var. Biraz daha ciddi boyutta ise hemen her mahallede eski adıyla sağlık ocağı var. Biz veliyi oraya yönlendiriyoruz. Biz şehir merkezinde sağlık ocaklarından faydalanıyoruz. İçme suyu deposunun temizliğini yılda iki kere yapıyoruz yönetmelikte olduğu gibi. (Y13)

Öğrencinin sağlığı ile ilgili öncelikle şunu söyleyeyim. Sağlık bakanlığının yaptığı çalışmalar ve katkılar var. Onlara yardımcı oluyoruz. Ana sınıfı 1. ve 2. Sınıflardan dış taraması vb. yapılıyor. Kantinde satılan yiyecek, içeceklerin gıdasına, gıdaların

hijyenini, temizliğini bakıyoruz. Zaman zaman kontrol ediyoruz. Takip ediyoruz. Onun haricinde öğretmen arkadaşlar beslenme teneffüslerin de kişisel hijyenleri konusunda uyarıyorlar. Beslenme programlarında öğrencilerin ulaşabilecekleri, temiz, güvenilir ve evlerinde yaptırдыıkları ya da kantinden aldırдыıkları uygun yiyecekler tüketmeye yönlendiriyoruz. (Y14)

Çizelge 51'den anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan yöneticilerden altısı (f=6) öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Artık her bölgeye yakın bir aile sağlığı merkezi var. Biz ufacak bir şeyde bile veliye haber verip çocuğu gönderebiliyoruz. O anlamda sıkıntı yok ama temizlik anlamında ciddi sıkıntı var. Hem temizlik malzemelerinin ne derece çocuk için yararlı ve zararlı olduğunu biz bilmiyoruz. Bir temizlik şirketi ile çalışıyorsunuz mesela o şirket gönderiyor malzemeleri. Çalışanı okul-aile birliği çalıştırıyor. O da veliden gelen parayla çalışabiliyor. O da ne kadar çalıştırabilerseniz işte. (Y8)

Sağlıkla ilgili zaten il sağlık müdürlüğünün standart aşı günleri var. Onlar yapıyor. Bu aşular çok önemli. Türkiye'de yapılan en iyi işlerden birisi diyebilirim. Fakat bizim sağlıkla ilgili düzenlemelerde kantinle ilgili sıkıntımız olabiliyor. Son gelen düzenlemelerle satışlar kısıtlandı. Çocukların ne yiyeceği belli değil. Kantinler bu konuda çok zayıf. Yani bunun standardı daha belirgin olmalı her şeyi yasaklamakla olmuyor. Çocuk o zaman dışarıdan getiriyor. Buradaki 1000 tane çocuğun çantasını her gün kontrol etmekte mümkün değil. (Y9)

Sağlıkla ilgili uygulamalarda genel olarak bir aksaklık yok. Ancak bazen temizlik konusunda aksayan yönler olabiliyor. Örneğin biz suyu kartla(parayla) aldığımız için su deposunu boşaltıp tekrar tekrar temizlemek sorun olabiliyor. Ancak işte senede 1 defa yapabiliyoruz. (Y18)

Çizelge 51 incelendiğinde, araştırmaya katılan yöneticilerden dördü (f=4) öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaları çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Okullardaki sağlık boyutu sıkıntılı, çünkü yani okulları işletme olarak görmeye başladılar. İşletme mantığında düşünölmeye başlandı. TKY, stratejik plan vs. getirildi. Tamam, getirin, güzel okulları işletme gibi bakıyorsunuz. Ürün, hizmet, vb. o zaman birçok yönden böyle bakın. Benim okulum resmi anlamda 44 sınıflı bir okul 1300 tane öğrencisi var ama 1 tane hemşire yok. Bir tane teknisyen yok. Bir tane kaloriferci dahi yok. Kadrolu bir tane hizmetlim yok. Şimdi bunların olmadığı yerde çocuklara sağlıklı bir eğitimin verildiği kanaatinde değilim. Eğer okullara da bu yönü ile bakıyorsanız farklı şeyler geliştirmeniz lazım ve dönüp işletmelere bakın. İşletmeler ne yapıyor? Bugün yani Türkiye deki büyük kuruluşların neleri var? Her birimin her yerde daha küçük yerleşim yerlerinde dahi teknik servisleri var. Okullar dada bunu yapın. (Y1)

Hocam sağlığın korunması ile ilgili olarak bir kere hizmetli kadrosunun yeterli olması lazım. Şimdi burada 3 katımız var 1 tane hizmetlimiz var. Devamlı suretle suların dezenfekte edilmesi lazım. Yine temizlik malzemelerinin verilmesi lazım. Biz kendimiz, velilerden aldığımız paralarla karşılıyoruz. En büyük sorunlardan birisi bu yani para toplayamıyoruz. Geçen yıl 3600 lira para toplamıştık 6000 lira deterjan parası vermiştik. Sadece deterjana verilen rakam bu (Y3)

Sağlıkla ilgili düzenlemelerde eksiklik var. Okulların çoğunda sağlıklı bir eğitim ortamı yok yani. Hem temizlik hem de dersliklerin olması gereken koşullarda uygun değil. Birçok okulda öyle. Sadece burada değil. Biraz da bu bizim çocukları yeteri düzeyde yetiştiremediğimizden de kaynaklı. Çevre bilinci, sağlık bilinci, bulunduğu ortamı koruma gibi. Eğitim yönünden eksik kaldığı için tabii ki fiziki şartlar okullara veya maddi şeylerden kaynaklı sıkıntılar var. Ben bu okul için söyleyeyim sıhhi tesisat çok iyi durumda değil çünkü eski okul. Yani bu açıdan okulların çoğunda eksik var. Tabi bu eksiklikler paraya bakıyor, para olmadığı zaman bir şey yapamıyorsun. (Y6)

4.4.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin yönetici görüşleri “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” alt kategorilerine ayrılarak frekans dağılımları Çizelge 52’de verilmiştir.

Çizelge 52

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları

Kategori	Alt Kategoriler	f
	Uygun buluyorum	3
Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar	Kısmen uygun buluyorum	3
	Uygun bulmuyorum	12
Toplam		18

Çizelge 52’den görüleceği üzere, araştırmaya katılan yöneticilerin büyük bir çoğunluğu (f=12) öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade eden yönetici görüşlerinin birkaçı şöyledir:

Okullarda resmi anlamda devletin vermiş olduğu bir güvenlik personeli yok. Bunun okulun kendisinin yerel imkânlardan karşılamaları bekleniyor. Bu seferde biz veli ile para ilişkisine girmiş oluyoruz. Devletin hiçbir okulunda resmi güvenlik görevlisi yok. Ayrıca okul elini kolunu sallayarak girilebilen bir yer değil. Benim okulumda 1300 öğrenci var. Gelen her kişi veli midir değil midir bilemem. Gelen kişi veli de olsa sıkıntı çıkabilir. Hele de şöyle bir ortamda, sağda- solda bombaların patladığı bir dönemde. Bizimki gibi öğrenci yapısının çok kritik olduğu okullarda kimin ne yapacağını bilemem. Bu işi tamamen kalkıp da okul idaresine yıkmak güvenlik anlamında çokta doğru gelmiyor bana. Bununla ilgili sıkıntılar var. (Y1)

Güvenliğin sağlanması ile ilgili okullarda son zamanlarda iş güvenliği kapsamında da bir takım şeyler anlandı ama bunlar çok da fazla yeterli değil. Kamera sistemi var okullarda giren çıkan izlemek için. Tabi kamera sistemini okullarda olması benim her an ona bakabileceğim anlamına gelmiyor. Bunu nasıl ki kamu binaların da güvenlik personeli oluyor. Oturuyor, bakıyor, izliyor gireni çıkanı. Okullarda da bu şekilde olması lazım. Onun dışında tabi iş güvenliği konuda da okullarda bir takım eksiklikler yine var. Kendi okul imkânlarımızla tamamlamaya çalışıyoruz. Mesela pencerelerin açılması, üst katlara güvenlik kilidi vb. tabi bunları yapmaya çalışıyoruz ama bunlar bizim kendi imkânlarımızla olabilecek şeyler. Devletin bize ekstra bir katkısı yok. Okul bütçesinden yapabiliyorsan yapıyorsun. (Y6)

Bizim okulumuzda güvenlik görevlisi yok. Maddi sıkıntılarımızdan dolayı yok. Veliden bize 1 lira katkı yok. Ancak İlçe Milli Eğitimden ne alabilirsem. O da tabi sürekli değil. Milli eğitimden ve bazı hayır kurumları ile iletişime geçerek aldıklarımızla öncelikli olarak toner, temizlik maddesi, vb. ihtiyaçlarımızı ancak karşılamaktayız. O nedenle güvenlik görevlisi ücretini karşılamamız mümkün değil. (Y12)

Çizelge 52'den anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan yöneticilerden üçü (f=3) öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Biz ilkokul olarak güvenlik tedbirlerini genelde biz idareciler, nöbetçi öğretmen ve öğrenciler karşılıyor. Şöyle ki sabah giriş-çıkışlarda ve öğlen giriş-çıkış saatlerinde okulda bir idareci bekletiyoruz. İçeriye herhangi bir veliyi almıyoruz. Velilerin hepsini tanımamız mümkün değil. Ve bu şekilde çocuklar dışarıya çıktıklarında ailelerini daha rahat buluyorlar. Ve yine ilkokulda olduğumuz için güvenlik sıkıntısı diğerleri gibi olmuyor. Lisedeki kız- erkek gönül ilişkilerinden dolayı çıkan sıkıntılar, kaygalar oluyor. Ama bizim okulumuzda ya da ilkokullarda diyelim böyle şeylere rastlanılmaz. Zaten ilkokulda 4. sınıfın sonuna kadar annesi kapıdan alıyor kapıya geri bırakıyor. Yani çocuğun başka bir yere gitme şansı neredeyse sıfırdır. Bununla ilgili çok sıkıntı yaşamıyoruz. (Y10)

Güvenlikle ilgili olarak yapılması gerekenler okulumuzda herhangi bir sıkıntı yaşanmadan yapılıyor. Sivil savunma çalışmalarını yapıyoruz. Yangın, deprem tatbikatını yapıyoruz. Bunlarla ilgili haftalarda, sınıflarda işte CD'ler, slaytlar, izlettiriliyor. Doğal afetlere karşı ya da farklı yangınlara karşı yapılabilecek şeylere karşı ekiplerimiz var. Çalışmalarımızı yapıyoruz. (Y14)

Geyin (2007) yaptığı araştırmada, okul yöneticilerinin öğretmenlere kıyasla okuldaki güvenlik problemlerini az, güvenlik önlemlerini daha yeterli, okuldaki iklimi daha güvenli, okuldaki disiplini ve kişiler arası ilişkileri, fizikî yapı düzenlemelerini ve öğrencilere uygulanan rehberliği daha yeterli algıladıklarını bildirmiştir.

Çizelge 52 incelendiğinde, araştırmaya katılan yöneticilerden üçü (f=3) öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Biz ilkokul olduğumuz ve çevresi çok sıkıntılı olmadığı için sıkıntı çekmiyoruz ama dıştan gelebilecek tehlikelere karşı bir güvenlik görevlisi olursa daha iyi olur. Bizim okulumuzda güvenlik görevlisi yok. Okul görevlisini koyuyoruz. Görevlide bu işi tam yapamıyor. (Y4)

Burası bir mahalle okulu. Genellikle anne babalar bırakıyor-alıyor. Genellikle çok sorun yaşanmıyor. Ama anne-babanın ayrı olduğu aileler çok sorun oluyor Çocuğun anne ve babadan habersiz alınmaması lazım. Bu durumda da rehber öğretmenlerimiz bu sorunları çözmeye çalışıyor. Yani güvenlik ile ilgili o tür sıkıntılarınız oluyor. Tabi güvenliğin olursa daha iyi olur. (Y5)

Güvenlikle ilgili okul içinde gerekli tedbirler alınmıyor. Ama öğrencinin okul dışındaki yani çıkıştaki güvenliğini sağlayamıyoruz. Okul içindekini asgari düzeyde sağlıyoruz. Kantin de birbirine çarpmasın, düşmesin yaralanmasın. Merdivenlerden korumaya çalışıyoruz. Ama dıştan gelen tehditleri önleyemiyoruz. (Y9)

4.4. 6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Görüşleri

Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin yönetici görüşleri “uygun buluyorum”, “kısmen uygun buluyorum” ve “uygun bulmuyorum” alt kategorilerine ayrılarak frekans dağılımları Çizelge 53’de verilmiştir.

Çizelge 53.

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğuna İlişkin Yönetici Görüşlerinin Frekans Dağılımları

Kategori	Alt Kategoriler	f
Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalar	Uygun buluyorum	6
	Kısmen uygun buluyorum	7
	Uygun bulmuyorum	5
Toplam		18

Çizelge 53'den de görüleceği üzere, araştırmaya katılan yöneticilerin yedisi (f=7) öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına kısmen uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin birkaçı şöyledir:

Rehberlik ve sosyal etkinlikler ile ilgili çalışmalar öğretmenlerimizin özverisi ile koşullar zorlanarak yapılıyor. Ama daha iyi çalışmalarda yapılabilir. Planlamalar yapılarak daha farklı çalışmalar da yapılabilir. Okulun tutumunun önemli olduğunu düşünüyorum. (Y2)

Okulumuzun imkânları doğrultusunda sosyal etkinlikler, geziler yapıyoruz. Çocukların yararına etkinlikler bunlar. Örneğin, bizim okulun çok amaçlı salonu var. Biz mesela, okuma bayramları 1. sınıflar için düzenliyoruz. 4. sınıflar için mezuniyetler veya yılsonu gösterileri düzenliyoruz. Fakat genellikle Salon yetersiz kalıyor. Okul bahçesinde yine etkinlikler görmüşsünüzdür. Bahçemizi yeşillendirmeye çalıştık. Ağaçların sulanması gerekiyor. Ama okulların suları kartlı. İlkokullarda maddi olay belimizi büküyor. (Y8)

Rehberlik servislerinin durumu rehber öğretmenin tutumu ile de alakalı. O öğretmen iyi bir diyalog kurarsa öğretmenle, öğretmen ve veli bir şekilde tatmin olabiliyor. Zaten diyalogu da iyi değilse rehberlik servisi çalışmıyor diye başlıyorlar. Evrakla ilgili tutulması gerekeni tutuyorlar ama asıl olan evrak değil yani. Yine bazen veliler, bazen de sınıf öğretmenleri çocuklarını rehberlik servisine yönlendirdikleri zaman şöyle bir şey içerisine giriyor. “çocuğum oraya gitti kesin bir çözüm alması lazım” öğretmenlerde “çocukla baş edemedim, gönderdim rehberlik servisine onlar halledecekler” benim bildiğim kadarı ile rehberlik servisi çözüm üretmek yerine çocuğa çözüm üretme noktasında çocuğa yardımcı olmayı amaçlıyor. Bu amaçla gönderiyorsanız yapılması gerekenler yapılıyor. Ama ben çocuğu gönderdim, çocuğun bütün davranışları değişmesi lazım düşüncesiyle gönderiyorsanız rehberlik servisine bu servisten istediğiniz çalışmayı alamıyorsunuz. (Y13)

Çizelge 53'den anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan yöneticilerden altısı (f=6) öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulduklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Rehberlik hizmetleri ilkokullarda en kolay uygulanan hizmet diyebiliriz. Ortaokul, lisede biraz daha ergenlik olayı işin içine girdiği zaman rehber öğretmenler çok zorlanıyor ama burada veli ile de işbirliği yaptığınız zaman servis güzel işliyor. Bu boyuttaki uygulamalar çocuğun yararına uygun şekilde işlemektedir. (Y8)

Sosyal etkinliklerle ilgili bu düzenlemelere tamamen katılıyorum. Prosedürler de falan bir sıkıntı yaşanmıyor. Sadece biraz evrak işi var. Sosyal etkinlikleri yıllık planına sene başında yapılmalı. Götüreceğin yerler belli zaten. Onları okul başladığında biz öğretmenlerden istiyoruz. Nerelere gideceksiniz? Ne zaman gideceksiniz? Hangi ünite de gideceksiniz? Onlar zaten baştan planlanıyor. Ders saatleri içerisinde oluyor. Ya Anıtkabir'e, müzelere veyahut bir piknik alanına gidiyorlar. Ders saati yetiyor. Öğretmen gezi planını yapıyor. Gideceği yerin krokisini, planını hazırlayıp getiriyor. Belli c plakalı servislerle gidiyor. Bu tür gezilerin aktivitelerin ben çocuklar için çok iyi olduğunu da düşünüyorum. Şimdi bizim okuldakiler aileleri ile birlikteler gezip görebiliyorlar. Ama benim daha önce çalıştığım bazı okullarda maddi durumu kısıtlı olan öğrencilerin gidip te oraları görmeleri onlar için tabii ki büyük bir aktivite oluyor. Görüyorlar, öğreniyorlar. (Y18)

Rehberlik hizmeti uygulamaları çok güzel. Bizim 2 rehberlik öğretmenimiz var. Yaklaşık da beş yüz öğrencimiz var. Her okula bir rehber öğretmeni gerekmekte bence. Rehberliğe ilişkin bir sıkıntımız yok. (Y16)

Çizelge 53 incelendiğinde, araştırmaya katılan yöneticilerden beşi (f=5) öğrencilerin öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygun bulmadıklarını ifade eden yönetici görüşlerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Öğrencilerimiz sportif faaliyetlere, yarışmalara katılıyor. Bu etkinlikler tam değerlendirilmiyor. Yeterince önem verilmiyor. Buda katılımı olumsuz etkiliyor. Hazırlanıyorsun, çalışıyorsun, götürüyorsun, götürdüğün yerde bakıyorsun ki ciddi bir düzenleme yok. Ciddi bir ortam yok. Değerlendirme biraz ahbap çavuş ilişkisi gibi. Hem öğrencinin hem öğretmenin motivasyonu düşüyor. Daha sonraki sene katılmıyorsun. Burada olay 1. olma ya da gelecek hediye değil. Orada önem verilsin. (Y4)

Okullarda çocuğun ilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirme konusunda sıkıntı var. Bunlar çok fazla yapılmıyor. Sosyal-kültürel etkinlik denildiği zaman genelde çocuğu hadi tiyatroya götürüeyim hadi pikniğe götürüeyim yani bu anlaşılıyor da aslında o değil. Çocuğun ilgi alanlarına göre resim, müzik, satranç veya daha farklı bir spor

dalı da olabilir. Biz de yani ilkokullarda bu sosyal etkinliklerde çocuğun yetenekleri çok fazla değerlendirilmiyor Genelde şu oluyor. Öğretmen genelde sınıfında aynı çalışmayı tüm sınıfa yapıyor ama sınıf içerisinde birbirinden farklı çocuklar var. Kimi resim, kimi müzik, kimi sportif faaliyetlerde iyidir. Ama biz ne yapıyoruz. Tek bir kalıba koyuyoruz o da başarısız oluyor. Aynı sınıf içerisinde yapıldığı içinde pek verimli, sonuca yönelik bir şey olmuyor. Çocukların yararına çok katkısı olmuyor. Çocuk yetenekli ise de kalıyor. Köreliyor. (Y6)

Bizim rehberlik servislerimiz, evrak hazırlayıp bir üst RAM'a veya diğer kurumlara iletme merkezi gibi. Birebir görüşmeleri gerekir. Hiçbir etkileri yok ve atıl oluyor. Çok fazla paralar gidiyor. Her okulda rehber öğretmen var. Bizde 4 tane var. Karar alma yetkisi yok. Sınıflara girip etkisi olmuyor. Yani bunu böyle bırakmamak lazım. Evrakı doldurup bir üst kuruma iletilmesi. Bunu sınıf öğretmeni de yapar. Müdür yrd. da yapar. Ben bunu memura bile yaptırabilirim. Yani o konuda etkili değil. Çocukların yararına değil. Yine sosyal etkinlikler yönetmeliği çok güzel hazırlanmış ama bunun hiçbirine ne fiziki imkânlarımız, nede maddi imkânlarımız var. Yani çocukların dışarıya çıktığı oyun oynadığı zaman çok az. Çünkü kuru bir bina. Bahçeye, hava soğuktur, yağmur vardır çıkamaz. Çok sıcak olur çıkamaz. Kapalı alanımız yok. Bununla ilgili yetenekli öğretmenimizde yok. Öğretmenlerimiz bizim hep akademik bilgi vermeye yönlendirilmiş ve onunla yarışıyor. Ben müzik, resim dersinde matematik, Türkçe yaptım diyor ve bununla da övünüyor. Çocuğu o yönden doyuramadığımız için de çocuk yaramaz oluyor. Sonrada niye bu çocuk yerinde durmuyor? Bu çocuk oyuna doymamış. Biz zannediyoruz ki okula kayıt olur olmaz çocukluktan çıkacak büyük olacak. Bu yönlerden yetersiz yani uygun bulmuyorum. (Y9)

Araştırmanın bulgularıyla paralel şekilde Bıyık (2014) araştırmasında, eğitim hizmetlerinden kaynaklanan sorunlar içerisinde, okul müdürlerinin sosyal etkinlikler ve kulüp çalışmalarının amacına uygun olarak yerine getirilmemesi sorununu çok sık yaşadığı sonucuna ulaşmıştır.

4.5. Yöneticilerin Öğrenci Hizmetleri ile ilgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Önerileri

Bu başlık altında araştırmaya katılan yöneticilerin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya ilişkin önerileri, veri toplama aracındaki sınıflama esas alınarak “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi”, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması” boyutlarında sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.5.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri

Yöneticilerin, “öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri” içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 54’te verilmiştir.

Çizelge 54.

Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Anasınıfına ilişkin öneriler	• Ana sınıfı zorunlu olmalı	5
Erken yaşta okula kayıta ilişkin öneriler	• Altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı • Kayıttaki yaş aralığı çok geniş olmamalı	9 2
Okula kayıta Velinin etkisine ilişkin öneriler	• Öğrencinin 1. sınıfa uygunluğuna veli karar vermemeli	4
Okula Hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler	• Öğrenci fiziksel ve zihinsel gelişimi tamamlanmadan okula başlatılmamalı • Öğrencinin 1. sınıfa hazır bulunuşluğu sağlık birimi ve RAM tarafından ayrıntılı değerlendirilmeli	3 2
Adrese dayalı kayıta ilişkin öneriler	• Öğrenci, adres bölgesi dışındaki istediği okula gidebilmeli • Okul öğrencinin oturduğu adrese yakın olmalı • Kayıt bölgeleri daha düzenli bir şekilde oluşturulmalı	2 1 1
Diğer Öneriler	• Sınıflar kalabalık olmamalı • Bütün okulların şartları aynı seviyeye getirilmeli	1 1
Toplam		31

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Çizelge 54’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin yöneticiler tarafından 31 görüş bildirilmiştir. Katılımcıların önerileri; “anasınıfına ilişkin öneriler”, “erken yaşta okula kayıta ilişkin öneriler”, “okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler”, “okula hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler”, “adrese dayalı kayıta ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere altı farklı kategoride toplanmıştır.

“Anasınıfına ilişkin öneriler” kategorisine ait tek alt kategori “ana sınıfı zorunlu olmalı” (f=5) alt kategorisidir. Bu alt kategori sınıf öğretmenleri tarafından da en çok vurgulanan alt kategoridir. Hem yöneticilerin hem sınıf öğretmenlerinin anasının sınıfının zorunlu olması gerektiği konusunda hemfikir oldukları söylenebilir. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik anasınıfları ile ilgili önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Anasının sınıfının zorunlu en azından belli bölgelerde zorunlu olmalı. Büyük şehirlerde olabilir ya da merkez yerlerde olabilir. Çünkü 1. sınıfa başladığı zaman anasınıfları giden ve gitmeyen çocuklar çok fark ediyor. Okula adaptasyonu, kendini ifade etmesi vb. anasının sınıfının da zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiğini düşünüyorum. Belki kırsal kesimlerde taşınabilir eğitimde biraz zorluklar yaşanabilir. (Y10)

Okul öncesi eğitim önce bir ara zorunlu idi. Daha sonra zorunlu olmadı. Sanırım maddi şeylerden dolayı. Okul öncesi eğitimin büyük faydası olduğunu düşünüyorum. (Y4)

Öğrencilerin 1. sınıf öncesinde mutlaka okul öncesi eğitim alması gerektiğini düşünüyorum. (Y11)

Kendi kişisel görüşüm, okul öncesi eğitimin zorunlu olması ve okul öncesi eğitim alan çocuk 1. sınıfa gelmeli diye düşünüyorum. (Y14)

Çizelge 54’de görüldüğü üzere, “erken yaşta okula kayıta ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam görüşlerin “altı yaşını doldurmamış çocuğun 1. sınıfa kaydı yapılmamalı” (f=9) ve “kayıttaki yaş aralığı çok geniş olmamalı” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Yine bu kategoride de sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin altı yaşını doldurmamış çocuğun 1. sınıfa kaydı yapılmaması gerektiği önerisini en çok ifade ettikleri belirtilebilir. Yöneticilerin öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik erken yaşta okula kayıt ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

İlk olarak 1. sınıfa başlayacak bir öğrencinin Ağustos ayında 72 ayını tamamlamış olması lazım. Çok önemli. Çünkü 4 yıl önce çocukları erken yaşta aldılar. Sıkıntı yaşandı. Bence, yılların tecrübesine dayanarak, çocuğun yararı için 72 ayını tamamlaması lazım. Kendi torunumda gördüm. Kasım doğumluydu. Annesi yazdırdı. Bu yaşta çocukların kaslarının gelişmesi yönünden, dikkati yönünden, çocuk 5 dk. çalışmıyor. Ama çocuk bu 72 ayını tamamlasa bu 5 dk. 10-20 dk. çıkıyor (Y3).

Kayıttaki yaş aralığı çok geniş, bu da aynı sınıfa bazen 12 hatta 15 aya kadar farklı yaş gurubu oluşuyor. Arasında 15 ay fark olan iki çocuk aynı sınıfta bulunabiliyor. Hazır bulunmuşluk seviyeleri farklı, algılamaları farklı, motor gelişimleri farklı bu da tabii sınıftaki her türlü dengeyi bozuyor. Burada biraz bu yaş aralığının daraltılması gerektiği kanaatindeyim (Y1).

72 aydan sonra çocukların kayıt olması esas olmalı (Y7).

Öztürk ve Uysal'ın 2012-2013 eğitim-öğretim yılında yürürlüğe giren 4+4+4 eğitim sisteminin getirdiği yeniliklerden biri olan çocukların ilkokula başlama yaşının veli isteği ile 60 aya kadar düşürülmesinin ortaya çıkardığı sonuçların belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, birinci sınıf öğretmenlerin tamamı, 60-66 aylık ve 72 aylık öğrencilerin bir arada buldukları eğitim ortamında okuma ve yazma sürecinde görsel ve işitsel algıda farklılıklar olduğu görüşündedirler. Farklı takvim yaşındaki öğrencilere bir arada eğitim verildiği sınıf ortamlarındaki öğretmelerin çoğunluğu algısal farklılığın en büyük nedeni olarak, 60-66 aylık öğrencilerin bilişsel gelişim olarak 72 aylık öğrencilerin gerisinde olmaları şeklinde belirtmişlerdir. Bilişsel gelişimin yanı sıra okul öncesi eğitimin eksikliği, derslere karşı ilgisizlik ve konsantrasyonlarının çabuk dağılması gibi nedenlerinde algısal farklılığın nedenleri olarak ifade etmişlerdir.

Çizelge 54'de görüldüğü üzere “okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler” kategorisine ait tek alt kategori “öğrencinin 1. sınıfa uygunluğuna veli karar vermemeli” (f=4) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin okula kayıta velinin etkisi ile ilgili ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Bazı veliler çocuklarını erkende olsa okula gönderiyorlar. 72 aydan küçük olan çocuklar büyük sıkıntı çekiyorlar. İçlerinde sıkıntı çekmeyen veya daha çabuk adapte olan veya daha erken gelişen çocuklar var ama büyük çoğunluğu sıkıntı çekiyor. (Y 4)

60-66 aylık arasındaki bu dönemin veliye bırakılmaması gerektiği düşüncesindeyim. Bunun içinde okul öncesi, anasınıfı öğretmenin kararının çok etkili olduğunu düşünüyorum. Öğretmeden gelecek bir dönütle öğrenci adına karar verilmesi gerekir. Çünkü velinin bu anlamda çok da net karar veremediğini düşünüyorum (Y2)

Şahin, Sak ve Tuncer'in (2013, 1698) okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılmasına yönelik yaptıkları çalışmada, çalışmaya katılan öğretmenlere, ilköğretime hazırlık sürecini kolaylaştırmak ve daha etkili hale getirmek için önerileri sorulduğunda hem okul öncesi hem de birinci sınıf öğretmenleri sırasıyla, ailenin okulla işbirliği içerisinde olması, okul öncesi ve ilköğretim ile ilgili bilgi sahibi olması, çocukta okula karşı olumlu bakış açısı geliştirmesi, çocukla ilgilenmesi ve çocuğu ödüllendirmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

Çizelge 54 incelendiğinde “okula hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam görüşlerin “öğrenci, fiziksel ve zihinsel gelişimi tamamlanmadan okula başlatılmamalı”

(f=3) ve “öğrencinin 1. sınıfa hazır bulunuşluğu sağlık birimi ve RAM tarafından ayrıntılı değerlendirilmeli” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin okula hazır bulunuşluk ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Ben 66 ayında çocuk gelişimi açısından çocuğun okula başlamasının küçük bir yaş olduğunu düşünüyorum. 71-72 aylık çocukların diğerlerine göre öz bakım becerileri yönünden daha gelişmiş oluyorlar. İşte tuvalet eğitimi, el yıkama, yemek yeme açısından daha gelişmiş oluyorlar. 66 ayın küçük olduğunu düşünüyorum ilkokul için. (Y19)

1. Sınıfta kısmen sıkıntı yaşansa da asıl sıkıntı ileriki yıllarda özellikle matematik alanında; soyut düşünemiyor. Diğer yaş gurubuna göre. (Y10)

60-66 çok küçük. Kas gelişimi olarak ta zihin gelişimi olarak da yeterli değil. Çocuğun yararına uygun değil bu aylarda okula başlaması. (Y11)

Çizelge 54 de anlaşılacağı üzere “adrese dayalı kayıta ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam görüşlerin “öğrenci, adres bölgesi dışındaki istediği okula gidebilmeli” (f=2), “okul öğrencinin oturduğu adrese yakın olmalı” (f=1) ve “kayıt bölgeleri daha düzenli bir şekilde oluşturulmalı” (f=1) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik adrese dayalı kayıt ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Okulların yerleri mahallelere göre tam düzenli değil. Buralar kayıt alanı oluşturulurken sıkıntı çıkarılıyor. Bazı okullara çok uzaktan öğrenci getirilirken bazı okullara burnunun dibindeki okula gidemiyor. Bu durum çocuğun yararına olmayabiliyor. (Y4)

Ailelerin çocuklarını istedikleri okullarda okutma haklarının olduğunu düşünüyorum. Yani beni evimin yakınında diye oraya mecbur kalmamaları gerektiğini düşünüyorum. Ben çocuğumu eğer şartlarım uygunsa servisle de başka bir okula götürebilmeliyim. (Y18)

Malugade (2014) “Wisconsin eyaletindeki öğrenciler, aileler ve devlet okulları için en yüksek yarar nedir?” sorusunu araştırdığı çalışmada, okula kayıt bölgesi ile ilgili olarak önceki yıllarda Ohio'da yaşayan bir annenin, evraklar üzerinde sahtecilik yaparak çocuklarını daha iyi bir bölgedeki okula kayıt yaptırdığı için beş yıl hapis cezasına çarptırıldığını belirtmiştir. Malugade aynı çalışmasında 2011 yılından itibaren geçerli olan Wisconsin eyaletindeki okullara her bölgeden yapılan açık kayıt yasasını eleştirmiştir. Öğrencilerin okula kayıt olmasında, belirli bir standart ve net kriterler belirlenmeden eyaletin tamamında okula kayıtlar

açık hale getirilmiştir. Malugade bu durumun yerel kontrolü zayıflattığını belirterek, bunun devlet okullarının verimli bir şekilde hizmet etmesini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Çocukların yüksek yararını dengeleyebilecek daha sınırlı ve kontrol edilebilir kayıt sistemini önermiştir.

Diğer önerilerin ise “sınıflar kalabalık olmamalı” (f=1) ve “bütün okulların şartları aynı seviyeye getirilmeli” (f=1) olmak üzere iki alt kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin diğer önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Sınıflar kalabalık olduğu zaman öğretmenin çocuklarla ilgilenmesi zor oluyor. Haliyle 40-50 kişilik sınıfta bir ders saati süresince her çocuğu 1 dk. kaldırsa yetmiyor. Öğretmenin “oğlum Ahmet gel şu problemi çöz dese” yine ders yetmiyor. Kaç öğrenciyi bir ders saatinde kaldırıp söz hakkı verebilir. (Y7)

Yalnız son zamanlarda özellikle veliler, kendilerine yakın okullara değil de kendilerince daha iyi olduğuna inandıkları daha uzak okullara çocuklarının kayıtlarını nakletmeye, taşımaya çabalyorlar. Bu da servis sorununu ortaya çıkarıyor. Eğer mahalle okulları yani herkesin evine yakın olan okulların fiziki şartları iyileştirilirse bu taşınma olayının önüne geçilir. O zaman çocuğun okula geliş-gidiş süresi, serviste geçirdiği süre azaltılmış olur. (Y17)

4.5.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri

Yöneticilerin, “öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri” içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 55’de verilmiştir.

Çizelge 55

Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler	• Okullar öğrencilerin sevecekleri ortamlara dönüşmeli	2
	• İlkokullarda devamsızlık süresi uzatılmalı	3
	• Okula kayıt yaşında, ayında netlik olmalı	2
Devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler	• Velilerle düzenli görüşülmeli, ev ziyaretleri yapılmalı	4
	• Velilere yönelik yasal yaptırımlar uygulanmalı	8
Davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli	4
	• Olumlu davranışlar öğrencinin ders başarısına etki etmeli.	2
Davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler	• Aile ve okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı	2
	• Veliler, eğitim-öğretim sürecine daha fazla katılmalı	2
	• Veli ile sürekli iletişim kurulmalı	2
Davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler	• Okulda disiplin yönetmeliği tam işler halde yeniden düzenlenmeli, yaptırım olmalı	5
	• Davranış eğitimine daha çok önem verilmeli	2
Diğer Öneriler	• Devamsızlığın engellemesinde ekonomik nedenler ortadan kaldırılmalı	2
	• Devamsızlıkla ilgili hukuki durumlara açıklık getirecek düzenlemeler hazırlanmalı	1
	• Davranışların değerlendirilmesine ilişkin öğretmenler her uygulamalarından dolayı şikâyet edilmemeli	2
Toplam		43

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 55’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticiler tarafından 43 öneri bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların önerileri; “devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler”, “devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere altı farklı kategoride toplanmaktadır.

“Devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “ilkokullarda devamsızlık süresi uzatılmalı” (f=3) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin, devamsızlığın önlenmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Biraz daha belki süre net olabilir. Bir ay olsun veya 45 gün olabilir. Şimdi daha geniş bir süre ve üçte ikisine geldiği zaman çocuk sınıfı geçebiliyor. (Y8)

Okulu şekillendirirsen, cazibe merkezi haline getirirsen çocuk okula gelir. Tabi yine bu ekonomiye dayanıyor. (Y7)

Devamsızlıktaki bir sıkıntı 1. Sınıfta oluyor. Yani velilerin çoğu çocuğum yaşına girdi mi? Girmede mi? Tereddüt de kalıyorlar. Okula göndermiyorlar. Devamsızlık yaşanıyor (Y6)

Okulda örgüt iklimini oluşturan disiplin politikaları, sosyal ve sportif etkinlikler, giriş-çıkış ve teneffüs saatlerinin belirlenmesi gibi pek çok yönetim etkinlikler öğrenci devamsızlıklarını etkileyen etmenleri oluşturabilir. Okul yönetiminin demokratik bir hoşgörü düzeyi tutturması, öğrenciyi sıkı koşullarla sınırlandırmak yerine, esnek bir düzen kurması, bu düzenin belirlenmesinde öğrenci görüşlerini alması, onların istek ve beklentilerini okul amaçlarına zarar vermeden gerçekleştirmelerine yardım etmesi, okul yönetiminin yapacağı devamsızlık nedenlerini azaltabilecek etkinlikler arasında sayılabilir (Başar, 2001, 127). Okul yöneticilerinin öğrenci üzerine doğrudan etkisi olmasa bile, dolaylı olarak etkisi bulunmaktadır (Balcı, 2002, 128).

“Devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin yanıtların “velilere yönelik yasal yaptırımlar uygulanmalı” (f=8) ve “velilerle düzenli olarak görüşülmeli, ev ziyaretleri yapılmalı” (f=4) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin devamsızlığın izlenmesinde veli ile ilgili belirttikleri önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Burada devam sağlanıyor veliler sayesinde ama taşrada özellikle köy yerleşim alanlarında, doğuda da görev yaptığım için orada da biliyorum. Orada özellikle çocukların işgücünden de faydalanılıyor. Evdeki herhangi bir iş çocuğun okulundan çok daha önemli hale gelebiliyor. Bazen 4. Sınıftaki bir öğrenci küçük kardeşine bakmak için evde kalabiliyor. Ya da ailenin işleri varsa tarla ile ilgili, hayvancılıkla ilgili oralarda çocukların işgücünden yararlanıp çocukların devamsızlığına neden olunabiliyor. Bunlarla ilgili yaptırımlar var ama bu yaptırımların çok uygulanmadığı kanaatindeyim. Uygulanmasında sıkıntı oluyor. Devamsızlık aileye, ilçeye, savcılığa bildiriliyor ama uygulamada sıkıntı var. Uygulamada veliye gidip de “çocuğu gönder yoksa para cezası var, hapse attırırım” gibi söylemler olmuyordur. (Y1)

7 günü geçen mazeretsiz devamsızlığı olanların velilerini arıyoruz, uyarıyoruz. Bunun yanı sıra 12 gün 15 gün olduğu zamanda rehberlik dersindeki arkadaşlarla birlikte yine öğrencileri, öğrenci velilerini arıyoruz, gerekirse ev ziyaretleri yapıyoruz. Tüm bunlara rağmen 20 günü aşan devamsızlıklara rağmen öğrencilerimiz olursa da ilçe milli eğitim müdürlüklerine bildiriyoruz. Ama yaptırım uygulama konusuna gelince çok yaygın değil. Çünkü 20 gün devamsızlığı olan çocuklar genelde ailelerinden kaynaklı. Çöp toplayan. Bulduğumuz çevre dolayısıyla söylüyorum. Çöp, kâğıt toplayanlar. Ya da daha farklı işleri olanlar. Çocuklar, kardeşine bakıyor, aileye yardım ediyor. Gelemiyorlar. Çokta yaptırım uyguladığımız söylenemez. Okulumuzda 1-2 tane böyle çocuk var. İlçe milli eğitime bildirdik. Normal şartlarda devam etmedikleri her gün için 15 TL ödemeleri gerekiyor velinin 20 günün üzerinde gelmediği zaman. Velilerinde durumunu bildiğimiz için bu yaptırım konusunda çok bir şey yapamıyoruz. Ama ne yapıyoruz. Ev ziyareti yapıyoruz, gelmesi için iknaya çalışıyoruz.(Y14)

Millî Eğitim Bakanlığı öğrencilerin okula devamını sağlamak üzere bazı yaptırımlar getirmiştir. Okula devama ilişkin 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda 23.01.2008 yılında değişiklik yapılmıştır. Çocuğunu okula göndermeyen veli veya vasisine uygulanacak yaptırım anılan Kanunun 56. maddesinde düzenlenmiştir. “*Muhtarlıkça veya mülkî amirce yapılan tebliğe rağmen çocuğunu okula göndermeyen veli veya vasiye okul idaresince tespit edilen çocuğun okula devam etmediği beher gün için onbeş Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu para cezasına rağmen çocuğunu okula göndermeyen veya göndermeme sebeplerini okul idaresine bildirmeyen çocuğun veli veya vasisine beşyüz Türk Lirası idarî para cezası verilir*” Çocuklarını okula göndermeyen veli ya da vasiler için para cezaları öngörülse de bu yaptırım uygulanmadığı söylenebilir.

Çizelge 55’den izlenebileceği gibi “devamın izlenmesine ilişkin diğer öneriler” kategorisine ilişkin yanıtların “devamsızlığın engellenmesinde ekonomik nedenler ortadan kaldırılmalı” (f=2) ve “devamsızlıkla ilgili hukuki durumlara açıklık getirecek düzenlemeler hazırlanmalı” (f=1) olmak üzere iki alt kategoride toplandıkları görülmektedir. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik devamın izlenmesine ilişkin diğer önerileri aşağıda verilmektedir:

Devamsızlıkta yine konu gelip ekonomiye dayanıyor. Çocuklara ya kâğıt toplattırıyorlar. Ya başka bir şey toplattırıyorlar. Biz bunları en minimum düzeye indirdik şimdi. Yolda bile giderken bir çocuk gördüğüm zaman öğretmen arkadaşlarla da karar aldık biz bunları “in sor” arabamı durdur. Nerede okuyorsun? Bizim okulda okuması önemli değil. Başka okullarda da okursa hemen müdahale ediyoruz.(Y7)

Hukuki durumlara daha açıklık getirecek düzenlemeler hazırlanmalıdır. (Y6)

Özbaş (2010, 42) ilköğretim okullarında devamsızlığın nedenlerini araştırdığı çalışmasının sonuçlarına dayanarak bir takım önerilerde bulunmuştur. Bu önerilerden bazıları, yarım gün öğretim yapılan okullarda tam gün öğretime geçilmeli, öğrenciye kendini gerçekleştirme olanağı sunulmalı, onun aşırı derecede başarısızlık kaygısı yaşamaması engellenmeli, ailelerin eğitime ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri sağlanmalı, aileye çocuklarının giderlerini karşılayacak ekonomik destek sağlanmalı ve öğrencinin sağlık durumu yakından izlenmeli, sağlıklı bir bedensel gelişime sahip olması için ona gereken destek sağlanmalıdır.

Çizelge 55 incelendiğinde “davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam görüşlerin “çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli” (f=4) ve “olumlu davranışlar öğrencinin ders başarısına etki etmeli.” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Mesela çocuğa takdir, teşekkür belgesi veriyoruz. Çocuk almış 4. Sınıftan 8. Sınıfa kadar her yıl 2 taneden 10 tane belge ediyor. Çocuğa 10 tane belge vermiş onun yanında da başka ödüllerde vermişiz. Ama 8.sınıfta TEOG sınavı yapılıyor. Çocuğun kazanmış olduğu ödüllerin, takdir ve teşekkürlerin hiçbir faydası yok. Çocuğun yararını gözetecekseniz dönüp birde oraya bakın. Çocuk neler yapmış sosyal faaliyetlerden dolayı ödülleri, çalışmaları var mı? Bunlarında çocuğun yararına kullanılması gerektiği kanaatindeyim. Çünkü TEOG sınavı 2 günlük bir olay. Çocuk 8 sene boyunca emek vermiş ve başarıları var çocuğun. O başarılarının da bir üst eğitim seviyesine geçerken göz önünde bulundurulması lazım. O çocuğun yararı açısından.(Y1)

Şimdi zaten bizim burada öğrenci davranışları ile ilgili ilkokullarda öyle ağır bir şey yok. Bunu da bir gereği yok. Çünkü o yaştaki çocuğa vereceğiniz her türlü cezanın hiçbir anlamı yok. Ödüle, ikna ile olabilir. (Y9)

Çizelge 55 de anlaşılacağı üzere “davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam görüşlerin “aile ve okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı” (f=2), “veliler, eğitim-öğretim sürecine daha fazla katılmalı” (f=2) ve “veli ile sürekli iletişim kurulmalı” (f=2) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik davranışların değerlendirilmesinde veli ile ilgili önerilerinden bir tanesi şöyledir:

Biz burada çocukta davranış değişikliğini yapıyoruz ama iki gün sonra cumartesi-pazar araya girdikten sonra çocuk aynı davranışı tekrar sergiliyor. Çünkü ailede,

çevrede tutarlılık yok. Bizde çok fazla akademik amaçlı değil. Biz ortaokula hazırlıyoruz. Hem zihinsel olarak hem bedensel olarak bizde şunu öğretelim. Ortaokul öğretmeni gibi veya lise öğretmeni gibi ben yazayım. Öğrenirse öğrenir, öğrenmezse öğrenmez gibi bir durum yok. İllaki o davranış değişikliğini öğretecek. Bizdeki öğrenme davranış değişikliğidir. (Y7)

“Davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam görüşlerin “okulda disiplin yönetmeliği tam işler halde yeniden düzenlenmeli, yaptırım olmalı” (f=5) ve “davranış eğitimine daha çok önem verilmeli.” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin, davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Davranışların değerlendirilmesi konusunda bu yönde evet okullarda eksiklik olan boyut, biz genelde sadece öğrenciyi not olarak değerlendiriyoruz. Davranış değerlendirme konusunda sıkıntı var. Mesela okullarda kitap okuma alışkanlığı kazandırılması yine arkadaşlarına iyi nazik davranma veya işte çevrenin, tarihi güzelliklerin korunması, millet mallarının korunması açısından bu yönlerde sıkıntı var. Çocukların bu boyutlarda davranışlarının değerlendirilmesi konusunda pek çalışma yapılmıyor. Genelde çocukları yazılı olarak değerlendiriyoruz. Ama davranışları değerlendirme konusunda eksiklikler var yani. (Y6)

Şimdi ilkokullarda öğrenci davranışlarının değerlendirilmesinde okulların çok fazla bir yaptırımı yok. Çünkü eskiden ilköğretimken aynı statüye giriyorlardı. Disiplin cezası vardı. Uyarı, kınama gibi. Şimdi onlar yok. Çocuk için bir yaptırımımız yok bizim. Bunda belki biraz daha değişikliğe gidilebilir. Yani az da olsa çocuğu o davranışları yapmasını engelleyecek bazı yaptırımlarımız olması gerekiyor. Artı veliye de olması gerekiyor. Çocuğa ufacak bir uyarıda bulunduğunuz zaman seni gidip başka yerlere şikâyet edebiliyorlar. (Y8)

Her tür ve kademedeki okullarda yaşanan disiplin problemleri ve önleyici uygulamaların araştırılarak, öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu açısından tartışılması gerekmektedir (Sadık ve Aslan, 2015, 119).

Çizelge 55’den izlenebileceği gibi “davranışların değerlendirilmesine ilişkin diğer öneriler” kategorisine ilişkin yanıtların “davranışların değerlendirilmesine ilişkin öğretmenler her uygulamalarından dolayı şikâyet edilmemeli” (f=2) olmak üzere tek alt kategoride toplandığı görülmektedir. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik davranışların değerlendirmesine ilişkin öneri aşağıda verilmektedir:

Veli gelerek, ya benim çocuğuma nasıl ceza verirsiniz diyor. Öğretmen artık herhangi bir ceza vermeye korkuyor. Uygulayamıyorsun zaten. 147 veya BİMER’e şikâyet

ediliyor. Öğretmen arkadaşı şikâyet ettiği zaman öğretmen arkadaş disiplinden soğuyor. (Y3)

Öğrencilerin davranışlarının değerlendirilmesine ilişkin çalışmalarda, öğrencilerin disiplin gibi konularda kendilerine sorumluluk verildiğinde daha çok olumlu karşılık verdiklerini göstermektedir. İngiliz Eğitim Danışma Merkezinin (*Advisory Centre for Education*) yürüttüğü bir araştırmaya göre, bireysel sorumluluğu ortaya çıkarmayı amaçlayan okul faaliyetleri, uygulamada iyi sonuçlar vermektedir. Böyle faaliyetlerle öğrencilerin davranışları gelişir, insan haklarını öğrenir ve okul yaşamına olumlu yönde katkı sağlar (Fortin, 1998, 148).

Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının değiştirilmesi ile ilgili şöyle bir örnek sunulabilir: Öğrenci, tuvalette sürekli sigara içen kural tanımaz ve yetişkinlerle anlaşmada sorun yaşayan biridir. Okul yönetimi genellikle durumu daha da artırma yanlısına düşmekte ve öğrenciye ikazlarda bulunmaktadırlar. Bu konudaki genel varsayım, durumun zorlaşması karşısında öğrencinin pes edeceği yönündedir. Ancak öğrenciler itaatsizlik konusunda zaten başarılı ve tehditlere karşı yüksek direnç sahibidirler. Böyle kuralları çiğneyen öğrencileri cezalandırmak ise onları desteklemeye hizmet edebilir. Nitekim bu öğrencileri disiplin kuruluna sevk etmek aslında akranlarının ve yetişkinlerin dikkatlerini çekmelerini sağlayan bir yoldur ya da sınıftan dışarı atma veya okuldan çıkarma cezası verilmesi onların eve gitmelerine, dışarıdaki arkadaşlarıyla birlikte olmalarına, televizyon izlemelerine ya da bilgisayar oyunu oynamalarına izin vermektir (Sugai, 2009, 39).

4.5.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri

Yöneticilerin, “öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri” içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 56’da verilmiştir.

Çizelge 56

Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler	• 1.,2. ve 3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “ çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarısı değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı	4
	• 4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli	2
	• Değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli	2
	• 1.,2. ve 3. sınıflarda da sınav olmalı	1
	• Ortak deneme sınavları yapılmalı	2
Başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrenciler sadece akademik başarıları değil yetenek ve becerileri de iyi değerlendirilmeli.	3
	• Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesinde sosyal ve kültürel başarıları da dikkate alınmalı.	4
	• Öğrenciyi daha motive edici şekilde değerlendirme yapılmalı	3
Toplam		21

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 56’ dan anlaşılacağı üzere, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticiler tarafından 21 öneri bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların önerileri; “başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler” ve “başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” olmak üzere iki farklı kategoride toplandığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik, okula ve veliye ilişkin önerileri de bulunurken bu önerilerin yöneticiler tarafından dile getirilmediği görülmektedir.

“Başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “1.,2.,3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarısı değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı” (f=4) alt kategorisidir. Yine bu kategori içerisinde “değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli” (f=2) ve “ortak deneme sınavları yapılmalı” (f=1) alt kategorileri yer almaktadır. Bu boyutta ayrıca yöneticilerden ikisi (f=2) “4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli” şeklinde öneride bulunurken bir yönetici “1,2.ve 3. sınıflarda da sınav olmalı” (f=1) şeklinde

sınavlarla ilgili farklı yönde öneride bulunmuştur. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

1.2. ve 3. Sınıflarda de kesin bir değerlendirme ölçütü yok. Karne de çok iyi, iyi, geliştirilebilir. Üç kademeli bir ölçüt koymuş ama üç değil de dört, beş kademeli bir değerlendirme yapılabilir. Şimdi geliştirmeli dediği zaman zayıf, iyi dediği zaman eh idare eder. Çok iyi de işte çok başarılı anlamına geliyor ama bunları değerlendirirken bununla ilgilide kesin bir şey yok. (Y6)

Tabi 4. Sınıfta biraz daha yaş yükseldikçe, sınıfta yükseldikçe akademik başarıyı ölçmeye doğru gidiyor. Orda da öğretmenlere daha çok üniversitelerde ölçme değerlendirmenin nasıl yapılacağını verilmesi lazım. Tüm öğretmenlere ölçme değerlendirme dersinin verilmesi lazım. (Y7)

Sınav stresi olmadan çocuğu sınav stresine sokmadan değerlendirmenin çok doğru olduğunu düşünüyorum. Hatta 4. Sınıfta da sınavın olmaması daha mantıklı diye düşünüyorum. Çünkü tamamen sınava tabi tutulacaksa ilkokulda değil de ortaokulda falan olmalı. 4. Sınıflarda olmasa olabilir. Madem ilkokul olduk. İlkokulda tamamen sınavı kaldıracaksın. Öğrenci davranışını, başarısını çok yönlü gözleme dayandıracaksın. Ortaokulda 5. Sınıf hazırlık olacak diyorlar ya bu hazırlık sınıfında işte sınava da alıştıracaksın. Ama bizde olmamalı diye düşünüyorum. (Y18)

Öğrencilerimiz bir yarış ortamında oldukları için yarış peşindedir. 1.2. ve 3. Sınıfta olmamasına rağmen bütün sınıf öğretmeni arkadaşlar 1. Sınıftan başlamak üzere testler, sınavlar gibi bu tarz çalışmalar yürütüyorlar. Diğer okullar, diğer öğrencilerde ya da sistemin getirdiği bu yer öğrencileri çok fazla olarak benim kişisel görüşüm bana göre öğrencileri akademik olarak baskı yaptıklarını düşünüyorum. Ben tıpkı yönetmelikteki gibi, tıpkı çalışma kitaplarındaki gibi çalışmaların yapılmasını doğru buluyorum. Üzerine çıkılmaması bir 3. Sınıfta okuma yazmayı, ritmik saymayı, toplama çıkarmayı yapsın yeter. Zaten 4. Sınıftan itibaren diğerlerini alır diye düşünüyorum. (Y14)

İlkokul 2.3.4. sınıflarda genel deneme sınavlarının yapılması lazım. Kendi seviyelerine göre. Yayınevlerinden değil de, öğretmenin kendi hazırladığı soru-cevaplarla, testlerle bunu yapılması lazım. Biliyorsunuz ilköğretim yönetmeliğinde deneme sınavı yok. Çoktan seçmeli sınav yok. Biz deneme sınavı yaptığımızda diyor ki niye yaptın? Örneğin 15 tatilde, ödev verilmeyecek denildiği için veli gelip şikâyet ediyor. Çocuğun seviyesine ve durumuna göre ödev verilsin. Bu deneme sınavları bir yarış halinde değil tabii ki. Klasik yapılırsa daha iyi olur. Mesela 20 tane soracağına 2 tane 3 tane mesela cumhuriyet bayramında ne yaptın? Cumhuriyetin önemi nedir? Çoktan seçmeli değil de klasik olarak yapılırsa daha iyi olur. Hem yazı hem ifade bakımından daha faydalı olur. Çoktan seçmelide 4 şıktan birini seçiyor. Cevabı bilemeye de bilir. Klasik sınav senede 2 defa yapılmasında fayda var. (Y3)

1.2. ve 3. sınıflarda basit anlamda çocukların değerlendirilebileceği sınavlar olmalı diye düşünüyorum.(Y6)

Deneme sınavlarının biz faydalı olduğuna inanıyoruz. Mesela ilçede kaçınıcı sıradayız onu bilebiliyorsun. Ama o tür sınavlar yapılmadığı zaman kendimizi ölçemiyoruz. Kendi okulumuzda A şubesini B şubesini veya C şubesi ile ölçebiliyoruz. Ama ilçedeki ildeki okullarla kendimizi ölçemiyoruz. Bu ortak deneme sınavları ile daha güzel olacak.(Y4)

Çizelge 56'da görüldüğü üzere, “başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerin “öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde sosyal ve kültürel başarıları da dikkate alınmalı (f=4), “öğrenciler sadece akademik başarıları değil yetenek ve becerileri de iyi değerlendirilmeli” (f=3) ve “öğrenciyi daha motive edici şekilde değerlendirme yapılmalı” (f=3) alt kategorileridir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Başarı sadece akademik olarak algılanmaya başlandı. Sosyal alandaki, sportif alandaki, kültürel alandaki başarılarda çocuğun gerçekten elde ettiği başarılar ve bunların değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Ölçme değerlendirmemizin de bu yönde yapılması gerekiyor. Yeterince öğrencilerimizin başarılarının (yetenek, beceri) değerlendirildiği kanaatinde değilim. Akademik başarıdan bahsetmiyorum. Akademik zaten bir yere kadar sınavdır vs. görüyoruz ama buradaki ölçme sadece o olmaması gerekir. Diğerlerine de bakılması lazım. (Y1)

Çocukların kesinlikle bireysel becerileri, resim, müzik, spor diğer elişleri gibi becerileri muhakkak eğitime katılmalı. Son zamanlarda bununla ilgili yönetmelikler biraz değiştirildi. TEOG sınavlarında belli bir oranda katkı yapılmaya başlandı ama bence yetersizdir. Tüm öğrenciler belli derslerin üzerinden puan almak yerine değişik yetenekleri ile değerlendirilmelidir. Sadece eğitimsel anlamda değil (Y17)

Örneğin ben bazen derslere girdiğimde çocuklara şey diyorum. “Bu matematik dersi hiçbir işe yaramıyor. Neden öğretmen bu dersi anlatıyor?” bazısı evet diyor hiçbir işimize yaramıyor. Bazısı parmak kaldırıp diyor ki müdürüm biz matematik öğrenmezsek markete gittiğimiz zaman alış-verişi nasıl yapacağız? Maksat bunu düşündürmek. Bunu çocuğa özümsetmek. Ben matematiği öğrenirsem ilerdeki hayatımda bana lazım olacak. Beyin Jimnastiği yaparak beyini geliştirmek amacımız olmalı. Ölçüt bu olmalı diye düşünüyorum.(Y7)

Şimdi yönetmelikte 4. Sınıfın başarılarının değerlendirilmesine yönelik bir şeyler var. 4. Sınıfta takdir ve teşekkür var. Siz daha iyi bilirsiniz, ödül ile ceza eğitimin temel unsurlarından biridir. Ama en çok da ödül. Her olumlu davranışa paralel ödüllerle, olumlu pekiştireçlerle geliştirilmesi gibi. Olumsuz davranışlarda önlem

alınabilmesi için eğitimin her aşamasında, beşikten itibaren ödül vardır. Bunlar yönetmelikte geçmeyen şeyler ama bu ödüllendirmeleri düzenli bir şekilde kullanıyoruz. Örneğin; ben ders rehberliğine gittiğim zaman kaynaştırma çocuklarını tahtaya kaldırıp onların bir şeyler başarmasını sağlıyorum. Müdür geldiği zaman çocuk başarıyı tatsın diye. En çok kitap okuyan öğrenciler, en çok çevre temizliğine dikkat eden öğrenciler bunlar tabii yönetmelikte olmayan şeyler. Her şey yönetmelikte yazacak diye bir şey yok. (Y15)

Ashnda bizimde istediğimiz eğitim başarısına yani Avrupa düzeyine kavuşabilmemiz için 1.2.3. ve hatta gerekirse 4. Sınıflarda sınavlar kaldırılabilir. Burada ne yapılabilir? Burada çocuklara sosyal etkinlikler yaptırılabilir, sosyal faaliyet çalışması yaptırılabilir, ya da çocukları kendi alanlarına göre kimi resim, kimi müzik, kimi beden eğitimi alanında sportif alanda yönlendirilebilir. Tabii ki temel becerileri okuma – yazma gibi dört işlem gibi problem çözme, düşünme yeteneği gibi kavramlar illaki yerleşecek ilk dört sınıfta ama en azından sınav kaygısı olmayacaktır. İlkokulu daha çok gezme yani sosyal çevreyi tanıma ya da işte yaparak yaşayarak öğrenme, yerinde inceleme gibi dallarda geziler planlanması gerekmektedir. Geziden kastımız çocuklar her hafta gitsin piknik yapsın değil bir gün gider pul müzesi ziyareti yapar. Bir gün haberleşme ile ilgili bir gezi yapabilir. Bir gün ekmek fırınına gider ekmek nasıl yapılıyor? Bir gün kasaba gider kıyma nasıl çekiliyor? Yani bunlar yerinde gözlemleyerek öğrenmedir. Ya da çocukların o meslekler hakkında ufak ufak bilgi sahibi olmalı. En azında ileriki yıllarda mesleki seçimlerinde bir yön oluşturacaktır. Dediğim gibi sınav kaygısından tamamen uzaklaşacaktır ilk 4. Sınıfta. Konuşmamın da başında söylediğim gibi bu tamamen dersleri bir kenara atmak değildir. (Y10)

4.5 4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Önerileri

Yöneticilerin, “öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri” içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 57’de verilmiştir.

Çizelge 57’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticiler tarafından 39 öneri bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler”, “sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler”, “sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler” ve “kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmaktadır.

Çizelge 57.

Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin hijyen kurallarını benimsemeleri sağlanmalı 	3
Sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Aileler bilinçlendirilmeli. 	3
Sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Okullarda sağlık görevlisi olmalı 	5
	<ul style="list-style-type: none"> • Okulların temizliğine daha çok önem verilmeli 	7
	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık kontrolleri daha düzenli ve titizlikle yapılmalı 	4
	<ul style="list-style-type: none"> • Okullarda yeterli sayıda hizmetli olmalı 	6
	<ul style="list-style-type: none"> • Okulun alt yapısı iyi olmalı 	4
	<ul style="list-style-type: none"> • Okulun maddi bütçesi arttırılmalı 	4
Sağlığın korunmasında kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Okul kantinde satılmaması gereken ürünlerin okula yakın (bakkal, kırtasiye vb.) yerlerde satılması engellenmeli. 	2
Toplam		38

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

“Sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisinde vurgulanan öneriler “öğrencilerin hijyen kurallarını benimsemeleri sağlanmalı” (f=3) alt kategorisinde toplanmıştır. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin önerilerinden biri aşağıda sunulmuştur:

Temizlik, hijyen gibi konulardaki sorunların bir nedeni de biz çocukları bu konularda yeteri düzeyde yetiştiremediğimizden de kaynaklı. Çevreyi temiz tutma bilinci, sağlıklı olma bilinci, gibi. Eğitim yönünden eksik kaldığı için tabii ki fiziki şartlar veya maddi şeylerden kaynaklı sıkıntılar var. Ama tabii çocuklarda da bu bilinci sağlayamadığımız için baştan beri o sıkıntılarda var. Çocuğun sınıfını temiz tutma alışkanlığı yok. Oturduğu sırayı, tuvaletleri vb. alışkanlığını biz kazandıramadığımız için ondan da kaynaklı sıkıntılar var diye düşünüyorum. (Y6)

Çizelge 57 incelendiğinde, “sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler” kategorisinde vurgulanan öneriler “aileler bilinçlendirilmeli” (f=3) alt kategorisinde toplanmıştır. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına

uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin, öğrencilerin sağlığının korunmasında veliye ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Sağlıkla ilgili olarak velilerin bilinçsiz olduğunu gözlemliyorum. Mesela çocuğun başı ağrıyor. Kendi kafasına göre ilaç veriyor. Çocuğun karnı ağrıyor, dersten kalmasın diye okula getiriyor. Hâlbuki okula geldiği zaman daha çok problem yaşayacağını düşünemiyor. Bu da bizim yine eğitimle ilgili biz bunu veremiyoruz. O ebeveynleri de biz okuttuk. Onlara da veremedik. Biz şimdi verirsek birkaç nesil sonra bilinçlendirilir. Örneğin çocuğun dişi ağrıyor, başı ağrıyor, geçer. Olmaz al bu çocuğu bir doktora git. Mesela kabullenmiyorlar. Çocukların ruhsal olarak problemlerini rehberlik servisi ve öğretmenlerini tespit ettiği zaman kabullenmeyen velilerimiz var. Bunlarla çok uğraşıyoruz. Esas uğraştıran bunlardır. Yoksa kabullenen bilinçli veliler önerilerimize dikkat ediyorlar. Eğer bir klinik tedaviden doktordan yardım alacaksak kesinlikle bunun üzerinde duruyoruz. (Y7)

Öğrencinin sağlığı ile ilgili olarak biz okul olarak yapılması gerekenleri yapıyoruz. Okulda aşılarını, diş taraması vb. yaptırıyoruz Ama bazı aileler çocuklarının sağlığı ile yeteri kadar ilgilenmiyor. Buda okula yansıyor. Ailelere yönelik çalışmalar yapılmalı(Y12)

Çizelge 57’ de görüldüğü üzere “Sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “okulların temizliğine daha çok önem verilmeli” (f=7) ve “okullarda yeterli sayıda hizmetli olmalı” (f=6) alt kategorileridir. Ayrıca “okullarda sağlık görevlisi olmalı” (f=5), “sağlık kontrolleri daha düzenli ve titizlikle yapılmalı” (f=4), “okulun alt yapısı iyi olmalı” (f=4) ve “okulun maddi bütçesi arttırılmalı” alt kategorileri de yine yüksek oranda vurgulanmıştır. “Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin, öğrencilerin sağlığının korunmasında okula ilişkin belirttikleri önerilerden birkaçı şöyledir:

İlk olarak alt yapının oluşturulması lazım. Fiziki yapısı düzgünse bununla ilgili sorunlar çözümlür. Hizmetli, hizmetli, hizmetli yani devlet bunu çözmek zorundadır. Çözme olmaz. Kesinlikle okullarda yeteri sayıda hizmetli olmalıdır. (Y5)

Doktor ya da hemşirenin her okulda mutlaka olması gerektiğini düşünüyorum. Bizim yetemediğimiz yerlerde bir sağlık personeli olmalı. (Y11)

Okullarda hijyenin denetiminin olması esastır, şarttır. Bana göre okullarda yardımcı personel sayıları artırılır ise sağlıkla ilgili olan birçok şey çözülebilir. Örneğin sağlık kurumları aşı için yılda bir iki en fazla üç defa gelmektedir. Bence tüm okullara bir sağlık odası, bir sağlık görevlisi, hazır bulundurulmalı ve orda ilk müdahale yapılmalıdır. Sağlık anlamında bir birimin oluşması faydalıdır. (Y17)

Sağlıkla ilgili şöyle olabilir, ilkokullara kadrolu, doktor veya hemşire atayabilirler. Mesela bizim revirimiz var. Ama çalışan personelimiz olmadığı için boş duruyor. Öğrenciye, nöbetçi öğretmen müdahale etmemeli diye düşünüyorum. Sağlık personeli müdahale etmeli. Uygun mekânları revir haline getirilebilir. Okul mevcudu yüksek olan okullarda bu yapılabilir diye düşünüyorum. (Y18)

Belli bir öğrenci sayının üzerindeki bütün okullara sağlık hizmetleri ile ilgili birim kurmalı. Yoksa okuldaki müdüre, müdür yardımcılara, öğretmenlere ilk yardım kursu vermekle çok da fazla bir yere varılamaz. Ciddi bir durum olduğu zaman çokta müdahale edilemez o zaman. Her gün televizyonda seyrediyoruz, kazalar oluyor. Birçok kişi arabalardan karga tulumba çıkartıyor. O yüzden sakat kalıyorlar, ölebiliyorlar. Eğer devlet bunu yapacaksa bu konuyu ciddi olarak profesyonel yapması gerekir. Çocukların sağlıklı bir şekilde eğitim-öğretim görebilmesi için. Sağlıklı eğitim-öğretimden kastım sadece fiziksel sağlıktan bahsetmiyorum. Hastalanmadır, yaralanmadır vs. yani eğitim ortamı düzgün, temiz değilse bu sağlıklı eğitim değildir. Bina sağlıklı değilse, bahçesi sağlıklı değilse onlara uygun değilse bunlarda tabii ki çocuğun psikolojisini bozabilir buda bir sağlık konusu.(Y1)

Şimdi bizim yaptığımız dışında sağlık kuruluşlarından da birileri gelip okula gelip daha fazla destek verilebilir. Belli dönemlerde, sürekli değil. Sürekli hale geldiğinde etkisini kaybediyor. Dönem başlarında olabilir ya da her dönem bir kere olabilir. Bunu da uygulamalı bir şekilde yaptırarak olabilir. Yani sadece anlatıp geçme değil. Uygulamalı yaptığımız da çocukların aklında kalır. Bu şekilde bir uygulama olursa çok daha güzel olur diye düşünüyorum. (Y11)

Çizelge 57 incelendiğinde “kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler” kategorisinde vurgulanan öneriler “okul kantinde satılmaması gereken ürünlerin okula yakın (bakkal, kırtasiye vb.) yerlerde satılması engellenmeli.” (f=2) alt kategorisinde toplanmıştır. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik Kantin ve yemekhaneye ilişkin önerilerinden biri aşağıda sunulmuştur:

Bizim okulumuzun içinde bir kantin var. Biz bu kantinimiz her ay denetliyoruz. Son çıkan yönetmeliklerle kantinde gazlı içecekler kesinlikle satılmıyor. Şekerli yiyecekler ve içecekler satılmıyor. Meyve suyu dahi belli bir kriterlere göre geliyor. Fındık, fıstık vb. belli bir gramajda satması gerekiyor. Sağlık bakanlığı ile de ortaklaşa bir yönetmelik var. Yani bizim kantinlerimizin oldukça sağlıklı bir şekilde satış yaptıklarını düşünüyorum. Ama sorunum şu. Kantine giden öğrenci kafasına göre bir şey bulamayınca hemen bizim karşıımızdaki bakkala gitmeye uğraşılıyor. E şimdi bizim okul ceza evi değil ki tel örgülerle çevirelim. O da mümkün değil. Okul çevresindeki öğrencilere satılacak şeylerinde denetlenmesi ki biz bunu yapamayız. Yani okul çevresinde bulunan bir bakkalın belli bir yaştan küçük öğrenciye bizim kantinimizde ne satılabiliyorsa onların dışında verememesi gerekiyor bana göre. Öğrenci bazen de çıkamasa bile okula gelirken yanında getiriyor. (Y16)

Okul kantinleri ve yemekhanelerindeki hijyen ve öğrencilere sunulan besinlerdeki kalite öğrenci sağlığı bakımından önemlidir. Eğitimin kaliteli bir şekilde devamı için öğrencilerin sağlıklarının korunması da okul yönetiminde önemli bir yer tutmaktadır (Gülbaz, 2016, 14).

4.5.5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Önerileri

Yöneticilerin, “öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri” içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 58’de verilmiştir.

Çizelge 58.

Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler	• Her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı	10
	• Okul binası, bahçesi ve sınıflar çocuklara uygun ve güvenli olmalı	4
	• Okul güvenliği için gerekli donanım ve kalifiye çalışanların devlet tarafından temini sağlanmalı	5
	• Okulun maddi bütçesi arttırılmalı	6
	• Okulda polis veya güvenlik görevlisi olmamalı	2
Güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrencilere kendilerini korumaları ve güvende hissetmeleri sağlanmalı.	3
Güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler	• Veliler okul bahçesine ve içeriye alınmamalı	2
Güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler	• Okul çevresi, yollar vb. güvenli hale getirilmeli	2
Toplam		34

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Çizelge 58’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticiler tarafından 34 öneri bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler”, “güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler”, “güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler” ve “güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmaktadır.

“Güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı” (f=10) alt kategorisidir. Bunun yanında “okulun maddi bütçesi arttırılmalı” (f=6), “okul güvenliği için gerekli donanım ve kalifiye çalışanların devlet tarafından temini sağlanmalı” (f=5) alt kategorilerinin de çok vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca yöneticilerden ikisi (f=2) “okulda polis veya güvenlik görevlisi olmamalı” önerisinde bulunmuşlardır. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında okul ile ilgili önerilerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Bizim okulun güvenlik görevlisi var. Artık birçok okul bunu yapmaya çalışıyor. Okul bahçesinin genişliğini gördünüz. Öğretmen nöbetlerde yetişemiyor. Güvenlik onlara yardımcı oluyor. Büyük ihtimalle birçok okulda çift kapı var. Bizde de çift kapı var. Birine nöbetçi öğretmen-öğrenci baksın diğerine güvenlik baksın. Kesinlikle güvenlik şart. Güvenlik çocukların çok çok yararına. (Y8)

Okulumuzda güvenlik görevlisi yok, çünkü çok pahalı bir şey. Bu okuldaki öğrenci sayısı 1700'e yakın. Neredeyse bir ilçe gibi. Devlet buraya bir güvenlik verebilir. Çünkü herkesin geçtiği yer burası. Burada suyu tutarsak ilerde her tarafta rahat edilir. Güvenlik konusunda hele de böyle bölgelerde çok sıkıntılı bir bölge hem trafik açısından hem farklı türde insanlar var. Göç alan bir bölge. Oturmamış bir bölge. İnsanlar birbirlerini tanımıyorlar. Çok kalabalık bir bölge olduğu için mutlaka güvenlik olmalı. (Y9)

Yönetmelik güvenlik ile ilgili gerekli önlemleri alın diyor. Biz para bulup bir şekilde kamera taktırıyoruz. Bir kere bu parayı verip yıllarca kullanabiliyorsun. Bunu yaptırıyoruz. Ama kapıda güvenlik görevlisinin olması her okulda yok. Bazı okullarda kendileri emekli polis çalıştıranlar var. Eğer onu da bulamazlarsa özel güvenlik görevlisi çalıştırıyorlar. Velilerde diğer okullardan duyarak özenti duyuyor. Bize de sürekli siz niye yaptırmıyorsunuz diye söylüyor. Ama bu tamamıyla para ile yapılacak olan bir iş. İkili olan okullarda bu görevlinin sabah 7:30 akşam 6:00 saatleri arasında çalışması lazım. Buda 8 saatten fazla. Bir eleman çalıştırmış olsanız yani güvenlik için aylık 2600 TL ye geldiğini düşünün. Okullar 10 ay açık olmuş olsa yıllık 26 bin gibi bir maliyeti var. e tabi bu devletin karşılamış olduğu bir kalem olmadığı için biz bunu velilerden karşılama yoluna gidiyoruz. Velide para vermiyorsa karşılanamıyor. Ama bu parayla olan bir şey. (Y13)

Ben bir okulda bir polisin bir güvenlik görevlisinin olmasına karşıyım. Okul, öğrencinin kendini güvende hissettiği, özgür bir ortam olmalı. Ben velilerimle de bu konuyu görüşüyorum. Diyorum ki çocuğunuzu dışarıya çıkardığınız zaman oynasın diye kafanız takılıyor mu? Merak ediyor musunuz? Evet diyorlar. Peki okula gönderdiğiniz zaman. Hayır diyorlar. İşte o zaman bu bir başarıdır. Bir tane kötü var diye. Herkesi o gruba koymamak lazım. Münferit olaylardır. Ne yapmamız lazım? Bunları asgari düzeye indirmemiz lazım. Ortak kullandığımız alan buradaki herhangi bir problem bizim cebimizden çıkıyor. Okul burası. Başka hiç bir şey değil. O bilinci bizim burada verdiğimiz düşünüyorum. Ben ilk geldiğimde burada çok ciddi problemler yaşadım ama şimdi ne bir okulumuzun içerisine girip yazı yazıyorlar ne bir şey yapıyorlar. Zaten dışarıya da yeni taşınan bazı insanlar olduğu zaman mesela burada baliciler vardı, hap kullananlar vardı. Biz onları çektik tedavi ettirdik. Öğretmen arkadaşlarımızla birlikte onları askere gönderdik. Düğünleri oldu onlara gittik. Bu bilinci yaydığımız zaman herkes kendi okuluna sahip çıkıyor. (Y7)

Verdugo (1999) tarafından yürütülen bir araştırmanın sonucunda okul güvenliği ile ilgili olarak elde edilen bazı bulgular şöyle sıralanabilir: Okuldaki suç ve şiddet olayları okulun içinde bulunduğu çevrenin bir yansımasıdır ve okul büyüklüğü ve şiddet olaylarının sıklığı ile doğru orantılıdır. Bu araştırmanın sonuçlarına paralel şekilde Özer (2006) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algılarına yönelik yapmış olduğu çalışmada, küçük okullarda eğitim gören öğrencilerin, okullarında daha az güvenlik sorunu yaşandığı görüşünde olduklarını belirtmiştir. Bulgular incelendiğinde, özellikle öğrenci sayısının fazla olduğu okullarda güvenlik sorunlarının daha fazla yaşandığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda yeni yapılacak okulların planlanmasında bu durum göz önünde bulundurulması gerektiği söylenebilir.

Türkmen (2004) liselerde öğrenim gören öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarını ve öncelikli sorunlarını belirlemek amacıyla Antalya'daki genel ortaöğretim kurumlarında yürütmüş olduğu çalışmada, genel ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin okul güvenliğine yönelik görüşleri fiziksel güvenlik, sosyal güvenlik ve psikolojik güvenlik olmak üzere üç temel boyutta ele alınmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin üç boyutta da güvenliğe ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin güvenliğe yönelik algılarının olumsuz belirlendiği bu çalışmanın aksine Erdoğan'ın (2012) okulda güven ortamına ilişkin yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenler ve müdürler çoğunlukla okullarında güven ortamının bulunduğunu düşünmektedirler.

Klooster (2002) ABD'nin California eyaletine bağlı Los Angeles şehrinde bulunan bir lisedeki öğretmenlerin ve öğrencilerin okul güvenliğine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan araştırmaya 113 öğretmen ve 2110 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın bazı bulgularına göre öğrencilerin % 8,5'i okulda kendilerini güvende hissetmediklerini, % 13,9'u ise okullarındaki bazı alanlardan korktuklarını bildirmişlerdir. Buna ek olarak öğrencilerin yarısı, okul binası içerisinde öğrencilerin yaralanmasına neden olan bazı kazaların yaşandığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarıdan fazlası bazı öğrencilerin okula alkol ya da uyuşturucu kullanarak gelmeleri konusunda şikâyetçi olduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin % 27,9'u okulda yaşanan suç ve şiddet olaylarına karşı korunamadıklarını, % 24,1'i ise okuldaki تنها yerlerde ve tuvaletlerde daha fazla sorun yaşandığını belirtmişlerdir.

Bektaş (2007) tarafından İstanbul, Büyükçekmece ilçesindeki ilköğretim okullarında, öğrenci güvenliği hakkında yönetici ve öğretmenlerin öğrenci güvenliğine verdiği önem ve bunun okullarında gerçekleşme derecesi araştırılmıştır. Okul türünden bağımsız olarak tüm

yöneticiler okul güvenliğini önemli bulduklarını söylemişlerdir. Ancak özel okul yöneticileri, okul güvenliğinin okullarında gerçekleşme derecesinin, resmi okul yöneticilerine göre daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Özel okul öğretmenlerinin öğrenci güvenliğine, kamu okul öğretmenlerine göre daha fazla önem verdikleri ve öğrenci güvenliğinin sağlanmasının özel okullarda daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir.

Kişioğlu, Demirel ve Öztürk (2005) Isparta ilindeki 37 resmi ilköğretim okulunun iç mekânlarını, okul güvenliği açısından değerlendirmeyi amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Araştırmacılar değerlendirme ölçütü olarak Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından yayınlanan TS 9518 numaralı “İlköğretim Okulları- Fiziki Güvenlik-Genel Kurallar” ve TS 12014 numaralı “Çevre Sağlığı- Okullar” standartlarını kullanmışlardır. Değerlendirme esnasında ayrıca okul müdürleri ile görüşmeler yapılmış ve gerekli bilgiler toplanmıştır. Bu araştırmanın bulgularından bazıları şu şekildedir: Okulların % 97,3’ünde kömürle yanan merkezi ısıtma sistemlerinin kullanıldığı ancak hiçbir okulda bu sistemlerin neden olabileceği yaralanmaları önlemeye yönelik fiziksel korumanın olmadığı belirlenmiştir. Otuz yedi okulun sadece üçünde ilk yardım odası olduğu, ikisinde ise ilk yardım araçlarının bulunduğu belirlenmiştir. Sadece bir okulda ilk yardım ilaçları olduğu bulunmuştur, okulların sadece dördünde acil çıkış merdivenleri olduğu belirlenmiştir, okulların üçünün bodrum katında bir ya da daha fazla sınıfın olduğu belirlenmiştir. Bu sınıflar deprem güvenliği açısından büyük riskler oluşturabilmektedir. Nitekim UNICEF’in (2001) raporuna göre 1999 Marmara depremi sonucunda bölgedeki 100 okul binası tamamen yıkılmış, 1500 tanesi hasar görmüştür. 1000 okulun ise yarısı çökmüş ya da büyük ölçüde hasarlı hale gelmiştir. Böyle durumlar yaşamamak için okulların depremlere karşı dayanıklı olması öğrencilerin can güvenlikleri açısından önem arz etmektedir.

Çizelge 58 incelendiğinde, “güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerin “öğrencilere kendilerini korumaları ve güvende hissetmeleri sağlanmalı.” (f=2) alt kategorisinde toplandığı görülmektedir. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında öğrenci ile ilgili önerilerinden bir tanesi şöyledir:

Çocuğun bir de kendini güvende hissetmesi sağlanmalı. Mesela bizim okulumuzda güvenlik görevlisi yok bahçede. Ama benim olduğum yerde güvenlik görevlisine ihtiyaç olmamalı. Ben hem saygı duyulan hem de korkulan da biri olmalıyım. Yine öğrencilere kendilerini korumaları öğretilmeli. Çok korkan bir nesil yetiştiriyoruz. Bu da çok tehlikeli bir şey. Çocuklara her an tacize uğrayacaklarmış gibi hissettiriyoruz. Onlar sıra dışı olaylar. Toplumun geneli çocuğu sever. Korur. Biz kendine güvenen

mutlu insanlar yetiştirmeliyiz. Yaptığımız çalışmalarda çocuklarımıza güven duygusu aşulamaya çalışıyoruz. Emin ellerdesiniz. Bizim okulumuzda da yanlış bir olay olabilir mi olursa bu bir kazadır. 30 yıllık bir şoföründe kaza yapabileceği gibi bu okulda böyle bir şey olacak olursa inşallah olmaz. Bu okul üzerinde sürekli durmak, kötü olayların yeri gibi anmak doğru bir şey değil. Diğer çocukların bir korku ortamında yetişmesi, doğru bir şey değil yani. (Y15)

“Güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerin “veliler okul bahçesine ve içeriye alınmamalı” (f=2) alt kategorisinde toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin, güvenliğin sağlanmasında veli ile ilgili belirttikleri önerilerden biri aşağıda sunulmuştur:

Bir okula bakıyorsunuz veliler içerde, öbür okula bakıyorsunuz kapıdan içeriye alınmıyor veliler. O da devlet okulu o da devlet okulu. Bir taraftakini dışarıya çıkartmaya çalıştığı zaman şikâyet ediliyor. Yukardan denetim, müfettiş geliyor. Eğer o doğruysa bu okulda neden izin verilmiyor. Burada da bir çelişki ve uygulamada bir birliktelik yok. Bunlarda netleştirilmeli. Okul saatlerinde kimlerin girip-çıkabileceği, hangi saatlerde gibi bunlarında netleştirilmesi gerekiyor. Çünkü bizde açık alanlar hep kullanılmaya müsait. Yani veli gidip diyebiliyor ki “beni müdür okula almadı, nöbetçi öğretmen almadı”. Neden almadı? Bunu bir standardı olmalı (Y1)

“Güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerin “okul çevresi, yollar vb. güvenli hale getirilmeli” (f=2) alt kategorisinde toplanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında okul çevresi ile ilgili belirttikleri önerilerinden biri aşağıda verilmektedir:

Öncelikle çocuğun yaşadığı sınıf ortamından servisteki yolculuğuna kadar tüm aşamalar daha iyi denetlenmeli. Yani örneğin çocuk okuldan servise bindi eve gidiyor. Yolda hiçbir denetime tabi olmadan tamamen şoförün kontrolünde gidiyor. Bunlar yolda sık sık denetlenmeli. Ayrıca yol üzerinde okul araçlarına öncelik tanınmalı. (Y17)

Okul güvenliği, okulun içinde bulunduğu toplumun güvenliğinden bağımsız olarak ele alınamaz. Okuldaki suç ve şiddet olayları okulun içinde bulunduğu çevreyi yansıtır (Posluoğlu, 2014). Okulların bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı okul güvenliğini doğrudan etkilediği söylenebilir.

4.5.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri

Yöneticilerin, “öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri” içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 59’da verilmiştir.

Çizelge 59

Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu ile İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Yönetici Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Rehberlik servisine ilişkin öneriler	• Her okulda yeterli sayıda rehber öğretmen olmalı	5
	• Rehberlik servisinin sınıflara girmesi, sınıfta etkinlikler yapması, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı	2
	• Rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve aile işbirliği artırılmalı	2
	• Rehber öğretmen donanımlı olmalı	3
	• Rehberlik hizmetleri desteklenmeli	2
Sosyal etkinliklere ilişkin öneriler	• Çocuğun ilgi, yetenek ve gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmalı	4
	• Öğrencilerin katıldıkları yarışmalar daha adil yapılmalı ve dönüt olmalı.	2
	• Okulun fiziki şartları çocukların sosyal gelişimine uygun hale getirilmeli	4
	• Okulun maddi olanakları artırılmalı	4
	• Okullar çok kalabalık olmamalı	2
Toplam		30

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 59’dan izlenebileceği gibi öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticiler 30 öneri bildirmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “rehberlik servisine ilişkin öneriler” ve “sosyal etkinliklere ilişkin öneriler olmak üzere iki farklı kategoride toplanmaktadır.

“Rehberlik servisine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların, frekansları bakımından en çok vurgulanan iki alt kategorisi “her okulda yeterli sayıda rehber öğretmen olmalı” (f=5) ve “Rehber öğretmen donanımlı olmalı ” (f=11) ve “her okulda öğrenci mevcudu

kaç olursa olsun rehber öğretmen olmalı” (f=3) olarak sıralanmaktadır. Yöneticilerin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik rehberlik servisine ilişkin önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Rehberlik ile ilgili olarak, ben farklı okullarda, farklı bölgelerde, farklı rehberlerle çalıştım. Bir kere okullarda çalışan rehberlik ve psikolojik danışmanların yetkin olması gerekiyor. Şayet onlar işini güzel yaparlarsa, sınıf öğretmenleri ile iletişimlerini güzel tutarlarsa çalışmalar çok güzel yürüyor. Diğer okullarda bunu çok görmedim. Ama burada rehber arkadaşlarımızı çok başarılı buluyorum. Sınıflarda birebir bu çocuklarla faaliyet gerçekleştiriyorlar. Sınıflarda farklılık gösteren öğrencilerin tespiti ve onların yönlendirilmesi konusunda çok güzel yönlendirmeler yapıyorlar. Kaynaştırma çocukları, özel eğitim çocukları, dilde konuşmada güçlüğü olanlar var. Hepsini ile ilgili sınıf öğretmenleri ile ortak çalışmalar sonucunda o öğrencilerin tespitini, yönlendirilmesini yapıyorlar. Bunlarla ilgili BEP hazırlayıp takibini de yapıyorlar. Başta söylediğim gibi rehber öğretmenlerin çocuklara yararlı olabilmeleri için çok iyi eğitim almaları lazım. Bu alanda yetkin olmaları çok önemli. (Y14)

Şimdi 500-600 kişilik okullarda iki tane rehber öğretmen olması gerektiğini düşünüyorum. Biri bayan biri erkek olmalı. Çünkü kız öğrenciler var erkek öğrenciler var. Söyleyemedikleri şeyler olabiliyor. Örneğin biz şimdi bir erkek, bir bayan öğretmenimiz var çok güzel yürütüyorlar. Erkek öğrenciler, babası olmayan kız öğrenciler onu babası yerine koyup anlatabiliyor. Böyle olması lazım diye düşünüyorum. (Y18)

“Sosyal etkinliklere ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların çoğunlukla “çocuğun ilgi, yetenek ve gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmalı” (f=4), “okulun fiziki şartları çocukların sosyal gelişimine uygun hale getirilmeli” (f=4) ve “okulun maddi olanakları artırılmalı” (f=4) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik yöneticilerin sosyal etkinlikler ile ilgili önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Öğrencinin katıldığı her yarışmanın dönüti olmalı bence. Yarışmalara çocuklar resimler yapıyor, şiirler yazıyor vb. Biz bunları bir heves heyecanla çocuklarla birlikte gönderiyoruz. Ama hiçbir şekilde bize dönüt gelmiyor. Olumlu-olumsuz. Hayal kırıklıkları yaşanabiliyor. O yüzden çalışmaya katılan her öğrencinin küçük bir ödülde olsa biz kendimiz bunu okul içerisinde yapıyoruz ve çocuklar bunu bekliyorlar. Bu anlamda bir çalışma olabilir. (Y2)

Sosyal etkinlikler çocukların bilgi, beceri ve kapasitelerine göre yapılması lazım. Öğretmenimiz burada çocuğun ilgisine bakacak. Yaş seviyesine bakacak. Buna göre sosyal etkinlik yapılması lazım. Örneğin; Çocuğun kabiliyeti yok ama folklor oynayacak hepsi denilirse olmaz. Tabii yer çok önemli işte. Hoca folklor çalıştırmak istiyor ama yer yok. Koridorda oynuyorlar. Bende gidiyorum ya hocam çok gürültü yapıyorsunuz diyorum. Yukarıda dersler var diyorum. O nedenle okulda bu imkânları sağlayacak mekânlar olmalı. (Y3)

Okulumuzda çocuk kulübü kapsamında sertifikası olan öğretmenler kurs veriyor. Onun içinde her tür drama, satranç, halk oyunları, vb. Bu kurslar velilerin maddi katkısı ile açılıyor ama maddiyata dayanıyor. O toplanan para il, ilçe, öğretmene dağıtılıyor. Veli, kurs ücretini ödeyemeyecek durumda ise istekte bulunmuyor. Diğer türlü sosyal etkinlikler, geziler, konserler, bunlar okulun kendi imkânları ile çabaları ile yürüyor. (Y8)

Sosyal etkinlikler için bir defa okulların bu kadar kalabalık olmaması lazım. Yani bizimki okul değil. Öğrencileri zorunlu toplayıp sadece öğretim yapılan yer. Eğitimden çıkıyor bizimki. Bugünkü okulların 500-600 ü geçmemesi lazım. Alanlar geniş olmalı. Sabahçı- öğlenci olayı çok büyük bir sıkıntı. Hiçbir şeye zaman yok. Ucu ucuna. Sabahçılar 8'e 10 kala geliyor. Öğlenci olduğunda akşam 6 da çıkıyor. Birde bunu kışın düşünün. Çok zor. Diyoruz ya her çocuk farklı bir dünyadır diye. Bunu görmüyoruz. Birde seçenek sunmuyoruz çocuklara. Ne yapmak istiyorsun? Sende bu sporu yapacaksın diğeri de. Seçenek sunamıyoruz. Şuan ki düşüncemiz, öğrencileri içeriye koyalım birde başına öğretmen verelim. (Y9)

Sosyal etkinlikler bence çok önemli. Çocukların hem fiziksel, hem psikolojik gelişimleri ve topluma kazandırılmaları açısından, kendilerini ifade edebilmeleri açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Her çocuğunda en az bir tane sosyal etkinliğe ya da sportif etkinliğe katılması gerektiğini mutlaka düşünüyorum. Bazı çocuklar içine kapanık olabiliyor. Akademik anlamda başarı gösteremeyebiliyor. Ama sosyal bir etkinliğe girdiğinde çocuk kendisini çok fazla geliştirebiliyor. Arkadaşları ile olan ilişkileri geliyor. Kendini ispatlama, kanıtlama ifade etme fırsatı buluyor. O anlamda iyi buluyorum. Çocukların yarınadır. Okullarda da bu etkinliklere daha çok yer verilmeli. (Y11)

Çınkır (2010) araştırmasında, müdürlerin eğitim öğretim alanında karşılaştıkları en önemli sorunun “sosyal ve kültürel etkinlikler için kaynak yetersizliği” olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulguyu destekleyen bir başka çalışmada, okul müdürlerinin ders dışı çalışmalar ile ilgili en çok, “okulun fiziki altyapısının yetersiz olması”, “kulüp çalışmalarının kâğıt üzerinde kalması” ve “beden eğitimi ve sosyal etkinlikler için uygun mekân bulunmaması” sorunlarını yaşadığı ortaya konmuştur (Turan, 2007). Yine Gündoğdu, Karataş ve Nacar (2011) araştırmalarında okul müdürlerinin ders dışı etkinliklerin uygulanmasında “yeterli maddi desteğe sahip olmamaları” ve “çevre imkânlarından yeterince yararlanamamaları” sorunlarını yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Sosyal etkinlikler için gereken fiziki altyapının birçok okulda yetersiz olması ve maddi olanaksızlıklar, hem yöneticiler hem sınıf öğretmenleri tarafından belirtilmiştir. Yöneticilerin ders dışı eğitici, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlarken çok sık sorun yaşamalarının en önemli nedeninin kaynak ve tesis sorunu olduğu ifade edilebilir. Sonuç olarak, okulların fiziki donanımlarının yetersizliği ve maddi olanaksızlıklar nedeniyle okullarda özellikle sosyal etkinliklerin sunumunda çocuğun yüksek yararının gözetildiği söylenemez.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın sonuçları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Tüm katılımcılara göre öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda, özellikle ilkokula kayıt yaşında çocuğun yüksek yararına uygunluk gözetilmemektedir.
2. Tüm katılımcılara göre sınıfların oluşturulmasıyla ilgili uygulamalarda, kız-erkek öğrenci dağılımı genellikle dengeli yapılmakta; fakat ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri açısından öğrencilerin sınıflara dağılımı dengeli yapılmamaktadır.
3. Yöneticilerin büyük çoğunluğuna göre ilkokula kayıta ilişkin düzenleme uyarınca yerleşim yerinin esas alınması gerekmektedir, uygulamalarda bazı aileler çocuklarını adres bölgeleri dışındaki okullara kayıt ettirmektedir.
4. Tüm katılımcılara göre öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenlemelerde çocuğun yüksek yararına uygunluk gözetilmektedir.
5. Yöneticilere göre öğrencilerin devamsızlığını önlemeye yönelik düzenlemelerin uygulanmasında sorunlar yaşanmakta ve çocuğunu okula göndermeyen ailelere herhangi bir yaptırım uygulanmamaktadır.
6. Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı her zaman gözetilirken; yöneticilere göre öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluk gözetilmemektedir.
7. Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda 1., 2. ve 3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “çok iyi”

şeklinde olan başarı değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı ve 4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemelidir.

8. Tüm katılımcılara göre öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenlemelere öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra; sanat, spor ve sosyal alanlardaki başarılarının da değerlendirilmesini sağlayacak hükümler eklenmelidir.
9. Yöneticilere göre öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluk gözetilirken; sınıf öğretmenlerine göre bu düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı görece olarak daha az gözetilmektedir.
10. Yöneticilere göre okulun temizliği ve hijyeni ile ilgili uygulamalarda çocuğun yüksek yararına gereken önem verilmekteyken; sınıf öğretmenlerine göre okulun temizliğine, özellikle de tuvaletlerin temizliğine az önem verilmektedir.
11. Sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin okullarda dengeli ve düzenli beslenmesini sağlama ile ilgili uygulamalar yetersizdir.
12. Tüm katılımcılara göre öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluk gözetilmemektedir.
13. Tüm katılımcılara göre MEB tarafından okulun öğrenci sayısı ve bulunduğu çevre gözetilerek okullara belli sayıda eğitimli güvenlik görevlisinin istihdam edilmesini sağlayacak düzenlemelerin yapılması büyük önem arz etmektedir.
14. Yöneticilerin çoğunluğu okulda güvenlik görevlisini çalıştırabilmelerini sağlayacak uygulamaların maddiyata bağlı olduğunu düşünmekte ve velilerden çok fazla talep olmasına rağmen bütçe sıkıntısı nedeniyle bu uygulamayı gerçekleştiremediklerini ileri sürmektedir.
15. Tüm katılımcılar öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenlemelerde okulun bulunduğu sokak ve caddelerde trafik işaret ve levhalarının konulmasını sağlama ile ilgili hükümlerde eksikliğin olduğunu belirtmektedirler.
16. Tüm katılımcılara göre öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluk kısmen gözetilmektedir.
17. Tüm katılımcılara göre öğrenci sayısına bakılmaksızın her okula rehber öğretmen norm kadrosu verilmesi ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır.
18. Katılımcıların çoğunluğu okullardaki rehberlik hizmetleri ile uygulamalarda sınıf öğretmenlerinin, rehber öğretmenlerin, yöneticilerin ve ailelerin işbirliği içerisinde

- çalıştığı görüşündedir. Yine katılımcıların bir kısmına göre rehber öğretmenlerin sınıflarda daha fazla etkinlik yapmalarını sağlayacak düzenlemeler oluşturulmalıdır.
19. Katılımcıların çoğunluğu sosyal etkinliklere ilişkin uygulamaların okulun ve ailelerin imkânları ölçüsünde gerçekleştirildiğini düşünmektedirler.
 20. Sınıf öğretmenlerinin okula kayıt, başarıların değerlendirilmesi, sağlığın korunması, güvenliğin sağlanması, rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesi boyutlarındaki görüşleri cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Kıdemi az olan sınıf öğretmenlerine göre okula kayıt işlemleri ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı daha fazla gözetilmektedir.
 21. Kadın sınıf öğretmenleri ve kıdemi az olan sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesiyle ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararı daha fazla gözetilmektedir.
 22. 41 yaş ve üzeri sınıf öğretmenlerine göre öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluk gözetilmektedir.
 23. Öğrenci hizmetlerine ilişkin düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilmesinde, mezun olunan fakülte ve çocuk hakları alanında eğitim alma değişkenleri sınıf öğretmeni görüşlerinde herhangi bir farklılık yaratmamıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur:

1. Çocukların 72 ayını doldurmadan veya belli bir olgunluk düzeyine ulaşmadan ilkokula kayıt edilmesini kesinlikle önlemek üzere MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11. maddesinde okula kayıta öğrencinin yaşının ve hazırbulunuşluk düzeyinin dikkate alınmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
2. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11. maddesinde çocuğun ilkokula kayıt yaşında anasınıfı öğretmenin tavsiyelerinin mutlaka; okul yöneticilerinin, rehberlik servisinin ve çocuk doktorunun tavsiyelerinin ise gerektiğinde alınmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
3. Tüm okulların aynı standartlara sahip olmasını sağlayacak düzenlemeler yapıldıktan sonra, MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 11. maddesine

- çocukların yerleşim yerinin dışındaki okullara kayıt ettirilmelerini engelleyecek hükümler konulmalıdır.
4. Mazeretsiz bir şekilde devamsızlık yapan öğrencilerin devamının sağlanabilmesi için velilere yaptırımlar içeren 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 56. maddesindeki hükmün günümüz şartlarına göre caydırıcılığını güvence altına alacak şekilde güncellenmesini ve uygulanmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
 5. MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde öğrencilerin sanat, spor ve sosyal alanlardaki başarılarının da değerlendirmede göz önüne alınmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
 6. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde yer alan “geliştirilmeli” değerlendirme ölçütü veliler ve öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılamadığı için bu ölçütün "başarısız” veya “orta” gibi hangi düzeye karşılık geldiğini net bir şekilde ortaya koyan düzenlemeler yapılmalıdır.
 7. İlkokullarda başarının değerlendirilmesinde bir bütünlük olması amacıyla 4. sınıfta da öğrencilerin başarısı yazılı sınavlarla değil; 1., 2. ve 3. sınıflarda uygulanan kriterlere göre değerlendirilmelidir.
 8. İlkokullarda okulun temizliğin sağlanabilmesini düzenleyen MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 78. maddesindeki “öğrencilere okul ve çevresinde sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı sağlanması esastır”. Hükmünün etkin bir şekilde uygulanabilmesi için okullara düzenli bir bütçe ayrılmalıdır.
 9. Öğrencilerin sağlıklı beslenebilmeleri için okullarda yemekhane oluşturulmasını sağlamaya yönelik MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne hükümler eklenmeli ve bu doğrultuda yeni yapılan okul binaları içerisinde yemekhane olacak şekilde planlanmalıdır.
 10. Öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasını düzenleyen MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 78. maddesine okullarda kamera ve alarm sisteminin yanında eğitimli güvenlik görevlisinin de olmasını sağlayacak bir hüküm eklenmelidir.
 11. Okulun bulunduğu sokak ve caddelerde trafik işaret ve levha eksikliklerinin giderilmesi için MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ne bu yönde bir hüküm eklenmeli ve bu hükmün uygulanabilmesini sağlamak üzere karayolları şube müdürlükleri ve belediyeler ile işbirliği sağlanmalıdır.

12. Öğrenci mevcudu kaç olursa olsun okullara rehber öğretmen istihdamını sağlamak üzere Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yönetici ve Öğretmenlerinin Norm Kadrolarına İlişkin Yönetmeliğe bu yönde bağlayıcılığı olan bir hüküm konulmalıdır.
13. İlkokullarda sanat, müzik, resim ve spor atölyelerinin kurulmasını ve öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerileri doğrultusunda gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesini sağlamak üzere MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ile MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ne hükümler konulmalıdır. Bu hükümlerin uygulanmasını sağlamak üzere varolan okullara kaynak ayrılarak sosyal alanları genişletilmeli, yeni yapılacak okullar ise çocukların oynayacakları, yaparak öğrenecekleri alanları olacak şekilde planlanmalıdır. Ayrıca apartman okullara ruhsat verilmesini engellemeye yönelik düzenlemeler getirilmelidir.
14. Ortaokul ve liselerde öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğu araştırılmalıdır. Başta okullar olmak üzere toplumun her alanında çocuğun yüksek yararına uygunluğun gözetilme durumunu ortaya koyan araştırmalar desteklenmelidir.
15. Eğitimcilerin ve eğitim bilimleri alanındaki araştırmacıların "çocuğun yüksek yararı" kavramına ve bu kavramın özüne ilişkin farkındalığı ve ilgiyi artıran eğitsel ve sosyal etkinlikler düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Alatlı, B. K. (2016). *Uluslararası öğrenci değerlendirme programı (pisa-2012) okuryazarlık testlerinin ölçme değişmezliğinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akarşlan, M. (1998). *Ana hatlarıyla çocuk hakları ve çocuk hakları mevzuatı*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Akbulut, G. Ç. (2002). *Türkiye diyetisyenlerinin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarının saptanmasına yönelik bir çalışma*. (Basılmamış bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akre, L. M., (1991). Struggling with indeterminacy: a call for inter disciplinary collaboration in redefining the best interest of the child standard. *Marquette Law Review*, 75, 628-672.
- Akınay, A. C. (2006). *Okul kantin uygulamaları hakkında anne baba görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akıllıoğlu, T. (1995). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. Ankara: AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yayınları.
- Akyol, H. (2012). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (1996). Ana Okullarının Türkiye’de Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 132, 10-11.
- Akyüz, E. (1983). *Medeni kanuna göre ayrılık ve boşanmada çocuğun korunması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akyüz, E. (2013). *Çocuk hukuku*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alston, P. (1994). The best interest principle: towards a reconciliation of culture and human rights. *International Journal of Law and the Family*, 8,1-25.
- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 229-142.
- AİHM, (2012). 19986/06 no.lu *İlbeyi Kemaloğlu ve Meriye Kemaloğlu v. Türkiye Kararı*. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110254> adresinden 28.09.2016 tarihinde alınmıştır.
- AİHM, (2014). 35810/09 no.lu *O’Keeffe v. İrlanda Kararı*. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140235> adresinden 5.10.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- AİHM, (2011). 17080/07no.lu *Schneider v. Almanya Kararı*. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106171> adresinden 5.10.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- Arı, A. (2014). İlkokul birinci sınıfa başlama yaşına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(3), 1031-1047.

- Arıcı, B. (2006). Resim, psikoloji ve çocuğun dünyasında resim. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*. 10, 16.
- Aslan, G. (1994). İlkokul öğrencilerinin başarı ve başarısızlıklarında aile faktörü. Hacettepe Üniversitesi SBE.
- Aydın, İ. (2006). Sosyal bilimlerde araştırmadan yayına etik değerler. *I. Ulusal Kurultay Bildirileri*. Ankara: Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2012). *Alternatif okullar*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Aydın, Ş. (2008). Okul çağındaki çocuklarda beslenme. *Klinik Çocuk Forumu Dergisi*, 8(1), 30- 32.
- Ayiter, K. (1963). *Roma hukuku dersleri aile hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- AYM, (2005), K.2009/105 Sayılı Kararı.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/10/20091007.htm> adresinden 5.10.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- AYM, (2005). K.2008/161 Sayılı Kararı.
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100327.htm> adresinden 5.10.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- Balcı, A. (1988). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim*, 70, 21-30.
- Balcı, A. (2008). *Örgüt mecazları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Balcı, A. (2010). *Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balcı, A. (2002). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma, yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, A., Aydın, İ. (2003). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ballar, S. (1998). *Çocuk hakları*. İstanbul: Beta.
- Barhan, Ali. (2001). *İlköğretim Okullarında Öğrenci Güvenliğinin Sağlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barrie, G.N. (2011). The best interest of child: lessons from the first decade of the new millennium. *Tydskrif vir die Suid-Afrikaanse Reg*, 1, 126-137.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran İ. E. (2011). *Türk okul sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks.

- Bear G. G. (2010). *School discipline and self-discipline: a practical guide to promoting prosocial student behaviour*, Guilford Press:New York.
- Best, R. (2001). Where child protection systems and school meet. *Australia & New Zealand Journal of Law & Education*, 6, 3-13.
- Bektaş, Talha. (2007). *İlköğretim okullarında öğrenci güvenliği: Büyükçekmece ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Bıyık, E. (2014). *İlkokul/Ortaokul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştıkları yönetsel sorunların belirlenmesi: Araklı ilçesi örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Trabzon.
- Bilgili, F. & Yurtal, F. (2009). İlköğretim birinci sınıflara uygulanan eğitim-öğretime hazırlık çalışmalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 181, 277-288.
- Bilir, A. (2005). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özellikleri ve ilk okuma yazma öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1),89-100.
- Billington R. (1997). *Felsefeyi yaşamak*.(A. Yılmaz, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye ilişkin Genel Yorumları 2008 – 2011. <http://www.cocukhaklariizleme.org/wp-content/uploads/GCs-11-12-13-2008-2011.pdf> adresinden 18.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Bloom, B. S. (1998). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (D. A. Özçelik, Çev.). İstanbul: MEB Yayınları.
- Buchanan, A. Brock,D. (1989). *Deciding for others: the ethics of surrogate decision making*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bucher, K.T ve Manning, M.L. (2005). Creating safe schools. *The Clearing House*, 79 (1), 55-61.
- Bursalıoğlu, Z. (1998). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bursalıoğlu, Z. (2011). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Burns, R.C. (1993). *Parents and schools: from to parents*. Washington: National Education Association.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, S., Kılıç Cakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2014). *Liselerde çalışan öğretmen ve yöneticilerin okul güvenliği konusundaki görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

- Cerit, Y., Akgün, N. Yıldız, K., ve Soysal, M.R. (2014). Yeni eğitim sisteminin (4+4+4) uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Bolu il örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 59-82.
- Clark, M. A. ve Amatea, E. S. (2004). Teacher perceptions and expectations of school counselor contributions: implications for program planning and training. *Professional School Counseling*, 8 (2), 132-140.
- Christensen, L., Johnson, B. and Turner L. (2014). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz* (A. Aypay, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık. (2015).
- Cretney. S. M. *Principles of Family Law*. London: Sweet& Maxwell. s. 295.
- Cılga, İ. (1999). Türkiye’de çocuk hakları çalışmaları. *Cumhuriyet ve Çocuk*. Ankara: A.Ü. Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Cılga, A. (2001). Çocuk hakları ve eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:151
- Cılga, İ. (2010). *Yaşam kalitesi açısından çocuk haklarına bütüncül yaklaşım*. Ankara: Maya Akademi.
- Covell, K., ve Howe, R.B. (2012). Developmental considerations in teaching children’s rights. In C. Butler (Ed.), *Children’s Rights: The Movement and the International Law*, Indianapolis: Purdue University Press.
- Çalık, T. ve Şirin, H. (2010). Eğitimle ilgili hizmetler. Servet Özdemir. (Ed). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. (s. 203-213). Ankara: Nobel Yayın.
- Çankaya, İ.H. (2010). *Okul güvenliğinin ilköğretim okulu öğretmenlerinin kaygı, motivasyon ve iş doyumu düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çankaya, İ., Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 307-316.
- Çelen, N. (1995). Çocuk haklarına genel bir bakış. *İstanbul Barosu Çocuk Hakları Günleri*. İstanbul.
- Çelenk, S. (2001). *İlkokuma-yazma programı ve öğretimi*. Ankara: Artım Yayınları.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (1), 255-269.
- Çınkır, Ş. (2006) *Okullarda kabagüç: türleri, etkileri ve önleme stratejileri*. 1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Uluslararası Katılımlı Sempozyumu. İstanbul.

- Çınkır, Ş. (2010). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Sorunları: Sorun Kaynakları ve Destek Stratejileri. *Elementary Education Online*, 9 (3), 1027-1036.
- Çokluk, Ö., Şekercioglu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Daiute C.(2008). The rights of children, the rights of nations: developmental theory and politics of children's rights, *Journal of Social Issues*, 64(4), 701-723.
- Doğan, İ. (2001). Çocuk hakları açısından Türkiye'de çocuk olgusu. *Milli Eğitim Dergisi* Sayı: 151.
- Doğan, S. (1997). Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik . Leyla Küçükahmet. (Ed.). *Eğitime Giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Dölek, F.(2004). *Annelerin beslenme konusundaki yeterliklerinin ve eğitimgereksinimlerinin saptanması (Amasya Örneği)*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dönmez, B., ve Güven, M. (2002).Ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 75 (74), 60-64.
- Dönmez, B. (2010). Öğrenci hizmetleri. Servet Özdemir. (Ed). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. (s. 177-202). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dunlop J. E. (1977). Should methods deal with student discipline be negotiated with teacher organizations? The NEA Perspective, *Journal of Law and Education*, 6(75), 87.
- Dizman, H., Gültekin, G., ve Köksal A., (2005). Çocukları tanımada çocuk resimlerinin önemi. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 23-30.
- Eastman, G. (1998). *Family involvement in education*. Madison WI: Wisconsin Department of Education.
- Grassinger, E., G., (2010) *Çocuğun menfaati gereği çocukla ilgili uyuşmazlıklarda görüşünün alınmaması gereken durumlar*. Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan, İstanbul.
- Elmacı, D. (2016).*Koruma altındaki çocukların korunmasında okulun rolüne ilişkin öğretmenlerin, yöneticilerin ve alandaki uzmanların görüşleri*.(Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erbay, E. (2011). *Türkiye'de çocuk hakları anlayışının uygulamalarının eleştirel analizi ve bir model önerisi*.(Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- Ercan, R. (2011). Modern çocukluk paradigması. *Zeitschrift für die Welt der TürkenJournal of World of Turks*, 3(2), 85 98.
- Erdoğan, Ç. (2012). *İlköğretim okullarında güven kültürü ve önyargı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Erkan, S. (1999). Rehberlik nedir? Yıldız Kuzgun. (Ed.). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erkan, S. (2006). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Nobel Yayın.
- Erol, F. (2009). *Okulda güvenlik sorununa yol açan etkenlerin belirlenmesi*. Ankara: MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2009). *Eğitimde eşitlik politika analizi ve öneriler*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi.
- Farran, D. C. (2011). Rethinking school readiness. *Exceptionality Education International*, 21(2), 5-15.
- Fazlıoğlu, Z. (2007). *Çocuk hakları sözleşmesinde yayınlanmamış yer alan çocuk hakları konusunda öğretmenlerin ve yöneticilerin bilinç düzeyleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul.
- Franklin, B. (1993). *Çocuk hakları*. (A. Türker, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freeman, M. (2007). *Article 3 the best interest of the child*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
- Funkhouser, J. E., Gonzales, M. R. ve Moles, O. C. (1998). *Family involvement in children's education*. Washington: USA Department of Education.
- Fortin J. (1998). *Children's rights and the developing law*. London: Butterworths.
- Geçtan, E. (1982). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar*. Ankara: Maya Matbaacılık.
- Geyin, Ç. (2007). *Genel liselerde okul güvenliği algılarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Gözütok, D. (1993). Disiplin sağlamada öğretmen davranışları. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(2), 703-711.
- Gökçakan, Z. (2008). Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmanın değişen işlevi ve gelişimsel rehberlik yaklaşımı T. Bozkurt, M. Uluğ ve M.S.Özden. (Ed) *Eğitim psikolojisi Sempozyum Kitabı*.
- Gökçe O. (2006). *İçerik analizi kuramsal ve pratik bilgiler*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gülbaz, L. (2016). *İlkokul yöneticisi ve öğretmenlerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Güler, G., Kubilay, G. (2004). Bir ilköğretim okulu öğrencilerinin fiziksel bakım sorunlarının belirlenmesi. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 26 (2), 60-65.
- Gündoğdu, C., Karataş, Ö. ve Nacar, E. (2011). Ders dışı etkinliklerin uygulamalarında okul müdürlerinin sorunları. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6 (1), 65-72.
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy, ve P. Yalçınoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Graue, M.E. (2003). *Kindergarten in the 21st century. Early childhood education programs for a new century*. Washington, DC: CWLA Press.
- Halle, T. G., Hair, E. C., Wandner, L. D., ve Chien, N. C. (2012). *Profiles of school readiness among four-year old head start children*. *Early Childhood Research Quarterly*, 27 (4), 613-626.
- Hayden, C., Goddard, J., Gorin, S. ve Spek, N. (1999). *State child care looking after children?*Jesica Kingsley Publisers. London and Philadelphia.
- Haydon D. (2012). Children's rights. the effective implementation of rights-based standarts. Sheehan R., Rhoades H. and Stanley N. (Ed). *Vulnerable Children and the Law*, (s..23-39), London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Heywood, C. (2003). *Baba bana top at: Batıda çocukluğun tarihi* (E. Hoşsucu, Çev.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Hodgkin, R. ve Newell, P. (2002) *Çocuk haklarına dair sözleşme uygulama el kitabı*. UNİCEF.
- Hoffman, L. R. (1991). Developmental counseling for prekindergarten children: A preventive approach. *Elementary School Guidance & Counseling*, 26 (1), 56-67.
- İnan, A. N. (1968). *Çocuk hukuku*. İstanbul.
- İnan, A. N. (1968).Çocuk hakları beyannamesi ilkelerinin Türk hukuk sistemine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 207.
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı,164.
- Kadı, Z. (2000). *Adana il merkezindeki ilköğretim okulu öğrencilerinin sürekli devamsızlık nedenleri*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Malatya.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karbuğa, A. Ö. (2011). *İlköğretim 1. sınıfa başlama yaşının ilköğretim okul yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi*. Erzurum ili örneği. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi).
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Kültürel psikoloji kültür bağlamında insan ve aile*. İstanbul: YKY.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Kültürel psikoloji: kültür bağlamında insan ve aile. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karaman Kepenekci, Y. (2000). *İnsan hakları eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karaman Kepenekci, Y. (2012). Çocuk haklarına genel bir bakış. *Eğitimci Öğretmen Dergisi*, 15, 33-35.
- Karaman Kepenekci, Y. (2008). *Eğitimciler için insan hakları ve vatandaşlık*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Karadeniz, Ö. (1989). *Roma hukuku*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Kıran, H., Kırmızı, F. S., Erdem, A. R., Kayhan, H. C., Yurdakal, İ. H. ve Bıçak, E. (2013). 4+4+4 eğitim modeline yönelik 2, 3 ve 4.sınıf öğretmenlerinin görüş ve düşünceleri. *XII.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. 23-25 Mayıs 2013. Aydın.
- Kırımsoy, E., Acar, H., Yokuş Sevik, H., Kaynak, H., Aydın, M., Antakyalıoğlu, Ş., Özdemir, U., Mutlu, Y. ve Baykara Acar, Y. (Ed.). (2013). Çocuk adalet sistemi çalışanları eğitim programı: *Sosyal çalışma görevlileri için eğitim kitabı*. Ankara: Çocuklar İçin Adalet Projesi.
- Kişioğlu, A.N., Demirel, R.ve Öztürk, M., 2005. Assessing the indoor environment of primary schools in the southwest of Turkey", *Indoor Built Environ*, 14(2),141-145.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 135-149.
- Klooster, M. V. (2002). *School of safety at an urban high school: An in-depth study of students' and teachers' perception*. (Unpublished doctoral dissertation). Pepperdine University., Malibu.
- Lindberg, E., N., ve Demircan, A., N. (2013). Orta öğretim okullarında aile katılımının değerlendirilmesi: aile katılım ölçeği veli ve öğretmen formlarının Türkçeye uyarlanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(3), 64-78.
- Malugade, L. (2014). Open enrollment: what's in the best interest of wisconsin students, families, and public schools?*Marquette Law Review*, 97 (3), 814-850.
- Magnuson, K. A., Meyers, M. K., Ruhm, C. J., & Waldfogel, J. (2004). Inequality in preschool education and school readiness. *American Educational Research Journal*, 41(1), 115-157.
- Memduhoğlu, H. B. ve Taşdan, M. (2008). Okul ve öğrenci güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (34), 69-83.
- MEB (2016). *Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2015-2016*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.

- Merter, F., Şekerci, H. ve Bozkurt, E. (2013). Aynı sınıfta öğrenim gören altmış altı ve yetmiş iki aylık öğrencilerin yaşadığı sorunların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *XII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 23-25 Mayıs 2013. Aydın.
- Miles M. B., Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis*, USA:Sage Publications.
- Milliyet,(2012).<http://www.milliyet.com.tr/lavabo-kurbani-efe-icin-275-bintl/gundem/gundemdetay/29.11.2012/1634362/default.htm> adresinden 11.10.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Müftü, G. (2001). Çocukların hakları, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 151.
- Morrison, G. S. (2011). *Early childhood education today*. N.J.Merril/prentice Hall.
- Neslitürk, S.; Ersoy, F. (2007). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk haklarının öğretimine yönelik görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 245–257
- Onur, B. (1993). *Toplumsal tarihte çocuk*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Onur, B. (2009). *Türk modernleşmesinde çocuk*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Onursal, B.(1998) *Çağdaş çocuk hakları sisteminde Türkiye'nin konumu*. *Yeni Türkiye Dergisi*, 4(22), 1146-1163.
- Özabacı, N. (2001). Demografik özellikler ile okul başarısızlığına neden olan faktörler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 13, 135-150.
- Ögel, K., Tarı, I. ve Eke, C.Y., (2005). *Okullarda suç ve şiddeti önleme*, Yeniden Yayınları, İstanbul.
- Öğülmüş, S. (2006). Okullarda şiddet ve alınabilecek önlemler. *Eğitime Bakış Dergisi*, 2(7), 20-21.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*,35(156), 32-44.
- Özdemir, A. (2002). Sağlıklı okul ikliminin çeşitli görünüşleri ve öğrenci başarısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 10, 39-46.
- Özer, N., (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul güvenliğine ilişkin algıları*.(Lisansüstü Bilim Uzmanlığı Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Öztürk, E., Uysal, K. (2013). İlkokul 1.sınıf öğrencilerinin okuma–yazma süreçlerinin takvim yaşı yönünden karşılaştırılması. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*. 8(8), 1041-1054.

- Pais, M. S. (1997). The best interest of the child: the point of view of a member of the committee on the rights of the child *Les droits de l'enfant entre theorie et pratique*. Institut Universitaire Kunt Böhsh- Institut International des droits de l'enfant. SionSuisse.
- Paribeni, R. (1935). *Roma Ailesi*. (Çev. Şemsettin, T.) İstanbul: Ahmed İhsan Basımevi.
- Parker, S. (1994). The best interests of the child principles and problems. *International Journal of Law, Policy and The Family*, 8, 26-41.
- Patton, M. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün, S. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan, Z. (2006). *Resmi ve genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi. Ankara.
- Perone, D.C., (1998). "*The relationship between school climate and school safety :perception of urban middle school students and teachers*", Unpublished Doctoral Dissertation, Temple University, Philadelphia.
- Piyal, B. ve Dikmen, D.(2006). *Üç ilköğretim okulu öğrencilerinin bildirimlerine göre beslenme alışkanlıkları ve beslenme durumu*. V. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi. Van.
- PISA, (2016). <http://pisa.meb.gov.tr> adresinden 08.10.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Postman, N. (1995). *Çocukluğun yok oluşu*. (K. İnal, Çev.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Reddick, T. L., ve Peach, L., (1998). A study concerning selected elements of a safe school environment. paper presented at the first annual meeting on safe schools., Cookeville, TN.
- Reiner, S. M.; Colbert, R. D.ve Pérusse, R. (2009). Teacher perceptions of the professional school counselor role: a national study. *Professional School Counseling*. 12 (5), 324-332.
- Rosenthal, D. M., Sawyers, I. Y. (1996). Building successful home / school partnership. *Childhood Education*, 72 (4), 194-200.
- Sadık, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Sadık, F. , Aslan, S. (2015). İkokul sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 10(3), 115-138.
- Sakar, E. (2013). *İlköğretim okullarında görevli öğretmenlerin beslenme alışkanlıkları ve beslenme bilgi düzeyleri*(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Saviage, G. S., Ball, K., Worsley, A., ve Crawford, D. (2007). Food intake pattens among avustralian adolescents. *Asia Pasific Journal Of Clinical Nutrition*, 16 (4), 738-747.

- Semerci, P., Müderrisoğlu, S., Karatay, A., Akkan, B., Kılıç, Z. Oy, B. ve Uran, Ş. (2012). *Eşitsiz bir toplumda çocukluk*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Serozan, R. (2005). *Çocuk hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Schneider, T., Walker, H., ve Sprague, J. (2000). *Safe school design: A handbook for educational leaders applying the principles of crime prevention through environmental design*. ERIC Clearinghouse on Educational Management, 5207 University of Oregon, Eugene.
- Snow, K.L. (2006). Measuring school readiness: Conceptual and practical considerations. *Early Education and Development*, 17(1), 7-41.
- Şad, S., N., ve Gürbüzürk, O. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 993-1011.
- Şahin, İ.T., Sak, R., Tuncer, N. (2013). Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.13(3) , 1691-1713.
- Şahin, C. (2014). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. Mehmet Güven. (Ed.) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şimşek, Ö. F. (2004). Bir grup rehberliği programının öğretmenlerin disiplin anlayışına etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 41-59.
- Şirin, M. R. (2011). *Resimli çocuk hakları kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Sugai G. (2009). Beyond the discipline handbook, how schools can implement a positive approach to managing student behaviour, a conversation with george sugai from harvard education letter. *The Education Digest*. s. 37-41.
- Smith, I. M. (2002). The Effects of School Safety on the Learning Environment of a Middle School. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED471557.pdf> adresinden 08.01.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tan, M. (1989). Çağlar boyunca çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 71-88.
- Tan, M. (1993). Çocukluk: Dün ve bugün, toplumsal tarihte çocuk. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. s.18
- Taşkın, Ö.Ö. (2006). *Velayette çocuğun yüksek yararı*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir.
- Tatlıcan, Ü., (1990) *Orta öğretimde başarı sosyo- ekonomik durum ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi SBE.
- Taymaz, H. (1997). *Uygulamalı okul yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Taymaz, H. (2007). Okul yönetimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Taymaz, H. (2011). *Okul yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tiryakioğlu, B. (1991). *Çocukların korunmasına ilişkin milletler arası sözleşmeler ve Türk hukuku*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Tunç, Ç., D.(2008). *Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin eğitim politikalarına yansımaları konusunda Milli Eğitim Bakanlığı uzmanlarının görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, H. (2007). *Çankaya ilçesinde görev yapan ilköğretim okul müdürlerinin yönetim işlevlerinde karşılaştıkları sorunlar ve sorun çözme uygulamaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(1), 121-142.
- Türkmen, M., (2004). *Orta öğretim kurumlarında okul güvenliği ile ilgili yaşanan sorunlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- UNICEF (2001). *Less fearful, more active. the psychological school project for children affected by the 1999 earthquakes in Turkey*, Ankara: UNICEF.
- Umur, Z. (1982). *Roma hukuku*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Uçuş, Ş. (2009). *Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilköğretim programlarındaki yeri ve sözleşme'ye yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara.
- Uçuş, Ş., Şahin, A., E., (2012). Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 25-41
- Uluslararası Af Örgütü. (2010). *Her insan özgür doğar*. İstanbul: Olof Palme Merkezi.
- Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2013-2017).
http://cocukhizmetleri.aile.gov.tr/data/54ad4cd6369dc5dac028bda2/ulusal_cocuk_haklari_strateji_belgesi_ve_eylem_plani.pdf adresinden 08.10.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Ünal I., Özsoy S., Yıldız A., Güngör S, Aylar E. ve Çankaya D. (2010). *Eğitimde Toplumsal Ayrışma*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Winter, S. M., ve Kelley , M. F. (2008). Forty years of school readiness research .*Childhood Education*. 84 (5), 260-266.
- Wolfgang, H. C. (1995). *Discipline and teaching as a developmental process, solving discipline problems*, USA: Allyn and Bacon.

- Verdugo. R. R.,(1999). Safe schools: Theory, data, and practices. *Education and Urban Society*, 31(3), 267-274.
- Yaman, E. ve Ayar, N. (2009). Okul güvenliğine farklı bir yaklaşım: okul polisi uygulaması, *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, s.147-171.
- Yaşar N. (2000). *İnsan hakları Avrupa sisteminde ve Türk hukukunda eğitim hakkı ve özgürlüğü*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1992). *Ana baba okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yayla A. (2005).Kant'ın ahlak eğitimi anlayışı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.38(1), 73-86.
- Yazıcıoğlu, A.N., Yazıcıoğlu, B., Öztaş, B., Paksoy, C., Babadağ, M. (1997).Farklı iki sosyo-ekonomik düzeyde diş sağlığına ait karşılaştırmalı prevalans çalışması. *Diş Hek. Brl.* 3,150-156.
- Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım A., Şimşek H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C. ve Dönmez, B. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (23), 98-115
- Yurtal, F. ve Cenkseven, F. (2006). İlköğretim okullarında zorbalığın incelenmesi. *1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek TedbirlerUluslararası Katılımlı Sempozyumu*. İstanbul.
- Yücel. Ö. (2013). Çocuğun yüksek (üstün) yararı bağlamında çocuğun iradesi.UfukÜniversitesi*Hukuk Fakültesi Dergisi*. 1(2), 117-137.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zermatten, J., (2010) The best interests of the child principle: literal analysis and function”, *International Journal of Children’s Rights*,18 (4), 483-499.

EKLER

EK- A Ankara İl Milli eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.6682735
Konu : Araştırma İzni

10.05.2017

..... KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Ankara Üniversitesi'nin 28/04/2017 tarihli ve 1764 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Doktora programı öğrencisi Pınar ARSLAN'ın "**İlkokul Öğrencilerine Yönelik Öğrenci Hizmetleri Düzenleme ve Uygulamalarının Çocuğun Yüksek Yararı Bakımından Değerlendirilmesi**" konulu tez kapsamında uygulama talebi Araştırma Komisyonumuzca incelenmiş olup, ilçenize bağlı bulunan ekli listede adı geçen okullarda uygulamanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Uygulama formunun (7 sayfa) uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) genelge çerçevesinde, ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumluluğunda okul ve kurum yöneticileri de uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre yazımız ekinde gönderilen mühürlü uygulama araçlarının uygulanmasına izin verilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1-Uygulama formu (7 sayfa)
- 2-Okul Listesi (2 sayfa)

DAĞITIM:

Altındağ- Çankaya- Gölbaşı
Etimesgut- Keçiören- Mamak
Sincan- Yenimahalle- Pursaklar

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: istatistik06@meh.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için
Tel: (0 312) 221 02 17/135-134

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meh.gov.tr> adresinden 5c71-8e43-37dc-87ac-cadc kodu ile teyit edilebilir.

EK- B Ankara Üniversitesi Etik Kurul İzni

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ**

Karar Tarihi : 24/07/2017

Toplantı Sayısı : 13

Karar Sayısı : 218

218-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi doktora öğrencilerinden **Pınar Arslan**'ın "İlkokul Öğrencilerine Yönelik Öğrenci Hizmetleri Düzenleme ve Uygulamalarının Çocuğun Yüksek Yararı Bakımından Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezi ile ilgili 12/07/2017 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi doktora öğrencilerinden **Pınar Arslan**'ın "İlkokul Öğrencilerine Yönelik Öğrenci Hizmetleri Düzenleme ve Uygulamalarının Çocuğun Yüksek Yararı Bakımından Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezi ile ilgili çalışmasının, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
24/07/2017

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK- C: İLKOKULLARDA ÖĞRENCİ HİZMETLERİ İLE İLGİLİ DÜZENLEME VE UYGULAMALARIN ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI İLKESİNE UYGUNLUĞU ÖLÇME ARACI

Değerli Sınıf Öğretmeni,

Bu ölçme aracının amacı, kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğuna ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu araştırmadan ortaya çıkan sonuçların, okullardaki öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların, çocuğun yüksek yararına uygun bir hale gelmesine yardımcı olacağı ümit edilmektedir.

Çocuğun yüksek yararı, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel, ahlaksal, hukuksal ve ekonomik bakımlardan sağlıklı, dengeli ve özgür biçimde geliştirilmesi, korunup kollanması anlamına gelmektedir. Bir somut olayda çocuğun yararı başka kimselerin yararları ile çatıştığında çocuğun yararına üstünlük tanınmasını içermektedir.

Ölçme aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise ilkokullardaki öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelere ve uygulamalara yönelik maddeler yer almaktadır. Ölçme aracı ile toplanan veriler, yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Araştırmadan geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi için ölçme aracındaki maddeleri değerlendirirken içten ve titiz davranmanız, maddelerin tümüne yanıt vermeniz büyük önem taşımaktadır.

İşbirliği ve katkınız için şimdiden teşekkür ederim.

Pınar ARSLAN
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi
Doktora Öğrencisi
pınararslan44@hotmail.com

BÖLÜM I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetinizi belirtiniz.

() 1. Erkek () 2. Kadın

2. Yaşınızı belirtiniz (.....)

2. Sınıf öğretmenliğindeki kıdeminizi belirtiniz (.....) yıl

3. Mezun olduğunuz fakülteyi belirtiniz.

() 1. Eğitim/Eğitim Bilimleri () 2. Fen-Edebiyat
() 3. AÖF Eğitim Ön Lisans () 4. Diğer (Lütfen Yazınız).....

5. “Çocuk Hakları” alanında bir eğitim aldınız mı?

() 1. Evet () 2. Hayır

Cevabınız “Evet” ise bu eğitimin türünü belirtiniz.

() 1. Seminer – Kurs () 2. Ders olarak

BÖLÜM II.
İLKOKULLARDAKİ ÖĞRENCİ HİZMETLERİ İLE İLGİLİ
DÜZENLEMELER VE UYGULAMALAR

Açıklama

Aşağıda ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri düzenleme ve uygulamaları altı boyutta maddelendirilmiştir. Sizden her bir boyuttaki maddelerin ne sıklıkta gözlemlendiğine ilişkin görüşünüzü ilgili kutucuğa (X) işareti koyarak belirtmeniz beklenmektedir.

A. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu

Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutundaki Düzenleme ve Uygulamalar	Gözlenme Sıklığı				
	Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. Sınıflar oluşturulurken öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyleri açısından eşit dağılım yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Sınıflar oluşturulurken kız-erkek öğrenci dağılımı dengeli yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Sınıflar oluşturulurken kaynaştırma öğrencileri sınıflara eşit dağıtılır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Sınıflar öğrencilerin yaşları, ay olarak dikkate alınarak düzenlenir.	☐	☐	☐	☐	☐

- Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

B. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu

Devamın İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutundaki Düzenleme ve Uygulamalar	Gözlenme Sıklığı				
	Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. Öğrencilerin devamsızlıkları e-okul sistemi üzerinden sürekli takip edilir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Devamsızlık yapan öğrencilerin velisine bilgi verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Öğrencilerden beklenen davranışlar ve uyulması gereken kurallar derslerde, öğrencilere kazandırılmaya çalışılır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Öğrencilerin, kural dışı davranışların giderilmesinde rehberlik servisinden destek alınır.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Kural dışı davranış gösteren öğrencilerin aileleri ile işbirliği yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐

- Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

C. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu

Başarıların Değerlendirilmesi Boyutundaki Düzenleme ve Uygulamalar	Gözlenme Sıklığı				
	Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları, ders etkinliklerine katılımlarına göre belirlenir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrencilerin başarıları öğretim programlarında belirtilen ölçme ve değerlendirme ilkelerine göre belirlenir.	☐	☐	☐	☐	☐
3. İlkokul 4. sınıfta öğrenci başarıları ders etkinliklerine katılım çalışmalarından alınan puanlara göre değerlendirilir.	☐	☐	☐	☐	☐

- Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

D. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu

Sağlığın Korunması Boyutundaki Düzenleme ve Uygulamalar	Gözlenme Sıklığı				
	Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. Öğrencilerin, okulda dengeli ve düzenli beslenmesi sağlanır.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Öğrencilerin aşı, diş vb. sağlık kontrolleri yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Okulun temizliğine ve hijyenine özen gösterilir.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Okul kantini ve yemekhanesi düzenli olarak kontrol edilir.	☐	☐	☐	☐	☐

- Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

E. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu

Güvenliğinin Sağlanması Boyutundaki Düzenleme ve Uygulamalar	Gözlenme Sıklığı				
	Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. Okuldaki güvenlik görevlilerinin eğitimli ve yeterli olmasına dikkat edilir.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Okulun bulunduğu sokak veya caddede hız yavaşlatma engeli bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Okulun bulunduğu sokak ve caddede okul/öğrenci işareti bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Okulda ilkyardım dolabı, ilk yardım çantası ve bunlara ait araç ve malzeme bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Öğretmenlerin ve okulun diğer çalışanlarının ilkyardım uygulama konusunda yeterli olması sağlanır.	☐	☐	☐	☐	☐

- Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

F. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu

Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutundaki Düzenleme ve Uygulamalar	Gözlenme Sıklığı				
	Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
1. İlkokulda öğrencilerin, ilgi ve yeteneklerini keşfedici rehberlik çalışmaları yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Öğrencilerin düzeylerine uygun bir şekilde, meslekleri tanımalarını sağlamaya ilişkin rehberlik çalışmaları yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. İlkokullardaki rehberlik hizmetlerinde, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, yönetici ve aile işbirliği içerisinde çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Öğrencilerin, güven duygularını geliştirici sosyal etkinlikler yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Öğrencilerin, sorumluluk duygularını geliştirici sosyal etkinlikler yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik bilimsel etkinlikler yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik sanatsal etkinlikler yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Öğrencilerde yeni ilgi alanları ve beceriler oluşturmaya yönelik sportif etkinlikler yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Sosyal etkinliklerin okullarda verimli ve etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için uygun mekânlar ve imkânlar sağlanır.	☐	☐	☐	☐	☐

- Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

EK- D: İLKOKULLARDA ÖĞRENCİ HİZMETLERİ İLE İLGİLİ DÜZENLEME VE UYGULAMALARIN ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARI İLKESİNE UYGUNLUĞUNA İLİŞKİN YÖNETİCİ GÖRÜŞME FORMU

Değerli Okul Yöneticisi,

Bu görüşmenin amacı, kamu ilkokullarında görev yapan yöneticilerin ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararı ilkesine uygunluğuna ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu araştırmadan ortaya çıkan sonuçların, okullardaki öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların, çocuğun yüksek yararına uygun bir hale gelmesine yardımcı olacağını ümit ediyorum. Bu nedenle sizin görüşleriniz önem taşımaktadır.

Çocuğun yüksek yararı, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel, ahlaksal, hukuksal ve ekonomik bakımlardan sağlıklı, dengeli ve özgür biçimde geliştirilmesi, korunup kollanması anlamına gelmektedir. Bir somut olayda çocuğun yararı başka kimselerin yararları ile çatıştığında çocuğun yararına üstünlük tanınmasını içermektedir.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcılarla ilgili sorular, ikinci bölümde ise ilkokullardaki öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelere ve uygulamalara yönelik sorular yer almaktadır. Görüşme formu ile toplanan veriler, yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Görüşmede sizden alınacak izin doğrultusunda ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Bu görüşmenin yaklaşık 50-60 dakika arasında sürmesi tahmin edilmektedir. İşbirliği ve katkınız için şimdiden teşekkür ederim.

Pınar ARSLAN
Ankara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Teftişi
Doktora Öğrencisi

BÖLÜM I: GÖRÜŞME BİLGİLERİ

Görüşme Tarihi:		
Yer:		
Saat:	Başlangıç:	Bitiş:
Görüşme Yapılan Yöneticinin Okulu:		
Görüşme Yapılan Yöneticinin Yaşı:		
Görüşme Yapılan Yöneticinin Cinsiyeti:		
Görüşme Yapılan Yöneticinin Mesleki Kıdemi:		
Görüşme Yapılan Yöneticinin Yöneticilikteki Kıdemi:		
Görüşme Yapılan Yöneticinin Mezun Olduğu Fakülte:		
Görüşme Yapılan Yöneticinin Çocuk Hakları Alanında Eğitim Alma Durumu:		

BÖLÜM II

GÖRÜŞME SORULARI

A. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu

- Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması ile ilgili düzenleme (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 11. maddesinin 1. fıkrası ile 6. fıkrasının (a), (b), (c) ve (ç) bentleri) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Okula kayıt ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?

B. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu

- Öğrencilerin devamının izlenmesine ilişkin düzenleme (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 18. maddesinin 3. fıkrasının (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentleri ile 4. fıkrası) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrenci devamının izlenmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?
- Öğrenci davranışların değerlendirilmesine ilişkin düzenleme (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 51., 52. ve 53. maddeleri) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrenci davranışların değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?

C. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu

- Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine ilişkin düzenleme (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 20. ve 21. maddeleri) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?

D. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu

- Öğrencilerin sağlığının korunmasına ilişkin düzenleme (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 78. maddesinin 1. fıkrasının (a), (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentlerinde) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrencilerin sağlığının korunması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?

E. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu

- Öğrencilerin güvenliğinin sağlanmasına ilişkin düzenleme (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 78. Maddesinin 2. 3. 4. ve 5. fıkralarında) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?

F. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutu

- Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin sunulmasına ilişkin düzenleme (MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin 5. ve 6. maddeleri) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrencilere sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin düzenleme (MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nin 1. ve 5. maddeleri ile MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 83. maddesi) ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir? Lütfen görüşlerinizi bu alanda yaşanan sorunlardan da örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
Uygun buluyorum; çünkü...
Kısmen uygun buluyorum; çünkü...
Uygun bulmuyorum; çünkü...
- Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileriniz nelerdir? Lütfen açıklayabilir misiniz?